

40/2002. (V. 24.) OM rendelet

az érettségi vizsga részletes követelményeiről

A közoktatásról szóló - többször módosított - 1993. évi LXXIX. törvény 94. §-a (1) bekezdésének g) pontjában foglalt felhatalmazás alapján, az érettségi vizsga vizsgaszabályzatáról szóló - többször módosított - 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet (a továbbiakban: vizsgaszabályzat) 63. §-ának (12) bekezdésében foglaltak végrehajtására a következőket rendelem el:

1. § (1) E rendelet mellékleteként kiadom a gimnáziumi és a szakközépiskolai érettségi vizsgák részletes vizsgakövetelményeit.

(2) Az egyes tantárgyak részletes vizsgakövetelményei tartalmazzák az adott vizsgatantárgy vizsgakövetelményeit és vizsgaleírását, továbbá a középszintű, illetve az emelt szintű érettségi vizsga témaköreit.

(3) Az egyes vizsgatantárgyak vizsgaleírása - külön a középszinten, illetve külön az emelt szinten tehető érettségi vizsgára - tartalmazza

a) az írásbeli vizsgák kidolgozásához rendelkezésre álló időt, ha az eltér a vizsgaszabályzat 19. §-ának (1) bekezdésében meghatározott időtől,

b) azokat az eszközöket, amelyekről a vizsgaszabályzat 21. §-ának (2) bekezdése alapján az iskolának kell gondoskodnia,

c) több vizsgarész esetén - a vizsgaszabályzat 41. §-ának (2) bekezdése alapján - az egyes vizsgarészekre elérhető pontszámokat.

2. § Ez a rendelet a kihirdetését követő 30. napon lép hatályba, rendelkezéseit azonban a 2005-ben szervezett érettségi vizsgáktól kezdődően kell alkalmazni.

Melléklet a 40/2002. (V. 24.) OM rendelethez

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

I. RÉSZLETES VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A) KOMPETENCIÁK

Középszint és emelt szint

1. Szövegértés

1.1. Információk feldolgozása és megítélése

Információk célirányos és kritikus használata: kiválasztás, újrendezés a téma és az olvasási cél összefüggésében.

1.1.1. Nyomtatott és elektronikus információforrások ismerete és használata (pl. egynyelvű szótár, antológia, kézikönyv, lexikon, enciklopédia, írott és elektronikus sajtó; CD-ROM, Magyar Elektronikus Könyvtár).

1.1.2. Nyelvi-nyelvtani, irodalmi ismeretek alkalmazása nyomtatott és elektronikus információforrások szövegeinek értelmezésében, létrehozásában, összehasonlításában, megítélésében.

1.1.3. Gondolatokról, ismeretekről, véleményekről a személyes állásfoglalás kialakítása.

1.2. Irodalmi és nem irodalmi szövegek értelmezése

Különböző szövegértelmezési eljárások alkalmazása a műfajnak, az adott szempontnak megfelelően.

1.2.1. Szépirodalmi, szakmai-tudományos, publicisztikai, gyakorlati szövegek értelmezésével, összehasonlításával, értékelésével a gondolatmenet, a kifejezőmód, a műfaj, a szerkezet, a grammatikai szerveződés, a stílus jelentéshordozó szerepének felismerése, megértése és megfogalmazása.

1.2.2. Annak felismerése, megértése és bemutatása, hogyan hordozza és fejezi ki az irodalom különböző korok és emberek tapasztalatait, élményeit, gondolatait, erkölcsi megfontolásait.

1.2.3. Szövegen belüli és szövegek közötti jelentésbeli egymásra utalások felismerése, megfogalmazása.

1.2.4. Írott közlésekben, megnyilatkozásokban a cél, a kommunikatív kontextus meghatározása, a szerzői vélemények, álláspontok felismerése, rekonstruálása, a mondanivaló magvasságának, koherenciájának megítélése, értékelése.

1.2.5. Olvasmányokra való tárgyyszerű, illetve a személyes érintettséget is kifejező reagálás különböző írásbeli és szóbeli közlésmódban a műfaji normák és a címzettek figyelembevételével.

2. Írásbeli szövegalkotás

Különböző témákban, különböző műfajokban széles körű olvasottságon alapuló tájékozottság és személyes vélemény megfogalmazása a műfajnak, a témának, a címzettnek megfelelő szabadsággal.

2.1. Tájékoztató, érvelő, esszé típusú szövegek létrehozása a megadott témákban (pl. a kulturális örökség; a civilizáció ellentmondásai; az élet minősége, a mindennapi életvitel döntéshelyzetei; az emberi kapcsolatok, az erkölcsi kérdések, az érzelmek; a mindenkori jelen problémahelyzetei, kérdései, válaszai; a tömegkommunikáció, az információs társadalom).

2.2. Írásbeli és szóbeli műfajok normáinak, nyelvhasználati jellemzőinek, a fogalmazás technikai lépéseinek önálló alkalmazása „az ötlettől a kidolgozásig”; ideértve az önellenőrzés és a javítás képességét.

2.3. A megnyilatkozás céljának, tárgyának megfelelő kifejtettségű és stílusú közlés, a köznyelvi norma alkalmazása, biztos helyesírás, rendezett, olvasható íráskép.

2.4. Kérdés, probléma írásbeli megvitatása, a téma több nézőpontú értékelését is magában foglaló önálló vélemény, álláspont, következtetés megfogalmazása az érvelés módszerével.

2.5. Műalkotások (pl. költészet, széppróza, színház, film, épített környezet, tárgyi világ, képzőművészet, zene) keltette hangulat, élmény, vélemény, álláspont, megítélés kifejezése.

2.6. Hivatalos írásművek (pl. hozzászólás, pályázat, levél, önéletrajz, kérvény) szerkezeti, tartalmi, nyelvi normáinak alkalmazása.

3. Beszéd, szóbeli szövegalkotás

3.1. A beszédhelyzetnek, a műfajnak és a témának megfelelő nyelvi norma követésével lényegre törő, világos felépítésű, önállóan kifejtett közlés.

3.2. A nyilvános beszéd, a közszereplés főbb nyelvi és viselkedésbeli kritériumainak, zenei eszközeinek – artikuláció, beszédtempó, hangerő, hangsúly, hanglejtés, szünet – alkalmazása élőbeszédben, felolvasásban, memoriter szöveghű előadásában, adott témáról szóló szóbeli előadásban.

4. Fogalomhasználat

4.1. Szövegértelmezés, olvasmányélmény, személyes állásfoglalás fogalmilag helytálló bemutatása, előadása.

4.2. Erkölcsi, esztétikai, poétikai, retorikai, stilisztikai fogalmak beszédhelyzetnek, témának megfelelő önálló alkalmazása.

4.3. Fogalmak összefüggéseinek, változó jelentésének megértése – bizonyítása példákkal.

Csak emelt szinten:

4.4. Fogalmak értelmezése, meghatározása, összehasonlítása történeti kontextusokban is.

4.5. Fogalmak változó érvényességéből következőek megfogalmazása (pl. a köznyelvi norma alakulása, az irodalmiság fogalmának változásai).

B) ISMERETKÖRÖK

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint

1. MAGYAR NYELV

1.1. Ember és nyelv	A nyelv mint felhalmozott tudás, a nyelv mint jelrendszer. Nyelv és gondolkodás, nyelv és megismerés kölcsönös feltételezettsége, összefüggése. A beszéd mint cselekvés. A nyelvek sokfélesége Európában, a tanult idegen nyelv/ek típusának főbb vonásai. A nyelv diakrón és szinkron változásainak jellemzése példákkal; társadalmi viszonyulások a nyelv változásaihoz.	A megismerés és a nyelv viszonya a világról formált tudásunkban. A nyelv keletkezéstörténete, az emberi beszéd. A ragozó (agglutináló), elszigetelő (izoláló), hajlító (flektáló) nyelvek. A nyelvi változás, a nyelv mint változó rendszer. Az írás történetének főbb szakaszai.
1.2. A magyar nyelv története	A nyelvrokonság főbb bizonyítékai néhány példával. A magyar nyelv történetének fő szakaszai.	A szabályos hangmegfelelés mint összehasonlító nyelvtudományi bizonyíték.
1.2.1. A magyar nyelv rokonsága	Nyelvtörténeti korszakok, egy-egy művelődéstörténeti vonatkozás (pl. a szerzetesrendek, kódexek, műfajok a kódexirodalomban, világi tárgyú szövegelemlek).	Az ősmagyar korszak, az ómagyar korszak, a középmagyar korszak, az újmagyar kor.
1.2.2. Nyelvtörténeti korszakok	Egy nyelvtörténeti korszak jellemzése. Az életmód, a történelem és a szókincs néhány összefüggése, anyagi és a szellemi műveltség megjelenése a szókészletben - értelmezés jellemző példákkal. Néhány példa a tulajdonnevek történetéről. A nyelvtörténet forrásai: kézírásos és nyomtatott nyelvemlékek. A tihanyi apátság alapítólevele, a Halotti beszéd és könyörgés, az Ómagyar Mária-siralom főbb jellemzői.	A régi magyar irodalom - néhány szöveg bemutatása a régi magyar irodalom köréből (pl. Pázmány Péter, Mikes Kelemen). Nyelv és nemzet összefüggései a reformkorban - művelődéstörténeti, irodalomtörténeti vonatkozások. A nyelvtörténeti korszakokat jellemző főbb változások a hangrendszerben, a nyelvtani rendszerben, a szókészletben. A szókészlet rétegei: ősi örökség, belső keletkezésű elemek, jövevényszók, nemzetközi műveltségyszók, idegen szók.
1.2.3. Az írott nyelvi norma kialakulása	Az egységes írott nyelvi norma felé: az irodalmi nyelv kialakulása (a reformáció és az ellenreformáció hatása). A könyvnyomtatás, a tudományok fejlődésének szerepe. A nyelvújítás mibenléte, történelmi, művelődéstörténeti háttere, hatása - példák alapján. Írók nézetei a nyelvről - gondolatok értelmezése.	A műfordítás-irodalom jelentősége.
1.2.4. Nyelvművelés	A mai magyar nyelvművelés néhány alapkérdése (pl. az idegen szavak használata, a közhelyek, a „panelstílus”).	Nézetek a nyelvművelésről.

1.3. Nyelv és társadalom	A társadalmi és területi nyelvváltozatok és a norma. A főbb nyelvváltozatok: a köznyelv, a nyelvjárások és a csoportnyelvek.	A rétegnyelvi szótárak (pl. tájszótár, szaknyelvi szótár). Legalább egy nyelvjárástípus főbb jellemzői (pl. nyugati, palóc, déli, tiszai, mezőszéki, székely, csángó).
1.3.1. Nyelvváltozatok	A földrajzi és társadalmi rétegződés megjelenése a szókincsben: regionális köznyelvek és szociolektusok, szaknyelv, rétegnyelv, ifjúsági nyelv, szleng. Az egynyelvű szótárak ismerete. A Magyarországon beszélt kisebbségi nyelvek megnevezése, főbb jellemzőik.	A társadalom hatása a nyelvváltozatra, a szókincsre. A szókincs elemzése nem irodalmi és irodalmi művekben (pl. újságnyelvben, szaknyelvben, szociográfiában).
1.3.2. Kisebbségi nyelvhasználat	A magyar nyelv Európában: a határon túli nyelvhasználat adatai, tendenciái. A nyelvközösség helyzete és nyelvhasználatának közötti összefüggés.	A kisebbségi nyelvhasználat társadalmi jelentősége - a főbb nézetek, a kétnyelvűség. Nyelvpolitika, nyelvi tervezés, nyelvtörvény.
1.3.3. A határon túli magyar nyelvűség		A határon túli magyarság nyelvapolásának főbb fórumai.
1.3.4. Tömegkommunikáció és nyelvhasználat	A tömegkommunikáció leggyakoribb műfajai és hatáskeltő eszközei.	
1.3.5. Új kihívások	Az információs társadalom hatása a nyelvhasználatra és a nyelvi érintkezésre (pl. szövegszerkesztés számítógéppel, kommunikáció az interneten, elektronikus levelezés). A nyelvművelés szerepe az új nyelvi jelenségek értelmezésében.	
1.4. A nyelvi szintek	Szépirodalmi és köznyelvi szövegek hangtani, alak- és szótagi, mondattani, jelentéstani elemzése. Ismeretek felhasználása a szövegek megértésében és különféle műfajú, különböző címzettű, kontextusú szövegek létrehozásában.	A leíró grammatika mint a magyar nyelvi rendszer modellje. A nyelvi elemzésben alkalmazott fogalmak megnevezése, nyelvi rendszerbeli összefüggésük.
1.4.1. Hangtan	A beszéd, a beszéd folyamat, a beszédhang, a hangképző szervek. A magánhangzók és mássalhangzók rendszere, a hangtörvények (hangrend és illeszkedés, részleges és teljes hasonulás, összeolvasás, rövidülés, kiesés). A hangtörvények jelenségeinek alkalmazása a helyesírásban. A köznyelvi és a tájnyelvi ejtés.	A magyar hangállomány. A magyar hangrendszer néhány nyelvtörténeti vonatkozása. A helyesírás stílusértékű változatai. A szóképzés rendszere. A szófajváltás jelensége, a többszófajúság. A magyar helyesírás rendszere.
1.4.2. Alaktan és szótan	A morféma, szóelemek és szerepük a szóalak felépítésében, a szó szerkezetek alkotásában. A képzők, jelek, ragok szerepe. A szótó és a toldalékok szerepe és jelentése; nyelvhelyesség a toldalékolásban. A magyar helyesírás alapelveinek magyarázata példákkal. A szófajok rendszere. Az alapszófajok, a viszonszó és a mondatszók mondatbeli és szövegbeli szerepének értelmezése.	

1.4.3. A mondat szintagmatikus szerkezete	A szóelemzés elvének alkalmazása a szóalak leírásában. A mondat megszerkesztettsége, a szó szerkezet mint nyelvi egység, az alárendelő és a mellérendelő szintagma. Az egyszerű mondat részei; mondatelemzés. Az állítmány és az alany. A tárgy és fajtái. A határozók fogalma és kifejezőeszközei, fajtái, a magyar határozói rendszer; a határozók irányhármassága. A jelzők fogalma és fajtái, használatuk. A mellérendelő szintagma – kapcsolatos, ellentétes, választó, magyarázó, következtető.	Alaki és értelmi egyeztetés a szó szerkezetekben.
1.4.4. Mondattan	A mondat az élőbeszédben és az írott nyelvben. A mondat szerkezete: egyszerű, összetett, tagolt, tagolatlan mondat.	A mondat fogalma, a rendszermondat és a szóvegmondat.
1.4.5. A mondat a szövegben	A mondat és a szöveg. A mondat szerkezete és felépítése. A mondat jelentése: elsődleges és másodlagos jelentés	A szinteződés és a tömbösödés jelenségei.
1.4.6. Logikai és tartalmi viszonyok	A modalitás, mondatfajták elemzése grammatikai és szemantikai eszközökkel. A mellérendelő fajták mint logikai-tartalmi viszonyok - a kapcsolatos, az ellentétes, a választó, a következtető, a magyarázó mellérendelő viszony. Az alárendelő összetett mondat mint a főmondat és a mondatok grammatikai viszonya. Az alárendelés fajtái: az alanyi, az állítmányi, a tárgyi, a határozói, a jelzői alárendelés. Sajátos jelentéstartalom a mellékmondatokban. Többszörösen összetett mondatok megértése szövegkörnyezetben: - utaló- és kötőszók, - a központosítás használata és értelmezése szóban és írásban; szövegértésben, szövegmondásban, szövegalkotásban.	Mondatvariánsok közötti különbségek értelmezése, pl. a stílusérték szempontjából. Összetett mondatok elemzése szerkezeti rajzzal.
1.4.7. Szókincs és frazeológia	A szókincs változásának okai, a szókészlet rétegei, az átvétel és az első keletkezés. A szóalkotás lehetőségei: - a szóképzés jelentésmódosító szerepe; - a szóösszetétel jelentősége, fajtái, az összetett szavak helyesírása. A szóteremtés jelentősége, az indulatszók, a hangutánzás és a hangulatfestés.	A képzők rendszere. A szóalkotás ritkább módjai: elvonás, tapadás, jelentésmegoszlása, mozaikszók, rövidítések

1.5. Kommunikáció	A kommunikációs folyamat tényezői és funkciói, ezek összefüggései a kifejezésmóddal; a kommunikáció nyelvi és nem nyelvi kifejezőeszközei. A kommunikáció formája: szóbeliség és írásbeliség. A szövegfajták tartalmi és formai jellemzőinek kapcsolata a kommunikációs folyamattal.	A kommunikáció fogalmának interdiszciplináris jellege. Az állatok jelzésrendszere és az emberi kommunikáció néhány lényeges szempont szerinti összehasonlítása.
1.5.1. A jel, a jelrendszer	A jel, jelek, jelrendszerek - a természetes kapcsolaton és a konvención alapuló jelek elkülönítése.	Nyelvi jelek: jelölő - (hangsor), jelölt (jelentéstartalom), jeltárgy. A nyelvi jel sajátosságai (pl. önkényesség, általánosító jelleg, használati helyzettől független létezés).
1.5.2. Nyelvi és vizuális kommunikáció	Az emberi kommunikáció nem nyelvi formái (pl. gesztusok, mimika, térközsabályozás, tekintet, külső megjelenés, csend); társadalmi, nemi, generációs, kulturális vonatkozások - példák alapján. A közlés hitelességének tényezői.	Társadalmak és kultúrák jelrendszereinek történeti eltérései - egy-két példa alapján (pl. a magyar folklór, az utcakép, az elektronikus kommunikáció jelrendszere). A kongruens és inkongruens közlés. A vizuális és a nyelvi jel, a vizuális és a nyelvi kommunikáció (pl. az ifjúsági szubkultúra, a divat, a reklám, múltbeli és jelenbeli kultúrák nyelvi és nem nyelvi jelei).
1.5.3. A nyelvhasználat mint kommunikáció	A közvetlen emberi kommunikáció néhány sajátosságai. A kommunikációs folyamat tényezői és ezek összefüggései (valóság, beszédhelyzet, közlő, közlemény, közvetítő közeg, címzett, válasz, közös nyelv, előismeretek). Az összefüggések megértése, bizonyítása beszédhelyzetek elemzésével, szövegértelmezéssel, szövegalkotással.	
1.5.4. Kommunikációs funkciók és közlésmódok	A különböző közlésmódok kommunikációs funkciói (pl. párbeszéd, történetmondás, levél, üzenet, napló, feljegyzés, köszönés és megszólításformák). A mindennapi - nyilvános és magánéleti - élethelyzetek tipikus kommunikációs konfliktusai és lehetséges feloldásuk. A beszélgetés lelki, érzelmi jelentősége, szerepe.	A nyelvi és nem nyelvi kommunikációs normák kultúránkenti eltérései (pl. gesztusnyelv, nemi, társadalmi, életkori különbségek jelzése, tánc, viselet).
1.5.5. A személyközi kommunikáció		
1.5.6. A tömegkommunikáció	A tömegkommunikáció hatása a nyelvre és a gondolkodásra.	A kommunikációs funkciók (ábrázoló, kifejező, felhívó, fatikus, esztétikai, metanyelvi) fogalma és szerepe. A közvetlen személyközi kommunikáció, az írott és elektronikus tömegkommunikáció jellemző különbségei (pl. távolság, konformizálás, nivellálás). Személyközi és tömegkommunikációs közlések összehasonlítása.

1.6. A szöveg	A szöveg egységének tényezői, feltételei, elsődleges és mögöttes jelentése. A szöveg mint valakire irányuló közlési szándék (mint tranzakció és mint interakció).	Lineáris és globális kohézió Szövegelemzés a megfelelő fogalmak alkalmazásával. A szöveg pragmatikai, szemantikai és grammatikai megközelítése.
1.6.1. A kommunikáció és a szöveg	A szöveg szóban és írásban. A szöveget alakító tényezők: a beszédhelyzet, a cselekvés, a szövegkörnyezet, a tudáskeret. A leíró (tájékoztató), kifejező, érvelő és felhívó szövegfunkciók.	
1.6.2. A szöveg grammatikája és jelentése	A szöveg felépítése, egységei - külső körülmények: szövegméret, megjelenés. A szövegösszetartó erő: jelentésbeli (pl. kulcsszavak, ismétlés, rokon értelmű, többjelentésű szavak; körülírás, nemfogalom) és grammatikai kapcsolóelemek.	
1.6.3. Szövegértelmezés	A kontextuális jelentés, az utalás irányai (előre- és visszautalások). A szöveg jelentése: - jelentésviszonyok a szövegben - a kulcsszavak szerepe, - logikai-tartalmi viszonyok, - a tematikus előrehaladás, - a szöveg egyértelműsége, többértelműsége. A mindennapi szövegvilágban való eligazodást lehetővé tevő pragmatikai ismeretek alkalmazása a szövegértésben és a szövegalkotásban: - a szövegsajátosságok felismerése globális benyomások alapján (pl. szövegtípusok elkülönítése a beszédhelyzet, a kommunikációs színtér, a szövegfunkciók, a hagyományba való beágyazottság a monologikus vagy dialogikus jelleg, a spontaneitás, illetve megtervezettség alapján). - téma, témahálózat felismerése mindennapi, szépirodalmi, tudományos szövegekben. - olvasói ismeretek (pl. tudáskeret, a témával összefüggő háttérismeretek) értelmes alkalmazása.	Anafora, katafora, deixis. A szöveg dinamikus és statikus szemlélete és elemzési eljárása: a szöveg mint egységes, térben és időben tapasztalható folytonosság (kontinuum) és mint egymással érintkező, elkülöníthető elemek egysége.
1.6.4. A címzettek	A címzettek, a közönség mint szövegformáló tényező, a beszélő és a hallgató, illetve a közönség közti kapcsolat.	A beszélők nyelvi és történeti meghatározottsága, előismeretei: a címzett szerepe a szöveg megszerkesztettségében, a kifejtés mélységében, a szöveg bonyolultságában, terjedelmében, előadásmódjában, szóhasználatában.
1.6.5. A szöveg szóban és írásban	A szóbeliség és az írásbeliség hatása a szövegformálásra és a szöveg előadására. A szövegfonetikai eszközök (pl. a hangerő, a tempó, szünet, az írásjelek) értelmes, kifejező alkalmazása.	

	A cél és a téma összefüggéseinek érvényesítése szóban és írásban. A témaváltás felismerése és jelölése, bekezdések szerkesztése.	A beszéd és az írás összehasonlítása (pl. a beszéd mint többdimenziós rendszer). A szöveg dinamikus és statikus összetevői
1.6.6. Az intertextualitás	Grammatikai és jelentésbeli kapcsolóelemek felismerése és használata: a határozott névelő használata, a névmásítás és szerepe a szövegösszetartó erő létrejöttében; előre- és visszautalások a szövegben; makro- és mikrostruktúra követése; hiányos mondat, kötőszó, egyeztetés; szórend.	Az intertextualitás mint a szövegek létmódja, az intertextualitás jelenségeinek értelmezése irodalmi és nem irodalmi szövegekben. Korunk kultúrája és az intertextualitás szépirodalmi és nem irodalmi közlésekben.
1.7. A szövegtípusok	A szövegtípusok kommunikatív, szerkezeti, nyelvi normáinak jellemzői.	A szövegtipológia rendszerét alkotó elvek. Lehetséges tipológiák (pl. kommunikációs szinterek, a szöveg nyelve, kora, a nyelvhasználat szabályozottsága, a közlemény közege, célja és szerepe, jellege, tárgya, a beszélő és a címzettek társadalmi hovatartozásának kifejeződése).
1.7.1. A kommunikációs szinterek	A továbbtanuláshoz, illetve a munka világában szükséges szövegtípusok (pl. kérvény, önéletrajz, pályázat, hivatalos levél, meghatalmazás, hozzászólás) normái. A publicisztikai és az ismeretterjesztő szövegek jellemzői.	A monologikus és a dialogikus szövegtípusok (pl. az előadás és a vita, az előadásra és a vitára való felkészülés) különbsége. A kommunikáció szintere szerinti elkülönítés: a magánjellegű és nyilvános kommunikáció.
1.7.2. A média, az elektronikus kommunikáció	Az írott és az elektronikus tömegkommunikáció szövegtípusait elkülönítő nyelvi és nem nyelvi tényezők. A publicisztikai és tájékoztató műfajok, valamint az elektronikus média hagyományos (rádió, televízió) és új közlésmódjai (e-mail, internet stb.). Az új közlésmódok társadalmi hatása (pl. saját tapasztalatok, nézetek, vélemények értelmezésével).	Médiaközlések elemzése (pl. hír, hírmagyarázat, tudósítás, interjú, cikk, glossza): tartalmi, szerkezeti és szövegformálási kritériumai, nyelvhasználati, hatásbeli sajátosságai.

1.7.3. A tanulás tipikus szövegei	Tudományos ismeretterjesztő műfajok - kifejtés, definíció, magyarázat, bizonyítás, összefoglalás és forrásaik (pl. tankönyv, folyóirat, szakkönyv, írott szemponjtájból). és elektronikus adatbázis).	Tudományos és ismeretterjesztő szövegek összehasonlítása (pl. a címzettek, a szóhasználat, a megszerkesztettség).
1.8. A retorika alapjai	A retorika mint etikai érték, mint a meggyőzés művelete gondolatközlésben, mint szónoklás tudománya.	A retorika jelentősége és alkalmazásának társadalmi színterei.
1.8.1. A retorika	A szöveg hangzása mint vivőerő, mint hatástényező, mint a személyiségének, érzelmeinek kifejezője.	Néhány történeti értékű és jelenkori szónoki beszéd retorikai eszközei és esztétikai hatása (pl. Kölcsey Ferenc, Széchenyi István, Kossuth Lajos, Deák Ferenc beszéde). Hangzó szövegek elemzése, összehasonlítása.
1.8.2. A nyilvános beszéd	A nyilvános beszéd, a közzereplés főbb nyelvi és viselkedésbeli kritériumai: a beszéd fajtái, a beszéd felépítése (a szövegszerkesztés lépései az anyaggyűjtéstől a megszólaltatásig).	
1.8.3. Érvelés, megvitatás, vita	A meggyőzés, az érvelés beszédhelyzete és eszközei. A kulturált vitatkozás kritériumai; vita értelmezése (pl. a vitatkozó felek nézőpontjainak, állásfoglalásuk eltéréseinek azonosítása). Az írásbeli meggyőzés eljárásai, az érvelés műfaja: a bizonyítás; a cáfolat, néhány érvtípus. Hitelesség, hatás, meggyőzősi szándék, manipuláció felismerése, értékelése.	
1.8.4. Szövegek térben és időben	Nyelvi jelenségek elhelyezése térben és időben; szövegek térbeli és időbeli kontextusai. Az összefoglalás funkciója és típusai, tartalmi kivonat, tömörítés.	Az aktuális tagolás, a téma/réma összefüggés, a szerkezet, az új jelentésrétegek feltárása, megfogalmazása irodalmi és nem irodalmi szövegekben.

1.8.5. A szövegszerkesztés eljárásai	A spontán megnyilatkozások és a megtervezett szöveg. A témajelölő cím mint a globális kohézió eszköze. A szövegfolyam tagolása, a linearitás és a szöveg megszerkesztettsége - a szóbeliségben és az írásbeliségben. Címadási konvenciókkal. Például: - térbeli és időbeli viszonyok követése, megértése, létrehozása; - logikai és jelentésszintű kapcsolatok létrehozása; - a címzettek, a kontextus, a cél tisztázása; - téma körülhatárolása, kijelölése, értelmezése; - felkészülés, anyaggyűjtés - a tapasztalás és a kereső gondolkodás szerepe, a mérlegelés, az érvek, ellenérvek, tények, adatok, gondolatok elrendezése; - a műfaj megválasztása, az anyag elrendezése; - a témának, a címzettnek, a műfajnak, a tartalmi mondandónak megfelelő szerkezet kialakítása; - az akusztikus, illetve a vizuális vezérlés alkalmazása; - a tartalom kidolgozása, indokolt hivatkozás, idézés; - a szövegkohézió, a témahálózat felépítése, a kulcsszók, előre- és visszautalások, nyelvtani, jelentésbeli és pragmatikai kapcsolatok megteremtése; - a hangnem, a szókincs, a szóhasználat, a stílus megválasztása és képviselése.
1.8.6. Személyes viszony, értékelés	A témához való személyes viszonyulás kifejezése (pl. reflexió, állásfoglalás). A saját teljesítményben a tartalmi, szerkesztési, stílári, nyelvhelyességi és helyesírási hibák javításának képessége.
1.9. Stílus és jelentés	Stílus és jelentés a mindennapi nyelvhasználatban, a szaknyelvben és a szépirodalomban. Szóhasználat és stílusérték. stílusjelenségek felismerése, értelmezése, értékelése.
1.9.1. A szójelentés	A szóhasználat nyelvtani és jelentésbeli kötöttségei. A jelentésmező fogalma. A szójelentés változásai. A nyelvi jelek csoportjai a hangalak és a jelentés viszonya alapján.

- Az állandósult szókapcsolatok, A jelentés fogalmi megközelítései: szólások eredete néhány példával, szóelemek (grammatikai jelentés), kultúrtörténeti vonatkozással. lexémák (szótári szavak), A szállóigék szerepe a szószerkezetek (grammatikai nyelvi-kulturális hagyományban. viszonyok jelentése, állandósult A szóhasználati jelentés alapjai - az szókapcsolatok, szóértékű nyelvi alapjelentés, mellékjelentés, alkalmi elemek) jelentésviszonyai. jelentés közti viszony. A szó- és kifejezőképesség stilisztikai értéke.
- Egynyelvű: Magyar szinonimaszótár, Magyar értelmező kéziszótár, valamint kétnyelvű szótárak ismerete.
- 1.9.2. Állandósult nyelvi formák Az állandósult szókapcsolatok, szokványos kifejezőmódok összefüggése, a stílusérték stílusértéke: szólás, szóláshasonlat, fogalma; a konnotatív és a közmondás, szállóige; közhelyek, denotatív jelentéssel nyelvi panelek; a köznyelvben összefüggésben is. szokásos jelentésbeli összeforrottságot mutató szókapcsolatok (pl. köszönésformák, szitkozódások, babonák, közéleti jelszavak, graffitik) szerepe.
- 1.9.3. Nyelvi-stilisztikai változatok A stílus értelmezése (pl. A stílust létrehozó, alakító kifejezőmód, az írás, a szerkesztés, kommunikációs tényezők a fogalmazás módja, nyelvi rendszere, beszélő/író, címzettek, eszközök megválogatása, „a stílus téma, cél, szóbeliség, írásbeliség. maga az ember”, hatásosság, Stílusvariánsok nyelvi-nyelvtani többlet, a stílus mint a beszélő elemzése és önálló létrehozása (pl. attitűdjének kifejeződése a stílusimitáció). tárgyhoz, eseményhez, hallgatóhoz, Következtetések megfogalmazása a olvasóhoz, anyanyelvéhez, a nyelvi-stilisztikai eszközök társadalmi szabályokhoz és lehetőségeiről. konvenciókhoz).
- A stílus kifejező erejét létrehozó különböző tárgyú, témájú, korú szövegek stílushatásának megfogalmazása.
- 1.9.4. Stíluseszközök A képszerűség stíluseszközei és Összetett képrendszerek, képi hatása: képek és összetett hálózatok, jelképrendszerek képrendszerek felismerése, Az eufemizmus, evokáció, archaizálás, allúzió, anakronizmus, állandó jelző stb. felismerése, értelmezése.

1.9.5. A nyelvi elrendezés hatása	Az egyszerűbb alakzatok fajtái és hatásuk: a gondolatritmus, variáció, fokozás, halmazás, stílusváltozat	Irodalmi és nem irodalmi szövegek komplex hatása
1.9.6. Stílusréteg, stílusváltozat	mondatpárhuzam, kihagyás, késleltetés, célzás. Tipikus helyzetekben, társadalmi színtereken létrejövő, jellemző beszélt és írott nyelvi közlésmódok: a stílusrétegek. A társalgási stílus ismérvei, minősége (pl. udvariasság és durvaság, közhelyek, axiómák, nyelvi humor). A közélet színterei, a közéleti és a hivatalos stílus kritériumai, stílus kötöttségei. A publicisztikai stílus főbb jellemzői, tipikus szóhasználati és nyelvhelyességi problémái, a megjelenítés közlésértéke (pl. tipográfia, képi világ). Objektivitás és szubjektivitás, tény és vélemény stílusbeli különbsége a tömegkommunikációban. A tudományos és a szakmai stílus sajátosságai. Nem irodalmi és szépirodalmi szövegek stílusának összehasonlítása.	Az alakzatok egyéb fajtái: paradoxon oxymoron, inverzió. A mondat szerkezet stílusi változatai - a verbális stílus, a nominális stílus, hiányos mondat, körmondat. A stílusrétegeket elkülönítő tényezők. A stílus szociokulturális rétegzettsége. A stílusi elkülönülés mint társadalmi jelenség. Nyelvi-stilisztikai variánsok összehasonlító elemzése különböző stílusrétegekből vett szövegek körében.
1.9.7. Stílustörténet	Stílus és norma koronkénti változatai, néhány példa alapján.	Stílusorszakok, stílusirányzatok ismerete alapján tájékozottság a stílustörténetben, a stílusirányzatok körében; stílustörténeti összehasonlítások - példák alapján.

2. Fogalmak

Középszint és emelt szint

Az emelt szint fogalomismereti követelményeit *dőlt betűvel* jelezzük.

alakzatok: *ellipszis*, kötőszóhiány, ismétlődés, gondolatritmus, *oxymoron*
 állandó és alkalmi stílusérték
 állandósult szókapcsolat: szólás, szóláshasonlat, szállóige, közmondás
 beszédtett
diakrónia, *szinkrónia*
 egyeztetés a szintagmákban
 érvelés: tétel (állítás), érv, ellenérv, cáfolat; *deduktív*, *induktív módszer*
 expresszivitás, eufemizmus, evokáció, archaizálás, egyéni szóalkotás, *poétizáció*
 finnugor nyelvcsalád
 főbb nyelvtípusok
 hangszimbolika, hangutánzás, hangulatfestés, alliteráció, áthajlás, figura
 etimologica
 a helyesírás alapelvei: a kiejtés, a szóelemzés, a hagyomány, az egyszerűsítés elve
 a hiány szövegösszetartó szerepe
intertextualitás
 jel, jelrendszer
 jelentés: szó-, mondat-, szövegjelentés; *denotatív*, *konnotatív jelentés*, szótári,
 kontextuális jelentés
 jelentésrétegek mondatban, szövegben

jelentésszerkezet, jelentéselem, *jelentésmező*, jelhasználati szabály
kevertnyelvűség, kettősnyelvűség, kétnyelvűség
 a kommunikáció, a kommunikációs folyamat funkciói, tényezői
 a kommunikáció létformái: szóbeliség, írásbeliség; magánéleti, nyilvános kommunikáció
 központosítás: a gondolatjel, a zárójel, a kettőspont, a pontosvessző, az idézőjel szerepe
 a magánhangzó, mássalhangzó képzésmódja, alkalmazkodása (hangtörvények)
 a magyar nyelv történeti korszakai: *nyelvemléktelen kor, nyelvemlékes kor; ősmagyar, ómagyar, középmagyar kor*, nyelvújítás, újmagyar kor, mai magyar nyelvhasználat
 mondatfajták: modalitás
 mondat- és szövegfonetikai eszközök
 mondatszerkezet: egyszerű mondat, összetett mondat, alárendelő, mellérendelő
 összetett mondat; tagolt, tagolatlan mondat, teljes, hiányos mondat
mondatstilisztikai változatok: verbális stílus, nominális stílus, körmondat
 metafora, *metaforizáció*
motiváltság, -motiválatlanság
 nyelvemlék: *szórványemlék, vendégszöveg*, kódex, ősnymtatvány
 nyelvi norma
nyelvi tervezés, nyelvpolitika, nyelvtörvény
 a nyelv vízszintes és függőleges tagolódása: sztenderd, köznyelv, nyelvjárás, regionális köznyelv, csoportnyelvek, szleng, argó
összehasonlító nyelvtudomány
 retorika: szónoklat, alkalmi beszéd, meggyőző szövegműfajok; szónoklat részei: bevezetés (az érdeklődés felkeltése, jóindulat megnyerése, témamegjelölés), elbeszélés, érv, bizonyítás, cáfolás, befejezés (összefoglalás, kitekintés), érzelmi betetőzés
 sajátos jelentéstartalom: feltétel, következtetés, hasonlítás, megengedés
 stílus, stíluselem, stílushatás
 a stílusirányzatok kifejezőeszközei
 a szószerkezetek fajtái, alá- és mellérendelő szószerkezetek
 a szóelem (morféma) fajtái
 szóalkotás: szóképzés, szóösszetétel, mozaikszó
 szófaji rendszerünk, alapszófajok, viszonyszók, mondatszók
 a szójelentés: egyjelentésű, többjelentésű, azonos alakú szó; rokon és hasonló alakú, ellentétes jelentésű szó; hangutánzó; hangulatfestő szó
 szóképek: metafora, hasonlat, szinesztézia, metonímia, *szinekdoché*, összetett költői kép, allegória, szimbólum
 a szókincs rétegei: ősi szavak, belső keletkezésű szavak, jövevény- és idegen szavak
 szórend: kötött és kommunikatív (szabad) szórend; aktuális tagolás: ismert és újságoló rész (*téma, réma*)
 szöveg, szövegmondat, szövegegységek: bekezdés, tömb, szakasz
 szövegjelentés: témahálózat, tételmondat, kulcsszó, kontextuális jelentés
 szövegkapcsoló elemek: kötőszó, névmás, névelő, határozószó, előre- és visszautalás (*rámutatás, anafora, katafora, deixis*), egyeztetés a szövegben
 szövegkohézió (*lineáris, globális*)
 szövegtípus, szövegfajta: definíció, magyarázat, kisértékezés, értekezés, tanulmány, esszé, pályázat; ajánlás, műelemzés, értelmezés; vita, referátum, előadás; hivatalos levél, meghatalmazás, kérvény, önéletrajz
 a nem nyelvi kommunikáció
 a tömegkommunikáció tájékoztató, véleményformáló műfajai: hír, tudósítás, kommentár, cikk, interjú, riport, glossza, recenzió, kritika

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint

2. IRODALOM

2.1. Szerzők és művek

2.1.1. Életművek	Petőfi Sándor, Arany János, Ady Endre, Babits Mihály, Kosztolányi Dezső, József Attila Az életművet leíró, értékelő főbb jellemzők. A pályaszakaszokat jellemző főbb témák, kérdésfeltevések. A pályaképre ható irányzatok, szellemi kötődések, hatások. Kötetek, kötetkomponáló elvek (pl. ciklusok, témák, motívumok). A művek bemutatásához, értelmezéséhez kapcsolódó tények (pl. meghatározó hatások, a mű korabeli fogadtatása, világirodalmi párhuzamok, adaptációk). A szerző utóélete, helye és hatása az irodalmi hagyományban. Kritikák, különböző interpretációk értelmezése. A főbb művek beható szövegismereten alapuló értelmezése, kapcsolatok a művek között (pl. témák, kérdésfelvetések, élethelyzetek, műfajok, kifejezőmód, jellemző motívumok), a bemutatott, értelmezett művek elhelyezése az életműben, az adott korszakban. Memoriterek szöveghű és kifejező előadása. Olvasatok, vélemények értelmezése.
2.1.2. Egy mű beható ismerete	Katona József: Bánk bán Madách Imre: Az ember tragédiája Vörösmarty Mihály: Csongor és Tünde, továbbá két magyar regény a 20. század második felének irodalmából vagy a közelmúlt irodalmából. A szerző és műve: a keletkezés, a szellemi „forrásvidék” néhány jellemző ténye, összefüggése. A műnemi, műfaji, kifejezőmódbeli sajátosságok a korszak szellemi irányzataival, a korstílussal való összefüggésben is. Műfaji sajátosságok, a téma, a kompozíció, a nyelvhasználat, a motívumok, az alkotói nézőpont kapcsolatai. A művekben felvetett kérdések egy-két etikai, esztétikai, esetenként filozófiai vonatkozása, egy-egy világirodalmi párhuzam. A mű utóélete, hatása az irodalmi hagyományban. A művek értelmezése, a felvetett kérdések etikai vonatkozásai, többi nézőpontból és műfajban (pl. szövegmagyarázat, ismertetés, ajánlás különböző címzetteknek, értekezés, esszé, összehasonlítás, vélemény). Memoriterek, szállóigék (értelemszerűen a drámákból).

2.1.3. Portrék	Janus Pannonius, Zrínyi Miklós, Balassi Bálint, Csokonai Vitéz Mihály, Berzsenyi Dániel, Kölcsey Ferenc, Vörösmarty Mihály, Jókai Mór, Mikszáth Kálmán, Móricz Zsigmond, Szabó Lőrinc, Radnóti Miklós, Weöres Sándor. A korszak (stíluskorszak, irányzat), a pályakép főbb jellemzői és értelemszerűen 2-3 lírai és/vagy néhány epikai alkotás bemutatása: művek értelmezése a korszak, korstílus, a téma, a műfaj, a kompozíció, a jellemző motívumok, jelentésrétegek, világlátás, kérdésfeltevések alapján. Összefüggések a bemutatott, értelmezett művek között (pl. időbeli-térbeli, tematikai, stílusbeli, műfaji, szemléletbeli). Memoriterek - legalább három szerzőtől teljes szövegek, összefüggő részletek és egy-egy jellemző szállóige.	Legalább 3-4 lírai és/vagy 1-2 epikai alkotás szövegismereten alapuló több szempontú elemzése, értelmezése. Tájékozottság a korszakban, a kortársak között (pl. Berzsenyi és Kazinczy, Berzsenyi és Kölcsey; Jókai és kora), a művekben megjelenő irodalmi hagyományban (pl. az antik hagyomány Berzsenyi, Kosztolányi, Radnóti költészetében). Műfaji, kifejezőmódbeli, tematikai sajátosságok a korszak szellemi irányzataival, a korstílussal való összefüggésben is. A művekben felvetett kérdések etikai, esztétikai, filozófiai vonatkozásai. A művek fogadtatása; egy-egy világirodalmi párhuzam.
2.1.4. Látásmódok, művek	Krúdy Gyula, Karinthy Frigyes, Juhász Gyula, Tóth Árpád, Illyés Gyula, Ottlik Géza, Németh László, Örkény István, Márai Sándor, Pilinszky János. Választandó legalább hat szerző hat műve a felsoroltak közül. Világlátásbeli, kifejezőmódbeli sajátosságok bemutatása a művek lényegre törő értelmezésével.	Választandó legalább 8 szerző a felsoroltak közül. A választott szerző 2-3 lírai és/vagy 1-2 epikai, illetve drámai művének elemző bemutatása, értelmezése, a korszak szellemi irányzataival való összefüggésben is. A művekben felvetett kérdések etikai, esztétikai, filozófiai vonatkozásai. A művek fogadtatása, hatása, utóélete (pl. Krúdy Gyula és Huszárik Zoltán Szindbád filmje; Márai Sándor és Esterházy Péter). Kapcsolatok a mélyebben megismert életművekkel (pl. Kosztolányi és Ottlik, Petőfi Sándor és Illyés Gyula). Egy-egy világirodalmi párhuzam.
2.1.5. A közelmúlt irodalmából	Egy, választás szerinti szerző a közelmúlt irodalmából (pl. Nagy László, Nemes Nagy Ágnes, Szilágyi Domokos, Vas István vagy mások). Művek bemutatása, lényegre törő értelmezése. Múltbeli és közelmúltbeli szövegek adott szempontú (pl. nyelvi, poétikai, tematikus) összehasonlítása. A téma, a kompozíció, a nyelvhasználat, a motívumok összefüggései.	Két, választás szerinti szerző a közelmúlt irodalmából. A szerzők 2-3 lírai és/vagy 1-2 epikai művének bemutatása, értelmezése az életművel és a korszak irányzataival (pl. neoavantgárd, tárgyias intellektuális stílus) való összefüggésben, a választás indoklása. A közelmúlt néhány irodalomközvetítő fórumának bemutatása (pl. alkotói csoportok, műhelyek, folyóiratok).
2.1.6. A kortárs irodalomból	Legalább egy szerző és mű a kortárs irodalomból. A választott mű értelmező bemutatása (pl. világlátás, téma, nyelv, motívumok). Tájékozódás a kortárs irodalmi nyilvánosságban (pl. antológiák, irodalmi ismeretterjesztés, könyvhét). Nyomatott szöveg, digitális közlés.	Az irodalmi nyelv alakulásának jellemzése, példákkal (pl. a költészet, a széppróza, a színház, a dráma nyelve, az intertextualitás példái). A kortárs irodalom és a klasszikus irodalmi hagyomány viszonya - jellemző példák alapján.

2.1.7. Világirodalom	Az európai irodalom alapvető hagyományai: az antikvitás és a Biblia (pl. műfajok és alapvető esztétikai alapelveik, témák, motívumok, élethelyzetek, hóstípusok). Választás szerint legalább két korszak jellemzőinek és egy-két kiemelkedő képviselőjének bemutatása a következő nyolc korszak közül: középkor és reneszánsz; barokk; felvilágosodás, romantika, a 19. század második fele, avantgárd és a 20. század első fele, a 20. század második fele és a kortárs világirodalom. Egy-két korszak vagy kiemelkedő szerző az európai színház történetéből; dráma és színház, színházi konvenciók. Művek átfogó bemutatása, elhelyezése stíluskorszakban. Korszakok, művek, alkotók etikai dilemmái. Memoriterek (pl. klasszikus szállóigék).	Korszakok jellemzőinek ismerete és korszakonként legalább két-két mű bemutatása: középkor, reneszánsz, barokk, felvilágosodás, romantika, a 19. század második fele, avantgárd és a 20. század első fele, a 20. század második fele és kortárs világirodalom. Művek értelmezése - a műfaji sajátosságok, a téma, a kompozíció összefüggései, a lehetséges és szükséges stíluskorszakbeli, stílustörténeti vonatkozások, a korszak szellemi irányzataival, a korstílussal való összefüggésben is. Egy-egy példa szintjén a bizonyítható magyar irodalmi hatások bemutatása. A művekben felvetett kérdések etikai, esztétikai, filozófiai vonatkozásai.

2.2. Értelmezési szintek, megközelítések

2.2.1. stílustörténet	Korszakok, Egy-egy korszak különböző művészeti ágainak (pl. zene, építészet, képzőművészet, színház- és filmművészet) párhuzamai irodalmi művekkel. Legalább egy korszak legalább két művészeti ágának, tematikus, kifejezőmódbeli hasonlóságainak, különbségeinek bemutatása (pl. antikvitás, középkor, romantika, avantgárd). A regényirodalom mint életformákról, világszemléletről is szóló tudósítás (pl. Dickens, Jókai, Dosztojevszkij, Tolsztoj, Stendhal, Krúdy, Otlík, Szabó Magda). Színház és dráma különböző korszakokban. A kortárs kultúra jellemző megnyilatkozásai (pl. film, színház, zene, irodalom, képzőművészet, tánc).	Legalább két korszak két-három tematikus, hasonlóságainak, különbségeinek bemutatása a lehetséges és szükséges világszemléleti, etikai, esztétikai utalásokkal (pl. antikvitás, középkor, romantika, avantgárd, századforduló, kortárs kultúra, ifjúsági szubkultúra). Egy-egy korszak összehasonlítása (pl. a klasszicizmus és a romantika, a modern és a posztmodern). Művészeti ágak egymásra hatásának példái (pl. Az ember tragédiája illusztrációi; írók zenei, képzőművészeti írásai). Színházi, színpadi megjelenítések összehasonlítása. Életformára, kulturális szokásokra utaló dokumentumok (pl. tárgyi emlékek, fotó, film, hangdokumentumok) alapján következtetések megfogalmazása egyes korok kultúrájára nézve. A művészet mint téma - néhány mű értelmezése (pl. irodalmi leírások, versek festészetről, zenéről).

2.2.2. Irodalomtörténet	Annak néhány példával történő bemutatása, hogy az irodalom, az irodalmiság történetileg változó hagyomány. Az irodalom körébe tartozó jelenségek időrendi áttekintése, jellemző összefüggések értelmezése az olvasott szerzők és művek köréből. Magyar irodalomtörténeti, művelődéstörténeti korszakok, folyamatok. Az irodalom folyamatos jelentőségének és változásainak bizonyítása (pl. kifejezésmódok, témák, hóstípusok változásai; irányzatok, programok). Az irodalom története mint az olvasók története. Az írói életút, a pályakép mint irodalomtörténeti tény, mint hivatkozási alap, mint újraértelmezések tárgya - bizonyítás példákkal.
2.2.3. Témák, motívumok	Az európai irodalom alapvető hagyományai mint forrás és kútforrás (pl. az antikvitás, a Biblia, a magyar népköltészet) - bizonyítás néhány példával. Tematikus verstípusok (pl. szerelmi költészet, gondolati költészet, tájköltészet, hazafias költészet, alkalmi költészet) közös jegyei. Szépirodalmi alkotások gondolati, tematikus, motívikus egyezéseinek és különbségeinek összevetése. Az olvasott művekben, motívum, téma változatainak felismerése, értelmezése (pl. hegy, kert, sziget, alászállás, felemelkedés, nemzedékek, család, felnőtté válás, beavatás; ember és természet, mikro- és makrokozmosz, felnőtt-gyermek, férfi-nő, bűn és bűnhődés, vándorlás, kaland, falusi és nagyvárosi életformák). A térben és időben közeli, illetve távoli műveket összekötő tematikus, motívikus összefüggések (pl. hasonlóságok, párhuzamosságok, nyilvánvaló utalások) felismerése, szerepének, jelentésének megfogalmazása. Néhány téma, motívum, toposz, archetipus hosszmetetszetszerű feltárása és előadása érvekkel, példákkal. Egy-egy szépirodalmi mű, egy-egy esszé témahálózatának, motívumainak továbbélése - bizonyítás példákkal. A térben és időben közeli, illetve távoli műveket összekötő tematikus, motívikus összefüggések (pl. hasonlóságok, párhuzamosságok, nyilvánvaló utalások) felismerése, szerepének, jelentésének megértése és megfogalmazása (pl. a tájleíró vers felfogásának történeti változása). Egy-egy szépirodalmi mű és egy-egy esszé témahálózatának, motívumainak feltárása, ideértve a téma, illetve motívumok hagyományainak és továbbélésének felderítését. Az irodalom nagy témái és motívumai a köznapi beszédben, az írásbeli megnyilatkozásokban, a vallások és az erkölcsi tanítások példázataiban - bizonyítás néhány példával. Szövegekben a jellemző irodalmi hagyomány néhány összetevőjének (pl. motívumok, utalások) felismerése (pl. Kölcsey: Himnusz, Arany: Toldi). Az intertextualitás egy-egy példájának bemutatása elsősorban a posztmodern irodalmából.

2.2.4. Műfajok, poétika	Különböző korokban keletkezett azonos műfajú alkotások közös és eltérő jegyeinek megnevezése, összevetése. A műfaji keretek közös jegyei és történeti változatai - bizonyítás néhány példával (pl. az epikus közlés alapformái). Annak megértése és néhány példával való bizonyítása, hogy a műfaji keretek művenként és történetileg változóak (pl. nép- és műballadák kifejezőmódjának összevetése; a János vitéz és a Toldi; novellák összehasonlítása). Szépirodalmi művek poétikai szempontú elemzése, illetve összehasonlítása.	A műfaji rendszerek előnyei és korlátai. A hagyományos műfaji kánonok fölbomlásának néhány indoka. Különböző korokban keletkezett, azonos műfajú alkotások poétikai szempontú összevetése, történeti változásainak vizsgálata. Műfajteremtő művek, egy-egy magyar és világirodalmi példa és e szempontú bemutatása. Egy-egy műfaj, poétikai sajátosság összehasonlító végigkísérése hosszabb-rövidebb történeti folyamatban (pl. elégiák a magyar irodalomban; epigrammák Kazinczytól Illyésig, a meseforma változatai, az antik és a Shakespeare-i tragédia; regényformák, regénytípusok, a posztmodern irodalom poétikai jellemzői).
2.2.5. Az irodalom határterületei	Azok a kialakult vagy formálódó „műfajok”, amelyek befolyásolják az ízlést és a világképet; a tömegkultúra, a szórakoztató irodalom hatáskeltő eszközei - néhány jelenkori példa bemutatása és értékelése. Ízlés, választás, értékválasztás - nézetek a tömegkultúra mibenlétéről és hatásáról. Az irodalom filmen, televízióban, dalszövegben, a virtuális valóságban: az adaptáció, a műfajcsere jelenségei (pl. irodalom filmen, rádióban, televízióban, digitális közlésben). Az irodalom kulturális rétegei - népköltészet, műköltészet, folklór, alkalmi költészet.	Könyvnyomtatás, sajtó, irodalom (pl. a folytatásos regény jelentősége és példái). Az olvasmányok iránti szükséglet és az olvasmányok tömeges termelése közötti összefüggések (pl. a népszerű művészet, ponyvairodalom, bestseller, krimi, sci-fi jellemzésében). Az irodalomolvasás szellemi, lelki motivációi (pl. az olvasásterápia).
	A népköltészet közege, szerepe a paraszttársadalom belső rendjében - egy-egy példa a hétköznapokhoz, a munkaalkalmakhoz, az emberélet fordulóihoz és az ünnepekhez kötődő lírai, dramatikus műfajokból, továbbá az epikus műfajok köréből. A szórakoztató irodalom vonzereje, hatáskeltő eszközei (pl. sematizált hőstípusok, élethelyzetek, értékvilág, kalandosság, csattanó, szójáték). Tipikus műfajok (pl. útirajz, detektívregény, kalandregény, füzetregény, képregény, tudományos-fantasztikus irodalom, humoros és erotikus irodalom, dalszöveg, sanzon, vicc, reklámvers). A gyermekirodalom és az ifjúsági irodalom főbb jellemzői, néhány klasszikus és mai példa. Az irodalmi ismeretterjesztés főbb nyomtatott és elektronikus műfajai (pl. könyvismertetés, ajánlás, kritika, CD-ROM, internetes könyvkínálat).	A népköltészet hatása a magyar irodalomra, a népköltészet kapcsolata az írott (elit) kultúrával és az irodalommal (pl. élettörténetek, ponyvák, verses köszöntők). A folklorizálódás néhány jelensége (pl. antik állatmesék, romantikus mesék). A tömegkultúra, szórakoztató irodalom, a vizualitás térnyerése - példák, nézőpontok, érvek, ellenérvek a múltból és a kortárs kultúrából. Az adaptáció, az átírás jelenségei és jellemzői (pl. didaktikus, morális, parodisztikus céllal).

2.2.6. Regionális kultúra	A régió, a tájegység, a település kulturális, irodalmi múltbeli és jelen hagyományainak bemutatása (pl. folklór, művelődéstörténeti, irodalomtörténeti vonatkozások; múzeum, színház, civil társaságok). A tájhoz, a régióhoz, a településhez kötődő szerzők; tájak, régiók irodalmi alkotásokban való megjelenítése.

2.3. Fogalmak

Középszinten és emelt szinten

Az emelt szintű fogalmi követelményeket *dőlt betűvel* jelezzük.

abszurd
 alkalmi költészet
 alkotás, befogadás, olvasat, értelmezés, értékelés
 antikvitás
 átmeneti műfajok: napló, levél, *fiktív levél*, ballada, leíró költemény, életkép, jellemrajz
 Biblia: Ó- és Újszövetség; a Biblia irodalmi műfajai: prófécia, zsoltár, evangélium, példázatos történet, apokalipszis
 cím, címadás
 dallamra írott vers, szövegvers, képvers
 egyenes beszéd, függő beszéd, szabad függő beszéd, belső monológ
 dráma – dialógus, dikció, szituáció, bonyodalom, tetőpont, megoldás, prolóógus, epilógus, deus ex machina
 drámai műfajok – tragédia, komédia; színmű; *moralitás, passió, commedia dell' arte*, drámai költemény, analitikus
 dráma, *epikus színház, narrátor*, abszurd dráma
 elbeszélő, elbeszélői nézőpont, *narráció*
 élménylíra, tárgyias költészet; hangulatlíra, szerepvers
 epikai műfajok – anekdota, elbeszélés, elbeszélő költemény, emlékirat, eposz, komikus eposz, *fabula, gesta, históriás ének, krónika*, legenda, mese, mítosz, monda, novella, *parabola*, példázat, regény, *széphistória*, vallomás, verses regény, vicc
 epikus közlés – belső monológ, cselekmény, dialógus, elbeszélés, epizód, leírás
 erkölcs, erkölcsi érték, döntés, választás, ítéletalkotás, *érték, esztétikai érték, történeti érték*
 érzésvilág, érzelmi hatás
 fikció
 groteszk
 harmónia, diszharmónia, szimmetria, aszimmetria, feszültség, feszültségoldás, késleltetés
 helyzet- és jellemkomikum
 hóstípus
 humor, irónia, gúny
 idő, időszemlélet, idősíkok, szimultanizmus
intertextualitás
 irodalmi hagyomány
irodalomtörténet
irodalmisság változó fogalma
 jelentés, *jelentésrétegek, nyitott mű, polifónia*
 jellem, jellemábrázolás, típus
 katarzis

képzelet, képzettársítás, belső érzékelés
 művelődéstörténeti korszak
 korstílus, stílusirányzat - ókori irodalom, középkor, reneszánsz, humanizmus, reformáció, barokk, rokokó, klasszicizmus, szentimentalizmus, romantika, népiesség, realizmus, szimbolizmus, szecesszió, avantgárd, futurizmus, expresszionizmus, szürrealizmus, modernizmus, beat-irodalom, posztmodern
 költői magatartás, szerep
 könyvnyomtatás, civilizáció, digitális közvetítés
 kultusz
 látomás
 líra, lírai műfajok - ars poetica, dal, elégia, elégikó-óda, haláltánc, himnusz, „hosszú vers”, óda, episztola, jeremiád, rapszódia, szabadvers, szonett, zsoltár
 mitológia, mítosz
modern, posztmodern
 műnem, műfaj
 népköltészet, műköltészet
poétizáció, stilizáltság, allegorikus és szimbolikus ábrázolásmód
 regényváltozatok, regénytípusok - családregény, fejlődésregény, esszéregény, életrajzi regény, lélektani regény; próbatételes kalandregény, történelmi regény, utópia
 rím és rímfajta
 ritmus, zeneiség
 szerkezet kompozíció, forma. megformáltság
 színház, színházi konvenciók (ókori görög, Shakespeare-i, klasszicista); a színházi hatás összetevői
 szóbeliség, írásbeliség
 téma, motívum, témakölcsönzés, archetípus, vándortéma
 tér és térszemlélet
 tömegkultúra - bestseller, krimi, ponyvairodalom, tudományos fantasztikus irodalom
 vershelyzet, lírai én, megszólított, címzett
 verselés - hangsúlyos verselés; időmértékes verselés, verslábak, sorfajta, strófaképletek, hexameter, pentameter, disztichon
 verstípusok: önmegszólító, idő- és értékszembesítő, létösszegző
 virtualitás

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

A vizsga szerkezete

A magyar nyelv és irodalom érettségi vizsgája írásbeli és szóbeli vizsgarészből tevődik össze. Az írásbeli vizsgán 240 perc áll a vizsgázó rendelkezésére a szövegértési feladatsor, valamint a szövegalkotási feladat megoldására. A szóbeli vizsga a 30 perces felkészülési időt követően 10-15 perc időtartamú. A vizsga szerkezetét az alábbi táblázat összegzi.

Írásbeli vizsga 240 perc		Szóbeli vizsga 15-20 perc	
Szövegértési feladatsor	Szövegalkotási feladat	Egy nyelvi tétel kifejtése	Egy irodalmi tétel kifejtése
40 pont	60 pont	50 pont	

Írásbeli vizsga

Tartalmi szerkezet

Az írásbeli vizsga a részletes vizsgakövetelményekre épül. A vizsgakövetelményekkel összhangban az írásbeli vizsga szövegek megértését, illetve egy szöveg önálló megfogalmazását igényli. Az írásbeli vizsga tehát tartalmaz egy szövegértési feladatsort, továbbá megjelöl három szövegalkotási feladatot. A szövegalkotási feladatokból egyet választ a vizsgázó.

A szövegértési feladat megoldására 60 percet, a szövegalkotási feladat elkészítésére 180 percet fordíthat a vizsgázó.

Az írásbeli vizsgafeladatok megoldásakor a Magyar helyesírási szótár, illetve ha azt valamely feladat megjelöli, szöveggyűjtemény használható.

A feladatsor jellemzői

SZÖVEGÉRTÉSI FELADAT

A szövegértési feladat szövege általában 600-700 szó terjedelmű esszé, ismeretterjesztő céllal íródott tanulmány, publicisztikai mű egésze vagy részlete. A feladatok megoldása általában a kérdésre adott válasz rövid szöveges kifejtése, esetenként a megadott válaszvariációk közötti döntés.

A szövegértést vizsgáló kérdések - az adott szöveg tematikus, szerkezeti, nyelvi jellemzőinek megfelelően - a következőkre irányulhatnak:

- a szövegben közvetlenül megtalálható tény, adat, megállapítás, érv, álláspont stb. azonosítása;

- a szöveg grammatikai, stilisztikai jellemzői; ezek szövegbeli funkciója;

- a szöveg kommunikatív sajátosságai;

- a cím és a szöveg egészének viszonya;

- a szöveg egészének jelentése, jelentésrétegei;

- a szövegbeli logikai, tartalmi kapcsolatok;

- a szerzői álláspont;

- a szövegbeli utalások, hivatkozások szerepe;

- a szöveg szerkezete, a szerkesztésmód, a felépítés által közvetített jelentés.

Feladat lehet továbbá

- vázlat, tematikai háló készítése;

- önálló következtetés, álláspont megfogalmazása;

- a szöveg témájához, a szövegben megjelenített álláspontokhoz kapcsolódó önálló rövid írásmű vagy beszédmű megfogalmazása a műfaji normák követésével, a mindennapi, esetleg a hivatalos írásbeliség, illetve szóbeliség műfajainak köréből;

- a szöveg rövid, esetleg adott szempontú vagy adott címzetteknek szóló összegzése (tömörítése).

A vázlatírás, illetve az összefoglalás által kívánt fő képességek: a kulcsszók feltárása, a tematikus háló („téma-réma viszony”) követése, a tételmondatok felismerése a különböző szövegegységekben, a szöveg fókuszának megértése, a témaváltás, az előre- és visszautalások követése, a kihagyások érzékelése; a szöveg részletezettségének követése, az ismert és új közlés elkülönítése.

SZÖVEGALKOTÁSI FELADAT

A vizsgázó három, eltérő típusú, műfajú és témájú szövegalkotási feladattól választ egyet. A diák által választott feladat megoldásának terjedelme maximum 4-5 oldal. A feladatok a következők:

- Érvelés nyelvi, irodalmi, általános kulturális, etikai, életmódbeli kérdésekről. A feladat tartalmaz egy gondolatébresztő, az érvelés tematikai hálózatára utaló szöveget, általában szövegrészletet. (E felvezető szöveg lehet kritika, esszé, publicisztikai mű, szépirodalmi mű stb. részlete. A feladat megfogalmazása nem feltételezi a felvezető szöveg egészének ismeretét.)

- Egy mű (pl. lírai alkotás, rövid szépprózai mű, drámarészlet, esetenként esszé) adott szempontú elemzése, értelmező bemutatása. A feladat tartalmazza az értelmezés kiemelt szempontját.

- Két, esetenként három szöveg (pl. szépirodalmi mű, műrészlet) adott szempontú összehasonlítása. A feladat megjelöli a szövegek összehasonlító elemzésének, értelmezésének kiemelt szempontját, pl. a tematikus, a poétikai, stílusbeli összevetést. A feladat lényeges eleme az irodalmi szövegek egymásra utaltságának hangsúlyozása, az intertextualitás, evokáció különböző példái révén. (Az összehasonlítandó szövegek között megjelenhet a mindenkori kortárs irodalom.)

Értékelés

SZÖVEGÉRTÉSI FELADAT

A szövegértési feladatsor megoldásával maximum 40 pontot érhet el a vizsgázó. A szaktanár az írásbeli dolgozatot a központi értékelési útmutató alapján értékeli. Az értékelési útmutató közli a szövegértési feladatok lehetséges választartományát (a válaszmodellt), esetenként a válasz műfaji normáit, továbbá a válasz pontértékét, valamint az adható részpontszámokat. Az értékelő az egyes feladatokra adott pontszámot, majd a szövegértési feladatsor megoldásával elért összpontszámot feltünteti a dolgozaton.

SZÖVEGALKOTÁSI FELADAT

A diák által választott szövegalkotási feladat megoldását a szaktanár az értékelési útmutató alapján minősíti. Az értékelési útmutató tartalmazza a fogalmazások értékelésének a témától független általános kritériumait, valamint az egyes kitűzött feladatok témafüggő, címszószerűen megfogalmazott (azaz nem kifejtett) elvárható megoldását. Az ettől eltérő minden jó megoldás elfogadható. Az értékelési útmutatóban közölt kritériumok és pontszámjavaslatok figyelembevételével a szaktanár által megállapított pontszám minősíti a vizsgázó dolgozatának tartalmi minőségét, a dolgozat felépítését, szerkezetét és nyelvi minőségét, továbbá a vizsgázó helyesírását, valamint a dolgozat írásképét.

A fogalmazási feladat pontszámának megoszlása:

A fogalmazási feladat megoldásával maximum 60 pontot ér el a vizsgázó. Az elérhető 60 pont megoszlása a következő: a fogalmazás tartalmi minősége: 20 pont; szerkezete, felépítése: 20 pont; nyelvi minősége: 20 pont. Az értékelő tanár a dolgozat végén feltünteti a szövegalkotási feladat tartalmi, szerkezeti, illetve nyelvi minőségének pontszámát.

A szövegalkotási feladatok értékelésében alkalmazott általános kritériumok

A tartalmi kifejtés minőségének kritériumai:

- a téma megértése, szövegbázisú feladatokban a gondolatébresztő szövegre vonatkoztatás;

- nyelvi és irodalmi műveltség, tájékozottság, problémaérzékenység;

- tárgyszerűség;

- műismeret, kultúrtörténeti, motivikus asszociációk, különböző összefüggések megteremtése, tényekkel, ismeretekkel való bizonyítása;

- önálló problémakezelés, személyes állásfoglalás;

- világismeret, gondolkodási kulturáltság;

- az érvelés minősége, az állítások bizonyítása;

- lényegkiemelés, rendszerező képesség.

A szöveg megszerkesztettségének kritériumai:

- a feladatban kért műfaj elemeinek való megfelelés;

- tagolás, a szöveg koherens szerkezete;

- a szerkezeti arányosság (pl. a felvezetés, tárgyalás, lezárás aránya);

- az adott terjedelem megtartása.

A szöveg nyelvi minőségének értékelésében alkalmazott kritériumok:

- a köznyelvi norma biztos ismerete,

- adekvát és változatos szóhasználat, a feladatnak és a kommunikációs helyzetnek megfelelő stílus;

- világos és lényegre törő, szabatos előadásmód;
- gördülékeny szövegalkotás;
- olvasható kézírás, rendezett íráskép.

HELYESÍRÁS, ÍRÁSKÉP

A vizsgázó helyesírásának és a dolgozat írásképének értékelése a szövegértési feladatsor, valamint a szövegalkotási feladat megoldásában egységes elv szerint történik.

- Az értékelő tanár mind a szövegértési, mind a szövegalkotási feladat megoldásában fellelhető helyesírási hibákat aláhúzza, majd az értékelési útmutatóban feltüntetett módon kialakítja a vizsgázó helyesírási hibáinak összpontszámát.
- A helyesírási hibák miatt összesen 15 pont vonható le az összteljesítményből.
- Az íráskép rendezetlensége, illetve a nehezen olvasható kézírás miatt összesen 3 pont vonható le az összteljesítményből.

Szóbeli vizsga

A magyar nyelv és irodalom középszintű szóbeli vizsgája belső, iskolai vizsga.

A szóbeli vizsgára adható felkészülési idő: 30 perc.

A vizsgázó felelési ideje: 10-15 perc.

A felkészülés során irodalmi szöveggyűjtemény, kötet vagy a feladatok megjelölésével összefüggő más nyomtatott, illetve elektronikus ismerethordozó használata megengedett.

Tartalmi szerkezet

A szóbeli vizsgán egy irodalmi és egy nyelvi tételt fejt ki a diák. A tételsor 20-24 nyelvi és 20-24 irodalmi tételből áll. A tételsor összeállításáért a szaktanár a felelős. A tételsor összeállításához a részletes követelmények magyar nyelvi és irodalmi témáit kell figyelembe venni.

A nyelvi és irodalmi tételsor legalább 30%-át (20 tétel esetén 6 tételt, 24 tétel esetén 8 tételt) évről évre módosítani kell.

A tételek jellemzői, összeállításuk

A tételsort úgy kell összeállítani, hogy a tételekben kitűzött feladatok – a témák sajátosságait figyelembe véve – lehetőleg hasonló nehézségűek legyenek, valamint legyen mód a sikeres felkészülésre, valamint a kifejtésre a felkészülésre, illetve a szóbeli feleletre adható időkeretben.

MAGYAR NYELVI TÉTELSOR

A szóbeli vizsgára a szaktanár 20-24 tételt jelöl ki. A tételsort a részletes vizsgakövetelmény Magyar nyelv című fejezetében foglaltak alapján állítja össze a szaktanár. A magyar nyelvi tételek a részletes követelmények következő témáira épülnek: Ember és nyelv, A magyar nyelv története, Nyelv és társadalom, A nyelvi szintek, Kommunikáció, A szöveg, A szövegtípusok, A retorika alapjai, Stílus és jelentés. A tételsort úgy kell összeállítani, hogy a jelzett témák mindegyikéhez legalább egy tétel tartozzék.

A tétel a témakörnek, illetve a tételben konkretizált feladatnak megfelelően tartalmaz/hat egy megállapítást, idézetet, felvezető gondolatot, nyomtatott vagy elektronikus dokumentumot (pl. úrlapot, használati utasítást, újságcímet, képet, ábrát, térképet, internetes oldalt, egynyelvű szótár részletét), majd a kifejtendő feladat megjelölését.

A tételben kitűzött feladat lehet az idézet, illetve a mellékelt dokumentum adott szempontú elemzésre értelmezése, a szempontban megfogalmazott nyelvi probléma, jelenség, szabály bemutatása, kifejtése, érvek megfogalmazása, a feladatban adott műfajnak megfelelő előadása stb.

IRODALOM TÉTELSOR

A szóbeli vizsgára a szaktanár 20-24 tételt jelöl ki. A tételsort a részletes vizsgakövetelmény Irodalom című fejezetében foglaltak, a Szerzők és művek, illetve az Értelmezési szintek, megközelítések témák kombinációjából állítja össze a szaktanár.

A tétel tartalmaz/hat egy felvezető nyomtatott vagy elektronikus dokumentumot (pl. szépirodalmi idézetet, értekező próza, esszé rövid részletét, illusztrációt, képzőművészeti alkotást, színpadképet, filmképet, ábrát, térképet stb.), majd közli a bemutatandó témát, annak kiemelt szempontját, a témának, illetve a kitűzött szempontnak megfelelően konkrét művek megjelölését. A kiemelt szempont lehet például bármely műfaji, tematikus, stíluskorszakbeli, poétikai, esztétikai, etikai kérdés. Ha azt a tétel kifejtése igényli, illetve lehetővé teszi, a vizsgázó választ a tételben megjelölt szerzők vagy művek közül.

Az irodalom szóbeli vizsgatételeinek tematikai aránya:

A vizsgaleírás 18 tétel kijelölésére közöl kötelezettséget. Ezek a következők:

- A Szerzők és művek témáiból összesen 12 tétel állítandó össze. Ebből a 6 megjelölt életmű, valamint egy világirodalmi tétel kötelező. 5 tételt a Szerzők és művek más témáiból - A szerző és művének beható ismerete, Portrék, Látásmódok, művek, A közelmúlt irodalmából, A kortárs irodalomból - állítja össze a szaktanár.

- Az Értelmezési szintek mindegyik témájából- Korszakok, stílustörténet, Irodalomtörténet, Témák, motívumok, Műfajok, poétika, Az irodalom határterületei, Regionális kultúra - legalább 1-1 tétel, azaz összesen 6 tétel megjelölése kötelező.

- A további tételek kijelöléséről - ideértve a húszon felüli tételszámot is - a szaktanár dönt.

A Szerzők és művek témáiból összeállított tételek bármelyike meríthet az Értelmezési szintek szempontjaiból, az Értelmezési szintek témáiból összeállított tételek bármelyike tartalmazhatja a Szerzők és művek témáiban megjelölt alkotókat.

Értékelés

A szóbeli vizsgateljesítmény maximális pontértéke 50 pont. A magyar nyelvi és az irodalom tétel kifejtését a szaktanár együttesen értékeli. A vizsgázó a feleletére egy összegző pontszámot kap. A vizsgateljesítmény értékelése a következő általános értékelési kritériumok alkalmazásával történik.

A nyelvi és irodalmi tétel szóbeli kifejtésének értékelési kritériumai	Pontérték
Tartalom - témataratás - a téma bemutatásában érvényesülő nyelvi, illetve irodalmi, kulturális tájékozottság, tárgyi tudás - megfelelő szó- és fogalomhasználat - gondolatgazdagság, problémaérzékenység - a témának megfelelő memoriter szöveghű és tartalmi szempontból indokolt előadása	30 pont
Előadásmód, meggyőző erő - a témának megfelelő világos felépítés - logikus érvelés - világos nyelvi forma - lényegkiemelés, rendszerezés	20 pont

A vizsgateljesítmény összpontszámának kialakítása:

Az egyes vizsgarészekből elért teljesítmény összeadódik, így a középszintű írásbeli és szóbeli vizsgán összesen 150 pont szerezhető.

EMELT SZINTŰ VIZSGA

A vizsga szerkezete

A magyar nyelv és irodalom emelt szintű érettségi vizsgája írásbeli és szóbeli vizsgarészből tevődik össze. Az írásbeli vizsgán 240 perc áll a vizsgázó rendelkezésére a feladatok megoldására. A szóbeli vizsga a 30 perces felkészülési időt követően 20-30 perc időtartamú. A vizsga szerkezetét az alábbi táblázat összegzi.

Írásbeli vizsga 240 perc		Szóbeli vizsga 20-30 perc	
Nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor	Szövegalkotási feladatok	Egy nyelvi tétel kifejtése	Egy irodalmi tétel kifejtése
40 pont	60 pont	50 pont	

Írásbeli vizsga

Tartalmi szerkezet

Az írásbeli feladatok a nyelvi és irodalmi műveltség alkalmazása mellett vizsgálják a jelölt önálló problémalátását, kritikai és kreatív gondolkodását, általános tájékozottságát, szövegértelmező és szövegalkotó képességét. Az írásbeli vizsga ennek megfelelően nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsorból és különböző szövegalkotási feladatokból tevődik össze.

Az írásbeli vizsgán a vizsgázó használhatja a Magyar helyesírás szótárát.

A feladatsor jellemzői

NYELVI-IRODALMI MŰVELTSÉGI FELADATSOR

A nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor egy alkotáshoz (lírai műhöz, szépprózai alkotáshoz, illetve részletéhez, esszéhez, értekező prózához vagy annak részletéhez) kapcsolódik. Szépirodalmi művek kijelölése esetében a szerzők általában a vizsgakövetelményekben szereplő korszakok alkotói.

A feladatsor nyelvi és irodalmi ismeretek alkalmazását, fogalmak felismerését, azonosítását, esetenként definícióját tartalmazza, különböző történeti, műfaji, tematikus, motivikus összefüggések feltárására irányul, továbbá tartalmaz a vizsgálandó szöveg nyelvi, grammatikai, retorikai, stilisztikai, szövegtani, helyesírási jellemzőire irányuló kérdéseket.

A nyelvi, illetve irodalmi műveltséget vizsgáló kérdések aránya általában 40-60%.

A feladatsor maximális pontértéke 40 pont.

SZÖVEGALKOTÁSI FELADATOK

A szövegalkotási feladatsor három, különböző témáról adott szempontú és műfajú önálló szöveg alkotását tartalmazza.

A szövegalkotási feladatok a következők:

- Egy adott mű vagy irodalmi, kulturális, esztétikai, bölcséleti, etikai kérdés értelmezése, értékelése adott terjedelemben.

- Érvelő szöveg megfogalmazása: reflektálás egy jelenségre, korjelenségre.

- Egy valamely gyakorlati szövegfajta megalkotása (pl. vitaindító, hozzászólás, kérvény), esetenként adott címzetteknek, megjelölt kommunikációs helyzetben, illetve adott műfajban.

A feladatok bármelyike lehet szövegbázisú (pl. irodalmi művet közlő, az esszé, a kifejtés, értékelő érvelés alapjául szolgáló rövid felvezető idézetet tartalmazó) vagy szövegbázis nélküli.

A vizsgára választott konkrét szövegek általában nem képezik a tananyag részét.

Értékelés

NYELVI-IRODALMI MŰVELTSÉGI FELADATSOR

A nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor értékelése témafüggő értékelési útmutató alapján történik. A feladatsor maximális pontértéke 40 pont. Az elfogadható válaszok tartományát, valamint az adható részpontokat az értékelési útmutató közli. Az értékelők a dolgozaton feltüntetik a vizsgázó által elért részpontoszámokat, valamint a feladatsor megoldásával elért összpontoszámot.

SZÖVEGALKOTÁSI FELADATOK

A vizsgáztatók az értékelési útmutató alapján minősítik a vizsgázó teljesítményét, majd feltüntetik a dolgozaton az egyes szövegalkotási feladatok megoldásával elért pontszámot.

A feladattípusok pontértéke a következő:

- egy adott mű vagy irodalmi, kulturális, esztétikai, bölcséleti, etikai kérdés értelmezése, értékelése adott terjedelemben (25 pont);
- érvelés megfogalmazás: reflektálás egy jelenségre, korjelenségre (20 pont);
- egy, valamely gyakorlati szövegfajta megalkotása (pl. vitaindító, hozzászólás, kérvény), esetenként adott címzetteknek, megjelölt kommunikációs helyzetben, illetve adott műfajban (15 pont).

Az értékelési útmutató címszavakban közli az elvárható jó megoldás tartalmi összetevőit. Az ettől eltérő jó megoldás is elfogadható. A vizsgázó teljesítményének értékelését nem befolyásolhatja sem az, ha az értékelők személyes értékítélete eltér a feladatban tárgyalt probléma, kérdés, jelenség általánosnak tekinthető megítélésétől, sem az, ha a vizsgázó véleménye eltér az általánosnak tekinthető megközelítéstől.

A megoldás minőségének elbírálásában a következő általános kritériumok érvényesülnek:

A tartalmi kifejtés minőségének kritériumai:

- a téma megértése, szövegbázisú feladatokban a gondolatébresztő szövegre vonatkoztatás;
- nyelvi és irodalmi műveltség, tájékozottság, problémaérzékenység;
- tárgyszerűség;
- műismeret, kultúrtörténeti, motivikus asszociációk, különböző összefüggések megteremtése, tényekkel, ismeretekkel való bizonyítása;
- önálló problémakezelés, személyes állásfoglalás;
- világismeret, gondolkodási kulturáltság;
- az érvelés minősége, az állítások bizonyítása;
- lényegkiemelés, rendszerező képesség.

A szöveg megszerkesztettségének kritériumai:

- a feladatban kért műfaj elemeinek való megfelelés;
- tagolás, a szöveg koherens szerkezete;
- a szerkezeti arányosság (pl. a felvezetés, tárgyalás, lezárás aránya);
- az adott terjedelem megtartása.

A szöveg nyelvi minőségének értékelésében alkalmazott kritériumok

- a köznyelvi norma biztos ismerete,
- adekvát és változatos szóhasználat, a feladatnak és a kommunikációs helyzetnek megfelelő stílus;
- világos és lényegre törő, szabatos előadásmód;
- gördülékeny szövegalkotás;
- olvasható kézírás, rendezett íráskép.

HELYESÍRÁS, ÍRÁSKÉP

A helyesírás értékelése az útmutató szerint történik. Az értékelő tanár mind a szövegértési, mind a szövegalkotási feladat megoldásában talált helyesírási hibákat aláhúzza, majd az útmutatóban feltüntetett módon kialakítja a vizsgázó helyesírási hibáinak összpontoszámát.

- A helyesírási hibák miatt összesen 15 pont vonható le az összteljesítményből.
- Az íráskép rendezetlensége, illetve a nehezen olvasható kézírás miatt összesen 3 pont vonható le az összteljesítményből.

Szóbeli vizsga

A magyar nyelv és irodalom emelt szintű szóbeli vizsgája külső vizsgabizottság előtt történik. A szóbeli vizsgára adható felkészülési idő: 30 perc.

A vizsgázó felelési ideje: 20-30 perc.

A felkészülés során irodalmi szöveggyűjtemény, kötet vagy a feladatok megjelölésével összefüggő más nyomtatott, illetve elektronikus ismerethordozó használata megengedett.

Tartalmi szerkezet

A szóbeli vizsga egy magyar nyelvi és egy irodalmi témakörhöz megfogalmazott tétel kifejtése. Minden témakörhöz legalább két tétel tartozik, a vizsgázó önállóan dönt, hogy melyik tételt fejt ki. A témakörök arányát, illetve az azokhoz rendelt tételeket a vizsga évében egy szakmai bizottság határozza meg. A témakörök, illetve a tételek évről évre változ/hat/nak. A meghirdetett nyelvi, illetve irodalmi témakörök száma legalább 25.

A tételek jellemzői, összeállításuk

A szóbeli vizsgán a vizsgázó kifejt egy nyelvi, illetve egy irodalmi tételt. Az irodalmi tételekhez - a nyilvánosan közzétett témaköröknek megfelelően - a vizsgázó saját maga által készített olvasmánylistát állít össze. A vizsgázó feleletére az olvasmánylista alkalmazásával készül fel, illetve ennek felhasználásával adja elő feleletét. Konkrét szerzőkre és művekre - a tételnek megfelelően - a jelölt olvasmánylistája alapján lehet kérdéseket feltenni.

A tételsort úgy kell összeállítani, hogy a tételekben kitűzött feladatok - a témák sajátosságait figyelembe véve lehetőleg hasonló nehézségűek legyenek, valamint legyen mód a sikeres kifejtésükre a felkészülésre, illetve a feleletre adható időkeretben.

MAGYAR NYELVI TÉTELSOR

A témaköröket a részletes vizsgakövetelmények Magyar nyelv című fejezete - Ember és nyelv, A magyar nyelv története, Nyelv és társadalom, A nyelvi szintek, Kommunikáció, a Szöveg, A szövegtípusok, A retorika alapjai, Stílus és jelentés - alapján állítja össze az ezzel megbízott szakmai testület. A tételsort úgy kell összeállítani, hogy a témakörök mindegyikéhez legalább két tétel tartozzék.

A tételek a témakörnek, illetve a tételben konkretizált feladatnak megfelelően tartalmaz/hatnak egy megállapítást, idézetet, felvezető gondolatot, nyomtatott vagy elektronikus dokumentumot (pl. úrlapot, használati utasítást, újságoldalt, képet, ábrát, térképet, internetes oldalt, egynyelvű szótár részletét), majd közlik a kifejtendő feladat megjelölését. A feladatmegjelölés a részletes vizsgakövetelményekre épül.

A tételekben kitűzött feladat lehet az idézet, illetve a mellékelt dokumentum adott szempontú elemzése értelmezése, a szempontban megfogalmazott nyelvi probléma, jelenség, szabály bemutatása, kifejtése, érvek megfogalmazása, a feladatban megjelölt műfaj előadása stb.

IRODALMI TÉTELSOR

A szóbeli vizsga témaköreit, illetve tételeit összeállító testület a részletes vizsgakövetelmények Szerzők és művek, valamint Értelmezési szintek témáiból jelöl ki és hirdeti meg legalább 25 témakört. A témakörökben az Életművek 6 témaköre kötelező, továbbá kötelező legalább 2 kortárs magyar irodalmi, továbbá legalább 4 világirodalmi témakör, valamint legalább egy, azaz összesen 6 az Értelmezési szintek minden témaköréből. Ez utóbbiak bármelyikében megjelenhetnek különböző műismereti követelmények, azaz a Szerzők és művek különböző alkotói. A 18 kötött témakörhöz 7 további témakört évente jelöl ki a szakmai testület.

Minden témakörhöz két tétel tartozik. A tétel tartalmaz/hat egy felvezető nyomtatott vagy elektronikus dokumentumot (pl. szépirodalmi idézetet, értekező próza, esszé rövid részletét, illusztrációt, képzőművészeti alkotást, színpadképet, filmképet, ábrát, térképet stb.), majd közli a bemutatandó témát, annak kiemelt szempontját, a témának, illetve a kitűzött szempontnak megfelelően esetleg szerző és mű megjelölését. A tétel kifejtésében a diák a saját maga által összeállított és a vizsgabizottság rendelkezésére bocsátott olvasmánylistát alkalmazza.

A tételben kiemelt szempont lehet bármely poétikai, irodalomtörténeti, stíluskorszakbeli, esztétikai, etikai kérdés, valamely életprobléma, motívum, a műre, a szerzői életpályára jellemző sajátosság.

Értékelés

A szóbeli vizsgateljesítmény maximális pontértéke 50 pont. A magyar nyelvi és az irodalmi tétel kifejtését a vizsgabizottság együttesen értékeli. A vizsgázó a feleletére egy összegző pontszámot kap.

A vizsgázó szóbeli vizsgateljesítményének értékelése a következő általános értékelési kritériumok alkalmazásával történik.

A nyelvi és irodalmi tétel szóbeli kifejtésének értékelési kritériumai	Pontérték
Tartalom - témátartás - a téma bemutatásában érvényesülő nyelvi, illetve irodalmi, kulturális tájékozottság, tárgyi tudás - megfelelő szó- és fogalomhasználat - gondolatgazdagság, problémaérzékenység - a témának megfelelő memoriter szöveghű és tartalmi szempontból indokolt előadása	30 pont
Előadásmód, meggyőző erő - a témának megfelelő világos felépítés - logikus érvelés - világos nyelvi forma - lényegkiemelés, rendszerezés	20 pont

A vizsgázó összpontszámának kialakítása:

Az emelt szintű írásbeli vizsgán 100, a szóbeli vizsgán 50, így a magyar nyelv és irodalom emelt szintű vizsgáján összesen 150 pont szerezhető.

TÖRTÉNELEM

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNY

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint

A) KOMPETENCIÁK

1. Források használata és értékelése

1.1 Történelmi forrásokból (tárgyi, írásos stb.) információk gyűjtése, következtetések megfogalmazása	Tudjon válaszolni a forrás tartalmára vonatkozó egyszerű kérdésekre. Tudja értelmezni a magyar és az egyetemes történelem fontosabb szöveges forrásait, és megadott szempontok szerint tudja a forrás alapján egyszerű következtetéseket megfogalmazni. Legyen képes dokumentumokból megadott szempontok alapján korabeli társadalmi és politikai viszonyokra vonatkozó állításokat megfogalmazni. Megadott szempontok alapján tudjon információkat gyűjteni a forrásból, és tudja az információkat saját korábbi ismereteivel összevetni, az eltéréseket megfogalmazni és indokolni.	Az írásos forrásokat tudja műfajuk alapján csoportosítani, műfajukat meghatározni, a műfajok jellemzőit megadott dokumentumok alapján kimutatni. Legyen képes annak megállapítására, hogy az adott forrásban megfogalmazott vélemény vagy állítás, kijelentés mennyire tipikus a korabeli viszonyok (magatartás, vélemények, szándékok stb.) szempontjából. Legyen képes a forrás szerzőjének szándékára, álláspontjára utaló megállapításokat tenni és azokat a forrás és saját ismeretei alapján indokolni.
1.2 Különböző típusú forrásokból származó információk összevetése	Tudjon különbséget tenni a múltban lezajlott események egymástól eltérő tartalmú leírásai között. Legyen képes megállapítani az azonos tárgyú történelmi forrás közötti tartalmi és formai különbségeket, és tudjon egyszerű feltételezéseket megfogalmazni a két forrás közötti különbség(ek) okáról. Legyen képes másodlagos és elsődleges források tartalmi összehasonlítására, a megegyezések és eltérések megállapítására.	Legyen képes különböző típusú források és saját ismeretei összevetésével egy témáról összefoglaló ismertetést írni. Tudja rekonstruálni és bemutatni az álláspontok és cselekedetek mögött meghúzódó szándékokat korabeli források (pl. újságcikkek, emlékiratok, beszédek, naplók) segítségével. Legyen képes bemutatni, hogy a vizsgált forrásban miként tükröződik a szerző személyes álláspontja.
1.3 Képi források (pl. fényképek, karikatúrák, plakátok) megadott szempont szerinti értelmezése	Legyen képes képi források leírására. Legyen képes a képi forrásokat a nagy történelmi korszakok, korstílusok szerint csoportosítani. Tudjon megadott vagy saját maga által kiválasztott képzőművészeti alkotásokat felhasználni egy-egy történelmi korszak sajátosságainak bemutatásához.	Legyen képes karikatúrák vagy szimbolikus ábrázolások alapján a szerző álláspontját bemutatni. Legyen képes a képi forrásból merített információkat saját ismereteivel összevetni, az eltéréseket megfogalmazni és indokolni.
1.4 A történelmi térképek felhasználása ismeretszerzéshez	Tudjon egy történelmi eseménysort, folyamatot történelmi térkép vagy térképvázlat segítségével kérdések alapján vagy önállóan bemutatni. Különböző térképek összehasonlításával tudjon változásokat vagy folyamatokat (pl. etnikai, településszerkezeti) bemutatni. Ismerje fel a térképes ábrázolás néhány sajátosságát és azok szerepét (színek, perspektíva).	Legyen képes politika-földrajzi következtetések megfogalmazására történelmi térképek alapján.

1.5 Információk gyűjtése és következtetések levonása egyszerű statisztikai táblázatokból, diagramokból, grafikonokból, kronológiákból	Tudjon statisztikai táblázatok, diagramok, grafikonok, adatsorok, grafikonok, kronológiák, sematikus ábrák tartalmára vonatkozó állításokat megfogalmazni, következtetéseket levonni, egyszerű, rövid kifejtést igénylő kérdésekre válaszolni.	Legyen képes statisztikai diagramok, grafikonok, adatsorok, grafikonok, diagramok, sematikus ábrák, magyarázó ábrák alapján szöveges elemzést készíteni. Legyen képes történelmi folyamatokról sematikus ábrát készíteni. Legyen képes szöveges forrás, adatsor alapján diagramot, grafikont, sematikus ábrát készíteni.
1.6 A tények és feltételezések megkülönböztetése	Legyen képes tényekre és feltételezésekre példát hozni megadott szempontok alapján egyszerűbb forrásokból és ismeretterjesztő szövegekből.	Legyen képes forrásokban és ismeretterjesztő szövegekben - megjelenő tények és feltételezések önálló megkülönböztetésére. Tudja indokolni ezzel kapcsolatos állításait.
1.7 Társadalmi viszonyok, kormányzati struktúrák vázlatos ábrázolása		Legyen képes a tartalmi követelményekben szereplő témákhoz kapcsolódó szemléltető ábrák kiegészítésére. Legyen képes megadott kulcsszavak segítségével társadalmi vagy kormányzati struktúrát önállóan ábrázolni.
1.8 Annak bemutatása, hogy a vizsgált forrásban miként tükröződik a szerző személyes helyzete		Legyen képes megállapítani, hogy a szerző az idézett dokumentum megírásakor a rendelkezésre álló (mellékelt) források közül melyiket használhatta.
1.9 A részletek iránti érzékenység a források feldolgozása és elemzése során		Legyen képes a forrás elemzése és értelmezése során megnevezni a történelmi háttérre utaló tartalmi elemeket, műfaji, nyelvi sajátosságokat.
1.10 Néhány konkrét példán keresztül annak értelmezése, hogy egyes történelmi események és személyek megítélése a különböző történelmi korokban eltérő lehet		Legyen képes megadott források alapján kifejteni, hogy azok hogyan tükrözik a bemutatott személy vagy esemény megítélését. Legyen képes a többféle megítélés közötti különbségeket, valamint azok lehetséges okaira vonatkozó feltételezéseket megfogalmazni.
1.11 Érvekkel alátámasztott vélemény kialakítása az ellentmondásosan értékelhető eseményekről és személyekről		Legyen képes érvekkel alátámasztott vélemények bemutatására az ellentmondásosan értékelhető eseményekről és személyekről.

2. A szaknyelv alkalmazása

2.1 Történelmi fogalmak azonosítása, helyes használata	Legyen képes a fontosabb történelmi fogalmakat meghatározás alapján felismerni. Legyen képes az egy témához vagy korhoz kapcsolható fogalmakat kiválasztani, rendszerezni, használni.	Legyen képes a történelmi szakszókincset használni. Forrás alapján legyen képes történelmi fogalmak meghatározására.
2.2 A történelmi fogalmak jelentésváltozásainak ismerete		Tudja, hogy bizonyos fogalmak a különböző történelmi korokban eltérő jelentéssel bírtak. Legyen képes e különböző jelentéseket értelmezni.

3. Tájékozódás térben és időben

3.1 Történelmi helyszínek azonosítása különböző térképeken	Legyen képes a fontosabb történelmi topográfiai neveket a vaktérképen bejelölt pontokhoz vagy területekhez kapcsolni. Atlasz segítségével legyen képes megadott szempontok szerint ismeretek gyűjtésére.	Legyen képes a fontosabb, vaktérképen bejelölt, adott témához kapcsolódó történelmi helyszíneket megnevezni.
3.2 A földrajzi környezet szerepe az egyes történelmi kultúrák és államok kialakulásában	Tudjon példákat felsorolni arra, hogy a földrajzi környezet hatással volt az egyes történelmi kultúrák és államok kialakulására.	Tudjon feltételezéseket megfogalmazni és azokat indokolni a földrajzi környezetnek az egyes civilizációk kialakulásában játszott szerepéről.
3.3 A történelmi fejlődés során kialakult régiók bemutatása térképeken	Történelmi térképvizlat alapján tudja megnevezni, vagy felsorolt nevekhez hozzárendelni az adott kor történelmi régióit.	Történelmi térképvizlat és más segédlet (forrás, kulcsszavak, szempontok) alapján legyen képes jellemezni a korszak történelmi régióit.
3.4 Egyszerű történelmi térképvizlatok készítése	Tudjon egyszerű történelmi térképvizlatot készíteni segítségével.	Tudjon történelmi térképvizlatot készíteni vaktérkép és más források alapján történelmi jelenségek és eseménysorok bemutatására.
3.5 A történelmi tér változásainak ismerete		Legyen képes a történelmi régiók, államok határainak változását indokolni. Legyen képes értelmezni és összehasonlítani az ugyanazon régiót, államalakulatot vagy népet bemutató különböző térképeket és térképvizlatokat.
3.6 Konkrét történelmi események térben és időben való elhelyezése	Legyen képes a fontos történelmi eseményeket sorrendbe állítani, évszámokkal, nevekkel és helyekkel összekapcsolni. Legyen képes megadott segítséggel (térképvizlat, kronológiai tábla, forrás) konkrét eseménysorokat bemutatni.	Legyen képes önállóan konkrét eseménysorokat bemutatni. Legyen képes eseményhez vagy eseménysorhoz kapcsolódó adatokat táblázatba rendezni.
3.7 A nagy történelmi korok és a kisebb korszakok elnevezésének és sorrendjének, valamint legfontosabb jellemzőinek ismerete	Tudja a nagy történelmi korokat és a kisebb korszakokat megnevezni. Tudja a nagy történelmi korok és a kisebb korszakok sorrendjét megállapítani, jellemzőiket felsorolásból kiválasztani, segítséggel (pl. kulcsszavak, forrásrészletek, kronológiai táblázat, térképvizlat) leírni.	Legyen képes a különböző történelmi korszakokat sokrétűen, több szempontból jellemezni.
3.8 Különbségek és egybeesések felismerése, értelmezése a világtörténet és a magyar történelem legfontosabb eseményei között	Ismerje fel az egyetemes és a magyar történelem felsorolt eseményeiből azokat, amelyek időbeli közelség vagy valamilyen összefüggés alapján egymáshoz kapcsolhatók. Tudjon kiválasztani jelentős magyar és egyetemes történelmi személyiségeket, akik egymással kapcsolatban álltak.	Tudja megnevezni a jelentős magyar és egyetemes történelmi személyiségek kortársait. Tudjon magyar történelmi eseményekhez egyetemes, egyetemes történelmi eseményekhez magyar eseményeket rendelni időbeli közelség alapján (pl. azonos év, évtized).
3.9 Európa történetének (az ókortól napjainkig) többszempontú korszakolása		Tudja az egyetemes vagy a magyar történelmet megadott szempontból korszakokra felbontani (pl. gazdasági fejlődés, tudományos gondolkodás). Példákkal támassza alá, vagy bizonyítsa, hogy egy-egy korszaknak többféle korszakhatára is létezhet.

4. Eseményeket alakító tényezők
feltárása

4.1 A tanultak okok és következmények szerinti rendezése	Legyen képes a felsorolt történelmi tényezők közül az okokat és a következményeket összekapcsolni. Legyen képes történelmi események okairól és következményeiről feltételezéseket megfogalmazni és azokat indokolni.	Legyen képes annak bemutatására, hogy a fontosabb történelmi események hogyan változtatják meg az azt átélő emberek gondolkodását, értékrendjét.
4.2 Annak bizonyítása, hogy a történelmi eseményeknek általában több oka és következménye van	Legyen képes a különböző felsorolt történelmi tényezők közül kiválasztani az adott történelmi esemény okait. Példákkal bizonyítsa, hogy egy történelmi eseménynek egyszerre több oka és következménye van.	
4.3 Különböző típusú okok és következmények megkülönböztetése, azok eltérő jelentőségének felismerése	Legyen képes a felsorolt történelmi okok, célok, következmények megadott szempontok szerinti csoportosítására (pl. politikai, társadalmi ok, rövid vagy hosszú távú következmény, jelentőség, cél).	Legyen képes egy-egy történelmi esemény eltérő jelentőségű okaira vonatkozó megállapításait indokolni, az okok jelentőségét mérlegelni.
4.4 A lényeges és kevésbé lényeges szempontok, tényezők megkülönböztetése, mérlegelése	Legyen képes a történelmi események, összefüggések lényeges és kevésbé lényeges szempontjainak megkülönböztetésére.	
4.5 Annak példákkal való alátámasztása, hogy nehéz történelmi szituációkban az egyes emberek nézeteit, döntéseit és cselekedeteit élethelyzetük befolyásolja	Legyen képes megadott forrás segítségével felismerni, hogy nehéz történelmi szituációkban az emberek nézeteit, döntéseit és cselekedeteit élethelyzetük befolyásolja.	Legyen képes megadott forrás segítségével bemutatni, hogy az emberek nézeteit, döntéseit és cselekedeteit élethelyzetük befolyásolja.
4.6 Önálló kérdések megfogalmazása, felvetése történelmi események okairól és következményeiről	Tudjon egyszerűbb önálló kérdéseket megfogalmazni, felvetni történelmi események okairól és következményeiről.	Tudjon bonyolultabb összefüggésekre utaló önálló kérdéseket megfogalmazni, felvetni történelmi események okairól és következményeiről.
4.7 A változás és fejlődés közötti különbség, a változás és a fejlődés viszonyának értelmezése konkrét példákon	Gyűjtsön példákat a változás és fejlődés közötti különbség érzékeltetésére.	Példák segítségével értelmezze a változás és a fejlődés közti különbséget.
4.8 A különböző történelmi régiók eltérő fejlődésének bemutatása	Gyűjtsön példákat arra, hogy különböző történelmi régiók fejlődése eltérő ütemű lehet. Források segítségével ismerje fel a nagyobb történelmi régiók közötti fontosabb különbségeket.	Mutassa be az egyes korszakok nagyobb történelmi régiói közötti fontosabb különbségeket és azok okait.
4.9 Aktuális események történelmi előzményeinek bemutatása	Megadott felsorolásból tudja kiválasztani valamely aktuális esemény történelmi előzményeit. Legyen képes valamely aktuális esemény néhány múltbéli előzményét önállóan megnevezni.	Legyen képes valamely jelenkori esemény történelmi előzményeire vonatkozó állításokat megfogalmazni.
4.10 Történelmi analógiák megadott szempontok szerinti keresése, értelmezése		Legyen képes hasonló történelmi eseményeket (pl. háborúk, békekötések, forradalmak) megadott vagy önálló szempontok alapján összehasonlítani. Legyen képes történelmi eseményhez megadott szempontok szerint analógiákat keresni, választását indokolni.

4.11 Szabadon választott példa segítségével hosszabb időtávú történelmi változások bemutatása		Legyen képes szabadon választott történelmi jelenségek változásait hosszabb időtávon végigkísérni. Legyen képes egy ország vagy régió történelmét szabadon választott szempontból hosszabb időtávon keresztül bemutatni. Legyen képes a tanult történelmi korokat sokrétűen (pl. társadalomtörténelmi, gazdaságtörténelmi, művelődéstörténelmi szempontból) összehasonlítani.
4.12 A magyar történelem sorsfordító eseményeinek több szempontú bemutatása		Hozzon példát arra, hogy a magyar történelem sorsfordító eseményeinek eltérő értékelései léteznek. Legyen képes a magyar történelem eseményeit néhány különböző, de egymással összefüggő megközelítéssel bemutatni.
4.13 Személyek, pártok, csoportok szerepének fölismerése egy-egy történelmi esemény alakulásában	Legyen képes történelmi események és szereplők között kapcsolatot találni. Legyen képes források segítségével történelmi szereplőknek az események alakulásában betöltött szerepét bemutatni.	Legyen képes források segítségével történelmi szereplőknek az események alakulásában betöltött szerepét több szempontból bemutatni.
4.14 Annak megállapítása, hogy miként függhetnek össze a történelmi események okai, következményei és a benne résztvevők szándékai	Legyen képes történelmi események okait, következményeit összekapcsolni és az esemény következményeit a benne résztvevők szándékaitól megkülönböztetni.	Legyen képes források alapján a történelmi események okait, következményeit és a résztvevők szándékait összehasonlítani, a közöttük levő összefüggésekre rámutatni.

5. Történelmi események és jelenségek tematikus szempontú (problémaközpontú) bemutatása

5.1 Gazdaságpolitika, anyagi kultúra	Legyen képes megkülönböztetni és bemutatni a gazdaság egyes területeit (pl. ipar, mezőgazdaság, infrastruktúra) az adott korban. Jellemezze a termelési technikákat (pl. nehézeke, szövőgép) és technológiákat (pl. vetésforgó, textilmanufaktúra) az adott korban. Tudjon különbséget tenni a munkamegosztás különböző formái között. Legyen képes felismerni és jellemezni egyes korok meghatározó gazdaságpolitikáját. Ismerje fel a termelés új szervezeti formáinak és társadalomformáló hatásának kölcsönhatását.

Példákkal bizonyítsa a gazdaság, Legyen képes több korszakon gazdálkodás és a környezet keresztül végigvezetni a gazdaság viszonyának alakulását az egyes változásait. történelmi korokban.

Tudja jellemezni a tulajdonviszonyokat, és bemutatni a gazdaság szereplőit az adott korban.

Tudja különböző szempontok alapján összehasonlítani az eltérő gazdasági fejlődésű területeket (pl. centrum, periféria).

Jellemezze a fontosabb gazdaságpolitikai koncepciókat (pl. fiziokratizmus, szabadverseny, keynes-i modell) a mögöttük húzódó politikai megfontolásokat és érdekeket.

Legyen képes a műveltségi viszonyok és a gazdaság összefüggéseit értelmezni.

5.2 Népeség, település, életmód	Legyen képes felismerni és bemutatni a népesedési folyamatok főbb jellemzőit. Hozzon példát arra, hogy a politikai, társadalmi, etnikai és gazdasági viszonyok hogyan befolyásolják az egyes korszakokban élők életmódját, mentalitását. Ismerje fel és mutassa be az urbanizáció hatásait (életkörülmények javulása, környezetszennyezés). Legyen képes megkülönböztetni és bemutatni az alapvető társadalmi csoportok (pl. nemesség, jobbágyság) életmódját (pl. lakás, öltözködés). Példák segítségével értékelje a tudomány eredményeinek hatását.	Legyen képes feltárni és értelmezni a felekezeti, társadalmi, politikai és népesedési viszonyok kölcsönhatását. Legyen képes a népszámlálások adatainak elemzésére.

5.3 Egyén, társadalom	közösség, Legyen képes bemutatni a társadalmi csoportokat eltérő szempontok (pl. műveltség, életmód, gazdasági helyzet) szerint, különböző történelmi korokban és régiókban. Legyen képes egy-egy kiemelkedő történelmi személy életútját bemutatni, közösségformáló, társadalomalakító tevékenységét felismerni. Legyen képes főbb vonalakban bemutatni a helyi társadalom főbb jellemzőit (pl. lakóhely, iskolai közösség kiemelkedő személyiségei, eseményei). Legyen képes bemutatni és elemezni az egyén, illetve egyes közösségek beilleszkedési problémáit különböző történelmi korszakokban és régiókban (pl. a magyarság Európába illeszkedése, zsidókérdés Magyarországon). Jellemezze a nemek történelmi szerepvállalását a különböző történelmi korokban.	Legyen képes felismerni az egyén és a közösség érvényesülési (pl. katonáskodás, hivatal) és érdekvérvényesítési (pl. cég, pártok) lehetőségeit a különböző történelmi korokban, helyzetekben. Tudja ismertetni egyes társadalmi rétegek kialakulásának folyamatát. Tudja jellemezni a társadalmakat különböző szempontok alapján (pl. társadalmi mobilitás, társadalmi normák, nyitottság, illetve zártság). Tudja jellemezni több szempont (uralomgyakorlás, befolyás, felelősség, életmód, mintaképzés) alapján a társadalmi rétegek (pl. elit, középrétegek, kistermelők, nincstelének) politikai és gazdasági szerepét, súlyát. Legyen képes értékelni különböző szempontok szerint egy-egy kiemelkedő történelmi személy életművét.
5.4 A modern demokráciák működése	Legyen képes bemutatni adott parlamenti rendszerek működését és felépítését. Legyen képes bemutatni, hogy milyen elveken nyugodott a képviselő és a választójog adott történelmi korokban. Tudja bemutatni az általános, egyenlő és titkos választójogért folyó küzdelem problémakörét egy konkrét példán keresztül. Legyen képes bemutatni a demokratikus hatalomgyakorlás, a hatalommegosztás és a hatalomellenőrzés eszközeit és módszereit különböző történelmi korszakokban.	Ismerje a politikai érdekvérvényesítés különböző formáit (pl. pártok, szakszervezetek, civil szervezetek). Legyen képes felismerni a közösségi autonómia megjelenési formáit különböző történelmi korokban. Tudja ismertetni a többpárti parlamentarizmus és az ún. parlamenti váltógazdaság működését, az ellenzéki pártok szerepét.

5.5 Politikai intézmények,
eszmék ideológiák

Legyen képes bemutatni az egyes államok kialakulásának gazdasági és társadalmi körülményeit az adott korban.

Legyen képes összehasonlítani az állam működési mechanizmusát különböző korokban (pl. hadsereg, közigazgatás, környezetvédelem).

Legyen képes nyomon követni az állam és az egyház viszonyának változásait.

Legyen képes a nemzetállamok kialakulásának történelmi körülményeit, jellemzőit bemutatni.

Tudja bemutatni és összehasonlítani az európai polgári fejlődés útjáról letérő, totális rendszereket.

Tudja bemutatni a különböző kormányzati rendszerek jellemzőit és működését (pl. abszolutizmus, alkotmányos monarchia).

5.6 Kontinentális,
világméretű konfliktusok és
nemzetközi együttműködés

Legyen képes elemezni és bemutatni egy-egy katonai szövetségi rendszer kialakulását, az egyes országok, szövetségi rendszerek közötti konfliktusok kiváltó okait, a konfliktusban résztvevők célkitűzéseit.

Tudja mérlegelni a háborús terheket és következményeket (vereség, emberveszteségek, gazdasági kimerültség, növekvő hátszói elégedetlenség), hatásait a hadviselő országokra.

Legyen képes bemutatni a második világháború utáni döntő világpolitikai folyamatokat.

Ismerje fel a globális problémákat és tudjon kapcsolatot teremteni a globalizáció elemei között.

Tudja bemutatni az európai integrációs törekvéseket.

B) TÉMAKÖRÖK

A középszintű érettségi vizsgán a számon kérhető évszámok, személyek, topográfiai adatok és fogalmak megegyeznek az alap- és középfokú történelem kerettantervek évszámokra, személyekre, topográfiai adataira és fogalmaira vonatkozó - az adott témakörhöz rendelhető - tantárgyi követelményeivel.

Az emelt szintű érettségi vizsga egyszerű, rövid választ igénylő feladatainak megoldásához szükséges részletes követelményeket a történelem kerettanterveknek az évszámokra, személyekre, topográfiára és fogalmakra vonatkozó részei tartalmazzák.

Az emelt szintű érettségi vizsga írásbeli részének szöveges (kifejtendő) feladatai és szóbeli tételei megoldásához szükséges nevek, fogalmak stb. körét a kerettantervek és a vizsgakövetelmények az adott témaköröknél példák segítségével jelzik.

1. Az ókor és kultúrája

1.1 Vallás és kultúra az ókori Keleten	Az egyistenhit és a többistenhit megkülönböztetése és civilizációhoz rendelése. A zsidó vallás főbb jellemzői. Az egyes civilizációk jellegzetes kulturális emlékeinek azonosítása.	Egy folyam menti civilizáció jellemzői (pl. Egyiptom, Kína). Az egyistenhit a zsidó vallásban.
1.2 A demokrácia kialakulása Athénban	A spártai állam. Az athéni demokrácia intézményei, működése.	Az athéni demokrácia kialakulásának folyamata.
1.3 A görög hitvilág, művészet, tudomány	A görög hitvilág néhány jellemző vonása (pl. többistenhit, halhatatlan istenek), a legfontosabb istenek nevének ismerete. A klasszikus kor és a hellenizmus kimagasló kulturális emlékeinek azonosítása. A görög tudomány egyes területeinek (történetírás, orvoslás, matematika, filozófia) megnevezése egy-egy alkotó hozzárendelésével.	A görög tudomány és filozófia főbb alkotói, gondolataik elemzése források alapján (pl. Thalész, Püthagorász, Hérakleitosz, Plátón, Arisztotelész, Thuküdidész).
1.4 A római köztársaság virágkora és válsága, az egyeduralom kialakítása	A pun háborúk társadalmi és politikai következményei. Augustus principátusának jellemző vonásai korabeli források alapján.	A római köztársaság kormányzati rendszere (pl. a szenátus, a magistrátusok, a néptribunusi tisztség, a népgyűlés).
1.5 A római hitvilág, művészet, tudomány	A római művészet kiemelkedő építészeti alkotásainak felismerése, az épületek funkciójának megnevezése. A római civilizáció pannóniai emlékei.	A római hitvilág sajátosságai, és néhány római isten ismerete. A retorika, a történetírás és a természettudomány egy-egy jelentős alkotója gondolatának elemzése források alapján (pl. Cicero, Livius, Tacitus, id. Plinius).
1.6 A kereszténység kialakulása és elterjedése	A kereszténység főbb tanításai újszövetségi források alapján. A keresztény egyház történetének jelentősebb személyiségei.	A páli fordulat, az első keresztény gyülekezetek. A keresztény egyház történetének néhány állomása az ókorban (pl. üldöztetés, milánói ediktum, niceai zsinat).
1.7 A népvándorlás, az antik civilizáció felbomlása		A népvándorlás legfontosabb mozzanatainak és résztvevőinek ismerete, térbeli elhelyezése (pl. germánok, hunok). A Római Birodalom kettéosztása, a Nyugat-római Birodalom bukása.

2. A középkor

2.1 A feudális társadalmi és gazdasági rend jellemzői	A középkori uradalom jellemző vonásai (pl. vár, majorság, jobbágytelek). A mezőgazdasági technika fejlődésének néhány jellemző mozzanata a X-XI. században. A hűbériség jellemző vonásai.	A Frank Birodalom történetének főbb állomásai (pl. Poitiers, Verdun).
2.2 A nyugati és keleti kereszténység eltérő fejlődése	Az egyház szerepe a középkori művelődésben és mindennapokban. Az ortodox és a nyugati kereszténység elterjedése. Az egyházszakadás.	A legfontosabb szerzetesrendek jellemzői (pl. bencések, ferencesek). Az ortodox és a nyugati kereszténység elterjedése és főbb jellemzői (pl. önálló nemzeti egyházak, eltérő liturgia és egyházművészet).
2.3 Az iszlám vallás és az arab világ	Az iszlám vallás kialakulása és főbb tanításai.	Az arab hódítás, az iszlám elterjesztésének fontosabb szakaszai (pl. 635 Damaszkusz, 732 Poitiers).

2.4 A középkori városok bemutatása. A középkori céhes ipar bemutatása.	Egy középkori város jellemzőinek bemutatása. A középkori céhes ipar bemutatása.	A legfontosabb városi kiváltságok elemzése (pl. vásártartás, önkormányzat). A céhek kialakulásának okai. A középkori távolsági kereskedelem két útvonalának összehasonlítása (Hanza, Levante).
2.5 Művelődés és mindennapok a középkorban	A romanika és a gótika stílusjegyeinek felismerése konkrét műalkotásokon vagy ábrán. A lovagi kultúra és értékrend néhány elemének ismerete.	Híres egyetemek Nyugat- és Közép-Európában (pl. Párizs, Oxford, Prága), az egyetemi oktatás jellemzői, a skolasztika (Aquinoi Szent Tamás).
2.6 A humanizmus és a reneszánsz Itáliában	Néhány itáliai reneszánsz műalkotás azonosítása, alkotójának megnevezése. A humanizmusra és a reneszánszra jellemző jegyek elemzése források alapján.	A humanizmus és a reneszánsz jellemzői (pl. emberközpontúság, antik embereszmény) és fontosabb itáliai képviselői (pl. Petrarca, Machiavelli és Raffaello).
2.7 Az angol és a francia rendi állam működése	A rendi állam működésének értelmezése forrás vagy ábra alapján.	A rendi állam kialakulása Angliában és Franciaországban.
2.8 Az Oszmán Birodalom terjeszkedése	Az Oszmán Birodalom katonai rendszerének jellemző vonásai, források alapján. Az oszmán hódítás irányai, legfontosabb állomásai a XIV-XVI. században.	Az Oszmán Birodalom jellemző vonásai és társadalmi háttere (pl. szolgálati birtok, szpáhi, gyermekadó, janicsár). Az európai államok és az Oszmán Birodalom kapcsolatának alakulása a XV-XVI. században (pl. balkáni országok, Franciaország).

3. A középkori magyar állam megeremtése és virágkora

3.1 A magyar nép őstörténete és vándorlása	A magyar nép kialakulásának legfontosabb állomásai, a nyelvészeti, régészeti és néprajzi bizonyítékok jelentősége. A magyar nép vándorlása térkép alapján.	A vándorló magyarság képe a korabeli forrásokban (pl. arab és bizánci források). A magyar őstörténet néhány vitatott kérdése (pl. eredet, őshaza).
3.2 A honfoglalástól az államalapításig	A honfoglalás. A honfoglaló magyarság társadalmi és életmódja, források alapján.	A kalandozó magyarok képe a korabeli forrásokban.
3.3 Géza fejedelem és István király műve	Géza fejedelemsége. Szent István államszervező tevékenysége. Szent István egyházszervező tevékenysége korabeli források tükrében.	Társadalmi viszonyok elemzése források alapján.
3.4 Az Árpád-kor jelentős uralkodói (Szent László, László és Könyves Kálmán idején. A Könyves Kálmán, II. András, IV. Béla)	Az új rend megszilárdulása Szent László, László és Könyves Kálmán idején. A tatárjárás és következményei.	II. András és az új berendezkedés.
3.5 Az Árpád-kori kultúra		Elbeszélő forrástípusok ismerete és konkrét példákhoz rendelése (gesta, krónika, legenda). Jelentős Árpád-kori művészeti emlékek felismerése.
3.6 Társadalmi és gazdasági változások Károly Róbert, Nagy Lajos, Luxemburgi Zsigmond idején	Károly Róbert gazdasági reformjai. A magyar városfejlődés sajátosságai az Anjouk és Zsigmond korában.	Nagy Lajos törvényei és az Anjou-kori társadalom. Zsigmond király külpolitikája (pl. a nyugati egyházzsákadás megszüntetése, a huszita kérdés kezelése, oszmánok elleni védekezés).
3.7 A Hunyadiak	Hunyadi János harcai a török ellen: Mátyás király uralkodói portréja intézkedései alapján.	Mátyás király külpolitikája.

3.8 Kultúra és művelődés	Jelentős Árpád- és Anjou-kori művészeti emlékek felismerése. Mátyás király és a reneszánsz.	A Mátyás korabeli legfontosabb elbeszélő forrásoknak megadott szempontok szerinti elemzése (pl. Thuróczy, Bonfini, Galeotto).

4. Szellemi, társadalmi és politikai változások az újkorban

4.1 A nagy földrajzi felfedezések következményei	A nagy földrajzi felfedezések és legfontosabb állomásai térkép alapján. A földrajzi felfedezések legfontosabb következményei.	Az Európán kívüli civilizációk hatása Európára, és a gyarmatosítás következményei. A kapitalista világgazdasági rendszer kialakulásának kezdetei, a legfőbb társadalmi és gazdasági folyamatok a XVI-XVII. században Nyugat-Európában.
4.2 Reformáció és katolikus megújulás	A reformáció főbb irányzatai források alapján (lutheránus, kálvinista). A katolikus megújulás, az ellenreformáció kibontakozása. A barokk stílus jellemzői források alapján.	A reformáció előzményei, irányzatai (pl. anabaptizmus, antitrinitarizmus) elterjedése. Nagyhatalmi konfliktusok és vallási ellentétek a koraújkori Európában (pl. francia-Habsburg vetélkedés, harmincéves háború).
4.3 A parlamentáris monarchia Angliában	A parlamentáris monarchia főbb jellemzői. Az alkotmányos monarchia működése.	Az angol abszolutizmus összevetése kontinentális abszolutizmusokkal (pl. spanyol Habsburgok). Az angolszász kapitalizálódás, a polgári fejlődés és a mindennapi élet a kora újkori Angliában.
4.4 A tudományos világkép átalakulása, a felvilágosodás	A felvilágosodás legjelentősebb gondolatai és főbb képviselői források alapján.	Az új világszemlélet kialakulása (pl. racionalizmus), az újkori természettudományok (pl. mechanika, newtoni fizika) és társadalomtudományok (pl. társadalmi szerződés, államelmélet) kibontakozása.
4.5 A felvilágosult abszolutizmus Ausztriában és Poroszországban	A felvilágosult abszolutizmus jellemző vonásai.	Nagyhatalmi erőviszonyok, az európai egyensúly a XVIII. században.

5. Magyarország függetlenségi harcai és újjászerveződése a Habsburg Birodalomban

5.1 A mohácsi csata és az ország három részre szakadása	A középkori magyar állam hanyatlása és bukása. Az ország három részre szakadása. Végvári küzdelmek.	Összetartó erők a három országrészben (gazdaság, vallás). A rendi és vallási törekvések összekapcsolódása a Bocskai-féle szabadságharcban.
5.2 Az Erdélyi Fejedelemség virágkora	Bethlen Gábor kül- és belpolitikája. Gazdaság és kultúra Erdély aranykora idején.	Erdély helyzete, lehetőségei és korlátai (pl. relatív önállóság, ütközőállam). Erdély sajátos etnikai és vallási helyzete (három nemzet, vallási tolerancia stb.).
5.3 A török kiűzése és a Rákóczi-szabadságharc	A török kiűzése. A Rákóczi-szabadságharc kitörésének okai. Kölcsönös engedmények a szatmári békében.	A török kiűzésének kérdései és Zrínyi Miklós. Célok és lehetőségek a Rákóczi-szabadságharcban (pl. nemesi konföderáció, nemzetközi feltételek).
5.4 Demográfiai, nemzeti és gazdasági változások	Demográfiai változások, a nemzeti arányok átalakulása Magyarországon a XVIII. században. A hazai mezőgazdaság és ipar jellemzői a XVIII. században. Mária Terézia és II. József.	Magyarország a Habsburg birodalomban (Pragmatica Sanctio, rendi dualizmus).

5.5 Művelődés, egyházak, iskolák	A hazai reformáció és a barokk kultúra kiemelkedő alakjai és alkotásai.	Az állami oktatáspolitikája megjelenése, főbb intézkedései.

6. A polgárosodás kezdetei és kibontakozása Magyarországon

6.1 A reformmozgalom kibontakozása, polgárosodás fő kérdései	A reformkor fő kérdéseinek bemutatása. Széchenyi és Kossuth reformprogramja.	A reformkor politikai irányzatainak jellemzése és elemzése (pl. centralisták, fontolva haladók). A rendi országgyűlés és a megyerendszer működése.
6.2 Az átalakuló társadalom és életformák, új elemek a gazdasági életben	A magyar társadalom rétegződése és életformái. A gazdasági átalakulás lényegi elemei.	A gazdasági átalakulás jellemzése és elemzése. Társadalmi rétegek és alkalmazkodásuk a változó világhoz. Életmód és mentalitás a reformkorban.
6.3 A reformkori művelődés, kultúra	A nemzeti ébredés. A korszak meghatározó művészeti alkotásai.	A nemzeti ébredés jellemzői a Magyarországon élő népek körében.
6.4 A forradalom és szabadságharc nemzetközi keretei		A 48-as forradalmi mozgalmak célkitűzéseinek összevetése (pl. polgári átalakulás, nemzetállam). Nagyhatalmi elképzelések Közép-Európa szerepéről. A német, az olasz és az ausztriai mozgalmak hatása a magyar szabadságharcra.
6.5 A pozsonyi országgyűlés, a pesti forradalom és az áprilisi törvények	A pesti forradalom eseményeinek bemutatása. Az áprilisi törvények jelentősége és fontosabb pontjainak elemzése.	Az áprilisi törvények társadalmi, politikai és közjogi szempontú elemzése. 1848 Magyarországnak politikai irányzatai.
6.6 A nemzetiségek mozgalmai		A nemzetiségi és a magyar politikai vezetők elgondolásai, törekvései (pl. karlócai gyűlés, államnemzet, autonómia). Egy nemzetiségi konfliktus elemzése, bemutatása. Nemzetiségi törekvések a Habsburg birodalomban.
6.7 A szabadságharc legfontosabb csatái; Függetlenségi Nyilatkozat; a szabadságharc veresége és a megtorlás	A főbb hadjáratok, a katonai erőviszonyok bemutatása. A Függetlenségi Nyilatkozat megszületésének politikai körülményei. A vereség okai, a megtorlás formái.	A főbb hadjáratok, a katonai erőviszonyok jellemzői, a meghatározó jelentőségű csaták ismerete (pl. Buda, Temesvár). Ausztria és Magyarország közjogi viszonyának alakulása.
6.8 A kiegyezés előzményei és megszületése	A kiegyezés megszületésének okai. A kiegyezés tartalma és értékelése.	A kiegyezés alternatívái, a kiegyezéshez fűződő viták (pl. dunai konföderáció, Kasszandra levél).
6.9 Gazdasági eredmények és társadalmi változások a dualizmus korában (pl. az iparosítás, a városiasodás)	Kibontakozó ipar, fejlődő mezőgazdaság, közlekedés. az Budapest világvárossá fejlődése.	A polgári állam kiépülése Magyarországon (pl. közigazgatás, iskolahálózat). Az átalakuló társadalom sajátosságai. A környezet átalakításának pozitív és negatív következményei (pl. folyamszabályozás).
6.10 A dualizmus kori társadalom és politika jellemzése		A közjogi kérdés és a pártviszonyok a dualizmus korában. Magyar nemzetiségi politika és nemzetiségi törekvések. Az életmód változásai a századfordulón.

6.11 A tudományos és művészeti élet fejlődése	A tömegkultúra néhány jelensége Magyarországon (pl. divat, szórakozás, sport, sajtó). A magyar tudomány és művészet néhány kiemelkedő személyisége.	A századforduló szellemi élete.

7. A polgári átalakulás, a nemzetállamok és az imperializmus kora

7.1 Az Egyesült Államok létrejötte és az USA alkotmánya		A függetlenségi háború előzményei (pl. bostoni teadélután, Első Kontinentális Kongresszus). A legfontosabb állam- és alkotmányjogi fogalmak. Alkotmánybíróság, a szövetségi- és a tagállamok viszonya.
7.2 A francia polgári forradalom irányzatai, az Emberi és Polgári Jogok Nyilatkozata	Az egyes politikai irányzatok főbb jellemzőinek felismerése. Az Emberi és Polgári Jogok Nyilatkozatának alapkérdései.	A főbb irányzatok (pl. alkotmányos monarchisták, girondiak), valamint képviselőik társadalmi és politikai elképzeléseinek összehasonlítása. A forradalomhoz kapcsolódó viták, eltérő értelmezések. Az Emberi és Polgári Jogok Nyilatkozatának elemzése.
7.3 A napóleoni háborúk és a Szent Szövetség Európája		A napóleoni háborúk meghatározó személyei (pl. Napóleon, Kutuzov, Nelson, Bernadott). A napóleoni állam jellemzői. A nagyhatalmi érdekek ütközései a háború és a békekötés során.
7.4 A XIX. század eszméi	A korszak főbb eszmeáramlatainak (liberalizmus, nacionalizmus, konzervativizmus és szocializmus) jellemzői források alapján.	A korszak uralkodó eszméihez kapcsolódó politikai mozgalmak (pl. spanyol liberálisok, ifjú Itália). Az alapvető eszmeáramlatok módosulásai a század folyamán.
7.5 Az ipari forradalom és következményei	Az ipari forradalom legjelentősebb területei (könnyűipar, nehézipar, közlekedés) és néhány találmánya. Az ipari forradalom hatása a gazdaságra, a környezetre és az emberre.	Az ipari forradalom eredményeinek (pl. városiasodás, demográfiai robbanás) kibontakozása és egymásra hatása. Az ipari forradalom teremtette ellentmondások (pl. környezetszennyezés, életmódváltozás, a nyomor kérdése).
7.6 Az egységes Németország, Olaszország és az USA kialakulása	Az USA kialakulása és nagyhatalommá válása. A német és az olasz nemzetállam kialakulása.	A német és az olasz egységfolyamat gazdasági, hatalmi és politikai vonatkozásainak elemzése.
7.7 Hatalmi viszonyok, katonai-politikai szövetségek a századfordulón	A szövetségi rendszerek kialakulásának okai az első világháború előtt. Gyarmatok és gyarmattartók a századfordulón.	A balkáni konfliktusok okai, elemei. A nagyhatalmi vetélkedés okai, ellentétei.
7.8 Tudományos, technikai felfedezések, újítások és következményeik	A második ipari forradalom alapvető vonásainak bemutatása. A technikai fejlődés hatása a környezetre és az életmódra.	Az ipari forradalom legfontosabb találmányainak és felfedezőinek bemutatása (pl. Benz, Edison, a robbanómotor, telefon). A tudományos és technikai fejlődés hatása a társadalomra, a gondolkodásra, az életmódra és a környezetre.

8. Az első világháborútól a kétpólusú világ felbomlásáig

8.1 Az első világháború jellege, jellemzői; a Párizs környéki békek	Az első világháború főbb jellemzői. A Párizs környéki és washingtoni békek területi, etnikai vonatkozásainak elemzése.	Hatalmi érdekek és háborús propaganda az első világháborúban. Nagyhatalmi érdekek és ellentétek a Párizs környéki és washingtoni béketárgyalásokon.
8.2 A gazdaság és a társadalom új jelenségei a fejlett világban	A modern életforma néhány jellegzetessége (pl. mozi, autó). A nők szerepének változása.	A világgazdaság átrendeződése a háború után. A gyarmati világ szétesésének kezdetei (pl. India, Közel-Kelet).
8.3 Tekintélyuralmi rendszerek Közép-Európában és az olasz fasizmus		Az olasz fasizmus jellemzői. Tekintélyuralmi rendszerek bemutatása Közép-Európában és a Balkánon.
8.4 A parlamentáris rendszerek (USA, Nagy-Britannia)		Az USA gazdasági fellendülése és nemzetközi szerepének változása a húszas években. A parlamentarizmus a húszas években (pl. tömegpárt, választójogi kérdések).
8.5 Az 1929-33-as gazdasági válság és következményei	A világválság kialakulásának okai. A válság néhány gazdasági és társadalmi hatása.	A válság jellemzőinek és egyedi sajátosságainak bemutatása, elemzése egy adott országban (pl. USA, Nagy-Britannia, Németország)
8.6 A nemzetiszocializmus hatalomra jutása és működési mechanizmusa	Hitler hatalomra kerülésének körülményei. A náci Németország jellemzői.	A náciizmus ideológiájának elemzése (pl. fajelmélet, élettér elmélet). A náci propagandagépezet működése (pl. tömeggyűlés, film). A nemzetiszocialista gazdaságpolitika néhány eleme.
8.7 A bolsevik ideológia és a sztálini diktatúra az 1920-30-as években	A bolsevik hatalomátvétel körülményei. A sztálini diktatúra működésének jellemzői.	A bolsevizmus ideológiája. A bolsevik propaganda főbb jellemzői. A sztálini gazdaságpolitika.
8.8 A második világháború jelentős fordulatai	A világháború főbb csomópontjai és a háború jellemzői.	Hatalmi érdekek és diplomáciai kapcsolatok a világháborúban. A világháború nagyobb csatái és hatásuk a háború menetére (pl. angliai, sztálingrádi).
8.9 A hidegháború és a kétpólusú világ jellemzői	Az ENSZ létrejötte, működése. A hidegháború kialakulásának alapvető okai.	A gyarmati rendszer felbomlása - a „harmadik világ” kialakulása. Az ifjúság helyzete és lehetőségei a második világháború után (pl. diáklázadások, állami tömegszervezetek).
8.10 A szocialista rendszerek bukása	A szocialista országok gazdaságának és társadalmának főbb jellemzői. A európai szocialista rendszer összeomlásának okai.	Kísérletek a szocialista rendszer átalakítására (Magyarország, Lengyelország, Csehszlovákia).

9. Magyarország története az első világháborútól a második világháborús összeomlásig

9.1 Magyarország részvétele az első világháborúban

Az Osztrák-Magyar Monarchia világháborús részvétele (pl. szarajevói merénylet, Gorlice). A magyar belpolitika alakulása az első világháború alatt (pl. Ferenc József halála, háború- és békepártiság).

9.2 Őszirozás forradalom és tanácsköztársaság		A Károlyi-kormány bel- és külpolitikai mozgástere és intézkedései. A tanácskormány uralomra kerülése, politikája, bukásának okai.
9.3 A trianoni béke	A trianoni béke dokumentumainak elemzése. Trianon gazdasági és etnikai hatásai.	Trianon társadalmi és politikai következményei.
9.4 A Horthy-rendszer jellege és jellemzői	A Horthy-rendszer legfőbb jellemzői (pl. revizionizmus, király nélküli alkotmányos királyság). Az ellenforradalmi rendszer konszolidációjának legfontosabb lépései.	Ellenzéki pártok és mozgalmak (pl. szociáldemokraták, népi falukutató mozgalom). Politikai életpályák bemutatása és elemzése (pl. Bethlen István, Teleki Pál). Gazdasági válság és radikalizálódás a belpolitikában (Gömbös és kísérlete).
9.5 Művelődési viszonyok és az életmód	Társadalmi rétegződés és életmód a húszas-harmincas években.	A klebelsbergi kultúrpolitika kibontakozása és főbb jellemzői (pl. kultúrfölény, valláserkölcsei nevelés). Tudomány és művészet főbb képviselői a két világháború közötti Magyarországon (pl. Szekfű Gyula, Bartók Béla).
9.6 A magyar külpolitika mozgástere, alternatívái	A magyar külpolitika főbb irányai, kapcsolatai a két világháború között.	Magyarország a náci birodalom árnyékában (pl. gazdasági és politikai kényszerek, kitörési kísérletek). Revíziós eredmények, kisebbségi kérdés.
9.7 Magyarország háborúba sodródása és részvétele	Magyarország fegyveres semlegessége és a területi revízió. Magyarország háborúba sodródása és részvétele a Szovjetunió elleni harcokban.	Kállay Miklós miniszterelnöksége. Háborúellenes törekvések (pl. Magyar Történelmi Emlékbizottság, szárszói találkozó).
9.8 A német megszállás és a holocaust Magyarországon	Magyarország német megszállása. A holocaust Magyarországon. A sikertelen kiugrás és a nyilas hatalomátvétel.	A zsidókérdés Magyarországon (pl. zsidótörvények, deportálás, gettósítás).

10. Magyarország 1945-től a rendszerváltásig

10.1 A szovjet felszabadítás és megszállás	A szovjet felszabadítás és megszállás. Az ország háborús emberáldozata és anyagi vesztesége.	A nemzetközi helyzet hatása a magyar belpolitika alakulására 1945 és 1948 között (pl. SZEB intézkedései, németek kitelepítése).
10.2 A határon túli magyarság sorsa	A magyarság helyzetének főbb jellemzői a szomszédos országokban a XX. század második felében.	A magyarság sorsának alakulása az egyes szomszédos országokban (pl. reszlovakizáció, iskolaügy).
10.3 A kommunista diktatúra kiépítése és működése	A rendszer működése a Rákosi korszakban. A proletárdiktatúra mindennapjai.	Proletárdiktatúra és kultúrpolitika (pl. sematizmus, agitprop).
10.4 Az 1956-os forradalom és szabadságharc	Az 1956-os forradalom és szabadságharc kitörésének okai és főbb eseményei. A megtorlás megnyilvánulási formái, áldozatai.	A magyar forradalom nemzetközi jelentősége és összefüggései (pl. nyugat-európai baloldaliság átalakulása, szuezi válság szerepe).

10.5 A Kádár-rendszer jellege, jellemzői	A rendszer jellemzői a Kádár korszakban.	Életmód és mindennapok: a legvidámabb barakk élete (pl. háztáji gazdaság, apolitikusság). A kádári társadalom- és kultúrpolitika alakulása (pl. „gulyás- vagy fridzsider-kommunizmus”, három T).
10.6 A rendszerváltozás	A rendszerváltozás céljai és következményei (pl. szabadságjogok, függetlenség).	Magyarország a kilencvenes években (pl. rendszerváltó jogalkotás, társadalmi változások - vesztesek és győztesek).

11. A jelenkor

11.1 A közép-európai régió jellemzői, távlatai, posztszovjet problémái	A közép-európai országok néhány közös jellemzőjének bemutatása az 1990-es években.	A balkáni konfliktusok okainak eredete.
11.2 Az európai integráció története	Az Európai Unió legfontosabb intézményei.	A „Hatok” Közös Piacától az Európai Unióig (1957-1992) - az integráció főbb állomásai. Együttműködés és eltérő érdekek az Unióban. Az Európai Unió helye a világgazdaságban.
11.3 A „harmadik világ”	A fejlődő országok főbb problémái (népességnövekedés, szegénység, élelmezési és adósságválság).	A demográfiai válság társadalmi és gazdasági okai.
11.4 Fogyasztói társadalom; ökológiai problémák, fenntartható fejlődés	A technikai civilizáció és a gazdasági növekedés hatása a természeti környezetre (alapvető összefüggések felismerése).	A környezet tudatos védelmét kialakító magatartás elterjedését ösztönző, illetve gátló kulturális, gazdasági és politikai feltételek felismerése, összefüggések megfogalmazása.
11.5 A globális világ kihívásai és ellentmondásai	A piaccgazdaság tendenciái.	A tömegkultúra új jelenségei (pl. film, reklám).
11.6 Közép-Kelet-Európa és a Balkán a rendszerváltozás után	Nemzeti, etnikai, vallási kisebbségek helyzetének összehasonlítása néhány országban (pl. Románia, Magyarország, Ukrajna).	

12. A mai magyar társadalom és életmód

12.1 Alapvető állampolgári ismeretek	Az emberi jogok ismerete és a jogegyenlőség elvének bemutatása. Az állampolgári kötelességek.	A gazdasági, szociális és kulturális jogok felismerése és rendszerezése különböző források alapján.
12.2 Etnikumok és nemzetiségek a magyar társadalomban	Nemzetiségek a mai magyar társadalomban (számuk, arányuk, helyzetük, intézményeik). A romák a mai magyar társadalomban.	A romák helyzetének sajátos problémái (pl. életmód, lakásviszonyok, iskoláztatás).
12.3 A parlamenti demokrácia működése és az önkormányzatiság	A választási rendszer lényegi elemei. A helyi önkormányzat feladatai, szervezeteinek és működésének bemutatása.	A magyar alkotmányosság elemei (pl. a konstruktív bizalmatlanság intézménye, népszavazás) és intézményei (pl. alkotmánybíróság, ombudsmani intézmény).
12.4 Társadalmi, gazdasági és demográfiai változások	Demográfiai változások Magyarországon az elmúlt fél évszázadban.	A magyar társadalom szerkezetváltozásai az elmúlt fél évszázadban. Magyarország gazdasága az európai, illetve világgazdaságban.
12.5 A szociális piaccgazdaság programja	A szociális piaccgazdaság fontosabb elemeinek felismerése megadott szempontok alapján.	A szociális piaccgazdaság főbb elemeinek bemutatása.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

A vizsga szerkezete

A vizsga részei

- Egyszerű, rövid választ igénylő írásbeli feladatok megoldása
- Szöveges (kifejtendő írásbeli) feladatok megoldása
- Szóbeli vizsga

Az egyes vizsgarészek időtartama és aránya

		Perc	Arány
Írásbeli	Egyszerű, rövid választ igénylő feladatok megoldása	60	30%
	Szöveges (kifejtendő feladatok megoldása)	120	30%
Szóbelivizsga	Tematikus szempontú (problémaközpontú) bemutatás	10-15	40%

Az írásbeli vizsga

Az írásbeli vizsga célja, hogy viszonylag teljes és ellenőrizhető képet adjon a tanuló tudásáról a képességek és ismeretek tekintetében egyaránt. A vizsga elősegíti, hogy a tanulók teljesítményei, az egyes iskolákban folyó vizsgák összemérhetőek legyenek, és hozzájárulhat ahhoz is, hogy az oktatás eredményessége objektívebben mérhető legyen.

Tartalmi szerkezet

A feladatlap ismeretanyagának kiválasztása a témakörökhöz tartozó részletes követelményeken alapul. A feladattípusok pedig az előírt képességjellegű követelményeknek felelnek meg.

Az írásbeli feladatait kb. 60%-ban a magyar, kb. 40%-ban pedig az egyetemes történelemhez kapcsolódó feladatok alkotják. Az összes feladat 50%-át a XIX. és a XX. század történelme adja.

Az általános vizsgakövetelmények nagyobb szerepet szánnak a társadalom- és művelődéstörténeti ismeretek ellenőrzésének, így a feladatok egyéb arányainál az alábbi felosztás érvényesül.

Politika-, esemény-, állam-, jog- és intézménytörténet	kb. 30%
Társadalom-, életmód-, mentalitás- és művelődéstörténet	kb. 35%
Gazdaság-, technikatörténet és a környezeti kultúra története	kb. 25%
Eszme- és vallástörténet	kb. 10%

A feladatok és a feladatsor jellemzői

Középszintű érettségi vizsgán az írásbeli összpontszám 50%-ban egyszerű, rövid választ igénylő feladatok megoldásával és 50%-ban szöveges (kifejtendő) kérdésekre adott válaszokkal érhető el.

Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok:

Egyszerű, rövid választ igénylő feladatok alatt azokat a többségében zárt végű feladatokat kell érteni, melyek legtöbbször pontosan körülírható válaszokat várnak el a tanulóktól. A feladatok a részletes követelményekben meghatározott tartalmak (pl. név, évszám, topográfia) tudására és az alábbi képességek mérésére irányulnak.

Kompetenciák	%
Források használata és értékelése	30
A szaknyelv alkalmazása	25
Tájékozódás térben és időben	25
Az eseményeket alakító tényezők feltárása	20

A középszintű egyszerű, rövid választ igénylő feladatsor 6-10 feladatból áll. Egy-egy feladat több részfeladatból is állhat.

Lehetséges feladattípusok	
1.	Forrásból merített ismeretek bemutatása
2.	Források alapján egyszerű következtetések megfogalmazása
3.	Fogalmak azonosítása, hozzárendelése egy korhoz, állam területéhez
4.	Események és helyszínek párosítása
5.	Események közötti sorrendiség megállapítása
6.	Helyszínek azonosítása vaktérképen
7.	Ok-okozati összefüggés bemutatása
8.	Célok és következmények megkülönböztetése
9.	Képfelismerés, képelemzés
10.	Történelmi személyiségek szerepének bemutatása (pl. nevükhöz fűződő események, találmányok azonosítása)
11.	Egyéb

Szöveges (kifejtendő) feladatok:

Szöveges feladatnak az tekinthető, ahol néhány összefüggő mondatban vagy hosszabb szövegben kell kifejtetni a válaszokat.

A feladatok a részletes követelményekben meghatározott tartalmak (pl. név, évszám, topográfia) tudására és az alábbi képességek mérésére irányulnak.

Kompetenciák	%
Források használata és értékelése	20
A szaknyelv alkalmazása	20
Tájékozódás térben és időben	20
Az eseményeket alakító tényezők feltárása	40

Minden feladatnál valamilyen forrás (szöveg, kép, adat, térkép) segítségével kell a tanulóknak megválaszolni a feltett kérdést.

Feladattípusok	
1.	Szöveges, problémamegoldó (rövidebb) feladat - Forrás (szöveges, képi stb.) segítségével kell néhány mondatban, 6-8 sorban (kb. 40-60 szóban) megoldani a kitűzött feladatot.
2.	Szöveges, elemző (hosszabb) feladat - Forrás (szöveges, képi stb.) segítségével kell 20-30 soros szerkesztett szövegben (kb. 140-160 szóban) megoldani a feladatot.

Az írásbeli szöveges feladatai az alábbi történelmi korszakokra vonatkoznak:

1.	Egy ókori vagy középkori, vagy kora újkori egyetemes történelmi anyag*
2.	Egy egyetemes történelmi anyag (XIX-XX. század)
3.	Egy középkori magyar történelmi anyag
4.	Egy XVIII-XIX. századi magyar történelmi anyag
5.	Egy XX. századi magyar történelmi anyag

*A három történelmi kor közül (ókor, középkor, kora újkor) évente egymást váltva egy-egy kerül sorra.

A fenti öt korszakból összesen 8 konkrét szöveges feladatot tartalmaz a feladatlap, az alábbi táblázat szerinti eloszlásban. Ebből hármat (két rövidebb problémamegoldót és egy hosszabb elemzőt) kell a tanulóknak kidolgozni választása alapján. A tanuló által választott szöveges feladatok között egy egyetemes történelmi és két magyar történelmi feladatnak kell lennie. A két választott magyar történelmi feladat nem vonatkozhat ugyanazon történelmi korszakra és az egyiknek közülük elemző (hosszabb) feladatnak kell lennie. Az első és a második korszakból a feladatlap nem tartalmaz elemző (hosszabb kifejtést igénylő) feladatot.

Korszakok	Rövidebb feladatok	Hosszabb feladatok
1.	A	-
2.	A	-
3.	A	B
4.	A	B
5.	A	B

Értékelés

Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok értékelésénél kötelező a javítókulcsnak való megfelelés. A javítókulcstól való eltérés lehetőségeit a konkrét feladatlapon javítási útmutatói jelzik.

Szöveges jellegű feladatoknál az alábbi táblázat alapján történik az értékelés.

	Mennyiségi szempontok		Minőségi szempontok		Kifejező képesség	
	elemek	aránya	elemek	aránya	elemek	aránya
Problémamegoldó (rövidebb)	az ismeretek mennyisége	70%	a feladat megértése, a szaknyelv használata, a lényeg kiemelése	20%	világosság, nyelvhelyesség, helyesírás	10%
Elemző (hosszabb)	az ismeretek mennyisége	60%	a feladat megértése, a szaknyelv használata, lényeg kiemelése, téma kidolgozottság az ismeretek mélysége, a megközelítés sokszínűsége	30%	világosság, nyelvhelyesség, helyesírás, tartalmi és formai elrendezés	10%

Az előírásnak nem megfelelő feladatválasztás esetén a megoldás nem értékelhető. A többletmegoldások a végső pontszámra nem számíthatóak bele.

Szóbeli vizsga

A szóbeli vizsga alapvetően a történelmi jelenségek és események tematikus szempontú (problémaközpontú) bemutatását kívánja a tanulóktól. A történelmi események és jelenségek problémaközpontú bemutatása nem igényel a témakörökben megjelenőknél több konkrét ismeretet (név, évszám, fogalom stb.), hanem az elsajátítottak alkalmazását várja el.

A szóbeli vizsga célja, hogy a tanítási gyakorlatban érvényesülő újító szándékok, újszerű megközelítések a számonkérés során is megjelenjenek. Így a központi témakörök mellett lehetőség nyílik az iskolák helyi pedagógiai programjaiban megfogalmazottak érvényesítésére is.

Tartalmi szerkezet

A szóbeli témakörei:

- Gazdaság, gazdaságpolitika, anyagi kultúra
- Népesség, település, életmód
- Egyén, közösség, társadalom
- Modern demokráciák működése
- Szabad (problémaközpontú) témakör

Az iskoláknak lehetőségük van a négy kötelező témakörön felül szabad témakör kijelölésére. Ennek követelményeit és tartalmát az egyes intézmények helyi tanterveik alapján határozzák meg. (Pl. Helytörténeti téma; Forradalom reform - kompromisszum; Etnikum - nemzet - nemzetiség.)

Tételtípusok:

Kisebb korszak történelmi problémájának részletezőbb bemutatása;
és/vagy

Egy összetettebb és/vagy több történelmi korszakon átívelő probléma áttekintő bemutatása.

A tételcímek jellemzői, összeállításuk

A szóbeli tételek címét az előírt témakörök és vizsgakövetelmények alapján a középiskolai szaktanárok határozzák meg. A tételcímeket a szaktanárok a részletes vizsgakövetelményekben megfogalmazott képesség és tartalmi követelmények alapján állítják össze. A felsorolt témakörökből a szaktanárok témakörönként négy-hat tételcímet, összesen legalább huszat fogalmaznak meg. A tételcímek kijelölésekor törekedni kell változatos, a problémamegoldást ösztönző, valamint a történeti (szöveges, képi, grafikus, tárgyi stb.) forrásokon és térképeken alapuló feladatok megfogalmazására.

A konkrét szóbeli tételcímeknél is érvényesíteni kell azt, hogy a feladatok 60%-ban a magyar, 40%-ban pedig az egyetemes történelemhez kapcsolódjanak, és az összes feladat 50%-át a XIX. és a XX. század történelme adja.

Értékelés

Az értékelés az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik.

Szempontok, kompetenciák	%
A feladat megértése, témátartás, a lényeg kiemelése	20
A megközelítés sokszínűsége	10
Világosság, nyelvhelyesség, a felelet felépítettsége	10
Források használata és értékelése	10
A szaknyelv alkalmazása	10
Tájékozódás térben és időben	20
Az eseményeket alakító tényezők feltárása, történelmi események és jelenségek tematikus szempontú (problémaközpontú) bemutatása	20

EMELT SZINTŰ VIZSGA

A vizsga szerkezete

A vizsga részei

- Egyszerű, rövid választ igénylő feladatok megoldása
- Szöveges (kifejtendő) feladatok megoldása
- Szóbeli vizsga

Az egyes vizsgarészek időtartama és aránya:

		Perc	Arány
Írásbeli	Egyszerű, rövid választ igénylő feladatok megoldása	120	30%
	Szöveges kifejtendő feladatok megoldása	120	30%
Szóbeli vizsga	Tematikus szempontú (problémaközpontú) bemutatás	15-20	40%

Írásbeli vizsga

Tartalmi szerkezet

A feladatlap ismeretanyagának kiválasztása a témakörökhöz tartozó részletes követelményeken alapul. A feladattípusok pedig az előírt képességjellegű követelményeknek felelnek meg.

Arányok:

Az írásbeli feladatait kb: 60%-ban a magyar, kb. 40%-ban pedig az egyetemes történelemhez kapcsolódó feladatok alkotják. Az összes feladat 50%-át a XIX. és a XX. század történelme adja. Az általános vizsgakövetelmények nagyobb szerepet szánnak a társadalom- és művelődéstörténet számonkérésének, így a feladatok egyéb arányainál az alábbi felosztás érvényesül.

Politika-, esemény-, állam-, jog- és intézménytörténet	kb. 30%
Társadalom-, életmód-, mentalitás- és művelődéstörténet	kb. 35%
Gazdaság-, technikatörténet és a környezeti kultúra története	kb. 25%
Eszme- és vallástörténet	kb. 10%

Az emelt szintű írásbeli vizsga feladatlapja összeállításának elvei, illetve az írásbeli egyszerű, rövid választ igénylő feladattípusai megegyeznek a középszintű vizsgáéval. A feladatlap ismeretanyagának kiválasztása a témakörökhöz tartozó részletes követelményeken alapul, a feladattípusok pedig az előírt képességjellegű követelményeknek felelnek meg. Az egyes képességjellegű követelményekhez rendelt arányok azt a célt szolgálják, hogy teljes egészében érvényesüljenek a megfogalmazott fejlesztési követelmények.

A feladatok és a feladatsor jellemzői:

Az emelt szintű érettségi vizsgán az írásbeli összpontszám 40%-ban egyszerű, rövid választ igénylő feladatok megoldásával és 60%-ban szöveges (kifejtendő) kérdésekre adott válaszokkal érhető el.

Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok:

Egyszerű, rövid választ igénylő feladatok alatt azokat a többségében zárt végű feladatokat kell érteni, melyek legtöbbször pontosan körülírható válaszokat várnak el a tanulóktól. A feladatok a részletes követelményekben meghatározott tartalmak (pl. név, évszám, topográfia) tudására és az alábbi képességek mérésére irányulnak.

Kompetenciák	%
Források használata és értékelése	30
A szaknyelv alkalmazása	25
Tájékozódás térben és időben	25
Az eseményeket alakító tényezők feltárása	20

Az emelt szintű egyszerű, rövid választ igénylő feladatsor 8-14 feladatból áll. Egy-egy feladat több részfeladatból is állhat.

Lehetséges feladattípusok	
1.	Szövegesítés, korabeli szövegek mai szóhasználatnak megfelelő átírása, szövegtömörítés
2.	Források egy-egy részletének összehasonlítása, a különbségek okainak értelmezése
3.	Források alapján következtetések, értékelések megfogalmazása
4.	Fogalmak magyarázata, hozzárendelése korhoz, területhez, személyekhez
5.	Különböző helyszíneken, de azonos korban élő személyek egymáshoz rendelése
6.	Események közötti sorrendiség megállapítása
7.	Helyszínek és események azonosítása vaktérképen
8.	Ok-okozati összefüggések feltárása, az eltérések bemutatása
9.	Célok és következmények megkülönböztetése
10.	Képfelismerés, képelemzés
11.	Történelmi személyiségek szerepének bemutatása, értékelése (nevükhöz fűződő események, találmányok azonosítása)
12.	Tényadatok rendezése megadott szempontok szerint
13.	Térképábrák, egyszerű ábra, séma, táblázat készítése
14.	Egyéb

Szöveges (kifejtendő) feladatok;

Szöveges feladatnak az tekinthető, ahol néhány összefüggő mondatban vagy hosszabb szövegben kell kifejtetni a válaszokat. A feladatok a részletes követelményekben meghatározott tartalmak (pl. név, évszám, topográfia) tudására és az alábbi képességek mérésére irányulnak.

Kompetenciák	%
Források használata és értékelése	20
A szaknyelv alkalmazása	20
Tájékozódás térben és időben	20
Az eseményeket alakító tényezők feltárása	40

Emelt szinten e feladatokhoz nem feltétlenül kapcsolódik valamilyen forrás (szöveg, kép, adat, térkép), amely segíthetne a tanulónak a feladat megoldásában.

Feladattípusok
1. Szöveges, problémamegoldó (rövidebb) feladat - E feladatoknál általában valamilyen forrás (szöveges, képi) felhasználásával kell néhány mondatban, 8-10 sorban kb. 50-70 szóban megoldani a kitűzött feladatot
2. Szöveges, elemző (hosszabb) feladat - Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy forrásanyag segítségével vagy anélkül kell 30-40 soros szerkesztett szövegben (kb. 160-180 szóban) megoldani a feladatot.

Az írásbeli szöveges feladatai az alábbi történelmi korszakokra vonatkoznak:

1.	Egy ókori vagy középkori, vagy kora újkori egyetemes történelmi anyag*
2.	Egy egyetemes történelmi anyag (XIX-XX. század)
3.	Egy középkori magyar történelmi anyag
4.	Egy XVIII-XIX. századi magyar történelmi anyag
5.	Egy XX. századi magyar történelmi anyag

*A három történelmi kor közül (ókor, középkor, kora újkor), évente egymást váltva egy-egy kerül sorra.

A fenti öt korszakból (korszakonként egy-egy rövidebb problémamegoldót és hosszabb elemzőt) összesen 10 konkrét szöveges feladatot tartalmaz a feladatlap. Ebből négyet (két rövidebb problémamegoldót és két hosszabb elemzőt) kell a tanulónak kidolgoznia, saját választása alapján. Egy korszakon belül csak egy feladat választható. A megoldott feladatok között legalább két magyar történelemre vonatkozó kérdésnek kell lennie és legalább egy egyetemes történelmi korszaknak.

Értékelés

Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok értékelésénél kötelező a javítókulcsnak való megfelelés. A javítókulcstól való eltérés lehetőségeit a konkrét feladatlapok javítási útmutatói jelzik.

Szöveges jellegű feladatoknál az alábbi táblázat alapján történik az értékelés:

	Mennyiségi szempontok		Minőségi szempontok		Kifejezőképesség	
	elemei	aránya	elemei	aránya	elemei	aránya
Problémamegoldó (rövidebb)	az ismeretek mennyisége	70%	a feladat megértése, a szaknyelv használata, a lényeg kiemelése	20%	világosság, nyelvhelyesség, helyesírás	10%

Elemző (hosszabb)	az ismeretek mennyisége	60%	a feladat megértése, a szaknyelv használata, a lényeg kiemelése, a téma kidolgozottság	30%	világosság, nyelvhelyesség helyesírás, tartalmi és formai elrendezés	10%
			az ismeretek mélysége, a megközelítés sokszínűsége			

Az előírásnak nem megfelelő feladatválasztás esetén a megoldás nem értékelhető. A többletmegoldások a végső pontszámba nem számíthatóak bele.

Szóbeli vizsga

A szóbeli vizsga alapvetően a történelmi jelenségek és események tematikus szempontú (problémaközpontú) bemutatását kívánja a tanulóktól. A történelmi események és jelenségek problémaközpontú bemutatása nem igényel a témakörökben megjelenőknél több konkrét ismeretet (név, évszám, fogalom stb.), hanem az elsajátítottak alkalmazását várja el.

Tartalmi szerkezet

A szóbeli témakörei:

Gazdaság, gazdaságpolitika, anyagi kultúra

Népesség, település, életmód

Egyén, közösség, társadalom

Modern demokráciák működése

Politikai intézmények, eszmék, ideológiák

Kontinentális, világméretű konfliktusok és nemzetközi együttműködés

Tételtípusok:

Kiseb korszak történelmi problémájának részletezőbb bemutatása;

és/vagy

Egy összetettebb és/vagy több történelmi korszakon átívelő probléma áttekintő bemutatása.

A tételcímek jellemzői, összeállításuk

A szóbeli tételek címét az előírt témakörök és vizsgakövetelmények alapján a vizsgaközpont által felkért szóbeliztető bizottságok határozzák meg, a vizsgát megelőző egy hónapban. A felsorolt témakörökből a bizottság témakörönként öt-hat tételcímet, összesen legalább harmincat fogalmaz meg. A tételcímek kijelölésekor törekedni kell változatos, a problémamegoldást ösztönző, valamint a történelmi (szöveges, képi, grafikus, tárgyi stb.) forrásokon és térképeken alapuló feladatok megfogalmazására.

A konkrét szóbeli tételcímeknél is érvényesíteni kell azt, hogy a feladatok 60%-ban a magyar, 40%-ban pedig az egyetemes történelemhez kapcsolódjanak, és az összes feladat 50%-át a XIX. és a XX. század történelme adja.

Az értékelés a vizsgakövetelmények szerint az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szemponatok, kompetenciák	%
A feladat megértése, témataartás, a lényeg kiemelése	20
A megközelítés sokszínűsége	10
Világosság, nyelvhelyesség, a felelet felépítettsége	10
Források használata és értékelése	10
A szaknyelv alkalmazása	10

A Tájékozódás térben és időben	20
Az eseményeket alakító tényezők feltárása, történelmi események és jelenségek tematikus szempontú (problémaközpontú) bemutatása	20

MATEMATIKA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNY

Az érettségi követelményeit két szinten határozzuk meg:

középszinten a mai társadalomban tájékozódni és alkotni tudó ember matematikai ismereteit kell megkövetelni, ami elsősorban a matematikai fogalmak, tételek gyakorlati helyzetekben való ismeretét és alkalmazását jelenti;

az *emelt szint* tartalmazza a középszint követelményeit, de az azonos módon megfogalmazott követelmények körében az emelt szinten nehezebb, több ötletet igénylő feladatok szerepelnek. Ezen túlmenően az emelt szint követelményei között speciális anyagrészek is találhatóak, mivel emelt szinten elsősorban a felsőoktatásban matematikát használó, illetve tanuló diákok felkészítése történik.

A) KOMPETENCIÁK

Gondolkodási módszerek, halmazok, logika, kombinatorika, gráfok

- Legyen képes a tanuló adott szövegben rejlő matematikai problémákat észrevenni, szükség esetén matematikai modellt alkotni, a modell alapján számításokat végezni, és a kapott eredményeket értelmezni.

- Legyen képes kijelentéseket szabatosan megfogalmazni, azokat összekapcsolni, kijelentések igazságtartalmát megállapítani.

- Lássza az eltéréseket, illetve a kapcsolatokat a matematikai és a mindennapi nyelv között.

- A matematika minden területén és más tantárgyakban is tudja alkalmazni a halmaz fogalmát, illetve a halmazműveleteket.

- Legyen jártas alapvető kombinatorikus gondolatmenetek alkalmazásában, s legyen képes ennek segítségével gyakorlati sorbarendezi és kiválasztási feladatok megoldására.

- Ismerje a gráfok jelentőségét, sokoldalú felhasználhatóságuk néhány területét, és legyen képes további felhasználási lehetőségek felismerésére a gyakorlati életben és más tudományágakban.

- Az emelt szinten érettségiző diák ismerje a halmazelmélet alapvető szerepét a mai matematika felépítésében.

Aritmetika, algebra, számelmélet

- Legyen képes a tanuló betűs kifejezések értelmezésére, ismerje fel használatuk szükségességét, tudja azokat kezelni, lássa, hogy mi van a „betűk mögött”.

- Ismerje az egyenlet és az egyenlőtlenség fogalmát, megoldási módszereit (pl. algebrai, grafikus, közelítő).

- Legyen képes egy adott probléma megoldására felírni egyenleteket, egyenletrendszereket, egyenlőtlenségeket, egyenlőtlenség-rendszereket.

- Tudja az eredményeket előre megbecsülni, állapítsa meg, hogy a kapott eredmény reális-e.

- Az emelt szinten érettségiző diáknak legyen jártassága az összetettebb algebrai átalakításokat igénylő feladatok megoldásában is.

Függvények, az analízis elemei

- Legyen képes a tanuló a körülötte levő világ összefüggéseinek függvényszerű megjelenítésére, ezek elemzéséből tudjon következtetni valóságos jelenségek várható lefolyására.

- Legyen képes a változó mennyiségek közötti kapcsolat felismerésére, a függés értelmezésére. Értse, hogy a függvény matematikai fogalom, két halmaz elemeinek egymáshoz rendelése. Ismerje fel a hozzárendelés formáját, elemezze a halmazok közötti kapcsolatokat.

- Lássa, hogy a sorozat diszkrét folyamatok megjelenítésére alkalmas matematikai eszköz, a pozitív egész számok halmazán értelmezett függvény. Ismerje a számtani és mértani sorozatot.

- Az emelt szinten érettségiző diák ismerje az analízis néhány alapelemét, amelyekre más szaktudományokban is (pl. fizika) szükségük lehet. Ezek segítségével tudjon függvényvizsgálatokat végezni, szélsőértéket, görbe alatti területet számolni.

Geometria, koordináta geometria, trigonometria

- Tudjon a tanuló síkban, illetve térben tájékozódni, térbeli viszonyokat elképzelni, tudja a háromdimenziós valóságot - alkalmas síkmetszetekkel - két dimenzióban vizsgálni.

- Vegye észre a szimmetriákat, tudja ezek egyszerűsítő hatásait problémák megfogalmazásában, bizonyításokban, számításokban kihasználni.

- Tudjon a számításokhoz, bizonyításokhoz megfelelő ábrát készíteni.

- Tudjon mérni és számolni hosszúságot, területet, felszínt, térfogatot, legyen tisztában a mérési pontosság fogalmával.

- Ismerje a geometria szerepét a műszaki életben és bizonyos képzőművészeti alkotásokban.

- Az emelt szinten érettségiző diák tudja szabatosan megfogalmazni a geometriai bizonyítások gondolatmenetét.

Valószínűség számítás, statisztika

- Értse a tanuló a statisztikai kijelentések és gondolatmenetek sajátos természetét.

- Ismerje a statisztikai állítások igazolására felhasználható adatok gyűjtésének lehetséges formáit, és legyen jártas a kapott adatok áttekinthető szemléltetésében, különböző statisztikai mutatókkal való jellemzésében.

- Az emelt szinten érettségiző diák tudjon egyszerűbb véletlenszerű jelenségeket modellezni és a valószínűségi modellben számításokat végezni.

- Emelt szinten ismerje a véletlen szerepét a különböző egyszerű statisztikai mintavételi eljárásokban.

B) VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint

1. Gondolkodási módszerek, halmazok, logika, kombinatorika, gráfok

E témakört (különösen a gondolkodási módszereket, a halmazokat és a matematikai logikát) elsősorban nem önállóan számon kérhető ismeretanyagként kell elképzelni, hanem olyan szemléletformáló, a matematikaoktatás egészét átszövő módszerek, illetve eszközök összességéeként, amely szinte teljes egészében megjelenik minden további témakörben is.

1.1 Halmazok

Ismerje és használja a halmazok megadásának különböző módjait, a halmaz elemének fogalmát. Definiálja és alkalmazza gyakorlati és matematikai feladatokban a következő fogalmakat: halmazok egyenlősége, részhalmaz, üres halmaz, véges és végtelen halmaz, komplementer halmaz.

1.1.1 Halmazműveletek	Ismerje és alkalmazza gyakorlati és matematikai feladatokban a következő műveleteket: egyesítés, metszet, különbség. Tudjon koordináta-rendszerben ábrázolni egyszerűbb ponthalmazokat.	
1.1.2 Számosság, részhalmazok	Véges halmazok elemeinek száma.	Határozza meg halmazok számosságát véges, megszámlálhatóan végtelen esetben. Ismerjen példát nem megszámlálhatóan végtelen halmazra.
1.2 Matematikai logika	Tudjon egyszerű matematikai szövegeket értelmezni. Ismerje és alkalmazza megfelelően a kijelentés (állítás, ítélet) fogalmát. Értse és egyszerű feladatokban alkalmazza az állítás tagadása műveletet. Ismerje az „és”, a „(megengedő) vagy” logikai jelentését, tudja használni és összekapcsolni azokat a halmazműveletekkel. Értse és használja helyesen az implikációt és az ekvivalenciát. Használja helyesen a „minden”, „van olyan” kvantorokat.	Alkalmazza tudatosan a nyelv logikai elemeit.
1.2.1 Fogalmak, tételek és bizonyítások matematikában	Tudjon definíciókat, tételeket a pontosan megfogalmazni. Használja és alkalmazza feladatokban helyesen a „szükséges”, az „elégleges” és a „szükséges és elégséges” feltétel fogalmát	Ismerje az alábbi bizonyítási típusokat és tudjon példát mondani alkalmazásukra: direkt és indirekt bizonyítás, skatulyaelv, teljes indukció. Tudja megfogalmazni konkrét esetekben tételek megfordítását.
1.3 Kombinatorika	Tudjon egyszerű sorbarendezési, kiválasztási és egyéb kombinatorikai feladatokat megoldani. (Permutációk, variációk, kombinációk.) Tudja kiszámolni a binomiális együtthatókat.	Bizonyítsa a permutációk, variációk (ismétlés nélkül és ismétléssel), kombinációk (ismétlés nélkül) számára vonatkozó képleteket. Ismerje és alkalmazza a binomiális tételt.
1.4. Gráfok	Tudjon konkrét szituációkat szemléltetni, és egyszerű feladatokat megoldani gráfok segítségével.	Definiálja a következő fogalmakat: pont, él, fok, út, kör, összefüggő gráf, fa. Ismerje az egyszerű gráf pontjainak foka és éleinek száma, valamint a fa pontjai és élei száma közötti összefüggést.

2. Aritmetika, algebra, számelmélet

Az algebra tanításának egyik fő célja annak felfedeztetése és megértetése, hogy egymástól távol állónak tűnő problémák ugyanazon matematikai, algebrai struktúrával rendelkeznek, ezért megoldásuk során hasonló eljárásokat, gondolatmeneteket alkalmazhatunk, s leírásuk formálisan azonos módon történik. (Például különböző témakörökből vett másodfokú egyenletre vezető feladatok.)

Fontos a számolás során megismert műveleti szabályok absztrahálása, a jártasság megszerzése a betűkifejezésekkel végzett műveletekben. Meg kell mutatni a számfogalom bővítésének szükségességét és folyamatát. El kell juttatni a tanulókat a permanencia-elv fontosságának felismeréséhez.

2.1 Alapműveletek	Tudjon alapműveleteket biztonságosan elvégezni (zsebszámológéppel is). Ismerje és használja feladatokban az alapműveletek műveleti azonosságait (kommutativitás, asszociativitás, disztributivitás).	
2.2 A természetes számok halmaza, számelméleti ismeretek	Ismerje, tudja definiálni és alkalmazni az oszthatósági alapfogalmakat (osztó, többszörös, prímszám, összetett szám). Tudjon természetes számokat prímtényezőkre bontani, tudja adott számok legnagyobb közös osztóját és legkisebb közös többszörösét kiszámítani; tudja mindezeket egyszerű szöveges (gyakorlati) feladatok megoldásában alkalmazni. Definiálja és alkalmazza feladatokban a relatív prímszámokat.	
2.2.1 Oszthatóság	Ismerje a 10 hatványaira, illetve a 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9 számokra vonatkozó oszthatósági szabályokat, tudjon egyszerű oszthatósági feladatokat megoldani.	Tudja pontosan megfogalmazni a számelmélet alaptételét. Oszthatósági feladatok. A diofantoszi egyenlet fogalma, kétismeretlenes lineáris és egyszerű másodfokú diofantoszi egyenlet megoldása.
2.2.2 Számrendszerek	Tudjon más számrendszerek létezéséről. Tudja a számokat átírni 10-es alapú számrendszerből n alapú számrendszerbe és viszont. Helyiértékes írásmód.	
2.3 Racionális és irracionális számok	Tudja definiálni a racionális számot és ismerje az irracionális szám fogalmát. Tudja eldönteni, hogy \sqrt{n} ($n \in \mathbb{N}$) mikor racionális, mikor irracionális szám.	Bizonyítsa, hogy $\sqrt{2}$ irracionális szám.
2.4 Valós számok	Ismerje a valós számkör felépítését (\mathbb{N} , \mathbb{Z} , \mathbb{Q} , \mathbb{Q}^* , \mathbb{R}), valamint a valós számok és a számegyenes kapcsolatát. Tudjon ábrázolni számokat a számegyenesen. Tudja az abszolútérték definícióját, és tudja konkrét számok abszolútértékét megállapítani. Ismerje adott szám normálalakjának felírási módját, tudjon számolni a normálalakkal.	Tudja, hogy mit értünk adott műveletekre zárt számhalmazokon.
2.5 Hatvány, gyök, logaritmus	A hatványozás értelmezése racionális kitevő esetén, permanencia elv. Ismerje és használja a hatványozás azonosságait. Definiálja és használja az n -adik gyök fogalmát. Tudjon számolni hatvány- és gyökkifejezésekkel. Ismerje és alkalmazza a négyzetgyökvonás azonosságait.	Irracionális kitevőjű hatvány értelmezése szemléletesen. Bizonyítsa a hatványozás azonosságait egész kitevő esetén. Ismerje és alkalmazza a gyökvonás azonosságait. Bizonyítsa a gyökvonás azonosságait.

	Definiálja és használja feladatok megoldásában a logaritmus fogalmát, valamint a logaritmus azonosságait. Tudjon áttérni más alapú logaritmusra.	Bizonyítsa a logaritmus azonosságait.
2.6 Betűkifejezések	Ismerje a polinom fokszámát, fokszám szerint rendezett alakját.	
2.6.1 Nevezetes azonosságok	Tudja alkalmazni feladatokban az alábbi kifejezések kifejtését, illetve szorzattá alakítását: $[(a + b)^2; (a - b)^2; (a + b)^3; (a - b)^3; a^2 - b^2; a^3 - b^3]$.	Tudja alkalmazni feladatokban az $a^n - b^n$, illetve az $a^{2m+1} + b^{2m+1}$ kifejezés szorzattá alakítását.
	Tudjon algebrai kifejezésekkel egyszerű műveleteket végrehajtani, algebrai kifejezéseket egyszerűbb alakra hozni (összevonás, szorzás, osztás, szorzattá alakítás kiemeléssel, nevezetes azonosságok alkalmazása).	Tudjon többszöri kiemelést igénylő feladatokat megoldani.
2.7 Arányosság	Tudja az egyenes és a fordított arányosság definícióját és grafikus ábrázolásukat. Tudjon arányossági feladatokat megoldani.	
2.7.1 Százalékszámítás	Százalékszámítással kapcsolatos feladatok megoldása.	
2.8 Egyenletek, egyenletrendszerek, egyenlőtlenségek, egyenlőtlenségrendszerek	Ismerje az alaphalmaz és a megoldáshalmaz fogalmát. Alkalmazza a különböző egyenletmegoldási módszereket: mérlegelv, grafikus megoldás, ekvivalens átalakítások, következményegyenletre vezető átalakítások, új ismeretlen bevezetése stb.	
2.8.1 Algebrai egyenletek, egyenletrendszerek	Tudjon elsőfokú, egyismeretlenes egyenleteket megoldani.	Tudjon paraméteres elsőfokú egyenleteket megoldani.
Elsőfokú egyenletek, egyenletrendszerek	Kétismeretlenes elsőfokú egyenletrendszer megoldása. Alkalmazza az egyenleteket, egyenletrendszereket szöveges feladatok megoldásában.	Többismeretlenes elsőfokú egyenletrendszer megoldása. Egyszerű kétismeretlenes lineáris paraméteres egyenletrendszer megoldása.
Másodfokú egyenletek, egyenletrendszerek	Ismerje az egyismeretlenes másodfokú egyenlet általános alakját. Tudja meghatározni a diszkrimináns fogalmát. Ismerje és alkalmazza a megoldóképletet. Használja a teljes négyzetté alakítás módszerét. Alkalmazza feladatokban a gyökök és együtthatók közötti összefüggéseket és a gyöktényező alakot.	Igazolja a másodfokú egyenlet megoldóképletét. Igazolja a gyökök és együtthatók közötti összefüggéseket.
	Tudjon törtes egyenleteket, másodfokú egyenletre vezető szöveges feladatokat megoldani.	Másodfokú paraméteres feladatok megoldása.
	Másodfokú egyenletrendszerek megoldása.	

Magasabb fokú egyenletek	Egyszerű, visszavezethető megoldása.	másodfokúra egyenletek	Tudjon visszavezethető egyenletrendszereket megoldani. Értelmezési tartomány, illetve értékészlet-vizsgálattal, valamint szorzattá alakítással megoldható feladatok, összetett feladatok megoldása.	másodfokúra
Négyzetgyökös egyenletek	Tudjon $(ax+b)=cx+d$ típusú, valamint két négyzetre emeléssel megoldható egyenleteket megoldani.			
2.8.2 Nem algebrai egyenletek	Abszolútértékes egyenletek	Tudjon $ ax+b = c$ típusú egyenleteket algebrai és grafikus módon, valamint $ ax+b = cx+d$ típusú egyenleteket megoldani.	Abszolútértékes algebrai megoldása.	egyenletek
Exponenciális és logaritmikus egyenletek	Tudjon definíciók és azonosságok közvetlen alkalmazását igénylő feladatokat megoldani.			
Trigonometrikus egyenletek	Tudjon definíciók és azonosságok közvetlen alkalmazását igénylő feladatokat megoldani.			
2.8.3 Egyenlőtlenségek, egyenlőtlenség-rendszerek	Ismerje az egyenlőtlenségek alaptulajdonságait alkalmazása). Egyszerű első- és másodfokú egyenlőtlenségek és egyszerű egyenlőtlenség-rendszerek megoldása. Tudjon egyszerű négyzetgyökös, abszolútértékes exponenciális, logaritmikus és trigonometrikus ($0^\circ < 360^\circ$) egyenlőtlenségeket megoldani.	Tudjon megoldani (mérlegelv feladatokat).	Kétismeretlenes egyenlőtlenségrendszer.	összetett
2.9 Középértékek, egyenlőtlenségek	Az aritmetikai közép és a geometriai közép fogalma, kapcsolatuk, használatuk.	Ismerje n szám középértékeit (aritmetikai, geometriai, harmonikus), valamint a nagyságrendi viszonyaikra vonatkozó tételeket. Bizonyítsa, hogy $(a+b)/2 \geq \sqrt{ab}$, ha $a, b \in \mathbb{R}^+$. Tudjon megoldani feladatokat számtani és mértani közép közötti összefüggés alapján.		számított (aritmetikai, négyzetes, valamint a viszonyaikra

3. Függvények, az analízis elemei

A témakör (hasonlóan a geometria, illetve a valószínűség-számítás, statisztika fejezetekhez) különösen alkalmas annak szemléltetésére, hogy egy probléma matematikai megoldása három lépésben történik: a matematikai modell megalkotása, a matematikai feladat megoldása a modellen belül, és az eredmény értelmezése. Fontos terület a függvényábrázolás alkalmazása egyenletek és egyenlőtlenségek megoldásában.

3.1 A függvény

A függvény matematikai fogalma. Ismerje a függvénytani alapfogalmakat. (értelmezési tartomány, hozzárendelés, képhalmaz, helyettesítési érték, értékészlet).

Tudja az alapvető függvénytani fogalmak pontos definícióját.

	Tudjon szövegesen megfogalmazott függvényt képlettel megadni. Tudjon helyettesítési értéket számítani, illetve tudja egyszerű függvények esetén $f(x) = c$ alapján az x-et meghatározni. Ismerje az egy-egyértelmű megfeleltetés fogalmát. Ismerje és alkalmazza a függvényeket gyakorlati problémák megoldásánál. Az inverzfüggvény fogalmának szemléletes értelmezése (pl. az exponenciális és a logaritmus függvény vagy a geometriai transzformációk).	
3.2 Egyváltozós valós függvények	Ismerje és tudja jellemezni az alábbi hozzárendeléssel megadott (alapvető) függvényeket: $x \rightarrow ax+b$; $x \rightarrow x^2$; $x \rightarrow x^n$; $n \in \mathbb{N}$; $x \rightarrow ax^2+bx+c$; $x \rightarrow x$; $x \rightarrow x$; $x \rightarrow a/x$; $x \rightarrow \sin x$; $x \rightarrow \cos x$; $x \rightarrow \tan x$; $x \rightarrow a^x$; $x \rightarrow \log_a x$.	Ismerje a következő függvényeket: $x \rightarrow [x]$; $x \rightarrow \{x\}$; $x \rightarrow \operatorname{sgn} x$; $x \rightarrow (ax+b)/(cx+d)$ Tudjon a középszinten felsorolt függvényekből összetett függvényeket képezni. Ismerje és alkalmazza a függvények megszorításának (leszűkítésének) és kiterjesztésének fogalmát.
3.2.1 A függvények grafikonja, függvénytranszformációk	Tudjon értéktáblázat és képlet alapján függvényt ábrázolni, illetve adatokat leolvasni a grafikonról. Tudjon néhány lépéses transzformációt igénylő függvényeket függvénytranszformációk segítségével ábrázolni $[f(x) + c$; $f(x+c)$; $c \cdot f(x)$; $f(cx)$].	Tudja ábrázolni az alapvető függvények (3.2) transzformáltjainak grafikonját $(cx \cdot f(ax+b)+d)$.
3.2.2 A függvényjellemezése	Egyszerű függvények jellemzése (grafikon alapján) értékészlet, zérushely, növedés, fogyás, szélsőérték, periodicitás, paritás szempontjából.	Tudja a függvények jellemzéséhez használt fogalmak pontos definícióját. Függvények jellemzése korlátosság szempontjából. A függvények tulajdonságait az alapfüggvények ismeretében transzformációk segítségével határozza meg. Használja a konvexség és konkávság fogalmát a függvények jellemzésére. Egyszerűbb, másodfokú függvényre vezető szélsőérték-feladatok megoldása.
3.3 Sorozatok	Ismerje a számsorozat fogalmát és használja a különböző megadási módjait. Tudja felírni rekurzív képlettel adott sorozat tagjait.	Sorozat jellemzése, a konvergencia szemléletes fogalma.
3.3.1 Számtani és mértani sorozatok	Tudjon olyan feladatokat megoldani a számtani és mértani sorozatok témaköréből, ahol a számtani, illetve mértani sorozat fogalmát és az a_n-re, illetve az S_n-re vonatkozó összefüggéseket kell használni.	Bizonyítsa a számtani és a mértani sorozat általános tagjára vonatkozó összefüggéseket, valamint az összegképleteket.
3.3.2 Végtelen mértani sor		Ismerje a végtelen mértani sor fogalmát, összegét.

3.3.3 Kamatos kamat, járadékszámítás	Tudja a kamatos kamatra vonatkozó képletet használni, s abból bármelyik ismeretlen adatot kiszámolni.	Tudjon gyűjtőjáradékot és törlesztőrészletet számolni.
3.4 Az egyváltozós valós függvények analízisének elemei		
3.4.1 Határérték, folytonosság		Ismerje a végesben vett véges, a végtelenben vett véges és a tágabb értelemben vett határérték szemléletes fogalmát. A folytonosság szemléletes fogalma.
3.4.2 Differenciálszámítás		Ismerje a polinomfüggvények, az egyszerű racionális törtfüggvények, a $\sin x/x$ függvény határértékét véges helyen és végtelenben. Tudja a differencia- és differenciálhányados definícióját. Ismerje az összeg, konstansszoros, szorzat- és hányadosfüggvény deriválási szabályait. Tudja bizonyítani, hogy $(x^n)' = nx^{n-1}$, $n \in \mathbb{N}$ esetén. Ismerje a trigonometrikus függvények deriváltját. Alkalmazza a differenciálszámítást: - érintő egyenletének felírására, - szélsőérték-feladatok megoldására, - polinomfüggvények (menet, szélsőérték, alakj) vizsgálatára.
3.4.3 Integrálszámítás		Ismerje folytonos függvényekre a határozott integrál szemléletes fogalmát és tulajdonságait. Ismerje a kétoldali közelítés módszerét, az integrálfüggvény fogalmát, a primitív függvény fogalmát, valamint a Newton-Leibniz-tételt. Tudja polinomfüggvények, illetve a szinusz és koszinusz függvény grafikonja alatti területet számolni.

4. Geometria, koordinátageometria, trigonometria

A témakör követelményeit abban a tudatban kell megfogalmaznunk, hogy a geometria szerepe, funkciója, hangsúlyai sokat változtak az elmúlt évtizedekben. Ennek következtében a szintetikus geometria egyes területeken háttérbe szorult. Szem előtt kell tartani ugyanakkor, hogy a geometria oktatása segíti a pontos fogalomalkotást, a struktúraalkotás képességét és fejleszti a térszemléletet.

4.1 Elemi geometria	Ismerje és használja megfelelően az alapfogalom, axióma, definiált fogalom, bizonyított tétel fogalmát.
4.1.1 Térelemek	Ismerje a térelemeket és a szög fogalmát. Ismerje a szögek nagyság szerinti osztályozását és a nevezetes szögpárokat.

		Tudja a térelemek távolságára és szögére (pont és egyenes, pont és sík, párhuzamos egyenesek, párhuzamos síkok távolsága; két egyenes, egyenes és sík, két sík hajlásszöge) vonatkozó meghatározásokat.	Alakzatok távolságának értelmezése. Ismerje a síkra merőleges egyenes tételét.
4.1.2 A távolságfogalom segítségével definiált pontthalmazok		Tudja a kör, gömb, szakaszfelező merőleges, szögfelező, parabola fogalmát. Használja a fogalmakat feladatmegoldásokban.	Ismerje a kúpszeletek származtatását körkúp metszésével. Tudja a kúpszeletek szabatos definícióját.
4.2 Geometriai transzformációk			A geometriai transzformáció mint függvény.
4.2.1 Egybevágósági transzformációk Síkban		Ismerje a síkbeli egybevágósági transzformációkat (eltolás, tengelyes tükrözés, középpontos tükrözés, pont körüli forgatás) leírását, tulajdonságaikat, és alkalmazza azokat.	Tudja pontosan megfogalmazni az egybevágósági transzformációk definícióit, a síkidomok egybevágóságának fogalmát, valamint a sokszögek egybevágóságának elégséges feltételét.
		Tudjon végrehajtani konkrét transzformációkat esetekben.	
		Ismerje és tudja alkalmazni feladatokban a háromszögek egybevágósági alapeseteit.	
Térben		Ismerje fel és használja feladatokban a különböző alakzatok szimmetriáit.	Tudja a transzformációk térbeli definícióját, tulajdonságaikat. Tudja a testek egybevágóságának fogalmát.
4.2.2 Hasonlósági transzformációk		Ismerje a transzformációk leírását, tulajdonságait, alkalmazza azokat. Alkalmazza a középpontos nagyítást, kicsinyítést egyszerű, gyakorlati feladatokban. Szakasz adott arányú felosztása. Hasonló alakzatok felismerése, alkalmazása, arány felírása. Tudja és alkalmazza feladatokban a hasonló síkidomok területének arányáról és a hasonló testek felszínének és térfogatának arányáról szóló tételeket.	Ismerje a hasonlósági transzformáció definícióját.
4.2.3 Egyéb transzformációk Merőleges vetítés			Tudja a merőleges vetítés definícióját, tulajdonságait. Legyen képes gyakorlati példákban alkalmazni (pl. alaprajz, műszaki rajz).
4.3 Síkbeli és térbeli alakzatok		Ismerje a síkidomok, testek csoportosítását különböző szempontok szerint.	
4.3.1 Síkbeli alakzatok			

Háromszögek	Tudja csoportosítani a háromszögeket oldalak és szögek szerint. Ismerje és alkalmazza az alapvető összefüggéseket háromszögek oldalai, szögei, oldalai és szögei között (háromszög-egyenlőtlenség, belső, illetve külső szögek összege, nagyobb oldallal szemben nagyobb szög van). Ismerje és alkalmazza speciális háromszögek tulajdonságait.	
	Tudja a háromszög nevezetes vonalaira, pontjaira és köreire vonatkozó definíciókat, tételeket (oldalfelező merőleges, szögfelező, magasságvonal, súlyvonal, középív, körülírt, illetve beírt kör). Ismereteit alkalmazza egyszerű feladatokban.	Bizonyítsa a háromszög nevezetes vonalaira, pontjaira és köreire vonatkozó tételeket (körülírt és beírt kör középpontja; magasságpont, súlypont, középív tulajdonságai).
	Szögfelezőtétel ismerete, alkalmazása. Ismerje és alkalmazza a Pitagorasz-tételt és megfordítását.	Bizonyítsa a szögfelezőtételt. Bizonyítsa a Pitagorasz-tételt és megfordítását.
Négyszögek	Ismerje és alkalmazza feladatokban a magasság- és a befogótételt. Ismerje a négyszögek fajtáit (trapéz, paralelogramma, deltoid) és tulajdonságaikat, alkalmazza ismereteit egyszerű feladatokban. Konvex síknégyszög belső és külső szögeinek összege, alkalmazásuk egyszerű feladatokban.	Bizonyítsa a magasság- és a befogótételt. Húrnégyszög, érintőnégyzet tételének ismerete (bizonyítással) és alkalmazása.
Sokszögek	Ismerje és alkalmazza konvex sokszögeknél az átlók számára, a belső és külső szögösszegre vonatkozó tételeket.	A konvex sokszög átlóinak száma, a belső és külső szögösszegre vonatkozó tétel bizonyítása.
Kör	Tudja a szabályos sokszögek definícióját. A kör részeinek ismerete, alkalmazása egyszerű feladatokban. Tudja és használja, hogy a kör érintője merőleges az érintési pontba húzott sugárra, s hogy külső pontból húzott érintőszakaszok egyenlő hosszúak. A szög mérése fokban és radiánban. Tudja és alkalmazza feladatokban, hogy a középponti szög arányos a körívvel és a hozzá tartozó körcikk területével.	Bizonyítsa, hogy a kör érintője merőleges az érintési pontba húzott sugárra, valamint hogy a külső pontból húzott érintőszakaszok egyenlő hosszúak. Igazolja és alkalmazza feladatokban a kerületi és középponti szögek tételét. Ismerje és használja a látókör fogalmát.
4.3.2 Térbeli alakzatok	Tudja és alkalmazza feladatokban a Thalész-tételt és megfordítását. Henger, kúp, gúla, hasáb, gömb, csonkagúla, csonkakúp ismerete, alkalmazása egyszerű feladatokban.	Bizonyítsa a Thalész-tételt és megfordítását.
4.4 Vektorok síkban és térben	Ismerje és alkalmazza feladatokban a következő definíciókat, tételeket: - vektor fogalma, abszolútértéke, - nullvektor, ellentett vektor, - vektorok összege, különbsége, vektor skalárszorosa,	

	- vektorműveletekre vonatkozó műveleti azonosságok, - vektor felbontása összetevőkre. Skaláris szorzat definíciója, tulajdonságai. Ismerje és alkalmazza feladatokban a következő definíciókat, tételeket: - vektor koordinátái, - a vektor 90°-os elforgatottjának koordinátái, - vektorok összegének, különbségének, skalárral való szorzatának koordinátái, - skalárszorzat kiszámítása koordinátákból.	Tudja bizonyítani a skalárszorzat koordinátákból való kiszámítására vonatkozó összefüggést.
	Vektorok alkalmazása feladatokban.	
4.5 Trigonometria	Tudja hegyesszögek szögfüggvényeit derékszögű háromszög oldalárányaival definiálni, ismereteit alkalmazza feladatokban. Tudja a szögfüggvények általános definícióját. Tudja és alkalmazza a szögfüggvényekre vonatkozó alapvető összefüggéseket: pótszögek, kiegészítő szögek, negatív szög szögfüggvénye, pitagorasz összefüggés. Tudjon szögfüggvényeket kifejezni egymásból. Ismerje és alkalmazza a nevezetes szögek (30°, 45°, 60°) szögfüggvényeit. Egyszerű trigonometrikus egyenletek megoldása. Tudja és használja a szinusz- és a koszinusztételt. Tudjon számolásokat végezni általános háromszögben.	Bizonyítsa a pitagorasz összefüggést. Függvénytáblázat segítségével tudja alkalmazni egyszerű feladatokban az addíciós összefüggéseket $[\sin(_+), \cos(_+), \operatorname{tg}(_+)]$. Bizonyítsa a szinusz-és a koszinusztételt.
4.6 Koordinátageometria	Tudja AB vektor koordinátáit, abszolútértékét.	
4.6.1 Pontok, vektorok	Két pont távolságának, szakasz felezőpontjának, harmadoló pontjainak felírása, alkalmazása feladatokban. A háromszög súlypontja koordinátáinak felírása, alkalmazása feladatokban.	Szakasz felezőpontja és harmadoló pontjai koordinátáinak kiszámítására vonatkozó összefüggések igazolása. Igazolja a háromszög súlypontjának koordinátáira vonatkozó összefüggést. Ismerje a háromdimenziós vektorokat.
4.6.2 Egyenes	Tudja felírni különböző adatokkal meghatározott egyenesek egyenletét. Egyenesek metszéspontjának számítása. Ismerje egyenesek párhuzamosságának és merőlegességének koordinátageometriai feltételeit. Elemi háromszög- és négyszög-geometriai feladatok megoldása koordinátageometriai eszközökkel.	Az egyenes egyenletének levezetése különböző kiindulási adatokból a síkban.

4.6.3 Kör	Adott középpontú és sugarú körök egyenletének felírása. Kétismeretlenes másodfokú egyenletről a kör középpontjának és sugarának meghatározása. Kör és egyenes metszéspontjának meghatározása. A kör adott pontjában húzott érintő egyenletének felírása. Alkalmazza ismereteit feladatokban.	A kör egyenletének levezetése. A kör és a kétismeretlenes másodfokú egyenlet kapcsolata. Két kör kölcsönös helyzetének meghatározása, metszéspontjainak felírása. Külső pontból húzott érintő egyenletének felírása.
4.6.4 A parabola		A parabola $x^2 = 2py$ alakú egyenletének levezetése. Feladatok a koordinátatengelyekkel párhuzamos tengelyű parabolákra.
4.7 Kerület, terület	Ismerje a kerület és a terület szemléletes fogalmát. Háromszög területének kiszámítása különböző adatokból: $t = a \cdot m_a / 2$; $t = (ab \sin \alpha) / 2$. Nevezetes négyszögek területének számítása. Szabályos sokszögek kerületének és területének számítása. Kör, körcikk, körszelet kerülete, területe. Kerület- és területszámítási feladatok.	A háromszög területének kiszámítására használt képletek bizonyítása, további összefüggések: $t = sr$ (bizonyítással) $t = \frac{1}{2}[s(s-a)(s-b)(s-c)]$ alkalmazása. A területképletek bizonyítása. A területképletek bizonyítása. A területképletek bizonyítása. A kétoldali közelítés módszerének gondolata.
4.8 Felszín, térfogat	Ismerje a felszín és a térfogat szemléletes fogalmát. Egyenes hasáb, gúla, forgáshenger, forgáskúp, gömb, csonkagúla és csonkakúp felszínének és térfogatának kiszámítása képletbe való behelyettesítéssel.	Összetett térgeometriai feladatok megoldása.

5. Valószínűségszámítás, statisztika

A modern tudományelmélet egyik fontos pillére az a gondolkodásmód, amellyel a sztochasztikus jelenségek leírhatók. A társadalomtudományi, a természettudományi és a közgazdasági törvényeink nagy része csak statisztikusan igaz. A mindennapi élet történéseit sem lehet megérteni statisztikai ismeretek nélkül, mivel ott is egyre gyakrabban olyan tömegjelenségekkel kerülünk szembe, amelyek a statisztika eszközeivel kezelhetők. A sztochasztika gondolkodásmódja a XXI. század elejére az emberi gondolkodásnak, döntéseknek és cselekvéseknek olyannyira alapvető része lesz, hogy elsajátítása semmiképpen sem kerülhető meg.

Ebben a témakörben középszinten csak az alapfogalmak megértését és használatát követeljük meg, míg emelt szinten a téma matematikai felépítésének egyes részeiről is számot kell adni. E fejezet követelményrendszere két ellentétes tendencia közötti kompromisszum jegyében született, mely szerint alapvető társadalmi szükség mutatkozik a téma iránt, miközben a tanításban elfoglalt helye ma még igencsak periférikus.

5.1 Leíró statisztika Tudjon adott adathalmazt szemléltetni.

5.1.1 Statisztikai adatok gyűjtése, rendszerezése, rendezni és táblázattal megadott különböző ábrázolásai Tudjon adathalmazt táblázatba rendezni és táblázattal megadott adatokat feldolgozni.

	Értse a véletlenszerű mintavétel fogalmát. Tudjon kördiagramot és oszlopdiagramot készíteni. Tudjon adott diagramról információt kiolvasni. Tudja és alkalmazza a következő fogalmakat: osztályba sorolás, gyakorisági diagram, relatív gyakoriság. 5.1.2 Nagy adathalmazok jellemzői, statisztikai mutatók Ismerje és alkalmazza a következő fogalmakat: - aritmetikai átlag (súlyozott számtani közép), - medián (rendezett minta közepe), - módusz (leggyakoribb érték). Ismerje és használja a következő fogalmakat: terjedelelem, átlagos abszolút eltérés, szórás. Szórás kiszámolása adott adathalmaz esetén számológéppel. Tudjon adathalmazokat összehasonlítani a tanult statisztikai mutatók segítségével.	Tudjon hisztogramot készíteni, és adott hisztogramról információt kiolvasni. Ismerje az adathalmazok egyesítése és átlaguk közötti kapcsolatot. Az adathalmaz eloszlása, számtani közepe és szórása közötti kapcsolat szemléletes értelmezése, használata. (Az adatok hány százaléka esik az átlag szórásnyi, kétszórásnyi, háromszórásnyi környezetébe.)
5.2 Valószínűségszámítás és a matematikai statisztika elemei 5.2.1 Véletlenjelenségek jellemzése, valószínűség 5.2.2. A sokaság paraméterének ismeretében a minta relatív gyakoriságának becslése	Véges sok kimenetel esetén szimmetria-megfontolásokkal számítható valószínűségek (egyenlő esélyű elemi eseményekből) egyszerű feladatokban. Esemény, eseménytér konkrét példák esetén. A klasszikus (Laplace-) modell ismerete. Geometriai valószínűség. Szemléletes kapcsolat a relatív gyakoriság és a valószínűség között. Valószínűségek kiszámítása visszatevéses mintavétel esetén.	Ismerje és alkalmazza a következő fogalmakat: esemény, eseménytér matematikai fogalma, feltételes valószínűség, függetlenség, függőség, események egyesítésének, metszetének és komplementerének valószínűsége. A nagy számok törvényének szemlélete tartalma (nagyobb n-ekre valószínűbb, hogy $k/n-p < \dots$ A binomiális eloszlás (visszatevéses modell) és a hipergeometriai eloszlás (visszatevés nélküli modell) tulajdonságai és ábrázolása. Várható érték, szórás fogalma és kiszámítása a diszkrét egyenletes és a binomiális eloszlás esetén. Intervallumbecslés a relatív gyakoriságra (adott valószínűséggel milyen intervallumba esik a relatív gyakoriság).

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

A vizsga szerkezete

A középszintű matematika érettségi 180 perces írásbeli vizsga. Szóbeli vizsgát azok a tanulók tehetnek, akiknek az írásbeli vizsgájuk sikertelen (nem érték el az elégséges szintet), de az írásbeli vizsgapontszám 15%-át elérték. Mind az írásbeli, mind pedig a szóbeli vizsgán használható függvény táblázat és számológép. Ezek paramétereit az egyes években kell meghatározni.

Írásbeli vizsga

Tartalmi szerkezet

A feladatsor tematikailag lefedi a követelményrendszer 5 nagy témakörét. A feladatsor összeállításakor az alábbi tartalmi arányok az irányadók:

Gondolkodási módszerek, halmazok, logika, kombinatorika, gráfok	20%
Aritmetika, algebra, számelmélet	25%
Függvények, az analízis elemei	15%
Geometria, koordinátageometria, trigonometria	25%
Valószínűségszámítás, statisztika	15%

Ezek az arányok természetesen csak hozzávetőlegesek lehetnek, hiszen a feladatok egy jelentős része több témakörbe is besorolható, összetett ismeretkörre épül, továbbá a feladatsor választható feladatokat tartalmazó részei miatt az egyes tanulók számára - a választásaiktól függően - az arányok eltolódhatnak. Az első témakörbe tartozik a feladatoknak minden olyan részleme, amely a szöveg matematikai nyelvre való lefordítását, matematikai modellalkotást igényel.

A feladatsor feladatainak 30-50%-a a hétköznapi élet problémáiból indul ki, esetenként egyszerű modellalkotást igénylő feladat.

A feladatsor jellemzői

A feladatsor két, jól elkülönülő részből áll.

Az I. rész 10-12 feladatot tartalmazó feladatlap, amely az alapfogalmak, definíciók, egyszerű összefüggések ismeretét hivatott ellenőrizni. Ebben a részben megjelenhet néhány igaz-hamis állítást tartalmazó vagy egyszerű feleletválasztós feladat is, de a feladatok többsége nyílt végű. Az első rész megoldására 45 perc áll rendelkezésre, vagyis ezen idő eltelte után e feladatok megoldására nincs tovább mód.

A feladatsor I. részében összesen 30 pont érhető el.

A II. rész megoldási időtartama 135 perc. Ez további két részre oszlik, melynek megoldása folyamatos, az adott időn belül nem korlátozott.

A II/a. rész 4, egyenként 12 pontos feladatot tartalmaz, amelyből hármat kell megoldani, és csak ez a három értékelhető. Tehát a jelöltnek a négyből egyértelműen ki kell választania az értékelendő három feladatot. A feladatok egy vagy több kérdésből állnak.

A II/b. rész 3, egyenként 17 pontos feladatot tartalmaz, amelyből kettőt kell megoldani, és csak ez a kettő értékelhető, a II/a. részben leírtakhoz hasonlóan. A feladatok a középszintű követelmények keretein belül összetett feladatok általában több témakört is érintenek és több részkérdésből állnak.

A II/a. és II/b. rész megoldására fordított időt a jelölt szabadon használhatja fel.

A vizsga bevezetését követő első években választás csak a II/b. részben lesz felajánlva, tehát a II/a. részben 3 kötelezően megoldandó feladatot tűzünk ki.

Értékelés

Az írásbeli vizsgán elérhető pontszám: 100 pont.

A dolgozatok javítására részletes javítási útmutató szolgál. A javítási útmutató tartalmazza a feladatok részletes megoldását, esetenként több változatot is, valamint az egyes megoldási lépésekre adható részpontszámokat.

Szóbeli vizsga

Tartalmi szerkezet

A szóbeli vizsgára legalább 20 tételt kell készíteni, amennyiben a vizsgázó csoportban van szóbeli vizsgára utasított tanuló. A tételsor tartalmi arányai az írásbeli vizsga leírásánál meghatározott arányokat tükrözzék.

A tételek jellemzői

A tétel tartalmazzon 3 egyszerű elméleti kérdést (definíciót, tételkimondást), valamint 3 feladatot. A tétel egyes elemei más-más témakörből kerüljenek kiválasztásra.

Értékelés

A szóbeli vizsgán elérhető pontszám: 50 pont.

Az értékelés szempontjai:

1.	Az elméleti kérdés összesen	15 pont
2.	A három feladat összesen	30 pont
3.	Önálló teljesítményre való képesség, a feladatok logikus előadása, illetve a matematikai kommunikációs képesség	5 pont

Azt, hogy az utolsó 5 pontból mennyit kap a vizsgázó, annak a mérlegelésével kell eldönteni, hogy a jelölt milyen mértékben tudott önállóan megbirkózni a kérdésekkel, illetve a feladatokkal, ha segítő kérdésekre volt szüksége, azokat megértette-e és a feleletében fel tudta-e használni. Itt kell értékelni azt is, hogy mennyire volt logikus a felelet felépítése.

A szóbeli vizsgát is tett tanuló végső értékelése az írásbeli és a szóbeli vizsga együttes pontszáma alapján történik.

EMELT SZINTŰ VIZSGA

A vizsga szerkezete

Az emelt szintű matematika érettségi vizsga 240 perces írásbeli vizsgából és legfeljebb 20 perces szóbeli vizsgából áll. Mind az írásbeli, mind pedig a szóbeli vizsgán használható függvénytáblázat és számológép. Ezek paramétereit az egyes években kell meghatározni.

Írásbeli vizsga*Tartalmi szerkezet*

A feladatsor tematikailag lefedi a követelményrendszer 5 nagy témakörét.

A feladatsor összeállításakor az alábbi arányok az irányadók:

Gondolkodási módszerek, halmazok, logika, kombinatorika, gráfok	25%
Aritmetika, algebra, számelmélet	20%
Függvények, az analízis elemei	20%
Geometria, koordinátageometria, trigonometria	20%
Valószínűségszámítás, statisztika	15%

Ezek az arányok természetesen csak hozzávetőlegesek lehetnek, hiszen a feladatok egy jelentős része több témakörbe is besorolható, összetett ismeretkörre épül, továbbá a feladatsor választható feladatokat tartalmazó részei miatt az egyes tanulók számára - a választásaiktól függően - az arányok eltolódhatnak. Az első témakörbe tartozik a feladatoknak minden olyan részleme, amely a szöveg matematikai nyelvre való lefordítását, matematikai modellalkotást igényel.

A feladatsor feladatainak 30-40%-a szöveges, a hétköznapi élet problémáiból kiinduló, egyszerű modellalkotás alkalmazását igénylő feladat.

A feladatsor jellemzői

A feladatsor folyamatosan megoldandó, 3 különböző részből áll. A jelölteknek összesen 240 perc áll a rendelkezésükre, amit szabadon használhatnak fel. Az írásbeli vizsgán elérhető összpontszám 115 pont.

Az I. rész 4 feladatból áll. Ezek az emelt szintű követelmények alapján egyszerűnek tekinthetők, többnyire a középszintű követelmények ismeretében is megoldhatók. (Ebben a részben nincs választási lehetőség.) A feladatok több részkérdést is tartalmazhatnak, az elérhető összpontszám 50.

A II. rész 4, egyenként 15 pontértékű feladatból áll. A jelöltnek a négyből hármat kell kiválasztani, megoldani, és csak ez a három értékelhető. A feladatok általában egy-két témakör ismeretanyagára támaszkodnak. A II. rész megoldásával elérhető összpontszám 45.

A III. rész egyetlen, összetett, több témakör ismeretét felölelő, több részkérdésből álló feladatot tartalmaz. A feladat helyes megoldása 20 pontot ér.

Értékelés

A javítási útmutató tartalmazza a feladatok részletes megoldásait, azok lehetséges változatait, az egyes megoldási lépésekre adható részpontszámokat.

Szóbeli vizsga

Tartalmi szerkezet

A szóbeli vizsgára legalább 20 tételt kell készíteni. A tételsor tartalmi arányai az írásbeli vizsga leírásánál meghatározott arányokat tükrözzék.

A tételek jellemzői

Az egyes tételek egy-egy témakörből kerülnek összeállításra. Minden tétel megköveteli a tanulótól

- egy definíció kimondását,
- egy tétel bizonyítását,
- egy feladat megoldását,
- valamint, hogy mondjon példát az adott témakör alkalmazására a matematikán belül vagy azon kívül.

A tételeket úgy kell összeállítani, hogy a nehézségük közel azonos legyen. Mivel a bizonyítandó állítások nehézsége különböző, ezért a kiválasztott feladat összetettségével, illetve nehézségi fokával lehet kiegyensúlyozni az adott tétel nehézségi szintjét.

Értékelés

A szóbeli vizsgán elérhető pontszám: 35.

Az értékelés szempontjai:

1.	Az elméleti kérdések és a feladat összesen	25 pont
2.	Az alkalmazásra mutatott példa	5 pont
3.	Az önálló teljesítményre való képesség, a feladatok logikus előadása, illetve a szaknyelv használata és a matematikai kommunikációs képesség	5 pont

ANGOL NYELV

BEVEZETÉS

Az idegen nyelvi érettségi vizsga célja a kommunikatív nyelvtudás mérése, azaz annak megállapítása, hogy a vizsgázó képes-e valós kommunikációs céljait a négy nyelvi alapkészség terén (olvasott szöveg értése, hallott szöveg értése, beszédkészség és íráskészség) megvalósítani.

A vizsga mindkét szinten írásbeli és szóbeli részből áll, gerincét a négy nyelvi alapkészség mérése alkotja, és az összpontszámon keresztül ad képet a vizsgázó idegen nyelvi kommunikatív kompetenciájáról. A kommunikatív készségek alkalmazásához a nyelvhasználónak rendelkeznie kell megfelelő mennyiségű szókinccsel, és ismernie kell a nyelv struktúráját. A nyelvi elemek értését az olvasott és hallott szövegértési feladatokban közvetett módon, a beszéd- és íráskészséget mérő feladatokban pedig közvetlenül mérjük. A nyelvtani és lexikai kompetenciát egy külön vizsgarész keretében célzottan is mérjük. A vizsga egynyelvű, azaz közvetítési készséget nem mér.

Az idegen nyelvi érettségi vizsga szintmeghatározásai igazodnak az Európa Tanács skálájához. A vizsgaszintek az Európa Tanács skálájának két-két nyelvi szintjét fogják át: középszinten az A2-B1 szinteket, emelt szinten a B2-C1 szinteket.

Európa Tanács	Érettségi vizsga
C2 Mastery	
C1 Effective Operational Proficiency	Emelt szint
B2 Vantage	
B1 Threshold	Középszint
A2 Waystage	
A1 Breakthrough	

A követelmények a Nemzeti alaptanterv, a Kerettanterv, az Idegen nyelvi érettségi vizsga általános követelményei, valamint az Európa Tanács idegennyelv-oktatással kapcsolatos ajánlásai alapján készültek.

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNY

A) KÉSZSÉGEK ÉS SZÖVEGFAJTÁK

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint

1. Olvasott szöveg értése

1.1. Készségek

A vizsgázó képes

- megérteni a szöveg lényegét,
- megérteni és követni a szöveg gondolatmenetét,
- megérteni a kulcsinformációkat (pl. személyek, idő, hely, irány, mennyiség),
- különválasztani a lényeges és a lényegtelen információkat,
- megérteni egy adott álláspont mellett és ellen szóló érveket,
- megkeresni egy adott értési célhoz szükséges adatszerű információt,
- megérteni a szöveget kommunikációs funkciójának megfelelő részletességgel,
- alkalmazni a különböző olvasási stratégiákat (pl. következtetni az ismeretlen szavak jelentésére),
- megkülönböztetni a tényszerűen közölt információt a véleményétől.

A vizsgázó képes

- megérteni a szöveg mélyebb, másodlagos értelmét.

1.2. Szövegfajták	- funkcionális szövegek (pl. menetrendek, étlapok, használati utasítások, ételreceptek, rádió-, TV, színház és egyéb műsorismertető), - informatív-instruktív szövegek (pl. feliratok, figyelmeztető szövegek, közlekedési és egyéb biztonsági előírások/útmutatók, hirdetések, termékismertető, utazási/üdülési ajánlatok, film- és könyvajánlások), - levelek (hivatalos és magán, szerkesztői és olvasói), személyes feljegyzések, e-mail- és egyéb üzenetek, - újságcikkek (napilap-, magazin- és folyóirat cikkek, beszámolók, riportok), - ismeretterjesztő szövegek általánosan ismert témakörökből.	- irodalmi szövegek, - kritikai írások.
<i>2. Nyelvhelyesség</i>		
2.1. Készségek	A vizsgázó képes - az alapvető nyelvtani szerkezetek és lexikai elemek mondatokba illesztésére (felismerés, kiegészítés, létrehozás), - alapvető nyelvtani és lexikai szerkezetek nyelvileg pontos használatára egyszerű szövegben.	A vizsgázó képes - változatos nyelvtani szerkezetek és lexikai elemek mondatokba illesztésére (felismerés, kiegészítés, létrehozás), - a nyelvtani és lexikai szerkezetek nyelvileg pontos használatára komplex szövegekben is.
<i>3. Hallott szöveg értése</i>		
3.1. Készségek	A vizsgázó képes - megérteni a szöveg lényegét, - megérteni és követni a szöveg gondolatmenetét, - megérteni a kulcsinformációkat (pl. személyek, idő, hely, irány, mennyiség, ok), - megérteni egy adott értési célhoz szükséges adatszerű információkat, - alkalmazni a különböző értési stratégiákat (pl. következtetni az ismeretlen szavak jelentésére a szövegkörnyezetből).	A vizsgázó képes - megérteni az adott álláspont mellett és ellen szóló érveket, - felismerni a szöveg hangnemét, következtetni a beszélők egymáshoz való viszonyára.
3.2. Szövegfajták	- közérdekű bejelentések, közlemények (pl. pályaudvaron, repülőtéren, áruházban), - rögzített telefonos szövegek (pl. üzenetrögzítő, információs szolgálatok: útinformáció, nyitva tartás, menetrend), - utasítások (pl. utcán, repülőtéren, pályaudvaron),	

- médiaközlemények (pl. időjárásjelentés, reklám, programismertetés, rövid hír),
- beszélgetések, telefonbeszélgetések,
- riportok, interjúk,
- beszámolók,
- közérdekű témáról szóló ismeretterjesztő szövegek.

4. Íráskészség

4.1. Készségek

A vizsgázó képes - a megadott helyzetekben és szerepekben megnyilatkozni, illetve a megadott kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd Kommunikációs helyzetek és szándékok című rész), - különböző fajtájú szövegeket írni a Témakörök című részben megadott témákhoz kapcsolódóan, - koherens szöveget létrehozni (előre- és visszautalással, alapvető szinonimákkal és kötőszavakkal), - mondanivalóját logikusan és az adott szövegfajta követelményeinek megfelelően elrendezni, valamint írásművét megfelelően felépíteni és tagolni, - a szövegfajtanak, a közlési szándéknak, a címzethez való viszonyának megfelelő stílust és hangnemet választani, - az adott szövegfajta formai sajátosságainak megfelelő írásművet létrehozni, - úgy kifejezni magát, hogy esetleges nyelvtani pontatlansága, szóhasználata ne akadályozza a megértést.	A vizsgázó képes - az összetettebb gondolatmenetnek megfelelő igényes mondat szerkezettel szöveget alkotni, - a szöveget az összetettebb gondolatmenetnek megfelelően igényesen megszerkeszteni, - álláspontját, érvrendszerét következetesen, összetetten, árnyaltan kifejezni.

4.2. Szövegfajták

- magánlevél
- hivatalos levél,
- olvasói levél,
- önéletrajz,
- pályázat,
- cikk diákújság számára.

5. Beszédkészség

5.1. Készségek

A vizsgázó képes - a megadott helyzetekben és szerepekben megnyilatkozni, illetve a megadott kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd Kommunikációs helyzetek és szándékok című rész), - megadott témákról szóló beszélgetésekben részt venni (lásd a Témakörök című rész),	A vizsgázó képes

- mondanivalóját érthetően és összefüggően kifejezni,
- úgy beszélni, hogy kiejtése, hanglejtése, beszédtempója ne akadályozza a megértést,
- egyszerű kommunikációs stratégiákat alkalmazni (pl. beszéd kezdeményezése/fenntartása, információ kérése/adása, egyszerű kompenzációs stratégiák),
- beszédében a célnyelvi udvariasság és a megfelelő stílus (formális/informális) alapszabályait alkalmazni,
- úgy kifejezni magát, hogy esetleges nyelvtani és lexikai pontatlansága ne akadályozza a megértést.
- gondolatait árnyaltan kifejezni, álláspontját, érvrendszerét következetesen, folyamatosan, összetetten kifejezni,
- olyan kiejtéssel, hanglejtéssel és tempóban beszélni, hogy beszéde jól érthető legyen,
- változatos kommunikációs stratégiákat alkalmazni (pl. a kompenzációs stratégiák hatékony alkalmazása),
- gondolatait nyelvhelyességi szempontból pontosan kifejezni,
- az összetettebb gondolatmenetnek megfelelő igényes mondatszerkesztéssel beszélni.

B) TÉMAKÖRÖK

Az érettségi vizsga tartalmi részét az alább felsorolt témakörök képezik, azaz a feladatok minden vizsgarészben tematikusan ezekre épülnek. Ez a lista az érettségi vizsga általános követelményeiben felsorolt témakörök részletes kifejtése közép- és emelt szintre, a Kerettanterv ajánlásainak figyelembevételével. A lista nem tartalmaz külön országismereti témakört, mert ennek elemei a többi témakörben előfordulnak.

A középszinten felsorolt témakörök természetesen az emelt szintre is érvényesek.

TÉMAK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1. Személyes vonatkozások, család	- A vizsgázó személye, életrajza, életének fontos állomásai (fordulópontjai) - Családi élet, családi kapcsolatok - A családi élet mindennapjai, otthoni teendők - Személyes tervek	- A család szerepe az egyén és a társadalom életében - Családi munkamegosztás, szerepek a családban, generációk együttélése
2. Ember és társadalom	- A másik ember külső és belső jellemzése - Baráti kör - A tizenévesek világa: kapcsolat a kortársakkal, felnőttekkel - Női és férfi szerepek - Ünnepek, családi ünnepek - Öltözködés, divat - Vásárlás, szolgáltatások - Hasonlóságok és különbségek az emberek között	- Az emberi kapcsolatok minősége, fontossága (barátság, szerelem, házasság) - Lázadás vagy alkalmazkodás; tizenévesek útkeresése - Előítéletek, társadalmi problémák és azok kezelése - Az ünnepek fontossága az egyén és a társadalom életében - Az öltözködés mint a társadalmi hovatartozás kifejezése - A fogyasztói társadalom, a reklámok - Társadalmi viselkedésformák

3. Környezetünk	- Az otthon, a lakóhely és környéke (a lakószoba, a lakás, ház bemutatása) - A lakóhely nevezetességei, szolgáltatások, szórakozási lehetőségek - A városi és a vidéki élet összehasonlítása - Növények és állatok a környezetünkben - Környezetvédelem a szűkebb környezetünkben: Mit tehetünk környezetünkért vagy a természet megóvásáért? - Időjárás	- A lakóhely és környéke fejlődésének problémái - A természet és az ember harmóniája - A környezetvédelem lehetőségei és problémái
4. Az iskola	- Saját iskolájának bemutatása (sajátosságok, pl. szakmai képzés, tagozat) - Tantárgyak, órarend, érdeklődési kör, tanulmányi munka - A nyelvtanulás, a nyelvtudás szerepe, fontossága - Az iskolai élet tanuláson kívüli eseményei, iskolai hagyományok	- Iskolatípusok és iskolarendszer Magyarországon és más országokban - Hasonló események és hagyományok külföldi iskolákban
5. A munka világa	- Diákmunka, nyári munkavállalás - Pályaválasztás, továbbtanulás vagy munkába állás	- A munkavállalás körülményei, lehetőségei itthon és más országokban, divatszakmák
6. Életmód	- Napirend, időbeosztás - Az egészséges életmód (a helyes és a helytelen táplálkozás, a testmozgás szerepe az egészség megőrzésében, testápolás) - Étkezési szokások a családban - Ételek, kedvenc ételek - Étkezés iskolai menzán, éttermekben, gyorséttermekben - Gyakori betegségek, sérülések, baleset - Gyógykezelés (házi orvos, szakorvos, kórházak)	- Az étkezési szokások hazánkban és más országokban - Ételspecialitások hazánkban és más országokban - A kulturált étkezés feltételei, fontossága - A szenvedélybetegségek - A gyógyítás egyéb módjai
7. Szabadidő, művelődés, szórakozás	- Szabadidős elfoglaltságok, hobbik - Színház, mozi, koncert, kiállítás stb. - Sportolás, kedvenc sport, iskolai sport - Olvasás, rádió, tévé, videó, számítógép, internet - Kulturális események	- A szabadidő jelentősége az ember életében - A művészet szerepe a mindennapokban - Szabadidősport, élsport, veszélyes sportok - A könyvek, a média és az internet szerepe, hatásai
8. Utazás, turizmus	- A közlekedés eszközei, lehetőségei, a tömegközlekedés - Nyaralás itthon, illetve külföldön - Utazási előkészületek, egy utazás megtervezése, megszervezése - Az egyéni és a társas utazás előnyei és hátrányai	- A motorizáció hatása a környezetre és a társadalomra - Az idegenforgalom jelentősége
9. Tudomány és technika	- Népszerű tudományok, ismeretterjesztés - A technikai eszközök szerepe a mindennapi életben	- A tudományos és technikai fejlődés pozitív és negatív hatása a társadalomra, az emberiségre

C) KOMMUNIKÁCIÓS HELYZETEK ÉS SZÁNDÉKOK

1. Kommunikációs helyzetek

A vizsgázó az alábbi kommunikációs helyzetekben, illetve szerepekben nyilatkozhat meg szóban és/vagy írásban mindkét szinten:

Helyzet	Szerep
Aruházban, üzletben, piacon	vevő
Családban, családnál, baráti körben	vendéglátó, vendég
Étteremben, kávéházban, vendéglőben	vendég, egy társaság tagja
Hivatalokban, rendőrségen	ügyfél, állampolgár
Ifjúsági szálláson, campingben, panzióban, szállodában	vendég
Iskolában	tanuló, iskolatárs
Kulturális intézményben, sportlétesítményben, klubban	vendég, látogató, egy társaság tagja
Országhatáron	turista
Orvosnál	beteg, kísérő
Szolgáltató egységekben (fodrász, utazási iroda, jegyiroda, benzinkút, bank, posta, cipész, gyógyszertár stb.)	ügyfél
Szünidei munkahelyen	munkavállaló
Tájékozódás az utcán, útközben	helyi lakos, turista
Telefonbeszélgetésben	hívó és hívott fél
Tömegközlekedési eszközökön (vasúton, buszon, villamoson, taxiban, repülőn, hajón)	utas, útitárs

2. A kommunikációs szándékok listája

A táblázat azon kommunikációs szándékokat tartalmazza, amelyek nyelvi megvalósítása a középszintű vizsgán elvárható. A lista a Kerettantervben felsorolt kommunikációs szándékokra épül. Az egyes kommunikációs szándékokhoz a teljesség igénye nélkül gyűjtöttük a példákat.

A két szint között mennyiségi és minőségi különbség van. Emelt szinten a vizsgázónak a középszint követelményeihez képest több kommunikációs szándékot kell nyelvi megvalósítania, valamint árnyaltabban és igényesebben kell kifejeznie magát. Például a hála lehetséges kifejezése középszinten: Thank you very much/Thanks; emelt szinten: Thank you ever so much. It was so nice of you to do that stb.

Az utolsó csoportban található kommunikációs stratégiák felsorolása nem teljes, csak ajánlásnak tekinthető.

1. A társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa
Megszólítás és arra reagálás	Excuse me. Pardon? etc.
Köszönés, elköszönés és arra reagálás	Good morning. Hello, Tom. Hi. Hello, how are you? Fine, thank you. And you? Goodbye. See you later, etc.
Bemutatkozás, bemutatás és ezekre reagálás	My name's ... Have you met Tom? Nice to meet you, etc.
Telefonbeszélgetésnél megszólítás, bemutatkozás, más személy kérése, elköszönés és ezekre reagálás	XYZ, five two double one six eight. Hello, this is Tom Smith speaking. Can I speak to Mr Jones? Speaking. Thanks for calling. Bye, etc.

Magán- és hivatalos levélben megszólítás, elbúcsúzás	Dear Tom, Dear Sir/Madam Best wishes Love Looking forward to hearing from you. Yours sincerely, etc.
Szóbeli üdvözetküldés	Give my regards to ..., etc.
Érdeklődés hogylét iránt és arra reagálás	How are you? How are you doing? Fine./OK.) Not very well, I'm afraid. What's the matter? Actually, I'm suffering from..., etc.
Köszönet és arra reagálás	Thank you. Thanks. It's very kind of you. You're welcome. It's all right. My pleasure, etc.
Bocsánatkérés és arra reagálás	I'm sorry. I do apologize. That's all right. Never mind, etc.
Gratuláció, jókívánságok és azokra reagálás	Merry Christmas. Happy Birthday. Congratulations. Thank you. Have a nice holiday. Thanks, the same to you, etc.

2. Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa
Hála	It was most kind of you, etc.
Sajnálkozás, csalódottság	Sorry to hear that. I regret it, etc.
Öröm	Great! I'm so glad, etc.
Elégedettség, elégedetlenség	That's fine. I'm quite happy with that. That wasn't very good. I'm tired of it, etc.
Csodálkozás	I can hardly believe it. Amazing, isn't it? etc.
Remény	I'm looking forward to... I hope... I can hardly wait for..., etc.
Félelem, aggodalom	I'm worried about him. It was really frightening, etc.
Bánat, elkeseredés	I'm sorry to hear that. I'm disappointed, etc.
Bosszúság	Oh, no! I'm fed up with it, etc.
Együttérzés	I am sorry. Oh, dear. I'm sorry to hear that, etc.

3. Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa
Véleménykérés és arra reagálás, véleménynyilvánítás	What do you think? I think it's unfair, etc.
Érdeklődés, érdektelenség	Are you interested in sports? I'm interested in... I'm not keen on it, etc.

Tetszés, nem tetszés	I think it's great. I don't like it, etc.
Valaki igazának elismerése, el nem ismerése	You're right. You're wrong, etc.
Egyetértés, egyet nem értés	I agree. I doubt it. I don't agree with it, etc.
Helyeslés, rosszallás	That was fine. It wasn't very nice of you, etc.
Ellenvetés, ellenvetés visszautasítása	I don't think so. I'm afraid you are wrong, etc.
Elismerés kifejezése, dicséret, és arra reagálás	That was really nice. Well done. Thank you, etc.
Közömbösség	I don't mind, etc.
Ígéret	I promise. I'll do it, etc.
Akarat, szándék, terv	I'd like an ice-cream. I'm going to buy a house, etc.
Kívánság, óhaj	I'd like to travel to... I want to pay, etc.
Képesség, lehetőség, szükségesség, kötelezettség	I can understand French. He may be at home. People must sleep sometimes. I have to leave now. It's time to go, etc.
Bizonyosság, bizonytalanság	She must be tired. I'm not sure, etc.
Preferencia, érdeklődési kör kifejezése, illetve érdeklődés ezek iránt	I prefer tea to coffee. I'd rather have a rest. What would you prefer? etc.
Kritika, szemrehányás	You had better stay at home. You shouldn't have done it.

4. Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa
Dolgok, személyek megnevezése	It's a pen. The boy talking to Jane is my brother, etc.
Dolgok, események leírása	First he talked to his parents, then he phoned his friend. While waiting for the bus he saw an accident, etc.
Információkérés	When will the plane land? At 6.40. How do you spell your name? J-O-N-E-S. Can you tell me the way to the station, please? etc.
Igenlő vagy nemleges válasz	Did you see him? Yes, I did./No, I didn't, etc.
Tudás, nem tudás	Do you know his name? I have no idea, etc.
Válaszadás elutasítása	Can you tell me the way to ...? I'm afraid, I can't, etc.
Bizonyosság, bizonytalanság	He must be at home. He can't be there. Maybe he is right, etc.
Ismerés, nem ismerés	Do you know Peter? Yes, I've already met him, etc.
Feltételezés	I suppose I can come, etc.
Emlékezés, nem emlékezés	I remember saying that. I don't remember where I put it, etc.
Indoklás (ok, cél)	I didn't go walking because it was raining. We left early in order to avoid the traffic jam.

5. A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa

Kérés, kívánság	Could you give me a pen? Would you pass me the sugar, please? I'd like you to ..., etc.
Felszólítás, tiltás, parancs	Keep off the grass. You must not smoke here, etc.
Javaslat és arra reagálás	Let's go out tonight. Good idea. Why don't we go to the cinema? I'd prefer to stay at home. I suggest going to Prague. I'd rather not, etc.
Rendelés	I'll have a Coke, please, etc.
Meghívás és arra reagálás	Would you like to come to a party? Yes, I'd love to. Let's meet on Sunday. Sorry, I can't make it ..., etc.
Kínálás és arra reagálás	Have some cheese. Thank you. Would you like another drink? No, thank you, etc.
Reklamálás	This doesn't work. I have a complaint, etc.
Tanácskérés, tanácsadás	What shall I do? Why don't you....? I think you should ..., etc.
Figyelmeztetés	I think you shouldn't ..., etc.
Engedély kérése, megadása, megtagadása	May I go out? Yes, of course./I'm afraid, not, etc.
Segítségkérés és arra reagálás	Will you do this for me? Certainly./Yes, of course, etc.
Segítség felajánlása és arra reagálás	Shall I carry it for you? That's very kind of you, etc.

6. Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok (kommunikációs stratégiák)

Kommunikációs szándékok	Példa
Visszakérdezés, ismétléskérés	Sorry, what did you say his name was? Could you repeat it, please? etc.
Nem értés	Sorry, I don't understand, etc.
Betűzés kérése, betűzés	Can you spell it for me? etc.
Felkérés lassabb, hangosabb beszédre	Could you speak a little more slowly, please? etc.
Beszélési szándék jelzése	I'd like to say/tell you ... I say..., etc.
Téma bevezetése	I'll tell you what... The question is... The trouble is ..., etc.
Témaváltás	That reminds me... Talking of holidays ..., etc.
Félbeszakítás	Sorry to interrupt you. Can I say something? Could I come in here? etc.
Megerősítés, igazolás	Yes, sure... It is, isn't it? etc.
Körülírás	To put it in another way, etc.
Példa megnevezése	A vehicle, for example a bus. A vehicle, like a bus. If I had, say, an hour to wait, etc.
Beszélgetés lezárása	Right ... OK. Well, it's been nice talking to you, etc.

D) NYELVTANI SZERKEZETEK ÉS SZÓKINCS

1. Nyelvtani szerkezetek

A mellékelt struktúrák listája tájékoztató jellegű, csak kategóriákat jelöl. A felsorolás természetéből adódóan nem lehet teljes.

A középszintre vonatkozó lista a Kerettantervre épül, de a leírás nem fogalomköröket, hanem a leíró nyelvtan kategóriáit használja. Ezeknek a szerkezeteknek az aktív használata várható el a vizsgázótól. A receptív készséget mérő vizsgarészekben használt szövegekben előfordulhatnak a listán nem szereplő szerkezetek is, ezek azonban nem képezik a mérés részét.

Emelt szinten a mai angol köznyelvben előforduló valamennyi nyelvi szerkezet ismerete a felismerés szintjén elvárható. A listán szereplő szerkezetek aktív ismeretét célzottan a nyelvhasználati vizsgarészben mérjük.

KÖZÉPSZINT

Nyelvtani szerkezet	Példa
Articles a, an the omission of articles	Iron is a metal. I love the seaside. He is at school.
Nouns singular and plural countable uncountable some + plural noun any + plural noun some + singular noun any + singular noun	child, children, people, etc. How many disks have you got? a cup of tea, a piece of cake, etc. There are some pencils in the bag. Have you got any brothers? There's some water in the vase. There isn't any milk left.
Adjectives irregular adjectives comparative sentences too/enough	good, better, best, etc. Tom is younger than Sue. She is the most intelligent of all. The town is less polluted now. I'm as tall as you. It's too difficult. He isn't old enough to drive.
Possessive adjectives	my, your, his, etc.
Adverbs manner place time	He drives fast. Good people are everywhere. I always make my bed. She has just arrived.
Prepositions, prepositional phrases	here, there, on the left, at the top, at the bottom, in the background, through the forest, along the river, etc.
Conjunctions, linking words	and/or/but/because on the one hand, on the other hand so, therefore, that's why either - or, neither - nor otherwise although, etc.
Verbs the infinitive -ing form	I don't know how to get there. Seeing is believing. I like reading.
Auxiliaries be have do	I am singing. He has left. Where do you live?
Modal verbs should/shouldn't can (ability) can/could/may (permission) could - was able to manage to must/needn't (obligation) have to	You should ask her. I can swim. Can/could/may I open the window? He could swim at the age of two. Last summer I was able to visit the Tower. Did you manage to pass the exam? I must read it. You needn't come. Do we have to be there?

mustn't must/may/might/can't (certainty) used to	Children mustn't smoke. He can't be at school. I used to lay with dolls.
Possessives have genitive's of	I didn't have many friends in the kindergarten He's Kate's brother. the corner of the room
Present Simple	When do you get up? I don't drink milk.
Present Simple Passive	English is spoken everywhere.
Present Continuous	Why is she crying? I am leaving.
Present Perfect Simple	Have you done your room? I've lived here for 10 years
Present Perfect Passive	His leg has been broken.
Present Perfect Continuous	I have been learning French for 10 years.
Past Simple	Where did you go yesterday? And then she kissed me.
Past Simple Passive	When was this photo taken?
Past Continuous	What were you doing yesterday at five?
Past Perfect	He realised what he had done.
Future with will certainty sudden decision prediction	When will you be 18? OK. I'll take the dog for a walk. I don't think I'll ass the exam.
Passive Future	When will it be finished?
Going to plans events likely to happen	What are you going to do on Sunday? Look at the sky, it is going to rain.
Reported/Indirect Speech with present reporting verb with past reporting verb	I don't know where he lives. Tell him to stop it. She said she was tired. I asked him if we had met before. He told me to sit down.
Conditionals 1st 2nd 3rd	We'll stay at home if it rains. If I had time, I would go to the Zoo. If ou had come, we would have had a good time.
Relative clauses defining non-defining	The woman who is standing there is my mother. I gave him a sandwich, which he ate quickly.
Time clauses with future meaning	When Dad comes home, he'll be angry with you.
Clauses of purpose	I helped him so that he could pass his exam.
Wish state	I wish I had a dog.
Question-tags	He is a teacher, isn't he? I'm a good girl, aren't I? They went to the cinema, didn't they?

EMELT SZINT

A középszinten felsorolt szerkezetek természetesen az emelt szinten is érvényesek.

Nyelvtani szerkezet	Példa
Modal verbs with perfect infinitive	You should have told her. They may have come home. It must have been a very good holiday.
Future Continuous	This time tomorrow I'll be flying over the ocean.
Future Perfect	By the end of this year they will have been married for 20 years.
Past Perfect Continuous	I was tired. I had been working all day.
Present Continuous Passive	Our flat is being redecorated.
Past Continuous Passive	He was bein questioned for hours.

Participle clauses	Going home I met Mary. Having finished lunch, we went back to work.
Would - used for past habits	I would go to the river every day when I was a young girl.
Wish - used for actions - to refer to unfulfilled events	I wish you would help me. I wish I hadn't said that.
Gerund after idiomatic expression	It's no use talking to him. There's no point in waiting here.
Conditionals - mixed type	If we had bought a map, we would know where we are.
Inversion - to express emphasis	Never have we had such a good time. Hardly had he arrived when he had to leave again. Not only did he arrive late, but he forgot to bring a present.
Hypotheses about the past	If only he hadn't said that.
Subjunctive	She insisted that she help her. It's funny that you should say that. I suggest he go home.
had better	We had better go home now.
would rather	I would rather have a coffee. I would rather you didn't do that.
it's time	It's time we went.

2. Szókincs

A szókincs mennyisége és minősége meghatározó eleme a nyelvtudásnak.

A vizsgázó szókincse minőségében és mennyiségében legyen elég ahhoz, hogy az adott szinten elvárt módon és minőségben

- meg tudja valósítani a kommunikációs szándékait szóbeli és írásbeli közlésekben, mindennapi és elvontabb témákban;
- meg tudja érteni a mások által alkotott írásbeli vagy szóbeli közléseket;
- tudja alkalmazni a közléshez szükséges szavak ismeretének hiányában a kompenzációs stratégiákat.

A vizsga szókincsének alapjául a mai angol köznyelv szolgál. Speciális tájnyelvi szavak, csoportnyelvi szavak és szakszavak produktív ismerete nem követelménye a vizsgának. Ilyen típusú szavak kizárólag olyan szövegekben fordulhatnak elő, amelyekben az ismeretük nem előfeltétele az adott szöveg megértésének.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

A vizsga szerkezete

Az írásbeli vizsga időtartama 180 perc, a szóbeli vizsgáé 10-15 perc.

A következő táblázat bemutatja a vizsga részeit a lebonyolítás sorrendjében, továbbá az egyes vizsgarészek időtartamát és körülbelüli arányát az értékelésben.

Vizsgarész		Időtartam (perc)	Arány (%)	Pont
Írásbeli	Olvasott szöveg értése	60	22	33
	Nyelvhelyesség	30	12	18
	SZÜNET			
	Hallott szöveg értése	30	22	33
	Íráskészség	60	22	33
Szóbeli	Beszédkésztség	10-15	22	33
Összesen:		-	100	150

A középszintű vizsga két nyelvi szintet fog át: az Európa Tanács skálájának A2-B1 szintjeit. Az eltérő képesség- és tudásszintek mérése érdekében az írásbeli feladatsorokban a lépcsőzetesség elve érvényesül. A feladatsort úgy állítják össze, hogy az A2 szinten lévő tanulók is le tudják tenni a vizsgát.

Értékelés

- Az egyes vizsgarészek értékelése egymástól független.
- Minden vizsgarészben csak a célzottan mért készséget értékeljük.
- A vizsga sikeres teljesítésének előfeltétele, hogy a vizsgázó mind az öt vizsgarészben az elérhető pontszámnak legalább a 15%-át teljesítse.
- Minden vizsgarész elbírálása központilag kidolgozott javítási és értékelési útmutatók alapján történik.
- Az Olvasott szöveg értése, a Hallott szöveg értése és a Nyelvhelyesség vizsgarészek értékelési útmutatói tartalmazzák a lehetséges elfogadható válaszokat.
- Az Íráskészség és a Beszédkészség vizsgarészek értékelése központilag kidolgozott analitikus skálák alapján történik.
- Az egyes vizsgarészekben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi útmutató alapján történik.

Írásbeli vizsga

OLVASOTT SZÖVEG ÉRTÉSE

A vizsgarész célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e a mindennapi életben előforduló, különböző típusú autentikus szövegeket önállóan elolvasni és a valós olvasási céloknak megfelelő mélységben megérteni.

Az olvasási készség több szintjét különböztetjük meg (pl. a globális, a szelektív és a részletes értést). A vizsgán a szövegértés több szintje mérhető. A vizsgafeladatok megoldásához a vizsgázónak arra is képesnek kell lennie, hogy alkalmazza az értési céloknak megfelelő stratégiákat.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

- megérteni a szöveg lényegét,
- megérteni és követni a szöveg gondolatmenetét,
- megérteni a kulcsinformációkat (pl. személyek, idő, hely, irány, mennyiség),
- különválasztani a lényeges és a lényegtelen információkat,
- megérteni egy adott álláspont mellett és ellen szóló érveket,
- megkeresni egy adott értési célhoz szükséges adatszerű információt,
- megérteni a szöveget kommunikációs funkciójának megfelelő részletességgel,
- alkalmazni a különböző olvasási stratégiákat (pl. következtetni az ismeretlen szavak jelentésére),
- megkülönböztetni a tényszerűen közölt információt a véleményétől.

A vizsgán olvasott szövegek

- olyan (esetenként rövidített) autentikus szövegek, amelyeket valós közlési szándékkal hoztak létre,
- egységes egésznek alkotnak,
- mind tartalmilag, mind nyelviileg világos szerkezetűek,
- kiválasztásakor a Témakörök című rész az irányadó,
- tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- a szövegek autentikus jellegükből adódóan tartalmazhatnak olyan szavakat, kifejezéseket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten. Ezek megértése azonban nem szükséges feltétele az adott feladat sikeres megoldásának.

A vizsgán az alábbi szövegfajták fordulhatnak elő:

- funkcionális szövegek (pl. menetrendek, étlapok, használati utasítások, ételreceptek, rádió-, tv, színház és egyéb műsorismertető),
- informatív-instruktív szövegek (pl. feliratok, figyelmeztető szövegek, közlekedési és egyéb biztonsági előírások/útmutatók, hirdetések, termékismertető, utazási/üdülési ajánlatok, film- és könyvajánlások),
- levelek (hivatalos és magán, szerkesztői és olvasói), személyes feljegyzések, e-mail- és egyéb üzenetek,
- újságcikkek (napilap-, magazin- és folyóiratcikkek, beszámolók, riportok),
- ismeretterjesztő szövegek általánosan ismert témakörökből.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:

- rövid választ (két-három szó) igénylő, nyitott kérdések,
- feleletválasztás (négy válaszlehetőségből),
- hiányos szöveg kiegészítése (szavak, kifejezések pótlása előre megadott listából vagy anélkül),
- egymáshoz rendelés, például:
 - = cím, kép, összegző mondat szövegrészéhez, bekezdéshez rendelése,
 - = a szövegből kivett mellékmondat, mondat, bekezdés helyének azonosítása a szövegben,
 - = képek, események, összekevert bekezdések sorrendbe rakása,
 - = vélemények, kijelentések, események személyekhez kapcsolása,
 - = csoportosítás megadott kategóriák szerint stb.

A teszt feladattipológiailag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne.

A vizsga négy szövegből és az adott szöveg értését mérő feladatból áll. Egy hosszabb szöveg helyett előfordulhat több rövidebb szöveg is (pl. apróhirdetések). A szövegek hossza 300-500 szó, összesen körülbelül 1200-1600 szó. A feladatsor 30-40 itemet (feladatonként 5-12 itemet) tartalmaz. Az egyes szövegek és feladatok lehetőleg különböző típusúak.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások angol nyelvűek, amelyek nyelvi szintje azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási és értékelési útmutató alapján történik, amely tartalmazza az összes elfogadható választ.

A feladatokat kizárólag tartalmi szempontok alapján értékelik, azaz a nyelvtani és a helyesírási hibákat nem veszik figyelembe.

A vizsgarészben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi útmutató alapján történik.

NYELVHELYESSÉG

A vizsgarész célja annak mérése, hogy a vizsgázó rendelkezik-e azokkal a lexikai, grammatikai, szemantikai és pragmatikai ismeretekkel, amelyek képessé teszik az önálló kommunikációra.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

- az alapvető nyelvtani szerkezetek és lexikai elemek mondatokba illesztésére (felismerés, kiegészítés, létrehozás),
- alapvető nyelvtani és lexikai szerkezetek nyelvileg pontos használatára egyszerű szövegben.

A vizsgarészben használt szövegek vagy szövegrészek

- autentikus vagy kismértékben adaptált szövegek,

- kiválasztásakor a Témakörök című rész az irányadó,
- tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- nehézségi foka alacsonyabb, mint az olvasott szöveg megértését mérő feladatoké,
- autentikus jellegükből adódóan tartalmazhatnak olyan szavakat, kifejezéseket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten. Ezek megértése azonban nem szükséges feltétele az adott feladat sikeres megoldásának.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:

- hiányos szöveg kiegészítése feleletválasztással (négy lehetőségből),
- szövegrendezés szövegkohéziós eszközök megtalálásával,
- hiányos szöveg kiegészítése önállóan vagy előre megadott szókészletből,
- átalakítás (megadott szavak megfelelően képzett alakjainak beillesztése a szövegbe).

A teszt feladattipológiailag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne.

A feladatsor 2-3 feladatból, összesen körülbelül 25-30 itemből áll. A feladatokhoz felhasznált szövegek terjedelme körülbelül 150-300 szó szövegenként.

Valamennyi feladat szövegre épül.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások angol nyelvűek, amelyek nyelvi szintje azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási és értékelési útmutató alapján történik, amely tartalmazza az összes elfogadható választ.

A vizsgarészben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi útmutató alapján történik.

HALLOTT SZÖVEG ÉRTÉSE

A vizsgarész célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e megérteni az adott nyelvterületen általánosan elfogadott nyelvhasználattól nem vagy csak kissé eltérő anyanyelvi beszédet a valós értési céloknak megfelelően.

A vizsga a szövegértés alábbi szintjeit méri: a szöveg alapvető kommunikációs szándékainak globális megértése (globális értés), a szövegből adott szempontok szerinti információk kiszűrése (szelektív értés). A vizsga a szöveg részletes értését nem méri.

A vizsgafeladatok megoldásához a vizsgázónak arra is képesnek kell lennie, hogy alkalmazza az értési céloknak megfelelő stratégiákat.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

- megérteni a szöveg lényegét,
- megérteni és követni a szöveg gondolatmenetét,
- megérteni a kulcsinformációkat (pl. személyek, idő, hely, irány, mennyiség, ok),
- megérteni egy adott értési célhoz szükséges adatszerű információkat,
- alkalmazni a különböző értési stratégiákat (pl. következtetni az ismeretlen szavak jelentésére a szöveggörnyezetből).

A vizsgán használt szövegek

- olyan autentikus vagy kismértékben adaptált szövegek, amelyeket valós szóbeli közlési szándékkal hoztak létre,
- egységes egésznek alkotnak,

- hossza és tartalma nem terheli meg feleslegesen a vizsgázó memóriáját,
- akusztikai minősége kifogástalan,
- anyanyelvi beszélők közvetítésében, normál beszédtempóban hangzanak el,
- kiválasztásakor a Témakörök című rész az irányadó,
- tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- autentikus jellegükből adódóan tartalmazhatnak olyan szavakat, kifejezéseket, anelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten. Ezek megértése azonban nem szükséges feltétele az adott feladat sikeres megoldásának.

A vizsgán az alábbi szövegfajták fordulhatnak elő:

- közérdekű bejelentések, közlemények (pl. pályaudvaron, repülőtéren, áruházban),
- rögzített telefonos szövegek (pl. üzenetrögzítő, információs szolgálatok: útinformáció, nyitvatartás, menetrend),
- utasítások (pl. utcán, repülőtéren, pályaudvaron),
- médiaközlemények (pl. időjárás-jelentés, reklám, programismertetés, rövid hír),
- beszélgetések, telefonbeszélgetések,
- riportok, interjúk,
- beszámolók,
- közérdekű témáról szóló ismeretterjesztő szövegek.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:

- feleletválasztás,
- egymáshoz rendelés (pl. személy és kijelentés, képek kiválasztása szöveghez),
- események sorrendjének megállapítása,
- térképkövetés,
- űrlapok kitöltése;
- táblázatok kitöltése,
- hiányos mondatok kiegészítése,
- rövid választ (3-5 szó) igénylő nyitott kérdések,
- ténybeli hibák azonosítása, javítása.

A teszt feladattípológiailag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne.

A feladatsor körülbelül 20-30 itemből áll.

A vizsgázó 3 szöveget hallgat meg, melyek egyenként legfeljebb kétpercesek.

A vizsgázó minden szöveget kétszer hallgathat meg.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások angol nyelvűek, amelyek nyelvi szintje azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A hangfelvétel tartalmazza a feladatmeghatározást, a szövegeket kétszer, valamint a feladatok elolvasásához és megoldásához szükséges szüneteket is. A hangfelvételen hallható és a feladatlapon olvasható feladatmeghatározások szó szerint megegyeznek.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási és értékelési útmutató alapján történik, amely tartalmazza az összes elfogadható választ.

A feladatokat kizárólag tartalmi szempontok alapján értékelik, azaz a nyelvtani és a helyesírási hibákat nem veszik figyelembe.

A vizsgarészben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi útmutató alapján történik.

ÍRÁSKÉSZSÉG

A vizsgarész célja annak mérése, hogy a vizsgázó milyen szinten képes magát idegen nyelven írásban kifejezni, illetve írásbeli feladatokat végrehajtani különböző kommunikációs célok megvalósítása érdekében.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

- a megadott helyzetekben és szerepekben megnyilatkozni, illetve a megadott kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd Kommunikációs helyzetek és szándékok című rész),

- különböző fajtájú szövegeket írni a Témakörök című részben megadott témákhoz kapcsolódóan,

- koherens szöveget létrehozni (előre- és visszautalással, alapvető szinonimákkal és kötőszavakkal),

- mondanivalóját logikusan és az adott szövegfajta követelményeinek megfelelően elrendezni, valamint írásművét megfelelően felépíteni és tagolni,

- a szövegfajtának, a közlési szándéknak, a címzethez való viszonyának megfelelő stílust és hangnemet választani,

- az adott szövegfajta formai sajátosságainak megfelelő írásművet létrehozni,

- úgy kifejezni magát, hogy esetleges nyelvtani pontatlansága, szóhasználata ne akadályozza a megértést.

A vizsgázónak olyan szövegeket kell létrehoznia, amelyek

- valós kommunikációs szándékkal jönnek létre,

- a nem magyar anyanyelvű olvasó számára is világosak, érthetőek és alkalmasak a kommunikációs cél elérésére,

- szövegfajtája meghatározott,

- tematikusan megfelelnek ezen korosztály életpasztalatának és általános érdeklődésének,

- megírásához nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre.

A vizsgán az alábbi szövegfajtákat kell létrehozni:

- magánlevél,

- hivatalos levél,

- olvasói levél,

- önéletrajz,

- pályázat,

- cikk diákújság számára.

A feladatok és a feladatsor felépítése

A feladatok a Kommunikációs helyzetek és szándékok, valamint a Témakörök című listákra épülnek.

Az íráskészség mérése során valós kommunikációs helyzetet teremtünk, azaz megadjuk a szituációt, amelyben az írásmű keletkezik, az ehhez illeszkedő szövegfajtát, továbbá meghatározzuk az írásmű célját, témáját és címzettjét, valamint a szöveg írója és olvasója közötti kapcsolat jellegét. Mindezek meghatározzák a szöveg stílusát és hangnemét.

A feladatok a következő feladattípusok egy vagy több elemét tartalmazhatják:

- meghatározott szituációban megadott szempontok alapján történő szövegalkotás,

- verbális segédanyagok (pl. személyes feljegyzések, üzenetek, levelek, cikkek, felhívások, hirdetések, szórólapok stb.) alapján történő szövegalkotás és/vagy azokra való reagálás,

- vizuális segédanyagok (pl. ábrák, képek, képsorok, grafikonok, táblázatok stb.) alapján történő szövegalkotás.

A vizsgarész két feladatból áll. Az első feladat egy rövidebb, tranzakciós és interakciós szöveg, a második feladat egy hosszabb, véleménykifejtő szöveg létrehozása. A vizsgázónak az első feladatban körülbelül 100-120 szót, a második feladatban körülbelül 150-180 szót kell írnia.

A feladatmeghatározás, valamint a segédanyagok angol nyelvűek, amelyek nyelvi szintje alacsonyabb a receptív készségeket mérő vizsgarészek nyelvi szintjénél, és ezek együttesen legfeljebb 150 szó elolvasását igénylik feladatonként. A feladatok megoldásához nyomtatott szótár használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási és értékelési útmutatók alapján történik. Az értékelés alapjául analitikus skála szolgál, amelyhez minden évben központi értékelési útmutató készül.

Szóbeli vizsga

BESZÉDKÉSZSÉG

A vizsgarész célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e az érettségi követelményekben megfogalmazott nyelvi szinten gondolatait idegen nyelven szóban kifejezni és valós kommunikációs szándékoknak megfelelő beszélgetést folytatni.

A vizsgán azt mérjük, hogy a vizsgázó milyen mértékben és milyen minőségben képes szóbeli tranzakcióra és interakcióra, amelynek egyaránt részét képezik a receptív és a produktív (beszédértés, beszédkészség) készségek. A vizsgázónak képesnek kell lennie mind az önálló témakifejtésre, mind a beszélgetésben való interaktív részvételre.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

- a megadott helyzetekben és szerepekben megnyilatkozni, illetve a megadott kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd Kommunikációs helyzetek és szándékok című rész),

- megadott témákról szóló beszélgetésekben részt venni (lásd a Témakörök című rész),

- mondanivalóját érthetően és összefüggően kifejezni,

- úgy beszélni, hogy kiejtése, hanglejtése, beszédtempója ne akadályozza a megértést,

- egyszerű kommunikációs stratégiákat alkalmazni (pl. beszéd kezdeményezése/fenntartása, információ kérése/adása, egyszerű kompenzációs stratégiák),

- beszédében a célnyelvi udvariasság és a megfelelő stílus (formális/informális) alapszabályait alkalmazni,

- úgy kifejezni magát, hogy esetleges nyelvtani és lexikai pontatlansága ne akadályozza a megértést.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A vizsgafeladatokban előforduló helyzetek és szerepek a Kommunikációs helyzetek és szándékok, valamint a Témakörök című listákra épülnek.

A feladatok tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének, és teljesítésükhöz nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre.

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:

- bevezető interjú (a vizsgáztató kérdéseinek megválaszolása),

- önálló témakifejtés vizuális segédanyagok alapján,

- problémamegoldó feladat (véleménykülönbség megjelenítése és áthidalása).

A vizsga három feladatból áll. A feladatokat a vizsgázó húzza, és kidolgozásukhoz felkészülési idő nem áll rendelkezésére.

Az első feladat azt méri, hogy a vizsgázó képes-e általános társas érintkezésben részt venni olyan témák rövid kifejtésével, melyek saját személyéhez, közvetlen környezetéhez és hétköznapi tevékenységeihez kapcsolódnak. A kérdések személyes jellege biztosítja azt, hogy a kérdések egyben bemelegítő kérdéseknek is tekinthetők.

A második feladatban a vizsgázónak azt kell megmutatnia, hogy képes-e hétköznapi, élettapasztalatához kapcsolható témákban véleményét hosszan, összetett formában kifejteni vizuális segédanyagok alapján (hasonlóságok és különbségek kiemelése). A vizsgázónak ebben a feladatban két vizuális segédanyagot kell összevetnie, ezek lehetnek képek, rajzok vagy fényképek.

A harmadik feladat azt méri, hogy a vizsgázó képes-e egy meghatározott cél elérésének érdekében (problémamegoldás) tárgyalni, egyszerű kommunikációs stratégiákat használni, a társalgási szabályokat és szerepeket helyesen alkalmazni, miközben különböző kommunikációs szándékokat valósít meg (egyetértés és ellenvetés kifejezése; javaslattétel; információ kérése és adása stb.). A feladathoz felhasználható segédanyag lehet kulcsszó, kép, rajz, fénykép, térkép, ábra vagy rövid írott szöveg.

A feladatmeghatározás és a verbális segédanyagok angol nyelvűek, amelyek nyelvi szintje alacsonyabb a receptív készségeket mérő vizsgarészek nyelvi szintjénél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központilag kidolgozott analitikus skála alapján történik.

EMELT SZINTŰ VIZSGA

A vizsga szerkezete

Az írásbeli vizsga időtartama 240 perc, a szóbeli vizsgáé 20 perc.

A következő táblázat bemutatja a vizsga részeit a lebonyolítás sörrendjében, továbbá az egyes vizsgarészek időtartamát és körülbelüli arányát az értékelésben.

Vizsgarész		Időtartam (perc)	Arány (%)	Pont
Írásbeli	Olvasott szöveg értése	70	20	30
	Nyelvhelyesség	50	20	30
	SZÜNET			
	Hallott szöveg értése	30	20	30
	Íráskészség	90	20	30
Szóbeli	Beszédkésztség	20	20	30
Összesen:		-	100	150

Az emelt szintű vizsga két nyelvi szintet fog át: az Európa Tanács skálájának B2-C1 szintjeit. Az eltérő képesség- és tudásszintek mérése érdekében az írásbeli feladatsorokban a lépcsőzetesség elve érvényesül. A feladatsorokat úgy állítják össze, hogy a B2 szinten lévő tanulók is le tudják tenni a vizsgát.

Értékelés

- Az egyes vizsgarészek értékelése egymástól független.
- Minden vizsgarészben csak a célzottan mért készséget értékeljük.
- A vizsga sikeres teljesítésének előfeltétele, hogy a vizsgázó mind az öt vizsgarészben az elérhető pontszámnak legalább a 15%-át teljesítse.
- Minden vizsgarész elbírálása központilag kidolgozott javítási és értékelési útmutatók alapján történik.
- Az Olvasott szöveg értése, a Hallott szöveg értése és a Nyelvhelyesség vizsgarészek értékelési útmutatói tartalmazzák a lehetséges elfogadható válaszokat.
- Az Íráskészség és a Beszédkésztség vizsgarészek értékelése központilag kidolgozott analitikus skálák alapján történik.
- Az egyes vizsgarészekben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi útmutató alapján történik.

Írásbeli vizsga

OLVASOTT SZÖVEG ÉRTÉSE

A vizsgarész célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e a mindennapi életben előforduló, különböző típusú autentikus szövegeket önállóan elolvasni és a valós olvasási céloknak megfelelő mélységben megérteni.

Az olvasási készség több szintjét különböztetjük meg (pl. a globális, a szelektív és a részletes értést). A vizsgán a szövegértés több szintje mérhető. A vizsgafeladatok megoldásához a vizsgázónak arra is képesnek kell lennie, hogy alkalmazza az értési céloknak megfelelő stratégiákat.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

- megérteni a szöveg lényegét,
- megérteni és követni a szöveg gondolatmenetét,
- megérteni a kulcsinformációkat (pl. személyek, idő, hely, irány, mennyiség),
- különválasztani a lényeges és a lényegtelen információkat,
- megérteni egy adott álláspont mellett és ellen szóló érveket,
- megkeresni egy adott értési célhoz szükséges adatszerű információt,
- megérteni a szöveget kommunikációs funkciójának megfelelő részletességgel,
- alkalmazni a különböző olvasási stratégiákat (pl. következtetni az ismeretlen szavak jelentésére),
- megkülönböztetni a tényszerűen közölt információt a véleményről,
- megérteni a szöveg mélyebb, másodlagos értelmét.

A vizsgán olvasott szövegek

- olyan (esetenként rövidített) autentikus szövegek, amelyeket valós közlési szándékkal hoztak létre,
- egységes egésznek alkotnak,
- mind tartalmilag, mind nyelvi világos szerkezetűek,
- kiválasztásakor a Témakörök című rész az irányadó,
- tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- autentikus jellegükből adódóan tartalmazhatnak olyan szavakat, kifejezéseket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten. Ezek megértése azonban nem szükséges feltétele az adott feladat sikeres megoldásának.

A vizsgán az alábbi szövegfajták fordulhatnak elő:

- funkcionális szövegek (pl. menetrendek, étlapok, használati utasítások, ételreceptek, rádió-, tv, színház és egyéb műsorismertető),
- informatív-instruktív szövegek (pl. feliratok, figyelmeztető szövegek, közlekedési és egyéb biztonsági előírások/útmutatók, hirdetések, termékismertető, utazási/üdülési ajánlatok, film- és könyvajánlások),
- levelek (hivatalos és magán-, szerkesztői és olvasói), személyes feljegyzések, e-mail- és egyéb üzenetek,
- újságcikkek (napilap-, magazin- és folyóiratcikkek, beszámolók, riportok),
- ismeretterjesztő szövegek általánosan ismert témakörökből,
- irodalmi szövegek,
- kritikai írások.

A két szint közötti különbség az adott téma megközelítési módjában, a szövegek terjedelmében, tartalmi és nyelvi komplexitásában, valamint a feladatok eltérő nehézségi fokában jelenhet meg.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:

- rövid választ (két-három szó) igénylő, nyitott kérdések,

- feleletválasztás (négy válaszlehetőségből),
- hiányos szöveg kiegészítése (szavak, kifejezések pótlása előre megadott listából vagy anélkül),
- egymáshoz rendelés, például
 - = cím, kép, összegző mondat szöveg(rész)hez, bekezdéshez rendelése,
 - = a szövegből kivett mellékmondat, mondat, bekezdés helyének azonosítása a szövegben,
 - = képek, események, összekevert bekezdések sorrendbe rakása,
 - = vélemények, kijelentések, események személyekhez kapcsolása,
 - = csoportosítás megadott kategóriák szerint stb.,
- hiányos szöveg-összefoglalás kiegészítése (szavak, kifejezések pótlása feleletválasztásos vagy nyitott formában).

A teszt feladattipológiailag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne.

A vizsga négy szövegből és az adott szöveg értését mérő feladatból áll. Egy hosszabb szöveg helyett előfordulhat több rövidebb szöveg is (pl. apróhirdetések). A szövegek hossza 350-600 szó, összesen körülbelül 1600-2000 szó. A feladatsor 35-40 itemet (feladatonként 6-14 itemet) tartalmaz. Az egyes szövegek és feladatok lehetőleg különböző típusúak.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások angol nyelvűek, amelyek nyelvi szintje azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási és értékelési útmutató alapján történik, amely tartalmazza az összes elfogadható választ.

A feladatokat kizárólag tartalmi szempontok alapján értékelik, azaz a nyelvtani és helyesírási hibákat nem veszik figyelembe.

A vizsgarészben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi útmutató alapján történik.

NYELVHELYESSÉG

A vizsgarész célja annak mérése, hogy a vizsgázó rendelkezik-e azokkal a lexikai, grammatikai, szemantikai és pragmatikai ismeretekkel, amelyek képessé teszik az önálló kommunikációra.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

- változatos nyelvtani szerkezetek és lexikai elemek mondatokba illesztésére (felismerés, kiegészítés, létrehozás),
- a nyelvtani és lexikai szerkezetek nyelvileg pontos használatára komplex szövegekben is.

A vizsgarészben használt szövegek vagy szövegrészletek

- autentikus vagy kismértékben adaptált szövegek,
- kiválasztásakor a Témakörök című rész az irányadó,
- tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- nehézségi foka alacsonyabb, mint az olvasott szöveg megértését mérő feladatoké,
- autentikus jellegükből adódóan tartalmazhatnak olyan szavakat, kifejezéseket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten. Ezek megértése azonban nem szükséges feltétele az adott feladat sikeres megoldásának.

A két szint közötti különbség a nyelvtani és lexikai szerkezetek komplexitásában és a feladatok eltérő nehézségi fokában jelenik meg.

Középszinten a vizsgázó képes az alapvető nyelvtani és lexikai szerkezetek helyes felismerésére, illetve helyes használatára. Emelt szinten a vizsgázó változatos és komplexebb nyelvtani és lexikai szerkezetek helyes felismerésére és pontos használatára is képes.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:

- hiányos szöveg kiegészítése feleletválasztással,
- szövegrendezés szövegkohéziós eszközök megtalálásával,
- hiányos szöveg kiegészítése önállóan vagy előre megadott szókészletből,
- átalakítás (megadott szavak megfelelően képzett alakjainak beillesztése a szövegbe),
- hibaazonosítás (felesleges szó azonosítása).

A teszt feladattípusoktól függetlenül kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne.

A feladatsor 4-5 feladatból, körülbelül 50-60 itemből áll, a feladatokhoz felhasznált szövegek terjedelme 200-350 szó szövegenként. Valamennyi feladat szövegre épül.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások angol nyelvűek, amelyek nyelvi szintje azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási és értékelési útmutató alapján történik, amely tartalmazza az összes elfogadható választ.

A vizsgarészben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi útmutató alapján történik.

HALLOTT SZÖVEG ÉRTÉSE

A vizsgarész célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e megérteni az adott nyelvterületen általánosan elfogadott nyelvhasználattól nem, vagy csak kissé eltérő anyanyelvi beszédet a valós értési céloknak megfelelően.

A vizsga a szövegértés alábbi szintjeit méri: a szöveg alapvető kommunikációs szándékainak globális megértése (globális értés), a szövegből adott szempontok szerinti információk kiszűrése (szelektív értés). A vizsga a szöveg részletes értését nem méri.

A vizsgafeladatok megoldásához a vizsgázónak arra is képesnek kell lennie, hogy alkalmazza az értési céloknak megfelelő stratégiákat.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

- megérteni a szöveg lényegét,
- megérteni és követni a szöveg gondolatmenetét,
- megérteni a kulcsinformációkat (pl. személyek, idő, hely, irány, mennyiség, ok),
- megérteni egy adott értési célhoz szükséges adatszerű információkat,
- alkalmazni a különböző értési stratégiákat (pl. következtetni az ismeretlen szavak jelentésére a szövegkörnyezetből),
- megérteni az adott álláspont mellett és ellen szóló érveket,
- felismerni a szöveg hangnemét, következtetni a beszélők egymáshoz való viszonyára.

A vizsgán használt szövegek

- olyan autentikus vagy kismértékben adaptált szövegek, amelyeket valós szóbeli közlési szándékkal hoztak létre,
- egységes egésznek alkotnak,
- hossza és tartalma nem terheli meg feleslegesen a vizsgázó memóriáját,
- akusztikai minősége kifogástalan,

- anyanyelvi beszélők közvetítésében, normál beszédtempóban hangzanak el,
- kiválasztásakor a Témakörök című rész az irányadó,
- tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- autentikus jellegükből adódóan tartalmazhatnak olyan szavakat, kifejezéseket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten. Ezek megértése azonban nem szükséges feltétele az adott feladat sikeres megoldásának.

A vizsgán az alábbi szövegfajták fordulhatnak elő:

- közérdekű bejelentések, közlemények (pl. pályaudvaron, repülőtéren, áruházban),
- rögzített telefonos szövegek (pl. üzenetrögzítő, információs szolgálatok: útinformáció, nyitva tartás, menetrend),
- utasítások (pl. utcán, repülőtéren, pályaudvaron),
- médiaközlemények (pl. időjárás-jelentés, reklám, programismertetés, rövid hír),
- beszélgetések, telefonbeszélgetések,
- riportok, interjúk,
- beszámolók,
- közérdekű témáról szóló ismeretterjesztő szövegek.

A két szint közötti különbség az adott téma megközelítési módjában, a szövegek terjedelmében, tartalmi és nyelvi komplexitásában, valamint a feladatok eltérő nehézségi fokában jelenik meg.

A szövegértés nehézségi fokát további tényezők is befolyásolhatják, mint például a beszédtempó, a beszélők száma, az artikuláció, a háttérzajok.

Középszinten a vizsgázónak döntően a mindennapi élet helyzeteiben elhangzó szövegeket kell megértenie, amelyek tartalmilag és szerkezetileg egyértelműek. Emelt szinten olyan szövegek is előfordulhatnak, amelyek az adott témát az általánosítás szintjén közelítik meg és árnyalt közléseket, véleményeket és ellenvéleményeket is tartalmaznak.

Középszinten a szövegek nyelviileg egyszerűbbek, emelt szinten pedig a művelt köznyelv összetettebb, választékosabb formái is előfordulnak.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:

- feleletválasztás,
- egymáshoz rendelés (pl. személy és kijelentés, képek kiválasztása szöveghez),
- események sorrendjének megállapítása,
- térképkövetés,
- űrlapok kitöltése,
- táblázatok kitöltése,
- hiányos mondatok kiegészítése,
- rövid választ (3-5 szó) igénylő nyitott kérdések,
- ténybeli hibák azonosítása, javítása.

A teszt feladattipológiailag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne.

A vizsgázó 3-4 szöveget hallgat meg, amelyek egyenként legfeljebb hárompercesek. A feladatsor körülbelül 25-35 itemből áll.

A vizsgázó minden szöveget kétszer hallgathat meg.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások angol nyelvűek, amelyek nyelvi szintje azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A hangfelvétel tartalmazza a feladatmeghatározást, a szövegeket kétszer, valamint a feladatok elolvasásához és megoldásához szükséges szüneteket is. A hangfelvételen hallható és a feladatlapon olvasható feladatmeghatározások szó szerint megegyeznek.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási és értékelési útmutató alapján történik, amely tartalmazza az összes elfogadható választ.

A feladatokat kizárólag tartalmi szempontok alapján értékelik, azaz a nyelvtani és a helyesírási hibákat nem veszik figyelembe.

A vizsgarészben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi útmutató alapján történik.

ÍRÁSKÉSZSÉG

A vizsgarész célja annak mérése, hogy a vizsgázó milyen szinten képes magát idegen nyelven írásban kifejezni, illetve írásbeli feladatokat végrehajtani különböző kommunikációs célok megvalósítása érdekében.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

- a megadott helyzetekben és szerepekben megnyilatkozni, illetve a megadott kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd Kommunikációs helyzetek és szándékok című rész),

- különböző fajtájú szövegeket írni a Témakörök című részben megadott témákhoz kapcsolódóan,

- koherens szöveget létrehozni, az összetettebb gondolatmenetnek megfelelő igényes mondatszerkesztéssel szöveget alkotni,

- mondanivalóját logikusan és az adott szövegfajta követelményeinek megfelelően elrendezni, írásművét megfelelően felépíteni és tagolni, a szöveget az összetettebb gondolatmenetnek megfelelően igényesen megszerkeszteni,

- a szövegfajtának, a közlési szándéknak, a címzetthez való viszonyának megfelelő stílust és hangnemet választani,

- az adott szövegfajta formai sajátosságainak megfelelő írásművet létrehozni,

- gondolatait nyelvhelyességi szempontból pontosan kifejezni,

- álláspontját, érvrendszerét következetesen, összetetten, árnyaltan kifejezteni.

A vizsgázónak olyan szövegeket kell létrehoznia, amelyek

- valós kommunikációs szándékkal jönnek létre,

- a nem magyar anyanyelvű olvasó számára is világosak, érthetőek és alkalmasak a kommunikációs cél elérésére,

- szövegfajtája meghatározott,

- tematikusan megfelelnek ezen korosztály életpaszatának és általános érdeklődésének,

- megírásához nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre.

A vizsgán az alábbi szövegfajtákat kell létrehozni:

- magánlevél,

- hivatalos levél,

- olvasói levél,

- önéletrajz,

- pályázat,

- cikk diákújság számára.

A két szint közötti különbség a témák megközelítésében, a létrehozandó szövegek terjedelmében a nyelvi megformálás jellemzőiben jelenik meg.

A témák megközelítésében az a lényeges különbség, hogy középszinten a vizsgázó személyes nézőpontból ír hozzá közel álló, mindennapi, személyével kapcsolatos vagy őt érdeklő témákról, míg emelt szinten az adott témát általánosabban is képes megközelíteni, és átfogó problémaként tárgyalni.

A nyelvi megformálásra az jellemző, hogy középszinten a vizsgázó röviden, egyszerűen, összefüggő mondatokban, emelt szinten pedig részletesen, választékos szókinccsel és igényesebb nyelvi szerkezeteket használva ír. Középszinten a nyelvtani, lexikai, helyesírási hibákkal szemben magasabb a toleranciahatár.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A feladatok a Kommunikációs helyzetek és szándékok, valamint a Témakörök című listákra épülnek.

Az íráskészség mérése során valós kommunikációs helyzetet teremtünk, azaz megadjuk a szituációt, amelyben az írásmű keletkezik, az ehhez illeszkedő szövegfajtát, továbbá meghatározzuk az írásmű célját, témáját és címzettjét, valamint a szöveg írója és olvasója közötti kapcsolat jellegét. Mindezek meghatározzák a szöveg stílusát és hangnemét.

A feladatok a következő feladattípusok egy vagy több elemét tartalmazhatják:

- meghatározott szituációban megadott szempontok alapján történő szövegalkotás,
- verbális segédanyagok (pl. személyes feljegyzések, üzenetek, levelek, cikkek, felhívások, hirdetések, szórólapok stb.) alapján történő szövegalkotás és/vagy azokra való reagálás,

- vizuális segédanyagok (pl. ábrák, képek, képsorok, grafikonok, táblázatok stb.) alapján történő szövegalkotás.

A vizsgarész két feladatból áll. Az első feladat egy rövidebb, tranzakciós és interakciós szöveg, a második feladat egy hosszabb, véleménykifejtő szöveg létrehozása. A vizsgázónak az első feladatban körülbelül 150–200 szót, a második feladatban körülbelül 200–250 szót kell írnia.

A feladatmeghatározás és a segédanyagok angol nyelvűek, amelyek nyelvi szintje alacsonyabb a receptív készségeket mérő vizsgarészek nyelvi szintjénél.

A feladatok megoldásához nyomtatott szótár használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási és értékelési útmutatók alapján történik. Az értékelés alapjául analitikus skála szolgál, amelyhez minden évben központi értékelési útmutató készül.

A dolgozatokat két értékelő javítja a megadott szempontok alapján.

Szóbeli vizsga

BESZÉDKÉSZSÉG

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e az érettségi követelményekben megfogalmazott nyelvi szinten gondolatait idegen nyelven szóban kifejezni és valós kommunikációs szándékoknak megfelelő beszélgetést folytatni.

A vizsgán azt mérjük, hogy a vizsgázó milyen mértékben és milyen minőségben képes szóbeli tranzakcióra és interakcióra, amelynek egyaránt részét képezik a receptív és a produktív (beszédértés, beszéd-készség) készségek. A vizsgázónak képesnek kell lennie mind az önálló témakifejtésre, mind a beszélgetésben való interaktív részvételre.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

- a megadott helyzetekben és szerepekben megnyilatkozni, illetve a megadott kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd Kommunikációs helyzetek és szándékok című rész),

- megadott témákról szóló beszélgetésekben részt venni (lásd a Témakörök című rész),

- gondolatait árnyaltan kifejezni, álláspontját, érvrendszerét következetesen, folyamatosan, összetetten kifejezteni,

- olyan kiejtéssel, hangkiejtéssel és tempóban beszélni, hogy beszéde jól érthető legyen,
- változatos kommunikációs stratégiákat alkalmazni (pl. a kompenzációs stratégiák hatékony alkalmazása),
- beszédében a célnyelvi udvariasság és a megfelelő stílus (formális/informális) alapszabályait alkalmazni,
- gondolatait nyelvhelyességi szempontból pontosan kifejezni,
- az összetettebb gondolatmenetnek megfelelő igényes mondatszerkesztéssel beszélni.

A két szint közötti különbség a témák megközelítésében és a nyelvi teljesítmény színvonalában, azaz a nyelvi megformálás jellemzőiben jelenik meg.

A témák megközelítésében az a lényeges különbség, hogy középszinten a vizsgázó a megadott témakörökön belül a személyes vonatkozásokat fejti ki. Emelt szinten a vizsgázó az adott témákról az általánosítás szintjén is tud beszélgetni és véleményt nyilvánítani.

A nyelvi megformálásra az jellemző, hogy középszinten a vizsgázó el tudja érni, hogy az adott helyzetben kommunikáció jöjjön létre, és ezáltal szándéka megvalósul. Rövid, egyszerű mondatokban fejezi ki magát. Emelt szinten a vizsgázó választékosan, árnyaltabban fejezi ki magát.

A feladatok és a feladatsorok jellemzői

A vizsgafeladatokban előforduló helyzetek és szerepek a Kommunikációs helyzetek és szándékok, valamint a Témakörök című listákra épülnek.

A feladatok tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének, és teljesítésükhöz nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre.

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:

- bevezető interjú (a vizsgáztató kérdéseinek megválaszolása),
- önálló témakifejtés vizuális segédanyagok alapján,
- problémamegoldó feladat (véleménykülönbség megjelenítése és áthidalása két vizsgázó között).

A vizsga három feladatból áll. A feladatokat a vizsgázó húzza, és kidolgozásukhoz felkészülési idő nem áll rendelkezésére.

Az első feladat azt méri, hogy a vizsgázó képes-e általános társas érintkezésben részt venni olyan témák részletesebb kifejtésével, melyek elvontabb jelenségekhez, nem pedig a vizsgázó hétköznapi tevékenységeihez kapcsolódnak, vagy többnyire az általánosítás szintjén értendők. A vizsga első, nyitó kérdése azonban mindig személyes jellegű, hogy a vizsgázó feszültségét oldja. A vizsga ilyen módon kíván bemelegítést biztosítani a vizsgázóknak.

A második feladatban a vizsgázónak azt kell megmutatnia, hogy képes-e általánosabb, elvontabb, élettapasztalatához csak közvetve kapcsolható témákban véleményét hosszan, összetett formában kifejteni vizuális segédanyagok alapján (hasonlóságok és különbségek kiemelése). A vizsgáztató előre meghatározott kérdéseket is feltesz a vizsgázónak. A vizsgázónak ebben a feladatban két vagy több vizuális segédanyagot kell összevetnie, ezek lehetnek képek, rajzok vagy fényképek.

A harmadik feladat azt méri, hogy a vizsgázó képes-e egy meghatározott cél elérésének érdekében (problémamegoldás) tárgyalni, változatos kommunikációs stratégiákat használni, a társalgási szabályokat és szerepeket helyesen alkalmazni, miközben különböző kommunikációs szándékokat valósít meg (egyetértés és ellenvetés kifejezése; javaslattevés; információ kérése és adása stb.). A feladathoz felhasználható segédanyag lehet kulcsszó, kép, rajz, fénykép, térkép, ábra vagy rövid írott szöveg.

A feladatmeghatározás és a verbális segédanyagok angol nyelvűek, amelyek nyelvi szintje alacsonyabb a receptív készségeket mérő vizsgarészek nyelvi szintjénél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központilag kidolgozott analitikus skála alapján történik. A vizsgán a vizsgázó teljesítményét két vizsgáztató értékeli.

NÉMET NYELV*BEVEZETÉS*

Az idegen nyelvi érettségi vizsga célja a kommunikatív nyelvtudás mérése, azaz annak megállapítása, hogy a vizsgázó képes-e valós kommunikációs céljait a négy nyelvi alapkészség terén (olvasott szöveg értése, hallott szöveg értése, beszéd-készség és íráskészség) megvalósítani.

A vizsga mindkét szinten írásbeli és szóbeli részből áll, gerincét a négy nyelvi alapkészség mérése alkotja, és az összpontszámon keresztül ad képet a vizsgázó idegen nyelvi kommunikatív kompetenciájáról. A kommunikatív készségek alkalmazásához a nyelvhasználónak rendelkeznie kell megfelelő mennyiségű szókinccsel, és ismernie kell a nyelv struktúráját. A nyelvi elemek értését az olvasott és hallott szövegértési feladatokban közvetett módon, a beszéd- és íráskészséget mérő feladatokban pedig közvetlenül mérjük. A nyelvtani és lexikai kompetenciát egy külön vizsgarész keretében célzottan is mérjük. A vizsga egynyelvű, azaz közvetítési készséget nem mér.

Az idegen nyelvi érettségi vizsga szint meghatározásai igazodnak az Európa Tanács skálájához. A vizsgaszintek az Európa Tanács skálájának két-két nyelvi szintjét fogják át: középszinten az A2-B1 szinteket, emelt szinten a B2-C1 szinteket.

Európa Tanács	Érettségi vizsga
C2 Mastery	
C1 Effective Operational Proficiency	Emelt szint
B2 Vantage	
B1 Threshold	Középszint
A2 Waystage	
A1 Breakthrough	

A követelmények a Nemzeti alaptanterv, a Kerettanterv, az Idegen nyelvi érettségi vizsga általános követelményei, valamint az Európa Tanács idegennyelv-oktalással kapcsolatos ajánlásai alapján készültek.

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNY**A) KÉSZSÉGEK ÉS SZÖVEGFAJTÁK**

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint

1. Olvasott szöveg értése

1.1. Készségek

A vizsgázó képes

- megérteni a szöveg lényegét,
- megérteni és követni a szöveg gondolatmenetét,
- megérteni a kulcsinformációkat (pl. személyek, idő, hely, irány, mennyiség),
- különválasztani a lényeges és a lényegtelen információkat,
- megérteni egy adott álláspont mellett és ellen szóló érveket,

A vizsgázó képes

- megkeresni egy adott értési célhoz szükséges adatszerű információt,

- megérteni a szöveget kommunikációs funkciójának megfelelő részletességgel,

- alkalmazni a különböző olvasási stratégiákat (pl. következtetni az ismeretlen szavak jelentésére),

- megkülönböztetni a tényszerűen közölt információt a véleményétől.

- megérteni a szöveg mélyebb, másodlagos értelmét.

1.2. Szövegfajták

- funkcionális szövegek (pl. étlap, menetrend, tv-műsor, moziműsor, programok, kezelési útmutató, nyomtatvány, katalógus, menetjegy),

- informatív-instruktív szövegek (pl. jegyzet, közlemény, felhívás, hirdetés, plakát, könyvajánlás),

- levelek,

- újságcikkek (pl. újsághír, beszámoló, riport),

- ismeretterjesztő szövegek általánosan ismert témakörökből,

- irodalmi szövegek (pl. mese, elbeszélés).

- publicisztikai szövegek, kritikai írások.

2. Nyelvhelyesség

2.1. Készségek

A vizsgázó képes

- az alapvető nyelvtani szerkezetek és lexikai elemek mondatokba illesztésére (felismerés, kiegészítés, létrehozás),

- alapvető nyelvtani és lexikai szerkezetek nyelvileg pontos használatára egyszerű szövegben.

A vizsgázó képes

- változatos nyelvtani szerkezetek és lexikai elemek mondatokba illesztésére (felismerés, kiegészítés, létrehozás),

- a nyelvtani és lexikai szerkezetek nyelvileg pontos használatára komplex szövegekben is.

3. Hallott szöveg értése

3.1. Készségek

A vizsgázó képes

- megérteni a szöveg lényegét,

- megérteni és követni a szöveg gondolatmenetét,

- megérteni a kulcsinformációkat (pl. személyek, idő, hely, irány, mennyiség, ok),

- megérteni egy adott értési célhoz szükséges adatszerű információkat,

- alkalmazni a különböző értési stratégiákat (pl. következtetni az ismeretlen szavak jelentésére a szövegkörnyezetből).

A vizsgázó képes

- megérteni az adott álláspont mellett és ellen szóló érveket,

- felismerni a szöveg hangnemét, következtetni a beszélők egymáshoz való viszonyára.

3.2. Szövegfajták

- közérdekű bejelentések, közlemények (pl. pályaudvaron, repülőtéren, áruházban),

- rögzített telefonos szövegek (pl. üzenetrögzítő, információs szolgálatok: útinformáció, nyitvatartás, menetrend),
- utasítások (pl. utcán, repülőtéren, pályaudvaron),
- médiaközlemények (pl. időjárás-jelentés, reklám, programismertetés, rövid hír),
- beszélgetések, telefonbeszélgetések,
- riportok, interjúk,
- beszámolók,
- közérdekű témáról szóló ismeretterjesztő szövegek.

4. Íráskészség

4.1. Készségek

A vizsgázó képes - a megadott helyzetekben és szerepekben megnyilatkozni, illetve a megadott kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd Kommunikációs helyzetek és szándékok című rész), - különböző fajtájú szövegeket írni a Témakörök című részben megadott témákhoz kapcsolódóan, - koherens szöveget létrehozni (előre- és visszautalással, alapvető szinonimákkal és kötőszavakkal), - mondanivalóját logikusan és az adott szövegfajta követelményeinek megfelelően elrendezni, valamint írásművét megfelelően felépíteni és tagolni, - a szövegfajtának, a közlési szándéknak, a címzetthez való viszonyának megfelelő stílust és hangnemet választani, - az adott szövegfajták formai sajátosságainak megfelelő írásművet létrehozni, - úgy kifejezni magát, hogy esetleges nyelvtani pontatlansága, szóhasználata ne akadályozza a megértést,	A vizsgázó képes - az összetettebb gondolatmenetnek megfelelő igényes mondatszerkesztéssel szöveget alkotni, - a szöveget az összetettebb gondolatmenetnek megfelelően igényesen megszerkeszteni, - gondolatait nyelvhelyességi szempontból pontosan kifejezni, - álláspontját, érvrendszerét következetesen, összetetten, árnyaitan kifejteni.

4.2. Szövegfajták

- üzenet, emlékeztető, - rövid személyes jellegű közlés, - naplóbejegyzés, - üdvözlőlap, - meghívó, - magánjellegű vagy intézménynek szóló levél.	- olvasói levél, - cikk diákújság számára.

5. Beszédkészség

5.1. Készségek

A vizsgázó képes	A vizsgázó képes

- a megadott helyzetekben és szerepekben megnyilatkozni, illetve a megadott kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd Kommunikációs helyzetek és szándékok című rész),
- megadott témákról szóló beszélgetésekben részt venni (lásd a Témakörök című rész),
- mondanivalóját érthetően és összefüggően kifejezni,
- úgy beszélni, hogy kiejtése, hanglejtése, beszédtempója ne akadályozza a megértést,
- egyszerű kommunikációs stratégiákat alkalmazni (pl. beszéd kezdeményezése/fenntartása, információ kérése/adása, egyszerű kompenzációs stratégiák),
- beszédében a célnyelvi udvariasság és a megfelelő stílus (formális/informális) alapszabályait alkalmazni,
- úgy kifejezni magát, hogy esetleges nyelvtani és lexikai pontatlansága ne akadályozza a megértést.
- gondolatait árnyaltan kifejezni, álláspontját, érvrendszerét következetesen, folyamatosan, összetetten kifejezni,
- olyan kiejtéssel, hanglejtéssel és tempóban beszélni, hogy beszéde jól érthető legyen,
- változatos kommunikációs stratégiákat alkalmazni (pl. a kompenzációs stratégiák hatékony alkalmazása),
- gondolatait nyelvhelyességi szempontból pontosan kifejezni,
- az összetettebb gondolatmenetnek megfelelő igényes mondatszerkesztéssel beszélni.

B) TÉMAKÖRÖK

Az érettségi vizsga tartalmi részét az alább felsorolt témakörök képezik, azaz a feladatok minden vizsgarészben tematikusan ezekre épülnek. Ez a lista az érettségi vizsga általános követelményeiben felsorolt témakörök részletes kifejtése közép- és emelt szintre, a Kerettanterv ajánlásainak figyelembevételével. A lista nem tartalmaz külön országismereti témakört, mert ennek elemei a többi témakörben előfordulnak.

A középszinten felsorolt témakörök természetesen az emelt szintre is érvényesek.

TÉMAK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1. Személyes vonatkozások, család	- A vizsgázó személye, életrajza, életének fontos állomásai (fordulópontjai) - Családi élet, családi kapcsolatok - A családi élet mindennapjai, otthoni teendők - Személyes tervek	- A család szerepe az egyén és a társadalom életében - Családi munkamegosztás, szerepek a családban, generációk együttélése
2. Ember és társadalom	- A másik ember külső és belső jellemzése - Baráti kör - A tizenévesek világa: kapcsolat a kortársakkal, felnőttekkel - Női és férfi szerepek	- Az emberi kapcsolatok minősége, fontossága (barátság, szerelem, házasság) - Lázadás vagy alkalmazkodás; a tizenévesek útkeresése - Előítéletek, társadalmi problémák és azok kezelése

	- Ünnepek, családi ünnepek - Öltözködés, divat - Vásárlás, szolgáltatások - Hasonlóságok és különbségek az emberek között	- Az ünnepek fontossága az egyén és a társadalom életében - Az öltözködés mint a társadalmi hovatartozás kifejezése - A fogyasztói társadalom, a reklámok - Társadalmi viselkedésformák
3. Környezetünk	- Az otthon, a lakóhely és környéke (a lakószoba, a lakás, ház bemutatása) - A lakóhely nevezetességei, szolgáltatások, szórakozási lehetőségek - A városi és a vidéki élet összehasonlítása - Növények és állatok a környezetünkben - Környezetvédelem a szűkebb környezetünkben: Mit tehetünk környezetünkért vagy a természet megóvásáért? - Időjárás	- A lakóhely és környéke fejlődésének problémái - A természet és az ember harmóniája - A környezetvédelem lehetőségei és problémái
4. Az iskola	- Saját iskolájának bemutatása (sajátosságok, pl. szakmai képzés, tagozat) - Tantárgyak, órarend, érdeklődési kör, tanulmányi munka - A nyelvtanulás, a nyelvtudás szerepe, fontossága - Az iskolai élet tanuláson kívüli eseményei, iskolai hagyományok	- Iskolatípusok és iskolarendszer Magyarországon és más országokban - Hasonló események és hagyományok külföldi iskolákban
5. A munka világa	- Diákmunka, nyári munkavállalás - Pályaválasztás, továbbtanulás vagy munkába állás	- A munkavállalás körülményei, lehetőségei itthon és más országokban, divatszakmák
6. Életmód	- Napirend, időbeosztás - Az egészséges életmód (a helyes és a helytelen táplálkozás, a testmozgás szerepe az egészség megőrzésében, testápolás) - Étkezési szokások a családban - Ételek, kedvenc ételek - Étkezés iskolai menzán, éttermekben, gyorséttermekben - Gyakori betegségek, sérülések, baleset - Gyógykezelés (házi orvos, szakorvos, kórházak)	- Az étkezési szokások hazánkban és más országokban - Ételspecialitások hazánkban és más országokban - A kulturált étkezés feltételei, fontossága - A szenvedélybetegségek - A gyógyítás egyéb módjai
7. Szabadidő, művelődés, szórakozás	- Szabadidős elfoglaltságok, hobbik - Színház, mozi, koncert, kiállítás stb. - Sportolás, kedvenc sport, iskolai sport - Olvasás, rádió, tévé, videó, számítógép, internet - Kulturális események	- A szabadidő jelentősége az ember életében - A művészet szerepe a mindennapokban - Szabadidősport, élsport, veszélyes sportok - A könyvek, a média és az internet szerepe, hatásai
8. Utazás, turizmus	- A közlekedés eszközei, lehetőségei, a tömegközlekedés - Nyaralás itthon, illetve külföldön - Utazási előkészületek, egy utazás megtervezése, megszervezése	- A motorizáció hatása a környezetre és a társadalomra - Az idegenforgalom jelentősége

	- Az egyéni és a társas utazás előnyei és hátrányai	
9. Tudomány és technika	- Népszerű tudományok, ismeretterjesztés	- A tudományos és technikai fejlődés pozitív és negatív hatása a társadalomra, az emberiségre
	- A technikai eszközök szerepe a mindennapi életben	

C) KOMMUNIKÁCIÓS HELYZETEK ÉS SZÁNDÉKOK

1. Kommunikációs helyzetek

A vizsgázó az alábbi kommunikációs helyzetekben, illetve szerepekben nyilatkozhat meg szóban és/vagy írásban mindkét szinten.

Helyzet	Szerep
Áruházban, üzletben, piacon	vevő
Családban, családnál, baráti körben	vendéglátó, vendég
Étteremben, kávéházban, vendéglőben	vendég, egy társaság tagja
Hivatalokban, rendőrségen	ügyfél, állampolgár
Ifjúsági szálláson, campingben, panzióban, szállodában	vendég
Iskolában	tanuló, iskolatárs
Kulturális intézményben, sportlétesítményben, klubban	vendég, látogató, egy társaság tagja
Országhatáron	turista
Orvosnál	beteg, kísérő
Szolgáltató egységekben (fodrász, utazási iroda, jegyiroda, benzinkút, bank, posta, cipész, gyógyszerár stb.)	ügyfél
Szünidei munkahelyen	munkavállaló
Tájékozódás az utcán, útközben	helyi lakos, turista
Telefonbeszélgetésben	hívó és hívott fél
Tömegközlekedési eszközökön (vasúton, buszon, villamoson, taxiban, repülőn, hajón)	utas, útitárs

2. A kommunikációs szándékok listája

A táblázat azon kommunikációs szándékokat tartalmazza, amelyek nyelvi megvalósítása a középszintű vizsgán elvárható. A lista a Kerettantervben felsorolt kommunikációs szándékokra épül. Az egyes kommunikációs szándékokhoz a teljesség igénye nélkül gyűjtöttük a példákat.

A két szint között mennyiségi és minőségi különbség van. Emelt szinten a vizsgázónak a középszint követelményeihez képest több kommunikációs szándékot kell nyelvi megvalósítania, valamint árnyaltabban és igényesebben kell kifejeznie magát. Például a hála lehetséges kifejezése középszinten: Vielen Dank/Danke schön; emelt szinten: Ich bin Ihnen sehr dankbar./Ich bedanke mich bei Ihnen dafür.

Az utolsó csoportban található kommunikációs stratégiák felsorolása nem teljes, csak ajánlásnak tekinthető.

1. A társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa
Megszólítás és arra reagálás	Hallo!/Entschuldigung!/Herr Krause! - Ja, bitte!
Köszönés, elköszönés és arra reagálás	Guten Morgen/Guten Tag/Guten Abend!/Hallo Markus! - Auf Wiedersehen! Tschüs!
Bemutatkozás, bemutatás és ezekre reagálás	Mein Name ist Peter Klein./Dar ist Karl Sommer. - (Es) freut mich.
Telefonbeszélgetésnél megszólítás, bemutatkozás, más személy kérése, elköszönés és ezekre reagálás	Hallo!/Ja, bitte?/(Hier) Kaufmann. - Ich möchte Herrn Müller sprechen. - Auf Wiederhören!
Levélben megszólítás, elbúcsúzás	Lieber Manfred,.../Sehr geehrte Damen und Herren,... - Herzliche Grüße/Mit freundlichen Grüßen
Szóbeli üdvözlőküldés	Viele Grüße an Petra.

Érdeklődés hogylét iránt és arra reagálás	Wie geht es Ihnen? - Danke, gut. Was fehlt Ihnen? - Ich bin erkältet.
Köszönet és arra reagálás	Danke. - Bitte.
Bocsánatkérés és arra reagálás	Entschuldigung- (Das) Macht nichts.
Gratuláció, jókívánságok és azokra reagálás	Herzlichen Glückwunsch (zum Geburtstag)!/Frohe Weihnachten!/Gute Besserung! - Danke.

2. Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa
Hála	Vielen Dank.
Sajnálkozás, csalódottság	Schade.
Öröm	Ich freue mich über.../Toll!
Elégedettség, elégedetlenség	Das finde ich (nicht) gut./Ich bin damit (nicht) zufrieden.
Csodálkozás	Komisch!
Remény	Ich hoffe,...
Félelem, aggodalom	Ich habe Angst, dass...
Bánat, elkeseredés	Ich bin traurig, weil...
Bossúság	Das ärgert mich sehr.
Együttérzés	Es tut mir Leid, dass...

3. Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa
Véleménykérés és arra reagálás, véleménynyilvánítás	Was meinst du dazu? - Ich glaube.../Meiner Meinung nach...
Érdeklődés, érdektelenség	Ich interessiere mich für Sport. - Das finde ich langweilig.
Tetszés, nem tetszés	Das gefällt mir (nicht)./Das mag ich (nicht).
Valaki igazának elismerése, el nem ismerése	Du hast (nicht) Recht.
Egyetértés, egyet nem értés	Einverstanden./Ich bin dafür/dagegen.
Helyeslés, rosszallás	Ich finde das (nicht) gut.
Ellenvetés, ellenvetés visszautasítása	Das stimmt nicht./Doch!/Sie haben nicht Recht.
Elismerés kifejezése, dicséret és arra reagálás	Das ist toll./Das hast du wirklich gut gemacht./Der Fisch schmeckt phantastisch. - Danke.
Közömbösség	Das ist mir egal.
Ígéret	Ich mache das schon!
Akarat, szándék, terv	Ich will.../Ich möchte.../Ich habe vor,...
Kívánság, óhaj	Ich möchte.../Ich hätte gern...
Képesség, lehetőség, szükségesség, kötelezettség	Ich kann.../Ich muss.../Ich darf.../Ich soll...
Bizonyosság, bizonytalanság	Ich weiß (nicht) genau,...
Preferencia, érdeklődési kör kifejezése, illetve érdeklődés ezek iránt	Ich mag (keinen) Salat./Ich lese gern. - Was machst du am liebsten?
Kritika, szemrehányás	Das war nicht nett von dir./Warum hast du nicht angerufen?

4. Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa
Dolgok, személyek megnevezése	Das ist ein neuer Tisch./Das ist mein Freund.
Dolgok, események leírása	Meine Wohnung liegt im Zentrum. Am Wochenende habe ich... gemacht.
Információkérés	Wer ist das?/Was weißt du über ihn?
Igenlő vagy nemleges válasz	Ja./Nein.
Tudás, nem tudás	Ich weiß (nicht), dass (ob)...
Válaszadás elutasítása	Ich kann Ihre Frage nicht beantworten.
Bizonyosság, bizonytalanság	Es ist (nicht) sicher, dass/ob...
Ismerés, nem ismerés	Ich kenne...gut/nicht.

Feltételezés	Vielleicht...
Emlékezés, nem emlékezés	Ich erinnere mich (nicht) an...
Indoklás (ok, cél)	Ich kann nicht kommen, weil.../Ich helfe dir, damit...

5. A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa
Kérés, kívánság	Gib mir bitte.../Kannst du bitte.../Könntest du bitte...
Felszólítás, tiltás, parancs	Öffne (doch) bitte die Tür./Schreib noch nicht.
Javaslat és arra reagálás	Gehen wir morgen tanzen? - Einverstanden.
Rendelés	Wir möchten bestellen./Bringen Sie mir bitte einen Kaffee.
Meghívás és arra reagálás	Wollen wir ein Eis essen?/Darf ich Sie zum Essen einladen? - Danke gern.
Kínálás és arra reagálás	Nimm noch ein Stück Kuchen. - Nein danke.
Reklamálás	Guten Tag! Ich habe ein Problem.../Die Suppe ist zu salzig...
Tanácskérés, tanácsadás	Was sagst du dazu? - Ich rate dir,...
Figyelmeztetés	Vorsicht!/Pass auf!
Engedély kérése, megadása, megtagadása	Darf ich...? - Bitte sehr!/Nein, das ist hier verboten.
Segítségkérés és arra reagálás	Kannst du mir helfen? - Natürlich.
Segítség felajánlása és arra reagálás	Was kann ich für dich tun? - Danke, es geht schon.

6. Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok (kommunikációs stratégiák)

Kommunikációs szándékok	Példa
Visszakérdezés, ismétléskérés	Wie bitte?/Wie meinst du das?/Wiederholen Sie bitte.
Nem értés	Entschuldigung, ich habe das nicht verstanden.
Betűzés kérése, betűzés	Buchstabieren Sie bitte.
Felkérés lassabb, hangosabb beszédre	Können/Könnten Sie bitte langsamer/lauter sprechen?
Beszélési szándék jelzése	Ich möchte noch sagen,...
Téma bevezetése	Ich wollte noch erzählen,.../Übrigens, ich habe gehört, dass...
Témaváltás	Könnten wir jetzt noch darüber reden,.../Ich möchte noch etwas sagen.
Félbeszakítás	Darf ich Sie kurz unterbrechen?
Megerősítés, igazolás	Das ist wahr./Das stimmt.
Körülírás	Das ist ein Gerät, mit dem man...
Példa megnevezése	Ein Beispiel dafür ist...
Beszélgetés lezárása	Wir können darüber ein anderes Mal sprechen.

D) NYELVTANI SZERKEZETEK ÉS SZÓKINCS

1. Nyelvtani szerkezetek

A következő táblázat a Kerettanterv német nyelvi mellékletére épül. A Kerettanterv a nyelvi szerkezeteket a funkcionalitás elve alapján csoportosítja, ezzel szemben a nyelvtani követelmények leírása ebben a dokumentumban a könnyebb kezelhetőség érdekében a leíró nyelvtan kategóriái alapján készült. Az adott nyelvtani formához hozzárendeltük annak nyelvi funkcióját, illetve ahol az kevésbé megoldható, ott egy-egy példával illusztráltuk azt.

A nyelvtani ismeretek alapvető szerepet játszanak mind a receptív, mind a produktív készségekben. A receptív készségek között felsorolt nyelvtani szerkezetek előfordulhatnak az olvasott vagy hallott szöveg értését mérő feladatokban, de ezekre a nyelvhelyességi vizsgarész nem kérdez rá.

A produktív ismeretek közé sorolt nyelvtani szerkezetekre lehet feladatot készíteni a Nyelvhelyesség vizsgarészben.

A táblázat terjedelmi okból nem törekedhetett teljességre.

FORMA	Középszint A2-B1		Emeltszint B2-C1		TARTALOM, FUNKCIÓ, PÉLDA
	rec.	prod.	rec.	prod.	
I. MORPHOLOGIE					
1. DAS VERB	x	x	x	x	Existenz, Besitz, Geschehen, Handlung
1.1. Das finite und infinite Verb; Konjugation (Person, Numerus)	x	x	x	x	
1.1.1. Tempusformen					Zeitverhältnisse:
Präsens	x	x	x	x	Gegenwart,
Präteritum	x	x	x	x	Vergangenheit,
Perfekt	x	x	x	x	Gleichzeitigkeit,
Plusquamperfekt	x	-	x	x	Vorzeitigkeit,
Futur I	x	x	x	x	Zukunft
Futur II	-	-	x	-	
Hilfsverben der Zeitformen	x	x	x	x	(sein, haben, werden)
1.1.2. Modus					Modalität:
Indikativ	x	x	x	x	Behauptung, Wunsch, Wille,
Imperativ	x	x	x	x	Aufforderung, Befehl, Absicht usw.
Konjunktiv I	x	-	x	-	
Präsens	x	-	x	-	
Perfekt	x	-	x	-	
Konjunktiv II	x	x	x	x	
Präteritum					
würde-Form, hätte, wäre	x	x	x	x	
alle Formen	-	-	x	-	
Plusquamperfekt	x	x	x	x	
Hilfsverben der Modalität					
Präsens	x	x	x	x	(können, dürfen, müssen, wollen, sollen, mögen)
Präteritum	x	x	x	x	
Perfekt	x	-	x	x	
Plusquamperfekt	x	-	x	x	
Futur I	-	-	x	-	
Weitere Ausdrücke der Modalität (Futur II)	-	-	x	-	
1.2. Trennbare und untrennbare Verben	x	x	x	x	(an/kommen, bekommen)
1.3. Reflexive Verben	x	x	x	x	Reziproke Handlungen, Ausdruck der Freude, Sorge, Angst usw.
1.4. Aktiv und Passiv					Beschreibung von Handlungsreihen bzw. Zuständen
Vorgang- (Handlungs-) bzw. Zustandpassiv	x	x	x	x	
mit Modalverb	x	-	x	x	
Zeitformen des Vorgangpassivs					
Präsens	x	x	x	x	
Präteritum	x	x	x	x	
Perfekt	x	x	x	x	
Plusquamperfekt	-	-	x	x	
Futur I	-	-	x	x	
Futur II	-	-	x	-	
1.5. Valenz der Verben*	x	x	x	x	
2. PARTIZIPIEN					

Partizip Präsens	x	-	x	x	(r Reisende)
Partizip Präsens als Nomen	x	x	x	x	
Partizip Perfekt	x	x	x	x	(r Angestellte)
Partizip Perfekt als Nomen	x	x	x	x	
Partizip Futur	-	-	x	-	
3. SUBSTANTIV	x	x	x	x	Benennung von Lebewesen, Gegenständen, Abstrakta
3.1. Genus, Numerus, bestimmter, unbestimmter, negierender Artikel (der, die, das, ein/e, kein/e)	x	x	x	x	
3.2. Kasus, Deklination					
Nominativ	x	x	x	x	
Akkusativ	x	x	x	x	
Dativ	x	x	x	x	
Genitiv	x	x	x	x	
3.3. Numerus, Pluralbildung	x	x	x	x	
3.4. Valenz der Substantive*	x	x	x	x	Abhängigkeiten
4. ADJEKTIV					
Gebrauch des Adjektivs als Prädikat	x	x	x	x	Qualitätsverhältnisse, Meinung,
als Adverb und	x	x	x	x	Gefallen/Mißfallen,
als Attribut	x	x	x	x	Charakterisierung
4.1. Adjektivdeklination	x	x	x	x	(starker Kaffee, der starke Motor, ein starker Mensch)
4.2. Komparation	x	x	x	x	Vergleich
4.3. Valenz der Adjektive	x	-	x	x	Abhängigkeiten
5. NUMERALIEN	x	x	x	x	Quantitätsverhältnisse
5.1. Kardinalzahlen	x	x	x	x	Rangverhältnisse, Reihenfolge
5.2. Ordinalzahlen	x	x	x	x	Quantitätsangaben (Datum, Reihenfolge)
5.3. Bruchzahlen	x	-	x	x	Mengenangaben
6. ADVERBIEN					
6.1. Lokalangaben*	x	x	x	x	Raumverhältnisse
6.2. Temporalangaben*	x	x	x	x	Zeitverhältnisse
6.3. Kausale Adverbien*	x	x	x	x	kausale Verhältnisse
6.4. Instrumentale Adverbien*	x	x	x	x	(damit, dadurch...)
6.5. Finale Adverbien*	x	x	x	x	(dafür, dazu...)
6.6. Modifikative Adverbien*	x	x	x	x	(anders, ebenso, gern...)
6.7. Graduierte Adverbien*	x	x	x	x	(sehr)
6.8. Direktive Adverbien ¹	x	x	x	x	(daher, daran...)
6.9. Frageadverbien	x	x	x	x	(woher, woran...)
7. PRONOMINA					
7.1. Personalpronomen	x	x	x	x	(ich,...)
7.2. Possesivpronomen	x	x	x	x	(mein,...)
7.3. Demonstrativpronomen	x	x	x	x	(der, dieser, derselbe...)
7.4. Interrogativpronomen	x	x	x	x	(wer, was, wie...)
7.5. Indefinitpronomen*	x	-	x	x	(einer, keiner...)
7.6. Relativpronomen					
Nominativ, Akkusativ, Dativ	x	x	x	x	(der, welcher, wo...)
Genitiv	x	-	x	x	
7.7. Reflexivpronomen	x	x	x	x	(sich...)
7.8. Reziprokpronomen	x	x	x	x	(sich, einander...)
8. PRÄPOSITIONEN*					
Gebrauch der Präpositionen in Nominalphrasen					Raum- und Zeitverhältnisse, Abhängigkeiten
Präpositionen mit Akkusativ	x	x	x	x	
Präpositionen mit Dativ	x	x	x	x	
Präpositionen mit Akk. u. D.	x	x	x	x	
Präpositionen mit Genitiv	x	-	x	x	

1 Ennél a kategóriánál középszinten csak néhány alapvető kifejezés ismerete szükséges.

9. KONJUNKTIONEN*					
Konjunktoren	x	x	x	x	(und, oder...)
Subjunktoren	x	x	x	x	(dass, wenn, weil,...)
Doppelte Konjunktoren	x	-	x	x	(weder ... noch, je... desto)
10. PARTIKELN					
10.1. Modalpartikeln**	x	-	x	x	
11. WORTBILDUNG					
Grundlegende Wortbildungsregeln*	x	x	x	x	
II. SYNTAX					
1. SATZBAU, SATZRAHMEN					
1. SATZBAU, SATZRAHMEN	x	x	x	x	
2. SATZGLIEDER					
2. SATZGLIEDER	x	x	x	x	
3. DER ZUSAMMENGESETZTE SATZ					
Nebenordnung	x	x	x	x	
Unterordnung	x	x	x	x	
satzwertiger Infinitiv	x	x	x	x	(hören, sehen, lernen + Inf., zu + Inf.)
4. ANGABEN (Nominalphrasen usw.) und ihre Stellung im Satz					
4. ANGABEN (Nominalphrasen usw.) und ihre Stellung im Satz	x	x	x	x	
5. SATZTYPEN					
Aussagesatz:					
Subjektsatz	x	x	x	x	Behauptung, Meinung, Bericht
Objektsatz	x	x	x	x	
Fragesatz:					
direkt	x	x	x	x	Informationen erfragen,
indirekt	x	x	x	x	Entscheidungsfragen, Neugier,
Aufrufesatz	x	x	x	x	höfliche Aufforderung
Wunschsatz	x	x	x	x	Aufforderung, Befehl, Mahnung
Irrealer Wunschsatz	x	x	x	x	Wunsch
Attributsatz (Relativsatz)	x	x	x	x	irrealer Wunsch
Konditionalsatz	x	x	x	x	Bedingungen
Konzessivsatz	x	-	x	x	Erlaubnis (obwohl)
Temporalsatz	x	x	x	x	Zeitverhältnisse: Vorzeitigkeit, Gleichzeitigkeit
Finalsatz	x	x	x	x	Ziele
Kausalsatz	x	x	x	x	Gründe benennen
Modalsatz	x	x	x	x	Modalität (wie, als)
Der indirekte Satz:					
Prädikat im Indikativ	x	x	x	x	Indirekte Rede
Prädikat im Konjunktiv I	x	-	x	-	
III. ÜBERGREIFENDE (MORPHOSYNTAKTISCHE) PHÄNOMENE					
1. VERNEINUNG					
1. VERNEINUNG	x	x	x	x	
2. KONGRUENZ					
2. KONGRUENZ	x	x	x	x	
3. APPOSITION					
3. APPOSITION	x	-	x	x	

* A csillaggal jelölt kategóriáknál, a középszinten csak néhány alapvető kifejezés ismerete szükséges.

** Ennél a kategóriánál emelt szinten is csak néhány alapvető kifejezés ismerete szükséges.

2. Szókincs

A szókinccs mennyisége és minősége meghatározó eleme a nyelvtudásnak.

A vizsgázó szókinccse minőségében és mennyiségében legyen elég ahhoz, hogy az adott szinten elvárt módon és minőségben

- meg tudja valósítani a kommunikációs szándékait szóbeli és írásbeli közlésekben, mindennapi és elvontabb témákban;
- meg tudja érteni a mások által alkotott írásbeli vagy szóbeli közléseket;
- tudja alkalmazni a közléshez szükséges szavak ismeretének hiányában a kompenzációs stratégiákat.

A vizsga szókincsének alapjául a német standard nyelv szolgál. Speciális tájnyelvi szavak, csoportnyelvi szavak és szakszavak produktív ismerete nem követelménye a vizsgának. Ilyen típusú szavak kizárólag olyan szövegekben fordulhatnak elő, amelyekben az ismeretük nem előfeltétele az adott szöveg megértésének.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

A vizsga szerkezete

Az írásbeli vizsga időtartama 180 perc, a szóbeli vizsgáé 10-15 perc.

A következő táblázat bemutatja a vizsga részeit a lebonyolítás sorrendjében, továbbá az egyes vizsgarészek időtartamát és körülbelüli arányát az értékelésben.

Vizsgarész		Időtartam (perc)	Arány (%)	Pont
Írásbeli	Olvasott szöveg értése	60	22	33
	Nyelvhelyesség	30	12	18
	SZÜNET			
	Hallott szöveg értése	30	22	33
	Íráskészség	60	22	33
Szóbeli	Beszédkésztség	10-15	22	33
Összesen:		-	100	150

A középszintű vizsga két nyelvi szintet fog át: az Európa Tanács skálájának A2-B1 szintjeit. Az eltérő képesség- és tudásszintek mérése érdekében az írásbeli feladatsorokban a lépcsőzetesség elve érvényesül. A feladatsorokat úgy állítják össze, hogy az A2 szinten lévő tanulók is le tudják tenni a vizsgát.

Értékelés

- Az egyes vizsgarészek értékelése egymástól független.
- Minden vizsgarészben csak a célzottan mért készséget értékeljük.
- A vizsga sikeres teljesítésének előfeltétele, hogy a vizsgázó mind az öt vizsgarészben az elérhető pontszámnak legalább a 15%-át teljesítse.
- Minden vizsgarész elbírálása központilag kidolgozott javítási és értékelési útmutatók alapján történik.
- Az Olvasott szöveg értése, a Hallott szöveg értése és a Nyelvhelyesség vizsgarészek értékelési útmutatói tartalmazzák a lehetséges elfogadható válaszokat.
- Az Íráskészség és a Beszédkésztség vizsgarészek értékelése központilag kidolgozott analitikus skálák alapján történik.
- Az egyes vizsgarészekben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi útmutató alapján történik.

Írásbeli vizsga

OLVASOTT SZÖVEG ÉRTÉSE

A vizsgarész célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e a mindennapi életben előforduló, különböző típusú autentikus szövegeket önállóan elolvasni és a valós olvasási céloknak megfelelő mélységben megérteni.

Az olvasási készség több szintjét különböztetjük meg (pl. a globális, a szelektív és a részletes értést). A vizsgán a szövegértés több szintje mérhető. A vizsgafeladatok megoldásához a vizsgázónak arra is képesnek kell lennie, hogy alkalmazza az értési céloknak megfelelő stratégiákat.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

- megérteni a szöveg lényegét,
- megérteni és követni a szöveg gondolatmenetét,
- megérteni a kulcsinformációkat (pl. személyek, idő, hely, irány, mennyiség),
- különválasztani a lényeges és a lényegtelen információkat,
- megérteni egy adott álláspont mellett és ellen szóló érveket,
- megkeresni egy adott értési célhoz szükséges adatszerű információt,
- megérteni a szöveget kommunikációs funkciójának megfelelő részletességgel,
- alkalmazni a különböző olvasási stratégiákat (pl. következtetni az ismeretlen szavak jelentésére),
- megkülönböztetni a tényszerűen közölt információt a véleménytől.

A vizsgán olvasott szövegek

- olyan (esetenként rövidített) autentikus szövegek, amelyeket valós közlési szándékkal hoztak létre,
- egységes egésznek alkotnak,
- mind tartalmilag, mind nyelvileg világos szerkezetűek,
- kiválasztásakor a Témakörök című rész az irányadó,
- tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,

- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,

- autentikus jellegükből adódóan tartalmazhatnak olyan szavakat, kifejezéseket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten. Ezek megértése azonban nem szükséges feltétele az adott feladat sikeres megoldásának. A vizsgán az alábbi szövegfajták fordulhatnak elő:

- funkcionális szövegek (pl. étlap, menetrend, tv-műsor, moziműsor, programok, kezelési útmutató, nyomtatvány, katalógus, menetjegy),
- informatív-instruktív szövegek (pl. jegyzet, közlemény, felhívás, hirdetés, plakát, könyvajánlás),
- levelek,
- újságcikkek (pl. újsághír, beszámoló, riport),
- ismeretterjesztő szövegek általánosan ismert témakörökből,
- irodalmi szövegek (pl. mese, elbeszélés).

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:

- feleletválasztás,
- igaz/hamis állítás,
- egymáshoz rendelés (cím és szöveg, kérdés és felelet, személy és kijelentés stb.),
- képek, események sorrendbe rakása a szöveg alapján,
- a szövegből kivett mondat, bekezdés helyének megtalálása,
- szövegrészeinek sorrendbe rakása,
- hiányos mondatok kiegészítése a szöveg alapján,
- rövid választ igénylő nyitott kérdések.

A teszt feladattípológiailag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne.

A vizsgázónak három feladatot kell megoldania, a feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme körülbelül 650-750 szó. A feladatsor 30-35 itemből áll.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások német nyelvűek, amelyek nyelvi szintje azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási és értékelési útmutató alapján történik. Ha többféle válasz is elfogadható, a javítási útmutató tartalmazza a szövegből adódó lehetséges válaszokat, illetve azokat a tartalmi elemeket, amelyeket a jó válasznak tartalmaznia kell.

A feladatokat kizárólag tartalmi szempontok alapján értékelik, azaz a nyelvtani és a helyesírási hibákat nem veszik figyelembe.

A vizsgarészben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi útmutató alapján történik.

NYELVHELYESSÉG

A vizsgarész célja annak mérése, hogy a vizsgázó rendelkezik-e azokkal a lexikai, grammatikai, szemantikai és pragmatikai ismeretekkel, amelyek képessé teszik az önálló kommunikációra.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

- az alapvető nyelvtani szerkezetek és lexikai elemek mondatokba illesztésére (felismerés, kiegészítés, létrehozás),

- alapvető nyelvtani és lexikai szerkezetek nyelvileg pontos használatára egyszerű szövegben.

A vizsgarészben használt szövegek vagy szövegrészek

- autentikus vagy kismértékben adaptált szövegek,

- kiválasztásakor a Témakörök című rész az irányadó,

- tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,

- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,

- nehézségi foka alacsonyabb, mint az olvasott szöveg megértését mérő feladatoké,

- autentikus jellegükből adódóan tartalmazhatnak olyan szavakat, kifejezéseket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten. Ezek megértése azonban nem szükséges feltétele az adott feladat sikeres megoldásának.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:

- hiányos mondatok vagy szövegek kiegészítése feleletválasztással (négy válaszlehetőség közül egy helyes kiválasztása),

- a szövegből kivett mondatrész helyének azonosítása a szövegkohéziós eszközök segítségével,

- hiányos szöveg kiegészítése önállóan vagy előre megadott szókészletből,

- megadott szavak képzett és/vagy ragozott alakjainak beillesztése a szövegbe.

A teszt feladattipológiailag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne.

A feladatsor 3-4 feladatból, összesen körülbelül 30 itemből áll. A feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme körülbelül 350-450 szó.

A feladatok szövegre épülnek. Egy feladat mondatokra épül, ezzel azonban az elérhető pontszám körülbelül 15%-a szerezhető meg.

Egy adott feladat több nyelvi jelenségre is rákérdezhet.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások német nyelvűek, amelyek nyelvi szintje azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási és értékelési útmutató alapján történik, amely tartalmazza az összes elfogadható választ. A vizsgarészben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi útmutató alapján történik.

HALLOTT SZÖVEG ÉRTÉSE

A vizsgarész célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e megérteni az adott nyelvterületen általánosan elfogadott nyelvhasználatról nem vagy csak kissé eltérő anyanyelvi beszédet a valós értési céloknak megfelelően.

A vizsga a szövegértés alábbi szintjeit méri: a szöveg alapvető kommunikációs szándékainak globális megértése (globális értés), a szövegből adott szempontok szerinti információk kiszűrése (szelektív értés). A vizsga a szöveg részletes értését nem méri.

A vizsgafeladatok megoldásához a vizsgázónak arra is képesnek kell lennie, hogy alkalmazza az értési céloknak megfelelő stratégiákat.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

- megérteni a szöveg lényegét,
- megérteni és követni a szöveg gondolatmenetét,
- megérteni a kulcsinformációkat (pl. személyek, idő, hely, irány, mennyiség, ok),
- megérteni egy adott értési célhoz szükséges adatszerű információkat,
- alkalmazni a különböző értési stratégiákat (pl. következtetni az ismeretlen szavak jelentésére a szöveggörnyezetből).

A vizsgán használt szövegek

- olyan autentikus vagy kismértékben adaptált szövegek, amelyeket valós szóbeli közlési szándékkal hoztak létre,
- egységes egésznek alkotnak,
- hossza és tartalma nem teheti feleslegesen a vizsgázó memóriáját,
- akusztikai minősége kifogástalan,
- anyanyelvi beszélők közvetítésében, normál beszédtempóban hangzanak el,
- kiválasztásakor a Témakörök című rész az irányadó,
- tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- autentikus jellegükből adódóan tartalmazhatnak olyan szavakat, kifejezéseket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten. Ezek megértése azonban nem szükséges feltétele az adott feladat sikeres megoldásának.

A vizsgán az alábbi szövegfajták fordulhatnak elő:

- közérdekű bejelentések, közlemények (pl. pályaudvaron, repülőtéren, áruházban),
- rögzített telefonos szövegek (pl. üzenetrögzítő, információs szolgálatok: útinformáció, nyitva tartás, menetrend),
- utasítások (pl. utcán, repülőtéren, pályaudvaron),
- médiaközlemények (pl. időjárás-jelentés, reklám, programismertetés, rövid hír),
- beszélgetések, telefonbeszélgetések,
- riportok, interjúk,
- beszámolók, közérdekű témáról szóló ismeretterjesztő szövegek.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:

- feleletválasztás,
- igaz/hamis állítás,
- egymáshoz rendelés (pl. személy és kijelentés, képek kiválasztása szöveghez),
- események sorrendjének megállapítása,
- nyomtatványok, űrlapok kitöltése,
- táblázat kitöltése,
- hiányos mondatok kiegészítése,
- rövid választ igénylő nyitott kérdések.

A teszt feladattipológiailag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne. A feladatsor körülbelül 20–25 itemből áll.

A teszt két feladatot tartalmaz. Az első feladatban a vizsgázó 2–3 azonos témájú rövid funkcionális, informatív szöveget hallgat meg (pl. időjárás-jelentés, útleírás, programajánlat, reklám, információ a nyitva tartásról). Ezek együttes terjedelme körülbelül 2–3 perc. A feladatok a szövegek leglényegesebb információira kérdeznek rá.

A második feladatban a vizsgázó egy körülbelül 3–4 perc hosszúságú igényesebb szöveget (interjú, véleménykifejtés) hallgat meg. Egy hosszabb szöveg helyett előfordulhat 2–3 azonos témájú rövidebb szöveg is.

A vizsgázó minden szöveget kétszer hallgathat meg.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások német nyelvűek, amelyek nyelvi szintje azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A hangfelvétel tartalmazza a feladatmeghatározást, a szövegeket kétszer, valamint a feladatok elolvasásához és megoldásához szükséges szüneteket is. A hangfelvételen hallható és a feladatlapon olvasható feladatmeghatározások szó szerint megegyeznek.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási és értékelési útmutató alapján történik. Ha többféle válasz is elfogadható, a javítási útmutató tartalmazza a szövegből adódó lehetséges válaszokat, illetve azokat a tartalmi elemeket, amelyeket a jó válasznak tartalmaznia kell.

A feladatokat kizárólag tartalmi szempontok alapján értékelik, azaz a nyelvtani és a helyesírási hibákat nem veszik figyelembe.

A vizsgarészben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi útmutató alapján történik.

ÍRÁSKÉSZSÉG

A vizsgarész célja annak mérése, hogy a vizsgázó milyen szinten képes magát idegen nyelven írásban kifejezni, illetve írásbeli feladatokat végrehajtani különböző kommunikációs célok megvalósítása érdekében.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

- a megadott helyzetekben és szerepekben megnyilatkozni, illetve a megadott kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd Kommunikációs helyzetek és szándékok című rész),

- különböző fajtájú szövegeket írni a Témakörök című részben megadott témákhoz kapcsolódóan,

- koherens szöveget létrehozni (előre- és visszautalással, alapvető szinonimákkal és kötőszavakkal),

- mondanivalóját logikusan és az adott szövegfajta követelményeinek megfelelően elrendezni, valamint írásművét megfelelően felépíteni és tagolni,

- a szövegfajtának, a közlési szándéknak, a címzetthez való viszonyának megfelelő stílust és hangnemet választani,

- az adott szövegfajták formai sajátosságainak megfelelő írásművet létrehozni,

- úgy kifejezni magát, hogy esetleges nyelvtani pontatlansága, szóhasználata ne akadályozza a megértést. A vizsgázónak olyan szövegeket kell létrehoznia, amelyek

- valós kommunikációs szándékkal jönnek létre,

- a nem magyar anyanyelvű olvasó számára is világosak, érthetőek és alkalmasak a kommunikációs cél elérésére,

- szövegfajtája meghatározott,

- tematikusan megfelelnek ezen korosztály életpaszatának és általános érdeklődésének,

- megírásához nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre.

A vizsgán az alábbi szövegfajtákat kell létrehozni:

- üzenet, emlékeztető,
- rövid személyes jellegű közlés,
- naplóbejegyzés,
- üdvözlőlap,
- meghívó,
- magánjellegű vagy intézménynek szóló levél.

A feladatok és a feladatsor felépítése

A feladatok a Kommunikációs helyzetek és szándékok, valamint a Témakörök című listákra épülnek.

Az íráskészség mérése során valós kommunikációs helyzetet teremtünk, azaz megadjuk a szituációt, amelyben az írásmű keletkezik, az ehhez illeszkedő szövegfajtát, továbbá meghatározzuk az írásmű célját, témáját és címzettjét, valamint a szöveg írója és olvasója közötti kapcsolat jellegét. Mindezek meghatározzák a szöveg stílusát és hangnemét.

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:

- a vizsgázó írásban reagál a megadott verbális és/vagy vizuális segédanyagokra,
- a vizsgázó írásban reagál a megadott verbális és/vagy vizuális segédanyagokra (pl. hirdetés) a megadott irányító szempontok alapján.

Az irányító szempontok a téma alpontjait adják meg, a verbális és vizuális segédanyagok pedig gondolati és/vagy nyelvi segítséget nyújtanak az adott téma kidolgozásához.

A vizsgarész két feladatból áll. Az első feladatban a vizsgázó verbális és/vagy vizuális segédanyagra reagálva 40-50 szavas közlést hoz létre (pl. üdvözlőlap, e-mail, naplóbejegyzés, üzenet, emlékeztető).

A második feladatban a vizsgázó rövid levélre, hirdetésre vagy hasonló informatív szövegre reagál írásban, egy körülbelül 80-100 szó terjedelmű szöveg (pl. magánjellegű vagy intézménynek szóló levél) megírásával. A szövegben a vizsgázónak öt megadott irányító szempontot kell tárgyalnia. Az irányító szempontok kidolgozási sorrendje tetszőleges.

A feladatmeghatározás, az irányító szempontok és a segédanyagok német nyelvűek, amelyek nyelvi szintje alacsonyabb a receptív készségeket mérő vizsgarészek nyelvi szintjénél.

A feladatok megoldásához nyomtatott szótár használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási és értékelési útmutatók alapján történik. Az értékelés alapjául szolgáló analitikus skálák magukban foglalják az értékelési szempontok részletes leírását is.

A két feladat értékelése egymástól független, a vizsgarészen belül az első feladat aránya 1/3 rész, a másodiké 2/3 rész.

Szóbeli vizsga

BESZÉDKÉSZSÉG

A vizsgarész célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e az érettségi követelményekben megfogalmazott nyelvi szinten gondolatait idegen nyelven szóban kifejezni és valós kommunikációs szándékoknak megfelelő beszélgetést folytatni.

A vizsgán azt mérjük, hogy a vizsgázó milyen mértékben és milyen minőségben képes szóbeli tranzakcióra és interakcióra, amelynek egyaránt részét képezik a receptív és a produktív (beszédértés, beszédkészség) készségek. A vizsgázónak képesnek kell lennie mind az önálló témakifejtésre, mind a beszélgetésben való interaktív részvételre.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

- a megadott helyzetekben és szerepekben megnyilatkozni, illetve a megadott kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd Kommunikációs helyzetek és szándékok című rész),
- megadott témákról szóló beszélgetésekben részt venni (lásd a Témakörök című rész),
- mondanivalóját érthetően és összefüggően kifejezni,
- úgy beszélni, hogy kiejtése, hanglejtése, beszédtempója ne akadályozza a megértést,
- egyszerű kommunikációs stratégiákat alkalmazni (pl. beszéd kezdeményezése/fenntartása, információ kérése/adása, egyszerű kompenzációs stratégiák),
- beszédében a célnyelvi udvariasság és a megfelelő stílus (formális/informális) alapszabályait alkalmazni,
- úgy kifejezni magát, hogy esetleges nyelvtani és lexikai pontatlansága ne akadályozza a megértést.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A vizsgafeladatokban előforduló helyzetek és szerepek a Kommunikációs helyzetek és szándékok, valamint a Témakörök című listákra épülnek.

A feladatok tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének, és teljesítésükhöz nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre.

A feladatmeghatározás egyértelműen megadja a szituációt és a vizsgázó szerepének leírását. A vizsgabeszélgetésben az aktív szerepet a vizsgázó játssza.

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:

- szerepjáték,
- önálló témakifejtés verbális és/vagy vizuális segédanyagok alapján.

A vizsgarész rövid bevezető társalgással kezdődik. Ebben a vizsgázó néhány olyan kérdésre válaszol, ami közvetlenül őt érinti. A kérdések célja az, hogy a vizsgázó ráhangolódjon a német nyelv használatára. Az itt elhangzottak nem számítanak be a vizsgaeredménybe.

A vizsga két feladatból áll. A feladatokat a vizsgázó húzza, és kidolgozásukhoz felkészülési idő nem áll rendelkezésére.

Az első feladatban a vizsgázónak egy, a mindennapi élet helyzeteihez hasonló szituációban kell részt vennie, amelyben partnere a vizsgáztató. A feladat tehát az, hogy a vizsgázó a beszélgetésben interaktívan vegyen részt, megfelelő kérdéseket tegyen fel, illetve az elhangzó kérdésekre megfelelő válaszokat adjon.

A második feladatban a vizsgázónak egy adott témát kell részletesen és összefüggően kifejtenie négy megadott szempont alapján. A négy megadott irányító szempont egyrészt segítségül szolgál, másrészt megakadályozza, hogy a vizsgázó előre megtanult szövegeket mondjon el. A vizsgázó két téma közül választhat. A vizsgáztató szükség esetén segítő kérdéseket tehet föl, ezeket azonban a feladat készítése során előre rögzítenie kell:

A feladatmeghatározás és a verbális segédanyagok német nyelvűek, amelyek nyelvi szintje alacsonyabb a receptív készségeket mérő vizsgarészek nyelvi szintjénél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központilag kidolgozott analitikus skála alapján történik, amely tartalmazza az értékelési szempontok részletes leírását is.

A feladatok értékelése egymástól független.

EMELT SZINTŰ VIZSGA**A vizsga szerkezete**

Az írásbeli vizsga időtartama 240 perc, a szóbeli vizsgáé 20 perc.

A következő táblázat bemutatja a vizsga részeit a lebonyolítás sorrendjében, továbbá az egyes vizsgarészek időtartamát és körülbelüli arányát az értékelésben.

Vizsgarész		Időtartam (perc)	Arány (%)	Pont
Írásbeli	Olvasott szöveg értése	70	20	30
	Nyelvhelyesség	50	20	30
	SZÜNET			
	Hallott szöveg értése	30	20	30
	Íráskészség	90	20	30
Szóbeli	Beszédkésztség	20	20	30
Összesen:		-	100	150

Az emelt szintű vizsga két nyelvi szintet fog át: az Európa Tanács skálájának B2-C1 szintjeit. Az eltérő képesség- és tudásszintek mérése érdekében az írásbeli feladatsorokban a lépcsőzetesség elve érvényesül. A feladatsorokat úgy állítják össze, hogy a B2 szinten lévő tanulók is le tudják tenni a vizsgát.

Értékelés

- Az egyes vizsgarészek értékelése egymástól független.
- Minden vizsgarészben csak a célzottan mért készséget értékeljük.
- A vizsga sikeres teljesítésének előfeltétele, hogy a vizsgázó mind az öt vizsgarészben az elérhető pontszámnak legalább a 15%-át teljesítse.
- Minden vizsgarész elbírálása központilag kidolgozott javítási és értékelési útmutatók alapján történik.
- Az Olvasott szöveg értése, a Hallott szöveg értése és a Nyelvhelyesség vizsgarészek értékelési útmutatói tartalmazzák a lehetséges elfogadható válaszokat.
- Az Íráskészség és a Beszédkésztség vizsgarészek értékelése központilag kidolgozott analitikus skálák alapján történik.
- Az egyes vizsgarészekben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi útmutató alapján történik.

Írásbeli vizsga**OLVASOTT SZÖVEG ÉRTÉSE**

A vizsgarész célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e a mindennapi életben előforduló, különböző típusú autentikus szövegeket önállóan elolvasni és a valós olvasási céloknak megfelelő mélységben megérteni.

Az olvasási készség több szintjét különböztetjük meg (pl. a globális, a szelektív és a részletes értést). A vizsgán a szövegértés több szintje mérhető. A vizsgafeladatok megoldásához a vizsgázónak arra is képesnek kell lennie, hogy alkalmazza az értési céloknak megfelelő stratégiákat.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

- megérteni a szöveg lényegét,
- megérteni és követni a szöveg gondolatmenetét,
- megérteni a kulcsinformációkat (pl. személyek, idő, hely, irány, mennyiség),
- különválasztani a lényeges és a lényegtelen információkat,
- megérteni egy adott álláspont mellett és ellen szóló érveket,
- megkeresni egy adott értési célhoz szükséges adatszerű információt,

- megérteni a szöveget kommunikációs funkciójának megfelelő részletességgel,
- alkalmazni a különböző olvasási stratégiákat (pl. következtetni az ismeretlen szavak jelentésére),
- megkülönböztetni a tényszerűen közölt információt a véleményétől,
- megérteni a szöveg mélyebb, másodlagos értelmét.

A vizsgán olvasott szövegek

- olyan (esetenként rövidített) autentikus szövegek, amelyeket valós közlési szándékkal hoztak létre,
- egységes egésznek alkotnak,
- mind tartalmilag, mind nyelvileg világos szerkezetűek,
- kiválasztásakor a Témakörök című rész az irányadó,
- tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- autentikus jellegükből adódóan tartalmazhatnak olyan szavakat, kifejezéseket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten. Ezek megértése azonban nem szükséges feltétele az adott feladat sikeres megoldásának.

A vizsgán az alábbi szövegfajták fordulhatnak elő:

- funkcionális szövegek (pl. kezelési útmutató, katalógus),
- informatív-instruktív szövegek (pl. közlemény, felhívás),
- levelek,
- újságcikkek (pl. újsághír, beszámoló, riport)
- ismeretterjesztő szövegek általánosan ismert témakörökből,
- irodalmi szövegek (pl. mese, elbeszélés, regényrészlet),
- publicisztikai szövegek, kritikai írások.

A két szint közötti különbség az adott téma megközelítési módjában, a szövegek terjedelmében, tartalmi és nyelvi komplexitásában, valamint a feladatok eltérő nehézségi fokában jelenhet meg.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:

- feleletválasztás,
- igaz/hamis állítás,
- egymáshoz rendelés (cím és szöveg, kérdés és felelet, személy és kijelentés stb.),
- képek, események sorrendbe rakása a szöveg alapján,
- a szövegből kivett mondat, bekezdés helyének megtalálása,
- szöveg részeinek sorrendbe rakása,
- hiányos szövegösszefoglalás kiegészítése,
- nyitott kérdések.

A teszt feladattipológiailag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne.

A vizsgázónak három feladatot kell megoldania, a feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme körülbelül 1200–1300 szó. A feladatsor 25–30 nemből áll.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások német nyelvűek, amelyek nyelvi szintje azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási és értékelési útmutató alapján történik. Ha többféle válasz is elfogadható, a javítási útmutató tartalmazza a szövegből adódó lehetséges válaszokat, illetve azokat a tartalmi elemeket, amelyeket a jó válasznak tartalmaznia kell.

A feladatokat kizárólag tartalmi szempontok alapján értékelik, azaz a nyelvtani és a helyesírási hibákat nem veszik figyelembe.

A vizsgarészben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi útmutató alapján történik.

NYELVHELYESSÉG

A vizsgarész célja annak mérése, hogy a vizsgázó rendelkezik-e azokkal a lexikai, grammatikai, szemantikai és pragmatikai ismeretekkel, amelyek képessé teszik az önálló kommunikációra.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

- változatos nyelvtani szerkezetek és lexikai elemek mondatokba illesztésére (felismerés, kiegészítés, létrehozás),
- a nyelvtani és lexikai szerkezetek nyelvileg pontos használatára komplex szövegekben is.

A vizsgarészben használt szövegek vagy szövegrészletek

- autentikus vagy kismértékben adaptált szövegek,
- kiválasztásakor a Témakörök című rész az irányadó,
- tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- nehézségi foka alacsonyabb, mint az olvasott szöveg megértését mérő feladatoké,
- autentikus jellegükből adódóan tartalmazhatnak olyan szavakat, kifejezéseket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten. Ezek megértése azonban nem szükséges feltétele az adott feladat sikeres megoldásának. A két szint közötti különbség a nyelvtani és lexikai szerkezetek komplexitásában és a feladatok eltérő nehézségi fokában jelenik meg.

Középszinten a vizsgázó képes az alapvető nyelvtani és lexikai szerkezetek helyes felismerésére, illetve helyes használatára. Emelt szinten a vizsgázó változatos és komplexebb nyelvtani és lexikai szerkezetek helyes felismerésére és pontos használatára is képes.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:

- hiányos szövegek kiegészítése feleletválasztással (négy válaszlehetőség közül egy helyes kiválasztása),
- a szövegből kivett mondatrész helyének megtalálása a szövegkohéziós eszközök segítségével,
- hiányos szöveg kiegészítése önállóan vagy előre megadott szókészletből,
- megadott szavak képzett és/vagy ragozott alakjainak beillesztése a szövegbe,
- hibazonosítás és hibajavítás.

A teszt feladattípusok kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne.

A feladatsor 4-5 feladatból, körülbelül 40 itemből áll, a feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme 550-650 szó.

Valamennyi feladat szövegre épül.

Egy adott feladat több nyelvi jelenségre is rákérdezhet.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások német nyelvűek, amelyek nyelvi szintje azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási és értékelési útmutató alapján történik, amely tartalmazza az összes elfogadható választ. A vizsgarészben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi útmutató alapján történik.

HALLOTT SZÖVEG ÉRTÉSE

A vizsgarész célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e megérteni az adott nyelvterületen általánosan elfogadott nyelvhasználatról nem vagy csak kissé eltérő anyanyelvi beszédet a valós értési céloknak megfelelően.

A vizsga a szövegértés alábbi szintjeit méri: a szöveg alapvető kommunikációs szándékainak globális megértése (globális értés), a szövegből adott szempontok szerinti információk kiszűrése (szelektív értés). A vizsga a szöveg részletes értését nem méri.

A vizsgafeladatok megoldásához a vizsgázónak arra is képesnek kell lennie, hogy alkalmazza az értési céloknak megfelelő stratégiákat.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

- megérteni a szöveg lényegét,
- megérteni és követni a szöveg gondolatmenetét,
- megérteni a kulcsinformációkat (pl. személyek, idő, hely, irány, mennyiség, ok),
- megérteni egy adott értési célhoz szükséges adatszerű információkat,
- alkalmazni a különböző értési stratégiákat (pl. következtetni az ismeretlen szavak jelentésére a szöveggörnyezetből),
- megérteni az adott álláspont mellett és ellen szóló érveket,
- felismerni a szöveg hangnemet, következtetni a beszélők egymáshoz való viszonyára.

A vizsgán használt szövegek

- olyan autentikus vagy kismértékben adaptált szövegek, amelyeket valós szóbeli közlési szándékkal hoztak létre,
- egységes egésznek alkotnak,
- hossza és tartalma nem terheli meg feleslegesen a vizsgázó memóriáját,
- akusztikai minősége kifogástalan,
- anyanyelvi beszélők közvetítésében, normál beszédtempóban hangzanak el,
- kiválasztásakor a Témakörök című rész az irányadó,
- tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- autentikus jellegük miatt tartalmazhatnak olyan szavakat, kifejezéseket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten. Ezek megértése azonban nem szükséges feltétele az adott feladat sikeres megoldásának.

A vizsgán az alábbi szövegfajták fordulhatnak elő:

- közérdekű bejelentések, közlemények (pl. pályaudvaron, repülőtéren, áruházban),
- rögzített telefonos szövegek (pl. üzenetrögzítő, információs szolgálatok: útinformáció, nyitvatartás, menetrend),
- utasítások (pl. utcán, repülőtéren, pályaudvaron),
- médiaközlemények (pl. időjárás-jelentés, reklám, programismertetés, rövid hír),
- beszélgetések, telefonbeszélgetések,
- riportok, interjúk,
- beszámolók,
- közérdekű témáról szóló ismeretterjesztő szövegek.

A két szint közötti különbség az adott téma megközelítési módjában, a szövegek terjedelmében, tartalmi és nyelvi komplexitásában, valamint a feladatok eltérő nehézségi fokában jelenik meg.

A szövegértés nehézségi fokát további tényezők is befolyásolhatják, mint például a beszédtempó, a beszélők száma, az artikuláció, a háttérzajok.

Középszinten a vizsgázónak döntően a mindennapi élet helyzeteiben elhangzó szövegeket kell megértenie, amelyek tartalmilag és szerkezetileg egyértelműek. Emelt szinten olyan szövegek is előfordulhatnak, amelyek az adott témát az általánosítás szintjén közelítik meg és árnyalt közléseket, véleményeket és ellenvéleményeket is tartalmaznak.

Középszinten a szövegek nyelvileg egyszerűbbek, emelt szinten pedig a művelt köznyelv összetettebb, választékosabb formái is előfordulnak.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:

- feleletválasztás,
- igaz/hamis állítás,
- egymáshoz rendelés (pl. személy és kijelentés, képek kiválasztása szöveghez),
- események sorrendjének megállapítása,
- nyomtatványok, űrlapok kitöltése,
- táblázatok kitöltése,
- hiányos mondatok kiegészítése,
- hiányos szöveg kiegészítése,
- nyitott kérdések.

A teszt feladattipológiailag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne.

A vizsgázó 2-3 szöveget hallgat meg, amelyek együttes terjedelme körülbelül 8-10 perc. A teszt 2-3 feladatot, körülbelül 20-25 itemet tartalmaz.

A vizsgázó minden szöveget kétszer hallgathat meg:

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások német nyelvűek, amelyek nyelvi szintje azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A hangfelvétel tartalmazza a feladatmeghatározást, a szövegeket kétszer, valamint a feladatok elolvasásához és megoldásához szükséges szüneteket is. A hangfelvételen hallható és a feladatlapon olvasható feladatmeghatározások szó szerint megegyeznek.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási és értékelési útmutató alapján történik. Ha többféle válasz is elfogadható, a javítási útmutató tartalmazza a szövegből adódó lehetséges válaszokat, illetve azokat a tartalmi elemeket, amelyeket a jó válasznak tartalmaznia kell.

A feladatokat kizárólag tartalmi szempontok alapján értékelik, azaz a nyelvtani és a helyesírási hibákat nem veszik figyelembe.

A vizsgarészben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi útmutató alapján történik.

ÍRÁSKÉSZSÉG

A vizsgarész célja annak mérése, hogy a vizsgázó milyen szinten képes magát idegen nyelven írásban kifejezni, illetve írásbeli feladatokat végrehajtani különböző kommunikációs célok megvalósítása érdekében.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

- a megadott helyzetekben és szerepekben megnyilatkozni, illetve a megadott kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd Kommunikációs helyzetek és szándékok című rész);

- különböző fajtájú szövegeket írni a Témakörök című részben megadott témákhoz kapcsolódóan,

- koherens szöveget létrehozni, az összetettebb gondolatmenetnek megfelelő igényes mondatszerkesztéssel szöveget alkotni,

- mondanivalóját logikusan és az adott szövegfajta követelményeinek megfelelően elrendezni, írásművét megfelelően felépíteni és tagolni, a szöveget az összetettebb gondolatmenetnek megfelelően igényesen megszerkeszteni,

- a szövegfajtának, a közlési szándéknak, a címzetthez való viszonyának megfelelő stílust és hangnemet választani,

- az adott szövegfajta formai sajátosságainak megfelelő írásművet létrehozni,

- gondolatait nyelvhelyességi szempontból pontosan kifejezni,

- álláspontját, érvrendszerét következetesen, összetetten, árnyaltan kifejezni.

A vizsgázónak olyan szövegeket kell létrehoznia, amelyek

- valós kommunikációs szándékkal jönnek létre,

- a nem magyar anyanyelvű olvasó számára is világosak, érthetőek és alkalmasak a kommunikációs cél elérésére,

- szövegfajtája meghatározott,

- tematikusan megfelelnek ezen korosztály életpaszatának és általános érdeklődésének,

- megírásához nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre.

A vizsgán az alábbi szövegfajtákat kell létrehozni:

- magánjellegű vagy intézménynek szóló levél,

- olvasói levél,

- cikk diákújság számára.

A két szint közötti különbség a témák megközelítésében, a létrehozandó szövegek terjedelmében a nyelvi megformálás jellemzőiben jelenik meg.

A témák megközelítésében az a lényeges különbség, hogy középszinten a vizsgázó személyes nézőpontból ír hozzá közel álló, mindennapi, személyével kapcsolatos vagy őt érdeklő témákról, míg emelt szinten az adott témát általánosabban is képes megközelíteni, és átfogó problémaként tárgyalni.

A nyelvi megformálásra az jellemző, hogy középszinten a vizsgázó röviden, egyszerűen, összefüggő mondatokban, emelt szinten pedig részletesen, választékos szókinccsel és igényesebb nyelvi szerkezeteket használva ír. Középszinten a nyelvtani, lexikai, helyesírási hibákkal szemben magasabb a toleranciahatár.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A feladatok a Kommunikációs helyzetek és szándékok, valamint a Témakörök című listákra épülnek.

Az íráskészség mérése során valós kommunikációs helyzetet teremtünk, azaz megadjuk a szituációt, amelyben az írásmű keletkezik, az ehhez illeszkedő szövegfajtát, továbbá meghatározzuk az írásmű célját, témáját és címzettjét, valamint a szöveg írója és olvasója közötti kapcsolat jellegét. Mindezek meghatározzák a szöveg stílusát és hangnemét.

A vizsgán az alábbi feladattípus fordulhat elő:

- a vizsgázó írásban reagál a megadott verbális és/vagy vizuális segédanyagokra (pl. hirdetés, grafikon) a megadott irányító szempontok alapján.

Az irányító szempontok a téma alpontjait adják meg, a verbális és vizuális segédanyagok pedig gondolati és/vagy nyelvi segítséget nyújtanak az adott téma kidolgozásához.

A vizsgarész két feladatból áll. Az első feladatban a vizsgázó rövid levélre, hirdetésre vagy hasonló informatív szövegre reagál írásban egy körülbelül 100-120 szó terjedelmű szöveg (pl. intézménynek szóló levél) megírásával. A szövegben a vizsgázónak öt megadott irányító szempontot kell tárgyalnia. Az irányító szempontok kidolgozási sorrendje tetszőleges.

A második feladatban a vizsgázó két téma közül választhat. A témákhoz informatív szövegek (pl. újságcikk részlet, statisztika) nyújtanak gondolati segítséget. A kiválasztott témáról a négy megadott irányító szempont alapján a vizsgázónak 200–250 szó terjedelmű szöveget (pl. olvasói levél, cikk diákújság számára) kell írnia, amelyben ki kell fejtenie véleményét is. Az irányító szempontok kidolgozási sorrendje tetszőleges.

A feladatmeghatározás, az irányítószempontok és a segédanyagok német nyelvűek, amelyek nyelvi szintje alacsonyabb a receptív készségeket mérő vizsgarészek nyelvi szintjénél.

A feladatok megoldásához nyomtatott szótár használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási és értékelési útmutatók alapján történik. Az értékelés alapjául szolgáló analitikus skálák magukban foglalják az értékelési szempontok részletes leírását is.

A két feladat értékelése egymástól független, a vizsgarészen belül az első feladat aránya 1/3 rész, a másodiké 2/3 rész.

A dolgozatokat két értékelő javítja a megadott szempontok alapján.

Szóbeli vizsga

BESZÉDKÉSZSÉG

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e az érettségi követelményekben megfogalmazott nyelvi szinten gondolatait idegen nyelven szóban kifejezni és valós kommunikációs szándékoknak megfelelő beszélgetést folytatni.

A vizsgán azt mérjük, hogy a vizsgázó milyen mértékben és milyen minőségben képes szóbeli tranzakcióra és interakcióra, amelynek egyaránt részét képezik a receptív és a produktív (beszédértés, beszéd-készség) készségek. A vizsgázónak képesnek kell lennie mind az önálló témakifejtésre, mind a beszélgetésben való interaktív részvételre.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

- a megadott helyzetekben és szerepekben megnyilatkozni, illetve a megadott kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd Kommunikációs helyzetek és szándékok című rész),

- megadott témákról szóló beszélgetésekben részt venni (lásd a Témakörök című rész),

- gondolatait árnyaltan kifejezni, álláspontját, érvrendszerét következetesen, folyamatosan, összetetten kifejezni,

- olyan kiejtéssel, hanghajtással és tempóban beszélni, hogy beszéde jól érthető legyen,

- változatos kommunikációs stratégiákat alkalmazni (pl. a kompenzációs stratégiák hatékony alkalmazása),

- beszédében a célnyelvi udvariasság és a megfelelő stílus (formális/informális) alapszabályait alkalmazni,

- gondolatait nyelvhelyességi szempontból pontosan kifejezni,

- az összetettebb gondolatmenetnek megfelelő igényes mondatszerkesztéssel beszélni.

A két szint közötti különbség a témák megközelítésében és a nyelvi teljesítmény színvonalában, azaz a nyelvi megformálás jellemzőiben jelenik meg.

A témák megközelítésében az a lényeges különbség, hogy középszinten a vizsgázó a megadott témakörökön belül a személyes vonatkozásokat fejti ki. Emelt szinten a vizsgázó az adott témákról az általánosítás szintjén is tud beszélgetni és véleményt nyilvánítani.

A nyelvi megformálásra az jellemző, hogy középszinten a vizsgázó el tudja érni, hogy az adott helyzetben kommunikáció jöjjön létre, és ezáltal szándéka megvalósul. Rövid, egyszerű mondatokban fejezi ki magát. Emelt szinten a vizsgázó választékosan, árnyaltabban fejezi ki magát.

A feladatok és a feladatsorok jellemzői

A vizsgafeladatokban előforduló helyzetek és szerepek a Kommunikációs helyzetek és szándékok, valamint a Témakörök című listákra épülnek.

A feladatok tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének, és teljesítésükhöz nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre.

A feladatmeghatározás egyértelműen meghatározza a szituációt és a vizsgázó szerepének leírását. A vizsgabeszélgetésben az aktív szerepet a vizsgázó játssza.

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:

- vita (véleménykülönbség megjelenítése és áthidalása),
- önálló témakifejtés verbális és/vagy vizuális segédanyagok alapján.

A vizsgarész rövid bevezető társalgással kezdődik. Ebben a vizsgázó néhány olyan kérdésre válaszol, ami közvetlenül őt érinti. A kérdések célja az, hogy a vizsgázó ráhangolódjon a német nyelv használatára. Az itt elhangzottak nem számítanak be a vizsgaeredménybe.

A vizsga két feladatból áll. A feladatokat a vizsgázó húzza, és kidolgozásukhoz felkészülési idő nem áll rendelkezésére.

Az első feladatban a vizsgázó egy vagy több német nyelvű, egy adott témához kapcsolódó kijelentést vagy idézetet értelmez és kifejti a véleményét, miközben a vizsgáztató vitára serkentő kijelentéseire is reagálnia kell.

A második feladatban a vizsgázónak három megadott irányító szempont alapján kell kifejtenie egy adott témával kapcsolatos gondolatait. Ehhez verbális és/vagy vizuális segédanyagok állnak rendelkezésére. A vizsgáztató előre meghatározott, további véleménynyilvánításra ösztönző kérdéseket tehet fel.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások német nyelvűek, amelyek nyelvi szintje azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központilag kidolgozott analitikus skála alapján történik, amely tartalmazza az értékelési szempontok részletes leírását is.

A feladatok értékelése egymástól független.

A vizsgán a vizsgázó teljesítményét két vizsgáztató értékeli.

FÖLDRAJZ

(FÖLDÜNK ÉS KÖRNYEZETÜNK)

A Földünk és környezetünk tantárgy vizsgamodellje több szempontból is lényegesen különbözik a korábbi földrajzi érettségitől. A középszintű érettségi vizsgán az eddigiektől eltérően a szóbeli vizsga mellett írásban is számot kell adnia a jelöltnek a felkészültségéről. Mind a középszintű, mind pedig az emelt szintű írásbeli vizsgán a hagyományos feladatok kiegészülnek újszerű, az ismeretek alkalmazását jobban igénylő feladattípusokkal.

A vizsgán a jelöltnek a földrajzi-környezeti ismeretein kívül számot kell adnia az alábbi földrajzi kompetenciák – adott vizsgaszintnek megfelelő – elsajátításáról is:

- földrajzi-környezeti tartalmú információhordozók használata, információk feldolgozása, értelmezése,

- földrajzi-környezeti ismeretek alkalmazása a mindennapokban tapasztalható természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti jelenségek, folyamatok magyarázatában, értelmezésében,
- különböző fajta térképeken közölt információk olvasása, értelmezése,
- kontúrtérképes feladatok megoldása,
- egyszerű gyakorlati és alapvető számítási feladatok elvégzése, az eredmények értelmezése,
- az ismeretanyag belső összefüggéseinek felismerése, több témakör ismeretanyagának logikai összekapcsolását igénylő, összetett feladatok megoldása,
- földrajzi-környezeti tartalmú információkkal kapcsolatos egyszerű vázlatrajzok, különböző típusú ábrák (folyamatábrák, keresztmetszeti rajzok) és térképvázlatok készítése,
- szövegalkotás és szövegértés földrajzi tartalmú témákhoz kapcsolódóan,
- földrajzi-környezeti szemlélet- és gondolkodásmód.

Tartalmi szempontból is vannak új vonásai a vizsgának. A kerettantervben a korábbiakhoz képest nagyobb teret kap az új társadalom-földrajzi szemlélet. Ennek megfelelően a feladatok között szerepelhetnek a napi gazdasági folyamatokkal, a társadalmi-gazdasági élettel kapcsolatos kérdések is.

A Földünk és környezetünk (földrajz) tantárgy közép- és emelt szintű vizsgakövetelményei között a különbség az ismeretek mennyiségében, mélységében és megközelítési módjában is megnyilvánul. A középszintű vizsgán a jelölt az általános földrajzi, környezeti műveltségéről ad számot. A vizsga feladatai az anyagban való általános tájékozottságot, a praktikus ismeretek birtoklását és alkalmazásának képességét várják el a jelölttől.

Ezzel szemben az emelt szintű vizsgán az összefüggések felismerését, a földrajzi-környezeti gondolkodás és az ismeretek alkalmazásának képességét várják el a vizsgázótól a különböző földrajzi-környezeti feladatok megoldása során.

Fontos kiemelni, hogy a földrajz érettségi vizsgakövetelmény tartalmazza az általános iskolai regionális földrajzi tananyagot is. Ezért a vizsga sikeres teljesítéséhez szükség van az általános iskolában tanultak szintézisére, valamint a középiskolában elsajátított ismeretek alapján történő újraértelmezésére. A részletes vizsgakövetelményekben nem került külön felsorolásra a vizsga sikeres teljesítéséhez szükséges topográfiai követelmény, ebből a szempontból a kerettantervben megadott topográfiai fogalmak egyben a vizsgakövetelményt is jelentik. A követelményrendszer az általános fogalmakat csak abban az esetben emeli ki, ahol az eltér a korábban megszokott gyakorlattól.

A közép- és emelt szintű részletes vizsgakövetelményeket tartalmazó táblázatban az emelt szint oszlopa csak a középszintet meghaladó követelményeket tartalmazza, de az emelt szintű vizsga természetesen magába foglalja a középszintű követelményeket is.

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint

1. Térképészeti ismeretek

1.1. A térképi ábrázolás	Legyen tisztában a térkép fogalmával, a térkép és a valóság kapcsolatával, a térképi ábrázolás jelentőségével. Ertse a kicsinyítés mértéke és a méretarány közötti kapcsolatot. Tudja alkalmazni a vonalas aránymértéket és a méretarányt. Következtessen a nagy, a közepes és a kis méretarányú, illetve különböző tartalmú térképek felhasználási lehetőségeire.	Vegye észre a térkép méretarány-választása és az ábrázolni kívánt adatok, tények mennyisége és pontossága közötti kapcsolatot.
A térképek jelrendszere	Ismerje a domborzatábrázolás különböző módszereit. Tudjon térképvázlatot készíteni, és alakítsa ki jelrendszerét. Ismerje fel a térképen a domborzati formákat. Legyen képes a szintvonal, a magassági számok, a relatív magasság fogalmának használatára. Ismerje a földrajzi fókálózat, a szélességi és hosszúsági körök jellemzőit.	Értse, hogy a különböző ábrázolási célok érdekében különböző módszereket alkalmaznak a térképek készítésekor. Értse a szélességi körök és a hosszúsági körök származtatását
A tematikus térképek ábrázolási módszerei	Tudja felhasználni a feladatmegoldásai során a tematikus térképen közölt információkat.	Tudjon különböző fajtájú diagramokat és kartogramokat készíteni, elemezni.
1.2. Térképi gyakorlatok	Alkalmazza a térkép jelei, színei és számai által közölt információkat. Használja a helymeghatározás során a földrajzi fókálózatot, a kör mentén fokhálózat segítségével. Legyen képes távolságot mérni egyenes és görbe vonal mentén különböző eszközök segítségével, vonalas távolságot meghatározni aránymérték felhasználásával. Tudja leolvasni a tényleges magasságot, kiszámítani a viszonylagos magasságot szintvonalas térképek alapján. Tudjon tájékozódni, helymeghatározást végezni földgömbön és térképen. Tudja alkalmazni ismeretszerzésre a különböző méretarányú és tartalmú térképeket. Olvasson le információkat keresztmetszetről és tömbszelvényről, tudja azokat elemezni. Tudja térképpel azonosítani a keresztmetszetet, tömbszelvényt. Legyen képes logikai térképolvasásra.	Legyen képes távolságmeghatározásra az Egyenlítő vagy valamely hosszúsági kör mentén fokhálózat segítségével. Legyen képes területszámításra arányszám felhasználásával. Tudjon méretarány használatát igénylő számításos feladatokat megoldani. Tudjon a szintvonalas térkép alapján metszetet szerkeszteni. Legyen képes tematikus térképek összehasonlító elemzésére.
1.3. Az űrtérképezés	Legyen tisztában a légi és az űrfelvételek felhasználási lehetőségeivel, tudjon példát mondani alkalmazásukra. Tudjon azonosítani környezeti elemeket térképvázlattal vagy térképpel történő összevetés alapján légi és űrfelvételeken.	Értse a műholdfelvételek készítésének elvét. Tudjon tényeket leolvasni légi és űrfelvételekről.

2.1. A Naprendszer kialakulása, felépítése, helye a világegyetemben	Ismerje a Galaxisunk nevét és benne a Naprendszer helyét. Ismerje a Tejútrendszer alakját, méreteit, a galaxisok keletkezését. Igazodjon el a csillagászati nagyságrendekben. Különítse el a csillagok és a bolygók tartalmi jegyeit.	Lássa az összefüggéseket fizikai ismeretei alapján a gravitáció és a keringési sebesség, a naptávolság és a sebesség, illetve a forgás és következménye között. Ismerje a naptávolság, a hőmérséklet és az anyageloszlás összefüggéseit. Ismerje a világegyetem kialakulásának főbb elméleteit. Sorolja fel a csillagászat történeti fejlődésének jelentősebb állomásait.
2.2. A Nap és kísérői	Tudja felsorolni a Nap jellemzőit (mérete, távolsága a Földtől, anyagi összetétele, belső és felszíni hőmérséklete). Ismerje a Nap földi életet meghatározó tulajdonságait, legfontosabb sugárzásait és azok légköri következményeit.	Ismertesse a Nap gömbhéjas szerkezetét. Mutassa be a Nap belsejében lejátszódó termonukleáris folyamatokat, a földi életre gyakorolt hatásukat. Ismertesse a Nap szféráinak jelenségeit és ezek hatását a földi életre. Tudja alkalmazni fizikai, kémiai ismereteit a Nap sugárzásának jellemzésében.
Bolygók	Tudja megkülönböztetni a nap- és holdfogyatkozást. Tudja felsorolni a Föld- és a Jupitertípusú bolygókat, sorrendjüket, mutassa be közös és egyedi jellemzőiket. Mutassa be a Naptól való távolság meghatározó szerepét a bolygók tulajdonságainak kialakulásában.	Magyarázza meg a holdfázisok és a napfogyatkozás összefüggéseit. Mutassa be az összefüggéseket a Naprendszer bolygóiról készült adatsorok elemzése során, és magyarázza azokat.
A Hold	Ismerje a Hold fizikai jellemzőit, mozgásának sajátosságait. Értse a holdfázisok változásának okát.	Tudja jellemezni a Hold felszínét, lássa a hőmérséklet és a légkörhiány összefüggését.
Üstökösök, meteorok	Ismertesse az üstökösök felépítését. Ismerje a meteorok jellemzőit, tudja magyarázni a meteor és meteorit okát. Közölte a különbséget.	Mutassa be az üstökösök anyagának, mozgásának jellemzőit, jellegzetes formájuk kialakulási okát.
2.3. A Föld és mozgásai	Bizonyítsa a Föld alakja és tengely körüli forgása közötti összefüggést. Legyen tisztában a Föld méreteivel (sugár, Egyenlítő, a szélességi fokok távolsága).	Ismertesse Foucault ingakísérletének jelentőségét.
Tengely körüli forgás	Tudja egyszerű rajzzal bemutatni a napsugarak hajlásszöge és a szoláris éghajlati övezetek kialakulása közötti összefüggést. Magyarázza a nappalok és az éjszakák váltakozását. Ismerje az égitestek látszólagos napi K-Ny-i járását, a forgás Ny-K-i irányát. Alkalmazza az alapvető átváltásokat: 15 hosszúsági fok = 1 óra időkülönbség = 1 időzóna 1 hosszúsági fok = 4 perc időkülönbség Tudja kiszámítani a helyi és a zónaidőt.	

Nap körüli keringés	Értelmezze a Nap látszólagos járását. Mutassa be a Föld tengelyferdeségének következményeit. Ismerje a keringés pályájának jellemzőit, a keringés idejét, a Nap-Föld közepes távolságát. Elemezzen keringéssel kapcsolatos ábrákat. Ismerje a tavaszi és az őszi napj-egyenlőség, a nyári és a téli napforduló fogalmát és időpontját. Mutassa be a forgástengely ferdesége és az évszakok kialakulása közötti összefüggést, az évszakok ellentétes idejét a két félgömbön. Mutassa be a besugárzás erőssége, időtartama és a felmelegedés közötti összefüggést, és vonjon le ebből következtetést.	Ismerje a napszakok, a szürkület és az alkony kialakulásának okait. Tudja kiszámítani bármely földrajzi helyen a delelési magasságot a nevezetes időpontokban. Alkalmazza feladatmegoldásban a dátumválasztó vonalat. Mutassa be a Juliánus és a Gergely naptár közti különbséget.
2.4. Úrkutatás az emberiség szolgálatában	Tudjon példákat mondani az úrkutatás eredményeinek gyakorlati hasznosítására.	Ismertesse a mesterséges holdak típusait és szerepüket a mindennapi életben. Ismertesse a mesterséges égitestek, szondák jelentőségét a Naprendszer és más galaxisok megismerésében. Értse a különböző műholdtípusok gyakorlati alkalmazásának eltérő lehetőségeit.

3. A geoszférák földrajza

3.1. A kőzetburok

3.1.1. Földtörténet

Ismerje a relatív és az abszolút kormeghatározás elveit.

Ismerje a földtörténeti korbeosztás nagy egységeit.

Tudja időbeli sorrendjüket és időtartamukat, ismerje az egyes földtörténeti idők meghatározó eseményeit, képződményeit.

Ismerje a nagy hegységrendszerek (Pangea, Laurázsia, Gondwana), kialakulásának okait, tudja azokat összehasonlítani.

Tudja bemutatni a jégkorszakban végbement természetföldrajzi változásokat.

Értse a légkör, a vízburok és a bioszféra fejlődésének kapcsolatát a földtörténeti eseményekkel.

Ismerje a földtörténeti eseményekkel.

3.1.2. A Föld szerkezete és fizikai jellemzői

Mutassa be szóban és rajzban a Föld gömbhéjas szerkezetét, a különböző geoszférák elhelyezkedését, tudjon a témához kapcsolódó ábrát elemezni.

Vázolja fel az asztenoszféra áramlásainak és a kőzetlemezek mozgásainak kapcsolatát.

Tudja ismertetni ábrák segítségével a Föld belsejének fizikai jellemzőit.

Mutassa be a geotermikus gradiens gazdasági jelentőségét.

Ismerje a földmágnesség és a tájékozódás kapcsolatát.

Ismerje a relatív és az abszolút kormeghatározás elveit.

Értse a geoszférák fejlődését és annak kölcsönhatásait (ösléggkör, ósóceán, bioszféra).

Ismertesse az őskontinenseket (Pangea, Laurázsia, Gondwana), feldarabolódásuk és összekapcsolódásuk következményeit.

Ismertesse a jégkorszak kialakulását a magyarózó elméleteket.

Mutassa be az egyes földtörténeti idők biológiai evolúciós eseményeit.

Ismerje fel a geoszférák közötti kapcsolatokat.

Hasonlítsa össze az egyes gömbhéjak jellemző kémiai összetételét, hőmérsékleti, nyomás- és sűrűségviszonyait

3.1.3. A kőzetburok felépítése	Ismerje a kőzetlemez és a földkéreg fogalmát, szerkezetét, tudja elemezni azt ábra segítségével. Jellemezze a kontinentális, az óceáni kőzetlemezt és az asztenoszférát. Nevezze meg és csoportosítsa felépítésük szerint a nagy kőzetlemezeket. Soroljon fel topográfiai példákat a kőzetlemez-határokra, és tudja megmutatni, felismerni azokat a térképen.	Tudjon önállóan ábrát készíteni a témához kapcsolódóan.
3.1.4. A kőzetlemez-mozgások okai és következményei	A kőzetlemezek mozgásai Tudja bemutatni ábrák segítségével a lemezmozgásokat és azok következményeit. Használja a hozzájuk kapcsolódó fogalmakat (magma, magmaáramlás, óceáni hátság, mélytengeri árok). Tudja magyarázni a kőzetlemez-mozgások típusait és azok okait.	
Magmatizmus és vulkánosság	Ismerje fel a legfontosabb mélységi magmás kőzeteket. Mutassa be ábra segítségével a magmás ércképződés folyamatát. Értelmezze a vulkáni tevékenység és a kőzetlemez-mozgások kapcsolatát. Csoportosítsa a vulkánokat működésük, alakjuk és a kitörés helye szerint. Ismerje fel a legfontosabb vulkáni kiömléses és törmelékes kőzeteket, keletkezési körülményeit és hazai előfordulásukat.	Magyarázza a nehéz-, a színes- és a nemesfémércek képződését, és tudja ezt példákkal alátámasztani. Ismertesse a vulkáni működés jellegét és helyét meghatározó tényezőket.
Vulkáni utóműködés	Soroljon fel működő vulkánokat. Mutasson meg a térképen és ismerjen fel a térképvázlatban vulkáni övezeteket és vulkánokat.	Tudja magyarázni példa segítségével az ún. „forró pontok” feletti vulkánosságot.
A földrengés	Mondjon példát az utóműködésről és annak gazdasági jelentőségére. Magyarázza a földrengés kialakulásának okát. Lássa kapcsolatát a vulkánossággal és a lemezszegélyekkel. Ismerje a rengésfészek, rengésközpont kapcsolatát. Ismerje a pusztítás elleni védekezés lehetőségeit.	Ismerje a vulkáni utóműködés konkrét példáit, előfordulásait, hasznosítási lehetőségeit. Mutassa be a geotermikus energia felhasználási lehetőségeit. Ismerje az erősségmérés elvét, a rengések kísérőjelenségeit. Értelmezze a földrengés erősségének kifejezésére használt különböző skálákat.

3.1.5. A hegységképződés	Ismertesse a hegységképződés típusait, kapcsolatát a kőzetlemezek tulajdonságaival és mozgásaival. Tudjon ezekre példákat mondani. Ismertesse a gyűrődés és a vetődés folyamatát, összefüggésüket gyűrű- és röghegységek kialakulásával. Tudjon példákat mondani típusaikra, formáikra. Legyen képes ábrákon, fényképeken megkülönböztetni a gyűrű- és a röghegységeket formakincsük alapján. Sorolja fel a hegységképződés szakaszait. Csoportosítsa a hegységeket szerkezetük, magasságuk és formakincsük alapján.	Mutassa be a hegységképződési szakaszok egymásra épülését és összefüggéseit. Tudjon a hegységképződéshez kapcsolódó egyszerű folyamatábrákat készíteni, elemezni.
3.1.6. A kőzetburok (litoszféra) építőkövei	Hasonlítsa össze az ásványok és a kőzetek jellemzőit. Ismerje a kőszenek és a szén-hidrogének keletkezését. Tudja keletkezés szerint besorolni, csoportosítani és felismerni az alábbi ásványokat, kőzeteket, tudjon példát mondani előfordulásukra: kvarc, kőszén, mészkő, homok, homokkő, lösz, kőszénfajták, kőolaj, agyag, bauxit, vasérc, gránit, andezit, bazalt, márvány, palás kőzetek. Mondjon példát a felhasználásukra. Tudja jellemezni a gránitot, a bazaltot, az andezitet, a riolitot és tufaikat, a mészkövet, a dolomitot és a löszet.	Magyarázza és mutassa be példákon a lemezmozgások, a kőzetek keletkezése és átalakulása kapcsolatát. Lásza a kéregszerkezet és az ásványkincsek előfordulása közötti kapcsolatokat. Ismertesse a kőzetek anyagainak előfordulásukat: kvarc, kőszén, kőolaj, agyag, bauxit, vasérc, gránit, andezit, bazalt, márvány, palás kőzetek. Mutassa be az üledékes ércképződés folyamatát.
3.1.7. A Föld nagyszerkezeti egységei	Ismertesse a Föld nagyszerkezeti egységeit (ősföld, röghegység, gyűrűhegység, süllyedéktérület, óceáni medence, óceáni hátság, mélytengeri árok), és tudjon példákat mondani azok előfordulására. Mutassa meg térképen és ismerje fel a tudjon példát mondani a hazánkban előforduló szerkezeti formákra.	Mutassa be a Föld nagyszerkezeti egységeinek kialakulását és átalakulásukat a földtörténeti idők folyamán. Legyen képes (képeken, ábrákon) felismerni, megkülönböztetni a nagyszerkezeti egységeket. Tudja magyarázni ismeretei alapján a nagyszerkezeti egységek formakincsének kialakulását. Mutassa be példák alapján a nagyszerkezeti egységek szerepét a kontinensek fejlődésében.
Ósmasszívumok (ősföld)	Ismertesse az ósmasszívumok szerkezeti típusait (fedett, fedetlen), morfológiai típusait (hegyvidék, lépcsős vidék, letarolt síkság, táblás vidék) és a hozzájuk kötődő ásványkincseket.	
Röghegységek	Ismertesse a Kaledóniai-, a Variszkuszi-hegységrendszer tagjait. Jellemezze szerkezetüket és sorolja fel ásványkincseiket.	Mondjon példát az üledékes kőzetekből felépülő röghegységekre.
Gyűrűhegységek	Ismertesse az Eurázsiai- és a Pacifikus-hegységrendszer tagjait. Hasonlítsa össze a két hegységrendszert. Mutassa be ábra és kép segítségével az ősföldek, a röghegységek és a gyűrűhegységek formakincsét.	

Süllyedékterületek, síkságok	Ismertesse a síkság fogalmát, csoportosításukat tengerszint feletti magasságuk és keletkezésük szerint. Mutassa be gazdasági jelentőségüket. Tudjon példát az egyes típusokra.
3.1.8. A földfelszín formálódása	Ismerje fel konkrét példákban a felszínformálódás három fő típusait, a szállítás szállítóközeggel folyamatának fizikai és kémiai és anélküli formáit. változásait: - lepusztulás - aprózódás, mállás és legfontosabb előidézői; - szállítás - a legfontosabb szállító folyamatok; - felhalmozás - a külső erők és az ember szerepe. Tudja példákkal alátámasztani a külső és a belső erők, valamint az ember szerepét a felszínformálódásban. Legyen képes (képeken, ábrákon) felismerni, megkülönböztetni a felszínformálódáshoz kapcsolódó tipikus tájakat, tudja elhelyezni ezeket a megfelelő kontinenseken és földrajzi övezetekben. Ismerje fel képeken, ábrákon, modelleken a felszínformákat (középhegység, magashegység, mélyföld, alföld, fennsík, dombság, völgy, medence, hátság). Tudjon ezekre példát mondani a kontinensekről és hazánk területéről, tudja megmutatni ezeket a térképen és felismerni a térképészvázlatban. Tudja példákkal alátámasztani a külső és a belső erők, valamint az ember szerepét a felszínformálódásban. Ismerje fel képeken, ábrákon, modelleken a felszínformákat (középhegység, magashegység, mélyföld, alföld, fennsík, dombság, völgy, medence, hátság). Tudjon ezekre példát mondani a kontinensekről és hazánk területéről, tudja megmutatni ezeket a térképen és felismerni a térképészvázlatban.
3.2. A levegőburok	3.2.1. A légkör kialakulása, anyaga és szerkezete Tudja felsorolni és csoportosítani a légkört alkotó anyagokat. Értse a légkör fejlődését, összetételének változását. Tudjon egyszerű metszetrajzot készíteni és elemezni az atmoszféra minőségére az összetétel változását szerkezetéről. Tudjon következtetni a levegő bemutató adatsorokból. Ismerje a légkör szerkezeti felépítését, a szférák jellemzőit és a bennük lezajló változások lényegét. Tudjon példákat mondani az ózon lebomlását előidéző folyamatokra, Mutassa be az ózon jelentőségét az élővilág szempontjából. Tudjon példákat mondani az ózon lebomlását előidéző folyamatokra, legyen tisztában az általuk előidézett veszélyekkel, tudjon a megoldás lehetőségeiről.

3.2.2. A levegő felmelegedése	Tudja magyarázni a levegő felmelegedését a földrajzi helyzet és a napsugarak hajlásszöge alapján. Bizonyítsa példákkal a felmelegedést és a lehűlést módosító tényezők szerepét. Értelmezze ábra segítségével az üvegházhatás kialakulását, jelentőségét. Fogalmazza meg a felmelegedés és a lehűlés törvényszerűségeit. Mutassa be a hőmérséklet napi és évi járásának folyamatát és összefüggését a Föld fő mozgástípusaival. Tudja kiszámítani a napi és évi középhőmérsékletet, a napi hőingást, az évi közepes hőingást, az abszolút hőingást. Ismerje az izoterma fogalmát és származtatását. Legyen képes hőmérsékleti adatok grafikus ábrázolására és hőmérsékleti tematikus térképek olvasására. Tudjon példát mondani a hőmérsékletváltozás felszínalakító szerepére	Ismerje a hőmérséklet gazdasági jelentőségével kapcsolatos fogalmakat: tenyészidőszak, hőösszeg, napfénytartam. Alkalmazza fizikai ismereteit az üvegházhatás kialakulásának magyarázatában. Legyen képes hőmérsékleti tematikus térképek logikai elemzésére.
3.2.3. A légnyomás és a szél A légnyomás és a szél	Ismerje a légnyomás fogalmát, változásának okát. Magyarázza a szél kialakulását, kapcsolatát a hőmérséklet és a légnyomás változásával. Mutassa be a Föld forgásából származó eltérítő erő szerepét a légáramlás irányának kialakulásában.	Ismerjen trópusi ciklonokat és nevezetes helyi szeleket, szélrendszeret (hurrikán, tájfun, orkán, tornádó, parti szél, hegy-völgyi szél, városi szél), tudja bemutatni jellegzetességeiket. Ismerje a fön kialakulását és jelentőségét.
Ciklon és anticiklon	Ismertesse a mérsékelt övezeti ciklon és az anticiklon jellemzőit, kialakulásuk fő térségeit. Ismerje hatásukat az időjárásra és az éghajlatra.	Ismertesse a ciklon és az anticiklon keletkezésének feltételeit. Készítsen hozzá magyarázó rajzot.
Időjárási frontok	Magyarázza a hidegfront és a melegfront kialakulásának feltételeit, mozgásukat, felhőzetüket, csapadékszónáikat. Jellemezze keresztmetszet segítségével a hideg és a meleg frontot.	Legyen képes ismereteinek alkalmazásával légköri elemzésére.
A szél felszíninformáló tevékenysége	Mutassa be a szél pusztító, szállító és építő felszínalakító munkáját. Ismerje fel ábrán, képen a szél által formált képződményeket (homokfodor, homokbucka, szélbarázdá, kőgomba).	Értse az összefüggést a szél felszíninformálása és a többi természetföldrajzi tényező között. Mutassa be a szél által formált képződmények kialakulásának folyamatát.

3.2.4. Az általános légkörzés

Az általános légkörzés rendszere	Értse a magas és alacsony légnyomású, a leszálló és felszálló légáramlású övezetek kialakulását. Ismertesse az állandó szélrendszereket (passzátszelek, nyugatias szelek, sarki szelek) és kialakító tényezőiket. Legyen képes bemutatni az általános légkörzés rendszerét egyszerű rajzon.	Mutassa be ábra segítségével a függőleges légmozgások és a szelek kapcsolatát. Ismerje a futóáramlás fogalmát és szerepét. Alkalmazza a szélrendszerekről tanultakat kontinensek, konkrét tájak éghajlatának bemutatásában.
A monszun szélrendszer	Mutassa be magyarázórajz segítségével a mérsékelt és a forró övezeti monszun szélrendszer kialakulását és jellemzőit.	Ismertesse a passzát- és a forró övezeti monszun szélrendszer kapcsolatát. Ismerje a hőmérsékleti egyenlítő szerepét. Tudjon magyarázó ábrát készíteni a monszun szélrendszer kialakulásáról.
3.2.5. Víz a légkörben	Tudja használni a légköri folyamatok bemutatása során a következő fogalmakat: tényleges- és viszonylagos vízgőztartalom, telítettség, túltelítettség, harmatpont, kicsapódás, halmazállapot-változás. Tudja bemutatni ábra segítségével a felhőképződés folyamatát. Magyarázza a csapadékképződés és a különböző csapadékfajták kialakulásának folyamatát. Tudja példákkal alátámasztani a csapadék jelentőségét.	Ismerje fel a főbb felhőtípusokat. Értse, mikor és miért alakulnak ki, milyen időjárást eredményeznek. Alkalmazza a csapadékhoz kapcsolható természetföldrajzi összefüggéseket földrajzi övezetekre, kontinensekre, konkrét és elképzelt tájakra. Alkalmazza az összefüggést a levegő hőmérséklete és a lehetséges maximális vízgőztartalma között. Legyen képes vízgőztartalom-számítási feladatok megoldására. Ismerje a ködtípusait és keletkezésük körülményeit. Tudjon példákat mondani a csapadék felszínformáló hatására (leöblítés, vonalas erózió).
3.2.6. Az időjárás és az éghajlat	Értse az idő, az időjárás, az éghajlat egymáshoz való viszonyát, az időjárási és éghajlati elemek változásainak folyamatát, okait. Ismerje az időjárás-jelentés és előrejelzés lényegét a mindennapi életben és a gazdaságban, a meteorológiai mérőműszerek és a műholdfelvételek szerepét. Tudjon időjárási térképet olvasni. Tudjon tematikus térképeket (csapadék, szél, hőmérséklet) összehasonlítani, adatokból diagramot szerkeszteni. Tudja bemutatni példák alapján az emberi tevékenység légszennyező hatásait, következményeit, a szennyezés csökkentésének lehetőségeit.	Ismerje az éghajlat időbeli változásait, pl. a kőzetlemez-mozgások, az eljegesedés hatását és ezek magyarázatát. Értelmezze a mikroklíma fogalmát. Tudjon példákat mondani az időjárás változások biológiai hatásaira. Tudjon időjárás térképekből következtetéseket levonni, aktuális forrásanyagokat feldolgozni. Lássa a légkör egységes rendszerként való működését, legyen képes a Föld éghajlatára vonatkozó törvényszerűségek, szabályok megfogalmazására. Mutassa be a társadalmi eredetű éghajlatváltozások okait és következményeit.
3.3. A vízburok földrajza 3.3.1. A vízburok kialakulása és tagolódása	Ismerje a vízburok tagolódását. Értse a víz körforgásának folyamatát, halmazállapotának és helyének változásait. Tudja elemezni sematikus ábrán a napsugárzás és a víz körforgásának kapcsolatát, a párolgás és a csapadék szerepét.	Ismertesse a vízburok kialakulását.
3.3.2. A világtenger		

Az óceánok és a tengerek	Mutassa be az óceánok és a tengerek közötti különbségeket.	Tudja megkülönböztetni a beltengert és a peremtengert, tudjon rá példákat mondani és térképvázlaton bejelölni.
A tengervíz fizikai és kémiai tulajdonságai	Ismertesse a tengervíz felmelegedésének és lehülésének, fagyáspontjának sajátosságait, a víz fajhőjének és hőtároló képességének összefüggéseit. Mutassa be a sótartalom változásának összefüggését a párolgással, a csapadékkal, a hozzáfolyással.	Értse a tengervíz sótartalmának övezetes kialakulását. Tudja bemutatni a földrajzi tényezők összefüggéseinek alkalmazásával a sótartalom változását egy hosszúsági kör mentén.
A tengervíz mozgásai	Értse az óceán- és a tengervíz mozgási, áramlási rendszerének kialakulását és működését, lássa összefüggését az általános légkörzessel. Tudja megmutatni a térképen az alábbi áramlásokat: Golf-, Észak-atlanti-, Kuro-shio-, Labrador-, Oja-shio-, Humboldt-, Benguela-áramlás. Bizonyítsa tematikus térképek segítségével a tengeráramlások éghajlatmódosító hatását, kialakulását, és mondjon példát azokra.	Tudja összekapcsolni a térben az uralkodó szelek és a tengeráramlások térképét. Ismerje fel a légkörzési és a vízkörzési rendszer hasonlóságait, kapcsolatait.
A világtenger társadalmi-gazdasági hasznosítása	Értelmezze magyarázó ábra alapján a tengerjárást, lássa természeti és társadalmi-gazdasági következményeit. Tudja indokolni a delta- és a tölcsér-torkolat kialakulását. Bizonyítsa példák alapján a nagy kikötők kialakulása és a torkolattípus közötti kapcsolatot. Mutassa be a tengervíz mozgásai és a partformák közötti összefüggést, az ár-apály szintkülönbsége és a torkolattípus kialakulása közötti kapcsolatot.	Magyarázza a szökőár és a vakár kialakulásának feltételeit. Mondjon példát a tengeri üledék, az üledékes ásványkincsek és az ércek képződésére. Ismertesse a kitermelés lehetőségeit.

3.3.3. A felszíni vizek és felszínalakító hatásuk A tavak

Ismerje a tavak keletkezési típusait. Következtessen a térkép segítségével a tavak keletkezésére, elhelyezkedésük, alakjuk, mélységük alapján. Tudjon példákat mutatni az atlaszban az egyes típusokra. Ismerje fel a tavak állapotát, Ismerje fel a tavak állapotát fényképeken, ábrákon. Ismertesse a tavak pusztulásának okait és szakaszait. Értékelje a belső és külső erők munkájának következményeit, az néhány példa alapján a emberi tevékenység szerepét a mesterséges tavak létrehozásában, a tavak keletkezésében és céljairól és környezeti következményeiről. Tudjon példákat mondani a tavak környezeti értékeinek hasznosítási módjaira.

A folyóvizek	Alkalmazza az alábbi fogalmakat: vízgyűjtő terület, vízválasztó, fő- és mellékfolyó, lefolyásos és lefolyástalan terület, vízállás, vízhozam, vízjárás. Értse a folyó vízjárásának jellemzőit, összefüggéseit a földrajzi fekvéssel, a domborzattal és az éghajlattal. Tudja kiszámítani a folyó vízhozamát. Mutassa be ábrák, képek alapján a folyóvíz építő és romboló munkáját. Ismerje a folyó munkavégző képességét meghatározó tényezőket. Mutassa be példák alapján az emberi beavatkozások gyakorolt hatásait, mondjon véleményt azokról.	Bizonyítsa példákkal térkép alapján a domborzat és a szakaszjelleg összefüggését, térbeli összefüggéseket elemezni (sebesség, hordalékszállítás, vízhozam kapcsolata a felszínformálással). Legyen képes vízállás-jelentés értelmezésére. Ismerje fel konkrét példák a folyó munkavégző képességét meghatározó tényezőket.
3.3.4. A felszín alatti vizek	Magyarázza a felszíni és a felszín alatti vizek kapcsolatát. Ismertesse a felszín alatti vizek kialakulását, vizük mozgását és egymással való kapcsolatát. Tudja rendszerezni a felszín alatti vizeket különböző szempontok szerint. Mutassa be a kőzetminőség szerepét a felszín alatti vizek elhelyezkedésében és mozgásában, a talajvíz szintjének kapcsolatát a csapadékkal és a párolgással. Ismerje fel és jellemezze a felszíni és felszín alatti karsztformákat (víznyelő, dolina, polje, cseppkő, barlang, barlangi patak, karsztforrás).	Tudja összehasonlítani a felszíni és a felszín alatti vizek fizikai és kémiai tulajdonságait. Értelmezze a földtani szerkezet és a felszín alatti víztípusok kialakulásának kapcsolatát. Alkalmazza a geotermikus gradiensről tanultakat a felszín alatti vizek hőmérsékletének magyarázatában. Tudja ábrázolni egyszerű metszeten a karsztformákat. Ismerje a mészkő oldódásának kémiai folyamatát, a talaj- és növényborítottság szerepét a karsztosodásban.
3.3.5. A komplex vízgazdálkodás elemei	Ismerje a folyószabályozás lényegét és módszereit, mutassa be jelentőségét a társadalmi-gazdasági életben. Ismertesse a belvíz kialakulásának okait, az ár- és belvízvédelem feladatait. Mutassa be a víztározó és a vízlépcső szerepét. Sorolja fel a víznyerés lehetőségeit. Mutassa be a domborzat és a csapadék kapcsolatát a vízenergia hasznosításának lehetőségeivel, tudja ezt példákkal bizonyítani.	Tudjon következtetni a földrajzi elhelyezkedésből, a természet- és a társadalom-földrajzi jellemzőkből a vízigényekre és azok kielégítésének módjára.
	Ismertesse a vízkészlet hasznosításának lehetőségeit, módjait. Mutassa be példák alapján a vizek védelmének, a vízzel való takarékoságnak szükségességét.	Tudja példák alapján bizonyítani a nemzetközi összefogás szükségességét a vizek vízgazdálkodásban, a vizek védelmében, a vízzel való takarékoskodásban. Tudja példák segítségével bemutatni a nagy vízrendszerekbe való emberi beavatkozás helyi és regionális következményeit.

3.3.6. A jég és felszínformáló munkája	Mutassa be ábra alapján a hóhatár magasságának összefüggését a földrajzi szélességgel és a domborzattal. Hasonlítsa össze a belföldi és a magashegységi jégképződés folyamatát. Ismertesse a gleccserek és a belföldi jégtakarók felszínformálását, a jégpusztító és építő munkáját. Ismerje fel ábrán, fotón a jég által formált képződményeket (pl. jég csiszolta felszín, tóhátság, gleccservölgy, morénasánc, jég morénasíkság). Tudjon példákat említeni ezek földrajzi előfordulására és tudja megmutatni azokat a térképen.	Tudja magyarázni a jégképződés folyamatát. Tudja bemutatni konkrét tájakon a felszínformálásának következményeit.
3.4. A talaj	Ismertesse a talajképződés folyamatát. Jellemezze a leggyakrabban előforduló talajtípusokat, (pl. mezőségi talaj, barna erdei talaj, podzol, trópusi vörösföld, szikes), tudjon példát mondani földrajzi elhelyezkedésükre. Mondjon példákat a talaj pusztulását előidéző emberi tevékenységekre. Soroljon fel a talaj védelmét szolgáló megoldásokat, módokat.	Bizonyítsa az éghajlat meghatározó szerepét a talajok kialakulásában. Mutassa be az egyes talajszintek jellemzőit. Tudjon példákat mondani azonális talajok kialakulására. Mutassa be tematikus térképek összevetésével az éghajlat, a talajtípusok és a gazdálkodás összefüggéseit. Bizonyítsa a domborzati jellemzők, a gazdálkodási mód és a talajpusztulás összefüggéseit.
3.5. A geoszférák kölcsönhatásai		Mutassa be példák segítségével az egyes geoszférákban lezajló folyamatoknak a többi geoszférára gyakorolt hatását és azok következményeit. Tudjon példákat mondani a több geoszférára is kiterjedő környezeti ártalmakra, ezek kiváltó okaira és következményeire, a megelőzés és a megoldás lehetőségeire. Tudjon elemezni a témához kapcsolódó folyamatábrákat és szemelvényeket.

4. A természetföldrajzi övezetesség a Földön

4.1. A szoláris és a valódi éghajlati övezetek

Szoláris éghajlati övezetek

Tudja magyarázni egyszerű rajz készítésével a napsugarak hajlásszöge, az egységnyi területre jutó napsugárzás és a felmelegedés mértékének földrajzi szélességtől függő változását.

Tudja megmagyarázni a szoláris övezetek határainak elhelyezkedését.

Tudja bejelölni a térképvázlaton a szoláris éghajlati övezeteket, tudja pontos helyüket a földrajzi fókuszban.

Valódi éghajlati övezetek	Mutassa be, hogyan módosítják az óceánok, a tengeráramlások, a szélrendszerek, a földfelszín és a domborzati viszonyok az éghajlatot. Tudjon példát mondani tematikus térképek felhasználásával a szoláris övezeteket módosító tényezőkre. Mutassa be a szoláris és a valódi éghajlati övezetesség közötti különbséget.
4.2. A vízszintes földrajzi övezetesség	Értelmezze a földrajzi övezetesség fogalmát, rendszerét (övezet, öv, terület/vidék). Tudja megmutatni a térképen a földrajzi övezeteket, öveket és területeket. Bizonyítsa az éghajlati övezetesség meghatározó szerepét a többi földrajzi tényező jellemzőinek kialakulásában. Jellemezze az egyes területek éghajlati, vízrajzi és a törvényszerűségeket a földrajzi felszínformálódási sajátosságait, övezetesség elemeinek talaját és élővilágát. kapcsolatrendszerében Mutassa be, hogyan befolyásolják a (talajképződés folyamata, természetföldrajzi jellemzők a vízháztartást befolyásoló tényezők, társadalom lehetőségeit az egyes felszínformálódási folyamatok). Ismerje a különböző övezetek, övek környezeti problémáit. Ismerje fel és jellemezze Tudjon tematikus térképek fényképek, ábrák alapján a földrajzi összehasonlításával komplexen övezetesség tipikus területeit. jellemezni, kontúrtérképen Tudja elemezni a Föld és a feltüntetni éghajlati övezeteket, kontinensek zonalitását bemutató öveket, területeket/vidékeket. tematikus térképeket, diagramokat. Legyen képes az övezetességet bemutató komplex szelvény elemzésére. Tudjon klímadiagramot értelmezni és összehasonlítani. Ismerjen fel éghajlati öveket, területeket és vidékeket klímadiagramok alapján.
4.3. A forró övezet	Ismerje az egész övezetre jellemző közös földrajzi sajátosságokat. Tudjon az övezetességet bemutató komplex szelvényt készíteni az Egyenlítő és a térítőkörök között egy adott hosszúsági kör mentén. Tudja bemutatni a környezeti tényezők és a természetes növénytakaró jellegének változását az Egyenlítő és a térítőkörök között.
Egyenlítői öv	Értse az övek elkülönítésének szempontjait. Jellemezze az egyenlítői éghajlat sajátosságait. Mutassa be a passzát szélrendszer szerepét az éghajlat sajátosságainak kialakításában, az összefüggést a vízháztartás és a felszínformálás, a csapadék eloszlása és a folyók vízjárása között. Jellemezze az öv élővilágát, talaját. Tudja felsorolni legfontosabb alkalmazkodását a környezeti gazdasági növényeit, ismerje az tényezőkhöz az övben. övben folyó gazdálkodás típusait. Ismertesse az övre jellemző gazdálkodás környezeti problémáit és következményeit.

Átmeneti öv	Tudja összehasonlítani a nedves és száraz szavanna éghajlati sajátosságait, értse a különbségek jelentőségüket. okát. Mutassa be az összefüggést a passzát szélrendszer és az éghajlat átmeneti jellegének kialakulása között. Értelmezze a száraz és csapadékos időszak váltakozásának hatását a vízjárásra, a vízháztartásra, a felszínformáló folyamatokra és az élővilágra.	Tudja bemutatni az átmeneti övben a felszínformáló folyamatokat és a Száhelövezet elsivatagosodásának okaival.
Térítői öv	Mutassa be a különböző szavannatípusok növény- és állatvilágának jellegzetességeit. Tudja felsorolni az övben természetesen előforduló fontos gazdasági növényeket és tenyésztett állatokat. Ismerje a trópusi sivatagi éghajlat sajátosságait, értelmezze az állandóan leszálló légáramlás szerepét a kialakulásában. Mutassa be biológiai ismeretei alapján az élővilág alkalmazkodását a szélsőséges környezeti tényezőkhöz. Mutassa be a külső erők felszínformáló szerepét az övben.	Legyen tisztában a szavannagazdálkodás ökológiai problémáival, a Száhelövezet elsivatagosodásának okaival. Hasonlítsa össze a különböző sivatagok kőzetanyagú jellegzetességeit.
Monszun vidék	Ismertesse az időszakos vízfolyások, a jövevényfolyók és az oázisok szerepét a gazdálkodásban. Tudja felsorolni és térképen megmutatni Földünk jelentős zonális sivatagjait. Tudja jellemezni a forró övezeti monszun éghajlatot. Ismerje a monszunesőzések szerepét a felszínformáló folyamatokban, a talajképződésben, a gazdálkodásban. Tudjon felsorolni a vidékre jellemző kultúrnövényeket.	Tudja magyarázni a gyenge minőségű sivatagi vázталajok kialakulását. Magyarázza a Hinduszáni-félsziget példáján a trópusi monszun kialakulását, a nyári és a téli monszun, a domborzat szerepét a csapadék térbeli és időbeli eloszlásában. Mutassa be az összefüggést a forró övezeti monszun éghajlat és a monszungazdálkodás sajátosságai között.
4.4. Mérsékelt övezet	Ismerje az övezet egészére jellemző közös földrajzi sajátosságokat. Értse az övezet öveinek elkülönítési szempontjait.	Legyen képes jellemezni a mérsékelt övezetről egy adott hosszúsági vagy szélességi kör mentén készült komplex szelvényt. Tudja bemutatni tematikus térképek segítségével egy kontinensen az övezetességet és kialakulásának okait.
4.4.1. Meleg mérsékelt öv Mediterrán terület	Ismerje a mediterrán éghajlat jellegzetességeit, értse az összefüggést az évszakok jellege és az uralkodó szélrendszer változása között. Tudja jellemezni a természetes növénytakarót, talajt. Sorolja fel a mediterrán gazdálkodásra jellemző növényeket, tenyésztett állatokat, a gazdálkodás sajátosságait.	Értse a meleg mérsékelt övön belüli földrajzi különbségek okait. Ismerje fel az éghajlat, a természetes növénytakaró és a kőzetminőség szerepét a talajképződésben.

Monszun terület	Tudja indokolni a mediterrán és a mérsékelt övezeti monszun éghajlat elhelyezkedését, eltérő jellemzőit. Értse a szélirány változása és a csapadék mennyisége és időbeli eloszlása, valamint a folyók vízjárása közötti összefüggést. Tudja megnevezni és jellemezni a terület természetes növénytakaróját, felsorolni a természetett növényeit.	Tudja összehasonlítani a forró övezeti és a mérsékelt övezeti monszun éghajlatot.
4.4.2. Valódi mérsékelt öv	Mutassa be az óceántól való távolság és a nyugati szelek hatását a természetföldrajzi tényezők NY-K irányú változásaira.	Igazolja a különböző éghajlati diagramok és keresztmetszeti ábrák összehasonlító elemzésével a kontinentalitás NY-K irányú fokozódását. Ismerje a környezeti tényezők szerepét a növénytermesztés és az állattenyésztés jellegének, jellemzőinek változásában.
Óceáni terület	Mondjon példát az óceánok és a tengeráramlások éghajlat-módosító hatására. Mutassa be az összefüggést az éghajlat és a mezőgazdasági hasznosítás között.	
Mérsékelt szárazföldi terület	Ismertesse a nedves kontinentális éghajlat átmeneti jellegét. Mutassa be a terület természetföldrajzi tényezőinek összefüggéseit. Ismertesse a területen folyó gazdálkodást.	
Szárazföldi terület	Tudja jellemezni a száraz kontinentális éghajlatot. Mutassa be az éghajlat kialakulásának okait. Ismerje a folyók vízjárásának jellemzőit. Tudja bemutatni a terület gazdasági hasznosításának lehetőségeit.	Vegyé észre a hasonlóságokat és a különbségeket a nedves és a száraz kontinentális éghajlat sajátosságai között. Ismertesse a füves puszta, a sztyep, a préri és a pampa területi különbségeit. Ismerje a terület speciális környezeti problémáit (nem művelt területek feltörése, túllöntözés), kialakulásuk okait. Tudjon példát mondani lehetséges megoldásaikra.
Szélsőségesen szárazföldi terület	Ismertesse a mérsékelt övezeti sivatagi éghajlat jellegzetes vonásait, a tengerektől való távolság és a domborzat szerepét a kialakulásában. Mutassa be a hő- és fagyaprózódás felszínformáló szerepét. Ismerje az időszakos vízfolyások, a lefolyástalan területek kialakulásának okait. Ismerje a terület gazdasági hasznosításának lehetőségeit.	Tudja összehasonlítani a forró és a mérsékelt övezeti sivatagi éghajlat diagramját, az éghajlatot meghatározó tényezőket. Ismerje a szikesedés, illetve a másodlagos szikesedés folyamatát, okait.
4.4.3 Hideg-mérsékelt öv	Jellemezze a tajga éghajlatot. Indokolja, miért csak az északi félgömbön alkot összefüggő övet a tajga. Ismertesse az elmocsarasodás okait. Tudja jellemezni a növénytakarót és a talajt. Ismerje az öv gazdasági hasznosításának lehetőségeit.	Mutassa be, mely okok hátráltatják az öv gazdasági hasznosítását. Bizonyítsa példákkal a tajga irtásának környezeti következményeit.

4.5. A hideg övezet	Tudja bemutatni az övezet egészére jellemző természetföldrajzi tényezőket és kialakulásuk okát. Ismerje a sarkkörü és a sarkvidéki öv elkülönítésének szempontjait. Ismertesse, hogyan befolyásolják a hideg övezet természetföldrajzi jellemzői a társadalom lehetőségeit.	Magyarázza az állandó sarki nappal és éjszaka kialakulását, hosszúságának É-D-i irányú változását.
Sarkkörü öv	Mutassa be a tundra éghajlat sajátosságait, és ezek a következményeit.	Ismertesse a talajképződésnek és a felszínformálódásnak az övre jellemző vonásait.
Sarkvidéki öv	Tudja jellemezni az állandóan fagyos éghajlatot. Ismerje fel hatásait a többi természetföldrajzi jellemző és az élővilág területi elterjedésében.	Tudja magyarázni a belföldi jégtakaró eltérését az északi és a déli félgömbön.
4.6. A függőleges földrajzi övezetesség	Mutassa be az összefüggést a tengerszint feletti magasság és a környezeti tényezők változása között. Ismertesse a függőleges és a vízszintes övezetesség hasonlóságait, eltéréseit és összefüggéseit. Mutassa be, hogy a hegységekben miért és hogyan változik az éghajlat. Mutassa be keresztmetszeti ábrák segítségével a forró és a mérsékelt övezeti hegységek függőleges övezetességét, a gazdálkodás lehetőségeit.	Tudja bemutatni a külső erők magassággal változó felszínformáló szerepét a magashegységekben. Legyen képes függőleges övezetességet bemutató keresztmetszvényt készíteni. Ismerje az egyes függőleges övek gazdasági hasznosításának lehetőségeit, tudjon példát mondani azok különbségeire a Föld különböző vidékein.

5. A népesség- és településföldrajz

5.1. A gazdálkodás övezetessége és hatása a környezet állapotára	Tudja bemutatni az élelmiszer-termelés övezetenként, területenként eltérő lehetőségeit és a mezőgazdasági termelés módjait. Hasonlítsa össze a növénytermesztés vízszintes és függőleges övezetességgel összefüggő rendszerét.	Tudjon példákat mondani az övezetesség és a táj eltartóképességének kapcsolatára, az övezetesen elrendeződő természeti erőforrásokra.

Mondjon példát olyan országokra, ahol a mezőgazdasági termelés a függőleges övezetességhez igazodik. Mutassa be a trópusi erdőirtások következményeit, a szavannák túllegeltetésének, a növényzet felégetésének hatásait. Ismertesse a mérsékelt erdőirtások, a füves területek feltörésének, túllegeltetésének következményeit.

Tudja példákkal érzékeltetni, hogyan igazodnak a természetföldrajzi övezetességhez a gazdasági élet mezőgazdaságon kívüli ágai. Mutassa be ábrások segítségével a földrajzi környezet társadalmi tevékenységek hatására bekövetkezett változásait. Tudja térképen megmutatni, munkatérképre berajzolni az életközösségek környezetkárosodással leginkább sújtott területeit. Mondjon példákat arra, hogyan kezeli a társadalom az övezetek, övek, területek környezeti problémáit. Mondjon példákat az emberi tevékenység kiterjesztésének (bányászat, vadászat) várható következményeire a hideg övezetben.

5.2. A népesség földrajzi jellemzői

A népesség számbeli alakulása, összetétele

Ismerje a népesség számának történelmi alakulását. Mutassa be a demográfiai robbanás okait, összefüggéseit, következményeit. Magyarozza példák alapján a természetes szaporodást befolyásoló tényezőket.

Tudja összekapcsolni a korfán tapasztalható eltéréseket történelmi eseményekkel. Mutassa be a népesedési szakaszok és a korfa alakjának összefüggését.

Tudja kiszámítani a természetes szaporodás nagyságát. Jellemezze a népesedési szakaszokat, értse az eltérések okait.

Ismertesse az előregedő és a fiatalodó társadalmak korösszetételéből adódó társadalmi-gazdasági következményeket.

Tudja leolvasni korfáról az adatokat. Vonjon le következtetéseket a különböző társadalmi és gazdasági fejlettségű országokra vonatkozó népesedési adatokból.

Tudja példákon bemutatni a népességgyarapodás környezeti következményeit. Mutassa be a foglalkozási átrétegződés okait és módjait.

Tudja adatok felhasználásával bemutatni a népesség kor- és foglalkozási szerkezetét. Tudjon következtetni a gazdasági fejlettségre a foglalkozási szerkezet alapján.

A népesség területi eloszlása

Tudja kiszámolni adatok alapján a népsűrűséget. Nevezze meg és mutassa meg térképen a Föld legnagyobb népességkoncentrációit.

Indokolja a mai népességeloszlást és a népességvándorlások irányait. Tudja bizonyítani statisztikai adatok alapján az urbanizálódás és a gazdasági fejlettség összefüggéseit.

Magyarozza meg a népesség egyenlőtlen elrendeződésének okait és következményeit. Értelmezze a falusi és városi népesség országonként eltérő arányait és annak összefüggéseit a gazdasági fejlettséggel. Ismerje és tudja megmutatni az emberfajták földrajzi elhelyezkedését.

Tudjon példákat mondani a népességvándorlások típusaira, tudja azokat összekapcsolni történelmi eseményekkel. Készítsen rendszerező vázlatot a népesedési folyamatokról, a túlnépesedés kialakulásáról és következményeiről tipikus földrajzi helyeken. Értse a nagyrosszok kialakulásának földrajzi és környezeti okait.

5.3. A települések földrajzi jellemzői	Csoportosítsa a településeket szerepkörük szerint. Mutassa be példák alapján a város kialakulásának folyamatát. Tudja magyarázni a városodás és a városiasodás folyamata közötti különbségeket. Igazolja az infrastruktúra fontosságát a városfejlődésben. Tudja felismerni képeken, ábrákon és leírásokban a városok övezeteit, eltéréseit a különböző földrészekben. Mutassa be a falvak kialakulásának folyamatát. Csoportosítsa a falvakat méretük, alaprajzuk és funkciójuk szerint. Ismerje a tanya változó szerepét és típusait. Tudja bemutatni a változások okait. Ismerje az agglomeráció, a bolygóváros és az alvóváros fogalmát, mutassa be kialakulásuk folyamatát, tudjon példát mutatni ezekre a térképen. Mutassa be példákkal a nagyvárosi étellel járó környezeti és társadalmi gondokat, tudjon a megoldásukra tett intézkedésekről.	Tudja példákkal igazolni a település szerepköre, alaprajza és arculata közötti összefüggést. Ismertesse a városokba áramlás eltérő okait a Föld különböző gazdasági fejlettségű térségeiben. Mutassa be a mai falvak átalakulási folyamatát, a falvak szerepének átértékelődését. Mutassa be a tanyavilág kialakulásának okait. Mutassa be a tanya és a farm közötti hasonlóságokat és különbségeket. Tudjon bemutatni tipikus hazai és külföldi agglomerációs térséget. Ismerje föl ábrákon és képeken a különböző földrajzi övezetek és településképének, építkezésének sajátosságait.

6. A világ változó társadalmi-gazdasági képe

6.1. A világgazdaság általános jellemzése, szerkezetének átalakulása és jellemző folyamatai A világgazdaság felépítése, ágazatai A gazdasági fejlettség és területi különbségei	Mutassa be a világgazdaság ágazati felépítését. Mutassa be az egyes társadalmi tényezők szerepét (pl. munkaerő minősége, népesség struktúrája, hagyományok, a rendelkezésre álló tőke stb.) a gazdasági életben. Sorolja fel a gazdasági fejlettséget alakító tényezőket. Tudja csoportosítani gazdasági fejlettségük szerint az országokat, és mondjon példát azokra. Tudja értelmezni és alkalmazni a gazdasági fejlettség mutatóit, az összehasonlítás módszereit. Mutassa be példák alapján a gazdasági fejlettség területi különbségeit. Mutassa be példákon keresztül a gazdasági fejlettség kapcsolatát az életszínvonallal.	Tudja példákkal bemutatni, hogy milyen gazdasági szerkezetű országokat érint hátrányosan a cserearányromlás. Készítsen vázlatot a nemzetközi munkamegosztás és a világkereskedelem kialakulási folyamatáról. Bizonyítsa példákkal, hogy az országok gazdasági fejlettségi csoportokba sorolása csak több mutató alapján megbízható. Mutassa be példákkal az eltartott és a foglalkoztatott népesség arányának, a mezőgazdasági termelés fejlettségi mutatóinak, a külkereskedelem mutatóinak és a gazdaság fejlettségének összefüggéseit. Tudja alkalmazni konkrét példákban az életszínvonal és az életminőség mérésére szolgáló mutatókat.

A világgazdaság működése és folyamatai	Bizonyítsa példákkal a világgazdaság rendszerként való működését. Mutassa be modell segítségével a piacgazdaság működését, elveit. Tudjon példákat mondani a nemzetközi tőke-összefonódásokra. Ismertesse a multinacionális vállalatok kialakulását. Értelmezze modell segítségével a multinacionális vállalatok működését.	Ismerje fel leírásokban és hírekben a globalizáció folyamatát, jelenségeit. Tudja, hogyan működik a monetáris világgazdaság és a piacgazdaság. Hasonlítsa össze a piacgazdaság és a tervgazdaság működését, a gazdaságirányítás direkt és indirekt módszereit. Mutassa be a működőtőke mozgásának legfőbb irányait és hatásait a gazdasági fejlődésben. Mutassa be modellek segítségével a világgazdaság jövőjével kapcsolatos elképzeléseket.
6.2. A termelés, a fogyasztás és a kereskedelem kapcsolata	Vázolja fel a nemzetközi munkamegosztás és a világgereskedelem kialakulásának folyamatát. Mutassa be a világgereskedelem legjelentősebb irányait és főbb országcsoportjait, országait. Mutassa be példákkal a külkereskedelem áruszerkezetének összefüggését a fejlettséggel. Bizonyítsa az egyéb szolgáltatások szerepét és jelentőségét a kereskedelemben. Nevezzen meg fontos kereskedelmi társulásokat. Készítsen vázlatot az európai integrációs folyamatról.	Értelmezze példák bemutatásával a protekcionizmus, a vámok, az exportkényszer, a barter, a munkaerőpiac, az embargó, az árudömping, a tőkepiac szerepét a világgazdaságban. Érzékeltesse példákkal a WTO szerepét, jelentőségét. Tudjon példákat mondani a világgpiactól való különböző fajtájú és mértékű függőség okaira. Érveljen az integráció szükségessége mellett és ellen.
6.3. A világ élelmiszer-gazdaságának jellemzői és folyamatai	A mezőgazdaság és az élelmiszer-gazdaság kapcsolata Értékelje az élelmiszer-gazdaság szerepét a gazdasági életben. Mutassa be példákkal a természeti tényezők és a mezőgazdaság szoros kapcsolatát. Hasonlítsa össze a mezőgazdasági termelés típusait. Magyarázza meg az eltartóképesség eltérő alakulását a különböző társadalmi-gazdasági fejlettségű régiókban. Legyen képes az élelmiszer-gazdasággal kapcsolatos tematikus térképek logikai olvasására, az ábrázolt összefüggések feltárására. Tudja megállapítani statisztikai adatsorok alapján a mezőgazdasági termelés földrajzi eloszlását. Mondjon példát a mezőgazdasági termelés következtében fellépő környezetkárosító folyamatokra.	Elemézzon a mezőgazdaság történeti fejlődését bemutató ábrát. Mutassa meg térképen a legnagyobb mezőgazdasági termelők és fogyasztók földrajzi elhelyezkedését. Tudjon példát mondani tájakra, országokra, ahol a kedvezőtlen természeti adottságok ellenére is magas színvonalú a mezőgazdasági termelés. Mutassa be az élelmiszer-termelést befolyásoló társadalmi tényezők szerepét különböző országcsoportok példáján. Indokolja az élelmiszer-gazdaság legdinamikusabb ágazatainak fejlődését. Értelmezzen jellemző birtokkoncentrációkat és tulajdonformákat bemutató ábrákat.
Növénytermesztés	Mutassa meg a térképen a művelésre alkalmas területek földrajzi eloszlását, kapcsolatát a földrajzi övezetességgel. Tudja csoportosítani a termesztett növényeket és megnevezni termesztésük legfontosabb körzeteit.	Mutassa be az ókori öntözéses kultúrák mai mezőgazdasági jelentőségét. Értelmezze a növénytermesztés állattenyésztést kiszolgáló szerepét.

Állattenyésztés	Mutassa be, hogyan igazodnak az állattartás állattenyésztés főbb módjai a típusa és a társadalmi, gazdasági természeti és társadalmi fejlettség összefüggéséhez. Nevezze meg a minőségi állattartás feltételeit. Tudjon adatokból következtetni az állattenyésztés fejlettségére. Mutassa be néhány speciális állat szerepét (jak, bivaly, láma, teve, Mutassa be példákkal a vallások és rénszarvas) az egyes országok a társadalmi szokások hatását az társadalmi-gazdasági életében. állattartásra.
Erdőgazdálkodás, hal- és vadgazdálkodás	Mutassa meg a térképen a legnagyobb erdőállománnyal rendelkező, fakitermelő országokat. Mutassa be ábraelemzés során az erdőgazdaság és a feldolgozóipar kapcsolatát. Sorolja fel a legfontosabb erdőtípusokat és a gazdasági szempontból jelentős, értékes fafajtákat. Mutassa be az erdők ökológiai szerepét és az erdőket veszélyeztető folyamatokat. Nevezze meg a halászat fő területeit a Földön. Keressen összefüggést a természeti adottságok, a hagyományok és a halászat jelentősége között. Sorolja fel a legfontosabb tengeri halászhatókat és a legnagyobb mennyiségben kifogott halfajokat. Mutassa be a túlhalászás okait és veszélyeit.
6.4. A világ energiagazdaságának iparának átalakulása Energiagazdaság	Tudja csoportosítani az energiahordozókat. Ismerje az energiahordozók keletkezésének módját. Sorolja fel a különböző energiahordozók alkalmazásának előnyeit és hátrányait. Tudja megmutatni a térképen a világ legfontosabb kőszén-, kőolaj- és földgáz-lelőhelyeit. Tudja összehasonlítani az energiahordozók kitermelésének és felhasználásának területi elhelyezkedését. Olvassa le adatsorokból az energiahordozók felhasználásában bekövetkezett változásokat, és értelezze ezek hátterét. Mutassa be az energiagazdaság szerepét a gazdasági életben. Mondjon példákat az energiagazdaság okozta környezeti problémákra, érveljen a környezetkímélő termelés szükségessége mellett. Ismerje az egyes energiahordozók gazdaságosságát meghatározó tényezőket. Mutassa be a kőolajválság eltérő hatását a különböző országcsoportokra. Hasonlítsa össze a különböző gazdaságok fejlettségű energiaigényeit és energiahatékonyságát. Tudja felbecsülni a világ energia-felhasználásában a jövőben bekövetkező változásokat, a megújuló energiaforrások várható szerepét. Mutassa be az energiagazdaság környezeti veszélyeit. Ismertesse az energiatermelésből adódó környezeti gondok megoldására kidolgozott elképzeléseket.

Ipar	Mutassa be adatsorok vagy diagramok alapján az ipar változó jelentőségét a gazdasági életben. Tudja használni az ipar fejlettségének jellemzésére alkalmas mutatókat. Tudja csoportosítani az ipar ágait, ágazatait. Nevezze meg a főbb iparágak telepítő tényezőit. Magyarozza meg az ipar szerkezetének a fejlettségtől függő alakulását, jellemzőit és a szerkezetváltás folyamatát. Tudjon példákat mutatni a térképen a kitermelő- és a feldolgozóipari körzetekre, valamint a nagy hazai és nemzetközi ipari tömörülésekre. Mutassa be a telepítő tényezők szerepét és azok átértékelődését az iparvidékek életében. Tudjon összefüggéseiben bemutatni egy tipikus gazdasági régiót. Mutassa be példák alapján az ipari termelés környezetkárosító hatásait.	Mutassa be az ipari és a technológiai parkok szerepét, tudjon ezekre példát mondani. Indokolja az ipar 20. századi nagy területi átrendeződéseit. Tudja példákkal bemutatni a technológiai és a területi kapcsolatokat az ipari termelésben. Értelmezze példák alapján a beszállítói, az alapanyaggyártó és a feldolgozó-összeszerelő szerepkör jelentőségét a világ ipari termelésében. Mutassa be ezek hatását a benne érintett országok gazdaságára.
6.5. A harmadik és a negyedik szektor jelentőségének növekedése A közlekedési, szállítási infrastruktúra	Értékelje a közlekedés társadalmi-gazdasági szerepét. Mutassa be a közlekedési hálózat kialakulása és a természeti adottságok közötti összefüggést. Értékelje az egyes szállítási módok előnyeit és hátrányait. Ismertesse a hagyományos közlekedési módokat és az azok kombinálásával kialakult új szállítási lehetőségeket. Mutassa be diagramok segítségével a közlekedési ágazatok arányában történt változásokat, értse ezek okát. Olvassa le tematikus térképről az áruszállítás legfontosabb irányait. Mutassa be példák segítségével az egyes közlekedési-szállítási módok környezetkárosító hatásait, ismertesse a csökkentés lehetőségeit.	Tudja magyarázni a kőolajválság közlekedésre gyakorolt hatását. Mutassa be a közlekedés fejlettsége és az idegenforgalom közötti kapcsolatot. Mondjon európai és hazai példákat a közlekedésfejlesztés, -átalakítás legfontosabb szempontjaira.
Egyéb infrastruktúra	Indokolja a hírközlés fontosságát a társadalmi-gazdasági élet fejlődésében.	Mutassa be szemelvények és adatsorok összehasonlító elemzésével az infrastruktúra kapcsolatát az életminőséggel.
A harmadik és a negyedik szektor	Mutassa be diagramok, adatok segítségével a harmadik és a negyedik szektor szerepének időbeli átalakulását. Illusztrálja példákkal a szolgáltatás jelentőségének és belső arányainak változását.	Magyarozza meg a tercier és a kvaterner szektor szerepének időbeli változását. Érzékeltesse példákkal a harmadik és a negyedik szektor jelentőségét a mai világgazdaságban és a társadalmi életben.

A működőtőke és a pénz világa	Mutassa be a szükséglet és a gazdasági egyensúly összefüggését. Tudja felsorolni a költségvetés fő összetevőit. Sorolja fel az infláció kialakulásának, növekedésének okait és következményeit.	Magyarázza az adósságválság okait és gazdasági következményeit. Tudjon példát mondani inflációt és költségvetési hiányt gerjesztő folyamatokra. Hasonlítsa össze a főbb gazdasági vállalkozási formákat.

7. A világgazdaságban különböző szerepet betöltő régiók, országcsoportok és országok

7.1. A világgazdasági pólusok	Mutassa meg a térképen a világgazdasági pólusokat és azok vezető országait. Magyarázza meg a világgazdasági pólusok kialakulásának okait és folyamatát. Mutassa be összehasonlító adatsorok vagy diagramok alapján a pólusok világgazdasági jelentőségét.	Mutassa be a világgazdasági pólusok területi átrendeződését. Mondjon példákat a világgazdasági pólusokon belüli országok egymás közötti kereskedelmi kapcsolataira és társulásaira.
7.2. A világgazdaság peremterületei	Magyarázza meg a periféria-térségek kialakulásának okait. Értelmezze a periféria helyzet társadalmi-gazdasági következményeit. Mutassa meg térképen a Föld különböző területeinek periféria-országait.	Hasonlítsa össze a centrum- és a periféria országok világgazdasági szerepkörét. Tudja értékelni az eltérő fejlettségű periféria-országok felzárkózásának különböző tényezőit. Csoportosítsa a periféria-országokat fejlettségük szerint.
7.3. Egyedi szerepkörű országcsoportok és országok	Soroljon fel példákat a különféle egyedi szerepkörököt betöltő országcsoportokra és országokra. Mutassa be az egyoldalú gazdasági szerepkörű országok (pl. „banánköztársaságok”, nyersanyag-kitermelő, főként bér munkát végző országok, idegenforgalmi szolgáltatásból élő) gazdasági nehézségeit adatsorok és képek segítségével. Értékelje az „olajországok” világgazdasági jelentőségét és a tranzitországok szerepét. Mutassa be példák alapján a társadalmi sajátosságok (pl. vallási és nemzetiségi összetétel, gyarmati múlt) jelentőségét az egyedi szerepkörök kialakulásában.	Mutassa be példákkal a különféle egyedi szerepkörű országok jelentőségét a világgazdaság működésében. Válaszolja fel a trópusi üdülőszigetek és az adóparadicsomok kialakulásának okait, gazdaságuk jellemzőit. Mutassa be példák alapján a nemzetközi gazdasági-politikai összefonódások alapján működő országok gazdaságát. Mutassa be az ENSZ, az EFTA, a NAFTA, az OECD, az Európa Tanács, a WHO, a Vöröskereszt és a Vörös Félhold szervezetek működési területeit.

8. Magyarország

8.1. A Kárpát-medence természet-társadalom-földrajzi sajátosságai	Tudja elhelyezni hazánkat a térképen, a földgömbön, Európában és a Kárpát-medencében. Értse az összefüggést a medence-jelleg és az egyéb természeti tényezők között, tudjon Tamassza alá példákkal a regionális együttműködés szükségességét a Kárpát-medencében. Jellemezze tematikus térkép alapján a Kárpát-medence nemzetiségi összetételét.	Tudja önállóan elemezni a földrajzilag nyitott határ és a zárt medencehelyzet következményeit. Használjon a bizonyításhoz különféle tematikus térképeket. Értékelje a központi fekvés és a tranzithelyzet előnyeit és hátrányait. Magyarozza a társadalmi-gazdasági átalakulás folyamatát és következményeit a Kárpát-medencében. Tudjon példákat mondani a határainkon átnyúló eurorégiókra és együttműködésekre.
8.2. Magyarország természeti adottságai Földtani adottságok	Ismerje fel és magyarázza folyamatára segítségével a földtörténeti idők meghatározó jelentőségű, főbb geológiai eseményeit. Tudja megnevezni és megmutatni a térképen az egyes időszakok főbb képződményeit. Ismertesse hazánk legfontosabb felszínalkotó és hasznosítható kőzeteit, területi előfordulásukat, felhasználásuk lehetőségeit.	Mutassa be a Kárpát-medence fejlődésének lemeztectonikai folyamatait. Ismerje az időszakok, korok eseményeit és hazai földtörténeti emlékeit. Lássza az összefüggést az európai kontinens és a Kárpát-medence kialakulása között, bizonyítsa azt szerkezeti térkép segítségével.
Hazánk éghajlata	Értse a földrajzi helyzet éghajlati következményeit, a legfontosabb módosító tényezőket. Tudja jellemezni hazánk éghajlatát tematikus térképek és éghajlati diagramok segítségével. Tudja elhelyezni az éghajlati övezetesség rendszerében hazánk éghajlatát. Mutassa be példákkal, milyen hatást gyakorolnak hazánk éghajlatára a különböző irányból érkező légtömegek, légköri képződmények.	Ismerje az egyes éghajlati elemek értékeinek hazai eloszlási jellegzetességeit. Bizonyítsa példákkal az éghajlat és az egyéb természeti tényezők közötti összefüggéseket.
Hazánk vízrajza	Tudja megnevezni kontúrtérképen hazánk legjelentősebb folyóit, tavait és jellemezze azokat. Értékelje felszíni vizeink hasznosításának gazdasági jelentőségét. Ismerje a felszín alatti vizek hazai előfordulásait, jellegzetességeit, hasznosítását. Ismerje fel képen és ábrán a vizeinkhez kapcsolódó jelenségeket, folyamatokat. Tudja magyarázni vizeink környezeti és minőségi problémáit. Mutassa be a folyószabályozási munkákat. Mondjon példákat a vízvédelem hazai lehetőségeire és megoldásaira.	Legyen képes többtényezős földrajzi összefüggések bizonyítására (medence-jelleg, földtani felépítés, éghajlat, felszíni és felszín alatti vízkészlet és jellemzőik). Bizonyítsa például a vízszennyezés helyi és regionális összefüggéseit, a nemzetközi összefogás szükségességét a Kárpát-medencében.
Hazánk élővilága és talajai	Mutassa be tematikus térképek alapján a természetes növénytakaró területi változásait, a legjelentősebb talajtípusok elhelyezkedését.	Mutassa be az éghajlat, a természetes növénytakaró és a talaj összefüggéseit hazánk területén.

8.3. Magyarország
társadalmi-gazdasági
jellemzői

Népesség- és Ismerje hazánk fő népesedési Tudja történelmi ismereteinek
település-földrajzi jellemzők folyamatait és azok alkalmazásával a népesség
társadalmi-gazdasági nemzeti összetételét, területi
következményeit. eloszlását bemutató tematikus
Értelmezze hazánk korfáját. térképeket, statisztikai adatsorokat,
Olvassa le diagramokról és korfákat elemezni és
elemezze a népességszám, a összehasonlíthatni.
természetes szaporulat alakulását. Bizonyítsa a népességmozgások
Tudjon megnevezni magas és összefüggését a gazdasági-politikai
alacsony népsűrűségű területeket, helyzettel.
tematikus térképek alapján Vonjon le következtetéseket az
indokolja a különbségeket. ország népességszámát előrejelző
Tudja, hogy milyen nemzetiségek és adatokból.
hol élnek hazánkban. Értse az összefüggést a
Ismertesse a magyarság gazdasági-társadalmi jellemzők és a
elhelyezkedését a foglalkozási szerkezet átalakulása
Kárpát-medencében és a világban. között.
Mutassa be a hazai foglalkozási Ismertesse az összefüggést hazánk
szerkezetet, átalakulását, társadalmi-gazdasági fejlődése és
magyarázza az okait. annak történelmi háttere között.
Értelmezze a munkanélküliség Legyen képes a témához
kialakulásának okait, kapcsolódó térképek, adatsorok
csökkentésének lehetőségeit. értelmezésére, összevetésére.
Mutassa be tematikus térképek,
képek, adatsorok alapján hazánk
település-földrajzi jellemzőit.

Nemzetgazdaságunk

Ismertesse a magyar Mutassa be példák alapján a piac
nemzetgazdaság jellemző vonásait, és a tulajdonformák szerepét,
területi és szerkezeti változását a gazdaság
átrendeződését ábrák, statisztikai működésében.
adatsorok, tematikus térképek Értékelje forrásanyagok alapján a
segítségével. gazdaság területi és szerkezeti
Legyen képes alkalmazni az átalakulásának eredményeit és
országok gazdaságának problémáit.
összehasonlítására szolgáló Hasonlítsa össze a
mutatókat a magyar gazdaság társadalmi-gazdasági átalakulás
európai és a világgazdaságban folyamatát hazánkban és a
elfoglalt helyének bemutatására. kelet-közép-európai országokban.
Elemesse a külföldi tőke szerepét a
gazdasági rendszerváltásban.
Olvassa le tematikus térképekről a
munkanélküliség és a GDP
adatainak regionális eltéréseit, és
magyarázza azokat.

A gazdaság	Értékelje hazánk természeti erőforrásait és azok szerepét a gazdasági rendszerben. Ismertesse a gazdasági tevékenységek rendszerét, fő ágait, ágazatait hazánkban. Tudjon statisztikai adatsorok, ábrák segítségével folyamatokat, összefüggéseket megállapítani az egyes ágak, ágazatok helyzetéről, a nemzetgazdaságban elfoglalt szerepéről. Mutassa be az ipar szerkezeti átalakulásának folyamatát, a húzóágazatok szerepét. Ismertesse tematikus térképek alapján az ipar területi elrendeződését, főbb telephelyeit. Tudja bizonyítani éghajlati és talajadottságaink szerepét a művelési ágak megoszlásában, főbb terményeink területi elhelyezkedésében. Nevezze meg a történelmi borvidékeket. Mutassa be tematikus térképek segítségével az infrastruktúra és a településhálózat kapcsolatát. Tudja példákat mondani és helyezze el a Magyarország és az Európai Unió térképen a fontosabb idegenforgalmi körzeteket, tájegységeket, ismertesse azok értékeit. Mondjon példákat a Világörökség részeként számon tartott hazai értékeinkre. Igazolja statisztikai adatok alapján az idegenforgalom nemzetgazdasági szerepét. Ismertesse a külkereskedelem szerepét hazánk gazdaságában. Tudja bemutatni ábrák, adatsorok alapján a külkereskedelem áruösszetételét, nevezze meg főbb kereskedelmi partnereinket. Ismertesse hazánk integrációs törekvéseit, ennek okait. Tudjon példákat mondani az együttműködésekre.	Tudjon nemzetközi statisztikák alapján tendenciákat, összefüggéseket megállapítani az egyes ágazatok szerepéről, és hasonlítsa össze ezt a hazai jellemzőkkel. Ismertesse a termelés környezetre gyakorolt hatásait. Mutassa be konkrét példa alapján az ipari parkok szerepét a térségek gazdasági fejlődésében. Ismertesse az élelmiszer-gazdaság szerepét a nemzetgazdaságban. Tudjon példákat mondani Magyarország és az Európai Unió nemzetgazdasági kapcsolatára. Mutassa be a turizmus környezetre és a szolgáltatás egyéb ágazataira gyakorolt hatásait. Allítson össze idegenforgalmi programot különböző érdeklődésű vendégek számára. Mondjon példákat az idegenforgalom továbbfejlesztésének lehetőségeire. Tudja összehasonlítani adatok segítségével külkereskedelmünk áruösszetételének és irányának változását a gazdasági rendszerváltás után. Tudjon példát mondani a CEFTA országaival folytatott külkereskedelmünkre. Mondjon példát az uniós társult tagság külkereskedelmi következményeire. Legyenek aktuális ismeretei hazánk és az Európai Unió kapcsolatainak alakulásáról. Ismertesse a belépési szándékunk okait, a tagsággal járó társadalmi-gazdasági következményeket.

Az Alföld	Ismertesse az atlasz segítségével az Alföld részétjait, jellemezze felszínüket. Tudja magyarázni folyamatábrák segítségével az alföldi tájtypusok kialakulását. Jellemezze az Alföld éghajlati, vízrajzi adottságait, fő talajtypusait. Magyarázza a részétjak eltérő természeti adottságainak szerepét az élelmiszer-gazdaságban. Ismertesse az Alföld szerepét a szénhidrogén-bányászatban. Tudja megnevezni és a térképen megmutatni a főbb szénhidrogén lelőhelyeket.	Ismertesse példák alapján a folyók és a szél felszínformáló munkáját az Alföldön. Hasonlítsa össze tematikus térképek segítségével az Alföld részétjainak éghajlati és talajadottságait. Bizonyítsa statisztikai adatok segítségével a nagytáj szerepét az élelmiszer-gazdaság különböző ágazataiban. Tudja berajzolni munkatérképen az Alföld ásványvíz, hévíz és gyógyvíz lelőhelyeit, gazdasági központjait.
A Kisalföld és Nyugati-peremvidék (Alpokalja)	Mutassa meg a térképen és nevezze meg kontúrtérképen az Alföld főbb városait, kapcsolja hozzájuk a jellemző iparágakat. Ismertesse az Alföld természeti és kulturális értékeit. Mutassa be példák alapján az idegenforgalom lehetőségeit az Alföldön. Mutassa meg a térképen a Kisalföld és az Alpokalja elhelyezkedését, részétjait, és jellemezze azokat. Magyarázza folyamatábrák segítségével kialakulásukat. Ismertesse éghajlatának, vízrajzának, talajának jellegzetes vonásait és azok hatását a Kisalföld mezőgazdaságára. Mutassa be az összefüggést a földrajzi fekvés, az infrastruktúra, a fogyasztópiac és a gazdaság fejlettsége között. Jellemezze a két táj fő ipari ágazatait, azok telepítő tényezőit.	Mutassa be az Alföld jellemző településtypusait. Ismertesse a nagytáj nemzeti parkjait és főbb védett értékeit. Tudja összehasonlítni az Alföld és a Kisalföld természetföldrajzi vonásait, indokolni eltéréseiket. Készítsen keresztmetszeti rajzot a tájak természeti adottságainak bemutatására. Bizonyítsa az infrastruktúra, a hagyományok, a szaktudás szerepét a nagytájak gazdaságában. Tudja berajzolni munkatérképen a Kisalföld és az Alpokalja gazdasági, idegenforgalmi központjait.
A Dunántúli-domb- és -hegyvidék	Tudja a térképen megmutatni, illetve kontúrtérképen megnevezni az ipar és az idegenforgalom központjait. Mutassa be a Kisalföld és az Alpokalja természeti és kulturális értékeit. Tudja a térképen megmutatni, illetve kontúrtérképen megnevezni a Dunántúli-dombság részeit, a Mecsek és a Villányi-hegységet. Mutassa be folyamatábrák segítségével a kialakulásukat. Bizonyítsa éghajlati tematikus térképekkel az óceáni és a mediterrán hatás érvényesülését. Mutassa be az összefüggést az éghajlat és a mezőgazdasági termények, az élelmiszer-gazdaság területi elhelyezkedése között.	Mutassa be a Szigetköz környezeti problémáit. Ismertesse a Fertő-Hanság Nemzeti Park védett értékeit. Ismerje földtörténeti fejlődésüket, tudja a földtörténeti időben elhelyezni a részétjak kőzetanyagainak kialakulását. Ábrázolja a jellegzetes felszínalakító folyamatokat, a felszínformákat. Tervezzon a nagytáj értékeinek bemutatására idegenforgalmi programot. Rajzolja be munkatérképen a legfontosabb városokat. Mutassa be példák alapján a nagytáj jellegzetes településtypusait és azok összefüggését a természeti adottságokkal.

A Dunántúli-középhegység	Tudja megnevezni és a térképen megmutatni a nagytáj ásványkincseit, gyógyvíz-előfordulásait, főbb idegenforgalmi központjait. Mutassa be a nagytáj természeti és kulturális értékeit. Ismertesse a térkép segítségével a Dunántúli-középhegység tagjait, természeti jellemzőit. Mutassa be kialakulásuk folyamatát. Nevezze meg azokat a kontúrtérképen. Jellemezze a középhegységi tájakat.	Mutassa be a Duna-Dráva Nemzeti Park védett értékeit.
	Tudja megnevezni a nagytáj főbb ásványkincseit, azok lelőhelyeit, a rájuk települő ipar telephelyeit, jellemzőit. Tudja térképen megmutatni, illetve kontúrtérképen megnevezni a nagytáj gazdasági és idegenforgalmi központjait.	
	Mutassa be a karsztvizek jelentőségét. Ismertesse példák alapján a bányászat környezeti hatásait. Ismertesse a gazdasági szerkezetváltás következményeit a területen.	Tudja elhelyezni a földtörténeti időegységekben a Dunántúli-középhegység a részétjainak, kőzetanyagainak, ásványkincseinek kialakulását. Indokolja a bányászat jelentőségének változását. Rajzolja be munkatérképen a nagytáj főbb részétjait, központjait.
	Mutassa be példák alapján az idegenforgalom adottságait, a nagytáj természeti és kulturális értékeit.	Ismertesse a Balaton-felvidéki Nemzeti Park védett értékeit.
Az Északi-középhegység	Mutassa be az Északi-középhegység tagjait, nevezze meg azokat a kontúrtérképen. Tudja az egyes tagokat elkülöníteni kialakulásuk és kőzetanyaguk szerint.	Értelmezze a Kárpátok és az Északi-középhegység közös kialakulásából adódó természetföldrajzi kapcsolatokat.
	Jellemezze a táj éghajlatát tematikus térképek és diagramok alapján. Tudja megnevezni, és kontúrtérképen felismerni az ásványkincsek lelőhelyeit, feldolgozóipar telephelyeit. Mutassa be a gazdasági átalakulás eredményeit és problémáit a térségben. Magyarázza meg, miért jelentős a tájon a szőlő- és gyümölcstermesztés.	Tudja idősorba állítani a hegység egyes tagjait felépítő kőzetek kialakulását. Rajzolja be munkatérképen a bányászat és a feldolgozóipar, az idegenforgalom fő településeit. Ismertesse a térség jellegzetes településtípusait.
	Mutassa be példák alapján a táj idegenforgalmi adottságait, természeti, kulturális értékeit.	Jellemezze a nagytáj nemzeti parkjainak védett értékeit.

8.5. Hazánk nagyrégióinak (tervezési-statisztikai régióinak) természet- és társadalom-földrajzi képe	Mutassa meg a térképen hazánk nagyrégióit. Tudja bemutatni a nagytájokról tanult természeti-társadalmi ismeretek alkalmazásával a régiók jellegzetességeit, erőforrásait, fejlesztésének lehetőségeit. Tudja összehasonlítani statisztikai adatsorok segítségével az egyes régiók kedvező és kedvezőtlen mutatóit.	Ismerje a nagyrégiók kialakításának elveit és szerepét hazánkban az Európai Unióhoz történő csatlakozás tükrében. Tudjon példákat mondani a régiók általános fejlesztésének közös szempontjaira. Indokolja a regionális fejlettség különbségeit természeti, társadalmi, gazdasági tényezőkkel. Értse az infrastruktúra és a fogadóképesség nagyrégióként eltérő szerepét a fejlődésben. Példák alapján mutassa be a nagyrégióon belüli és az azok közötti együttműködés lehetőségeit. Tudja példákkal bemutatni a felzárkózás lehetőségeit, esélyeit az egyes régiókban.
Budapest	Jellemezze a főváros településszerkezetét. Mutassa be központi szerepét az ország társadalmi-gazdasági életében. Ismertesse példák alapján sokoldalú gazdasági kapcsolatát az agglomeráció településeivel.	
8.6. Magyarország környezeti állapota	Tudja értékelni a környezet állapotát hazánkban tematikus térképek, összehasonlító adatsorok, fotók segítségével. Bizonyítsa, hogyan függ össze a környezet állapota a természeti erőforrások hasznosításával. Tudjon felsorolni víz-, levegő- és talajszennyező tevékenységeket, illetve példákat a védelmükre tett intézkedésekről és azok eredményeiről.	Mutassa be a medence- és a tranzitjelleg szerepét a környezet szennyeződésében, és az összefogás szükségességét ezek csökkentésére. Tudjon példát mondani a nagyvárosok környezeti ártalmairól, a megoldás lehetőségeiről. Ismerje a környezetgazdálkodás hazai elveit, alkalmazásának példáit, lehetőségeit.

9. Európa és a többi kontinens regionális földrajza

9.1. Európa

9.1.1. Általános természetföldrajzi kép	Elemesse térképek segítségével megadott szempontok alapján a kontinens földrajzi fekvését. Mutassa meg a térképen és jellemezze a kontinens nagytájakait, szerkezeti egységeit. Ismertesse a nagytájak felszínformáit, földtörténeti múltjuk és geológiai szerkezetük közötti összefüggést. Támassza alá példákkal a geológiai szerkezet és az ásványkincsek előfordulásának összefüggését. Mutassa meg a térképen az éghajlatok területi elhelyezkedését, és tudja jellemezni az éghajlatokat. Ismerje fel diagramok és más jellegzetes éghajlatait. Mutassa be konkrét példákon az éghajlatot alakító és módosító tényezők szerepét a kontinensen. Bizonyítsa példák alapján a domborzat szerepét az éghajlat és a növénytakaró alakulásában. Mutassa be tematikus térképek segítségével az éghajlat, a növényzet és a talajtípus közötti összefüggést. Nevezze meg a kontúrterképen a kontinens legfontosabb felszíni vizeit és nagytájakait. Mutassa be konkrét példákon a társadalom környezet alakító tevékenységét és annak hatásait.	Legyen képes a kontinens földrajzi fekvésének önálló elemzésére. Tudja bemutatnia kontinens kialakulásának folyamatát geológiai és szerkezetmorfológiai térképek segítségével. Tudja kontúrterképen elhelyezni a fontosabb szerkezet-domborzati egységeket. Értse a lemeztektonikai folyamatok változása közötti összefüggést. Legyen képes keresztmetszetet rajzolni a kontinensről és a nagytájairól. Tudja ábrázolni azokon a többi természetföldrajzi tényező térbeli változását. Legyen képes éghajlati, növényzeti és talajtérképek összehasonlító elemzésére. Tudja kontúrterképen elhelyezni a folyókat, tavakat, nagytájakat. Tudjon európai példát mondani az erdőirtás és a talajerózió kapcsolatára.
9.1.2. Általános társadalom-földrajzi kép	Magyarázza a természeti adottságok és a társadalmi-gazdasági fejlődés kapcsolatát a népsűrűséggel. Tudja térképen megmutatni Európán sűrűn lakott területeit, nagy agglomerációit, és indokolja az elhelyezkedésüket. Tudja megfogalmazni Európá helyét a világ gazdasági, kulturális életében.	Ismerje fel a jellemző népesedési folyamatokat statisztikai adatok alapján. Mondjon példákat a vendégmunkások, a menekültek és a bevándorlók befogadásából adódó problémákra. Tudja alátámasztani példákkal a társadalmi fejlődés, a foglalkozási átrétegződés és az urbanizáció kapcsolatát. Mutassa be a társadalmi-gazdasági fejlettségi különbségeket Európában, magyarázza azok okait és következményeit.

9.1.3. Az Európai Unió földrajza	Ismertesse az Európai Unió kialakulásának folyamatát. Mutassa be az együttműködés lényegét és legfontosabb területeit, hatását a tagállamok társadalmi-gazdasági életére. Nevezze meg az Európai Unió tagállamait, főbb intézményeit. Ismertesse hazánk és a szervezet kapcsolatát. Mutassa be példákkal alátámasztva az unión belüli területi fejlettségi különbségeket, a regionális politika fő vonásait. Legyen képes statisztikai adatok elemzésére az Európai Unióval kapcsolatban.	Magyarázza az európai integráció kialakulásához vezető okokat, ismerje fejlődésének történetét, kapcsolatát egyéb tömörülésekkel. Tudja elhelyezni az Európai Uniót a világgazdaság erőközpontjai között statisztikai adatok elemzése alapján. Ismerje az integráció bővítésének lehetőségeit és problémáit. Tudjon érvelni hazánk és az integráció kapcsolatának kérdésébe. Ismerje az együttműködés eddigi lépéseit. Mutassa be a szervezet mezőgazdasági politikáját, területfejlesztési, környezetvédelmi és környezetgazdálkodási törekvéseit.
9.1.4. Észak-Európa	Ismertesse a kontinensrész és országainak gazdasági életében szerepet játszó természeti és társadalmi tényezőket. Mutassa be az földrajzi adottságok területenként eltérő jelentőségét és időbeli változásait. Tudja ezeket alátámasztani konkrét példákkal. Mutassa be tematikus térképek segítségével az ipar és a mezőgazdaság területi elhelyezkedésének sajátos vonásait.	Tudja összefüggéseiben értékelni a természeti és társadalmi tényezők szerepét az országok fejlődésében. Tudja értékelni az ipartelepítés és a gazdasági fejlődés természeti és társadalmi tényezőit. Nevezze meg az egyes országok meghatározó gazdasági ágait, ágazatait és központjait. Tudja bemutatni az országok szerepét Európa és a világ gazdaságában.
9.1.5. Nyugat-Európa	Tudja példákkal bemutatni a történelmi és a gazdaságtörténeti múlt hatását a kontinensrész országainak mai gazdasági életében.	Mutassa be példák alapján a gyarmatok szerepét a gazdasági fejlődésben. Mutassa be a kontinensrész országainak gazdasági szerepét az ipari forradalom idején. Mondjon példákat a gazdasági szerkezetváltásra a 20. század második felében, és mutassa be azok fejlődési következményeit.
Egyesült Királyság	Mutassa be konkrét példákon a szigetország földrajzi fekvésének és az ásványkincseinek szerepét a gazdaság fejlődésében. Ismertesse a hagyományos iparvidékek telepítő tényezőit, és az ipar területi átrendeződésének okait. Tudja megmutatni a térképen, és megnevezni a kontúrterképen az Egyesült Királyság jelentős gazdasági központjait, ismertesse jellemzőiket.	Ismerje a gyarmatosítás szerepét az ország gazdaságának fejlődésében, legyen tisztában világgazdasági szerepe átalakulásának okaival. Mutassa be a hagyományos iparvidékek válságának okait. Ismertesse forráselemzés alapján a gazdasági szerkezetváltás sikeres és kevésbé sikeres útjait. Magyarázza a mezőgazdaság fejlődésének történelmi-társadalmi hátterét az országban.

Franciaország	Mutassa be az ipar területi elhelyezkedésének fő vonásait és ezek okait. Ismertesse a mezőgazdaság legfontosabb területi jellemzőit. Igazolja a gazdaságpolitika és a mezőgazdasági termelés sajátos vonásainak kapcsolatát. Nevezze meg a francia gazdaság jellegzetes termékeit. Tudja megmutatni a térképen és megnevezni a kontúrtérképen a legfontosabb gazdasági központokat.	Mutassa be az egyes tájak sajátos mezőgazdasági arculatát. Ismertesse fel forráselemzés alapján a francia érdekérvényesítés hatását az európai gazdaságban. Ismertesse az ország szerepét az Európai Unió élelmiszer-termelésében. Mutassa be az idegenforgalom szerepét az ország gazdasági életében.
9.1.6. Dél-Európa	Mutassa be a tipikus mediterrán táj természetföldrajzi jellemzőit és a hozzá kapcsolódó gazdálkodást. Indokolja tények bemutatásával Dél-Európa kétarcúságát, gazdasági megosztottságát.	Összegezze a Földközi-tenger jelentőségét a dél-európai országok társadalmi-gazdasági életében.
Olaszország	Hasonlítsa össze az ország északi és déli területeinek természeti és társadalmi adottságait. Ismerte a főbb gazdasági központokat, a mediterrán mezőgazdaság alapvető típusainak termékeit. Jellemezze a Pó-síkság mezőgazdaságát. Fogalmazza meg az északi ipari háromszög fejlettségének okait, és mutassa be gazdasági kapcsolatait.	Tudjon példákat mondani az északi és a déli területek közötti fejlettségi különbség következményeire. Mutassa be a mediterrán táj, a történelmi és a kulturális örökség szerepét az ország idegenforgalmában.
Spanyolország		Ismertesse az ország Európai Unióhoz való csatlakozása utáni gazdasági föllendülésének okait. Mutassa be a szolgáltatások szerepét a fejlődésben. Mutassa be az idegenforgalmi adottságok szerepét az ország gazdasági fejlődésében. Ismertesse a mezőgazdasági termelés sajátos és területenként eltérő vonásait, fő terményeit. Mondjon példákat az ipar vezető ágazataira, gazdasági központokra. Tudja megmutatni ezeket a térképen.
Jugoszlávia	Ismertesse az egykori Jugoszláviát megosztó társadalmi különbségeket, és tudja felsorolni az utódállamokat. Mutassa be tájainak eltérő természeti és társadalmi jellemzőit, és tudjon példákat mondani azok következményeire. Ismertesse az ország nemzetiségeit és a magyarság területi elhelyezkedését. Mutassa be a Vajdaság gazdasági szerepét.	Ismertesse az ország iparának és mezőgazdaságának területi elrendeződését, tudja azt indokolni.

Horvátország	Mutassa be Dalmácia Jellemezze az ország eltérő idegenforgalmának szerepét az adottságú tájait, a gazdasági ország életében, nevezzen meg fejlődés alapjait, gazdasági idegenforgalmi központokat.	Jellemezze az ország eltérő idegenforgalmának szerepét az adottságú tájait, a gazdasági ország életében, nevezzen meg fejlődés alapjait, gazdasági idegenforgalmi központokat. Ismertesse a nemzetiségek területi elhelyezkedését. Mutassa be a Dinári-hegység természeti erőforrásait.
9.1.7. Kelet-Európa természet- és társadalom-földrajzi vonásai Oroszország	Mutassa be a nagytájak természeti, társadalmi-gazdasági adottságait. Hasonlítsa össze az ország európai és ázsiai részének természeti adottságait, mutassa be azok kapcsolatát a népesség eloszlásával. Mutassa be a földrajzi övezetesség jellemzőit Oroszország példáján. Hasonlítsa össze tematikus térképek segítségével Oroszország iparvidékeinek földrajzi jellemzőit. Tudja megnevezni, és Ismertesse az ország kontúrtérképen felismerni a legfontosabb gazdasági központokat. Mutassa be Oroszország világgazdasági szerepét. Mondjon példákat hazánk és Oroszország gazdasági kapcsolataira.	Ismerje a volt Szovjetunió társadalmi-gazdasági jellemzőit. Mutassa meg térképen az utódállamokat. Sorolja fel a gazdálkodás természeti és társadalmi problémáit. Ismertesse az ország energiagazdaságának jellemzőit, az energiatermelés környezeti következményeit. Mutassa be példák alapján Ukrajna és Oroszország gazdasági kapcsolatát.
Ukrajna	Jellemezze a Donyec-medence gazdaságának földrajzi összefüggéseit. Mutassa be tematikus térképek segítségével Ukrajna mezőgazdaságát. Ismertesse a magyar nemzetiség területi elhelyezkedését.	Mutassa be statisztikai adatok alapján Ukrajna jelentőségét Európa és a világ gazdaságában. Mutassa be példák alapján hazánk és Ukrajna gazdasági kapcsolatát.
9.1.8. Közép-Európa tájainak és országainak természet- és társadalom-földrajzi képe	Mutassa be Közép-Európa fekvésének társadalmi-gazdasági és környezeti következményeit. Jellemezze Közép-Európa természeti adottságait. Mutassa be konkrét példák az eltérő természetföldrajzi környezet társadalmi-gazdasági következményeit.	Hasonlítsa össze Közép-Európa síkságainak, rögvidékeinek és magashegységeinek természeti adottságait, társadalmi-gazdasági lehetőségeit.

Németország	Tudja megnevezni és térképen megmutatni az ország nagytájakait. Mutassa be tematikus térképek segítségével az ország területenként eltérő természeti és társadalmi-gazdasági adottságait, a termelés különbségeit. Ismerje az egykori keleti és nyugati országgrész eltérő gazdasági-társadalmi fejlődésének útját, az ország újraegyesítését követő eredményeket és problémákat. Mutassa be a Ruhr-vidék példáján a hagyományos iparvidék gazdasági és környezeti átalakulásának folyamatát. Nevezze meg az ország legfontosabb gazdasági központjait, ismerje fel ezeket kontúrtérképen.	Mutassa be az ország szerepét, súlyát a világgazdaságban és az Európai Unióban. Támassa alá például az ipar területi és szerkezeti átalakulási folyamatát. Mutassa be példákkal a déli tartományok gyors gazdasági fejlődését és azok főbb okait. Nevezze meg a legjelentősebb német vállalatokat, és tudja ezeket városokhoz kötni. Jellemezze hazánk és Németország gazdasági és kereskedelmi kapcsolatait.
Lengyelország		Jellemezze az ország nagytájakait, ismertesse a tájak legfontosabb erőforrásait. Ismertesse a mezőgazdaság fejlődésének sajátos vonásait. Mutassa be a gazdasági fejlődés területi különbségeinek természeti és társadalmi-gazdasági okait.
Csehország		Ismerje a Csehszlovákia keretében történt fejlődés sajátosságait és az ország felbomlásának okait. Jellemezze Csehország nagytájakait, mutassa be azok természeti erőforrásait, gazdasági életük fő központjait. Nevezze meg az ország gazdaságának jellemző termékeit.
Ausztria	Jellemezze és nevezze meg kontúrtérképen az ország nagytájakait és gazdasági központjait. Mutassa be az ország tranzithelyzetének hatását a gazdaság fejlődésében. Ismertesse a magashegységi környezet szerepét az idegenforgalomban.	Mutassa be az Osztrák-Magyar Monarchiától a mai Ausztriáig vezető gazdasági fejlődés sajátosságait. Hasonlítsa össze a medence és a magashegyvidéki területek gazdaságának jellemzőit, Mutassa be példák alapján a magyar-osztrák kapcsolatok sokféleségét.
Szlovénia		Mutassa be a hegyvidéki jelleg következményeit. Ismertesse a társadalmi-gazdasági fejlődés sajátos útját. Tudja felsorolni az ország gazdasági központjait.
Szlovákia	Mutassa be a Kárpátok és az alföldi tájak eltérő szerepét a gazdaság fejlődésében. Ismertesse az ipar területi elhelyezkedését meghatározó tényezőket. Ismertesse a magyarság területi elhelyezkedését.	Indokolja az ország természeti erőforrásainak és gazdaságának térbeli elhelyezkedését. Ismertesse a gazdaság fontosabb központjait és magyar vonatkozású városait.

Románia	Tudja kontúrtérképen megnevezni és jellemezni az ország nagytájtait, gazdasági központjait. Hasonlítsa össze az ország nagytájainak természeti adottságait és erőforrásait. Tudjon megnevezni iparvidékeket, mezőgazdasági tájakat. Ismerje a magyarság térbeli elhelyezkedésének jellemzőit.	Jellemezze a gazdasági élet területi elhelyezkedését és ágazati szerkezetét. Ismerje a magyarlakta területek kulturális és idegenforgalmi értékeit.
9.2. Ázsia		
9.2.1. Általános természet- és társadalom-földrajzi képe, országai	Tudja bemutatni a kontinens földrajzi sajátosságait. Mutassa meg térképen és jellemezze a nagytájakat. Mondjon példákat a nagyszerkezeti egységekre. Elemesse tematikus térképek alapján a geológiai szerkezet és az ásványkincsek összefüggéseit. Jellemezze Ázsia legnagyobb folyóit és tavait. Mutassa be példákkal a vízszintes és a függőleges földrajzi övezetesség rendszerét. Ismerje az ázsiai nagy sivatagok kialakulásának okait. Mutassa be példák alapján a monszun szerepét a gazdasági élet jellemzőinek kialakulásában. Mutassa be statisztikai adatok segítségével a népességrobbanást, ismertesse következményeit és a megoldására tett erőfeszítéseket. Ismertesse a népességkoncentrációk kialakulását, jellemzőit, a népesség egyenlőtlen elhelyezkedésének okait. Magyarázza a kontinens ország-csoportjainak eltérő ütemű gazdasági fejlődését. Ismertesse a mezőgazdasági termelés Ázsiában jellemző típusait és azok fontosabb terményeit.	Legyen képes éghajlati, növényzeti és talajtérképek összehasonlító elemzésével bemutatni a földrészt természeti adottságait. Ismerje fel képek, ábrák alapján a földrajzi öveket, a kontinens jellemző területeit és tipikus tájait. Értse a természeti feltételek, a népsűrűség és a különböző kultúrák kialakulása közötti kapcsolatot. Mutassa be a kontinens vallási-kulturális sokszínűségét, ennek következményeit a társadalom életében. Mutassa be a kontinens világgazdasági szerepét, annak változásait. Elemesse az élelmezési problémák kialakulásának okait, ismertesse a megoldásukra tett erőfeszítéseket.
Kína	Ismertesse a népességnövekedés időbeli változásait, a növekedés mérséklésének módjait. Ismerje Kelet- és Nyugat-Kína mezőgazdaságának eltérő vonásait. Ismertesse az ország erőforrásait és nagy iparvidékeket és azok központjait, az országon belüli területi fejlettségi különbségek okait. Mutassa be statisztikai adatok, diagramok felhasználásával az ország világgazdasági jelentőségét.	Ismertesse a társadalmi-gazdasági fejlődés sajátos vonásait. Elemesse a mezőgazdaság és a népességgyarapodás kapcsolatát, annak társadalmi hátterét. Ismertesse a külföldi tőke szerepét az ország gazdaságának fejlődésében. Mutassa be Hongkong szerepét Kína és Délkelet-Ázsia fejlődésében.

Japán	Mutassa be a szigetek Támassza alá tényekkel Japán keletkezésének lemeztectonikai szerepét Ázsia gazdasági folyamatát. Jellemezze az éghajlat É-D-i Ismerje az ipar és a népesség változását, a csapadékeloszlás területi eloszlását meghatározó sajátos vonásait. tényezőket. Mutassa be a sziget helyzet és a Bizonyítsa a világgpiac igényeihez természeti erőforrások való alkalmazkodás szerepét a szűkösségének következményeit a gazdaság fejlődésében. Mutassa be a gyarmatosítás hatását gazdasági fejlődésben. Ismerje a társadalom és a gazdaság a térség társadalmi-gazdasági fejlődésének sajátos vonásait, a fejlődésére. Mutassa be a természeti városiasodással, a városiasodással feltételekhez és a társadalmi kapcsolatos adatokat, fogalmazza szokásokhoz alkalmazkodó japán meg az azokból levonható mezőgazdaság vonásait. következtetéseket. Nevezze meg az ipar fő ágazatait, Ismertesse az ipar területi termékeit, tudjon példákat mondani elhelyezkedését kialakító legfontosabb központjaira. természeti és társadalmi Tudja tényekkel alátámasztani a tényezőket. japán gazdaság szerepét a világkereskedelemben.
India	Jellemezze a Hindusztáni-félsziget nagytájtait és ásványkincseit. Támassza alá példákkal a társadalmi, vallási hagyományok szerepét India gazdasági életében. Ismertesse az ország népesedési folyamatait és ezek összefüggését az élelmezéssel. Jellemezze a természeti adottságokhoz igazodó mezőgazdaságot. Ismerje az iparfejlődés eredményeit és ellentmondásait. Nevezze meg a gazdasági központokat.
9.2.2. A Délkelet-Ázsia iparosodott és újonnan iparosodó országai	Nevezze meg a térséghez tartozó Ismerje az újabban felzárkózó országokat, tudja felsorolni azok gazdasági fejlődésének jellemzőit és okait. Mutassa be példák alapján a térség gazdasági fejlődésének sajátos és okait. Fogalmazza meg adatok alapján a társadalmi-gazdasági fejlődését. Ismertesse a térség gazdasági fejlődésének természeti és fejlődésében látható azonos és társadalmi hátterét. eltérő vonásokat.
9.2.3. Nyugat-Ázsia, arab világ	Tudja elhelyezni térképen a Értse a térség geopolitikai térséget, megnevezni legfontosabb fontosságát. országait. Nevezzen meg a területen élő Ismertesse a mohamedán világ népeket, mutassa be a vallás jellemző társadalmi sajátosságait. meghatározó szerepét a Fogalmazza meg Izrael és az arab társadalmi-gazdasági életben. államok ellentétének lényegét. Mutassa be statisztikai adatok és diagramok alapján a terület kőolajgazdagságának világgazdasági jelentőségét. Mutassa be példák alapján a kőolaj szerepét a térség országainak társadalmi-gazdasági életében. Tudja csoportosítani a térség országait gazdasági fejlettségük alapján. Mutassa be a mezőgazdasági termelés jellemző típusait, fő terményeit.

9.3. Ausztrália és Óceánia	Ismertesse Ausztrália nagytájakait, a földrész és a szigetvilág éghajlatát. Tudja összekapcsolni a térség geológiai szerkezetét az ásványkincsek elhelyezkedésével. Mutassa be tematikus térképek segítségével a természeti adottságokban megnyilvánuló összefüggéseket, és az ausztrál gazdaság legfőbb vonásait. Értékelje Ausztrália szerepét a világgazdaságban.
9.4. Afrika	Ismertesse a földrész lemeztektonikai hátterét. Tudja megmagyarázni a geológiai szerkezet alapján Afrika természeti erőforrásainak területi eloszlását. Legyen képes keresztmetszetet elemezni a kontinens természeti adottságairól. Ismerje fel diagramok alapján a földrész egyes éghajlatait, tudja berajzolni az öveget térképre. Tudjon példákat mondani az emberi beavatkozás környezetkárosító hatásaira.
9.4.1. Általános természetföldrajzi képe	Nevezze meg és ismerje fel a kontúrtérképen a földrész nagytájakait és nagy folyóit. Mutassa be Afrika vízszintes földrajzi övezetességét, jellemezze az öveget. Mutassa be az éghajlat és a vízjárás összefüggéseit, tudja jellemezni a vízhálózatát. Jellemezze Afrika tipikus tájait (sivatag, oázis, éhségövezet).
9.4.2. Általános társadalom-földrajzi képe	Jellemezze példák alapján a kontinens természeti erőforrásainak világgazdasági jelentőségét. Mutassa be a mezőgazdasági termelés övezetes elrendeződését. Jellemezze a hagyományos és az árutertermelő mezőgazdaságot, sorolja fel azok fő terményeit. Tudjon példákat mondani a gazdaságilag fejlett és fejlődő területekre, országokra.
Dél-afrikai Köztársaság	Hasonlítsa össze trópusi-Afrika különböző természeti földrajzi adottságú tájainak gazdasági életét. Ismerje az arabvilág gazdasági jelentőségét, országainak közös és egyedi vonásait. Mutassa be a gyarmatosítás következményeit, a társadalmi-gazdasági elmaradottság okait, a népesedési problémákat, a megoldási lehetőségek ellentmondásait. Igazolja adatokkal az ország vezető gazdasági szerepét a kontinensen. Sorolja fel az ország világgazdasági jelentőségű ásványkincseit. Magyarázza az ország nyersanyag-gazdagságának okát. Mutassa be a gazdaság térbeli elhelyezkedésének jellemzőit, az eltérő fejlettségből adódó belső feszültségeket. Vázolja fel az etnikai tagozódásból adódó problémákat.
9.5. Amerika	

9.5.1. természetföldrajzi képe	Általános Mutassa meg térképen a kontinens tagolódását, és jellemezze nagytájakat. Hasonlítsa össze tematikus térképek segítségével Észak-, Közép- és Dél-Amerika természeti adottságait, erőforrásait. Igazolja példákkal az észak-déli nyitottság éghajlati következményeit Észak-Amerikában. Mutassa be a vízszintes és a függőleges földrajzi övezetesség jellemző vonásait, hatását a gazdálkodásra.	Mutassa be a nagytájak kialakulásának lemeztectonikai és földtörténeti összefüggéseit. Legyen képes a geológiai szerkezet és az ásványkincsek kapcsolatának felismerésére. Vesse össze a földrajzi övezetességet Dél-Amerikában és Afrikában, indokolja a különbségeiket. Mondjon példát az ember felszín-átalakító munkájának következményeire.
9.5.2. társadalom-földrajzi képe, országai	Általános Mutassa be a kontinens társadalmi-kulturális alapon történő felosztásának jellemzőit. Jellemezze a kontinens népességének etnikai összetételét. Mutassa be tematikus térképek alapján és indokolja a népesség területi elhelyezkedését. Tudja összehasonlítani statisztikai adatok alapján a különböző gazdasági fejlettségű országokat. Hasonlítsa össze az ültetvényeken és a farmvidékeken folyó termelést. Ismerje a mezőgazdasági termelés területi sajátosságait, a jellemző termelési módokat és terményeket. Mondjon példákat az ipar szerkezetének és fejlettségének különbségeire az egyes kontinensrészekben.	Mutassa be példák alapján Észak-, Közép- és Dél-Amerika szerepét a világgazdaságban, mondjon példákat az integrációs törekvéseikre. Mutassa be példák alapján a népesség városba áramlásának jellemzőit és okait.
Amerikai Egyesült Államok	Mutassa be a népesség területi elhelyezkedésének sajátosságait, a nagy népességtömörülések kialakulását. Mutassa be az USA világgazdasági vezető szerepének kialakulásához vezető folyamatokat. Jellemezze az ország gazdaságának szerkezetét. Értékelje fejlődésének természeti és társadalmi feltételeit. Jellemezze tematikus térképek alapján a mezőgazdaság övezetes elrendeződését, ismertesse az egyes övek sajátosságait, fő terményeit. Hasonlítsa össze az egyes gazdasági körzetek és a központok természeti és társadalmi adottságait, a jellemző gazdasági tevékenységeket, a fejlődés eltérő ütemét. Nevezze meg és ismerje fel kontúrtérképen a gazdasági központokat.	Ismertesse a népesség összetételének változásait, a bevándorlás szerepét a társadalmi-gazdasági fejlődésben. Mutassa be a természeti és a társadalmi tényezők változó szerepét az ország társadalmi-gazdasági fejlődésében. Mutassa be példák alapján a mezőgazdaság övezetes elrendeződésének változásait. Tudja összefüggéseiben bemutatni és elemezni a nagygazdasági körzetek fejlődésének tendenciáit. Nevezzen meg a világgazdaságban fontos szerepet játszó multinacionális vállalatokat.

Kanada		Mutassa be a természeti erőforrásokban való gazdagság geológiai alapjait. Jellemezze a népesség területi elhelyezkedésének, etnikai összetételének sajátos vonásait. Jellemezze az ország gazdaságának területi elhelyezkedését. Ismertesse statisztikai adatok alapján Kanada szerepét a világgazdaságban.
Mexikó	Mutassa be tematikus térképek felhasználásával az ország társadalmi-gazdasági életének jellemzőit. Ismertesse a mezőgazdaság magassági övezetességét.	Mutassa be Mexikó példáján a fejlődő országok városiasodásának jellemző vonásait. Jellemezze és indokolja a gazdaság színvonalát. Mutassa be a területi gazdasági különbségek természeti és társadalmi okait.
Brazília	Mutassa be tematikus térképek alapján a népesség területi elhelyezkedését az országban. Ismertesse a nagyvárosok fejlődésének sajátos vonásait. Mutassa be statisztikai adatok alapján a világgazdaságban betöltött szerepét.	

10. A globális válságproblémák földrajzi vonatkozásai

10.1. A geoszférák környezeti problémáinak kapcsolatai	Ismertesse a természetes és mesterséges ökoszisztémák felépítését és működését, a geoszférák közötti alapvető kölcsönhatási folyamatokat. Mutassa be példákkal az egyik geoszférában történt beavatkozás hatását más élettelen és élő környezeti rendszerre.	Ismertesse a környezet állapotának egyszerű vizsgálati módszereit. Legyen képes önálló véleményalkotásra konkrét példák, esetelemzések alapján. Ismertesse lakókörnyezetének környezeti problémáit. Tudjon elemezni a környezetkárosító beavatkozások hatásrendszeréről készült ábrákat.
10.2. A népesség, a termelés és a fogyasztás növekedésének földrajzi következményei A Föld eltartóképessége	Mutassa be a népességszám növekedésének sajátos társadalmi következményeit és összefüggéseit. Értelmezzé, hogy miért van szükség a demográfiai robbanás megfékezésére, a háborús és katasztrófaveszélyek felszámolására.	Mutassa be logikai kapcsolatok feltárásával, hogy a népesség energia-, nyersanyag-, fogyasztási cikk- és élelmiszerigénye hosszú távon a harmonikus, fenntartható fejlesztés keretein belül elégíthető ki.
Urbanizációs problémák	Mutassa be az összefüggést a városi életforma és a környezet fokozott terhelése között, igazolja példákkal az életminőséget befolyásoló előnyöket és hátrányokat.	

10.3. A környezeti válság kialakulása és az ellene folytatott küzdelem

A környezeti és a gazdasági problémák globalizálódása	Tudja felsorolni a világ globális problémáit (túlnépesedés, éhínség, energiahiány, nyersanyaghiány, vándormozgalmak, a tőke egyenlőtlen eloszlása, gazdasági polarizáció, környezeti gondok), és mutassa be kialakulásuk főbb okait.	Értelmezze a környezeti válság kialakulásának összetevőit és folyamatát.
Nemzetközi összefogás a környezetvédelemben	Mutassa be a globális környezeti problémákkal foglalkozó legfontosabb nemzetközi szervezeteket (UNEP, FAO, UNESCO, WHO). Ismertesse a megoldásokra irányuló nemzetközi törekvéseket, mutassa be az összefogás szükségességét. Mutassa be táblázat, ábra vagy vázlat segítségével a környezetvédelem és a természetvédelem kapcsolatát. Mutassa be a természetvédelem céljait, területi egységeinek szerveződését. Ismerje fel térképen és nevezze meg hazánk nemzeti parkjait. Tudjon példát mondani hazánk nemzeti környezetvédelmi problémákkal foglalkozó intézményeire, azok tevékenységére.	Igazolja, hogy a környezet állapotának feltárása, értékelése és egyensúlyának megóvása globális, nemzetközi feladat. Tudjon példákat mondani a természeti katasztrófák és az ember okozta környezeti problémákra. Mutassa be azokban a társadalom a felelősségét. Tudja értelmezni a legfontosabb nemzetközi környezetvédelmi egyezményeket. Mutasson meg a világtérképen a néhány nemzetközi védelem alá eső területet. Tudja berajzolni kontúrtérképbe hazánk nemzeti parkjait, a világörökséghez tartozó természeti képződményeit és kulturális értékeit. Értelmezze szemelvények segítségével a fenntartható fejlesztés elméletét és lehetőségeit.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

A vizsga szerkezete

A középszintű tantárgyi érettségi írásbeli és szóbeli vizsgából áll. Az írásbeli vizsga során a vizsgázónak egy központilag összeállított feladatsort kell megoldania. Az írásbeli vizsgán nyújtott teljesítmény értékelése központi javítási és pontozási útmutató alapján történik. A szóbeli vizsgán a jelölt tételt húz. A tételeket, illetve a tételsort központi útmutató alapján az intézményben tanító szaktanár, illetve szakmai közösség állítja össze. A szóbeli feleletet az útmutató segítségével a vizsgáztató szaktanár értékeli.

A középszintű vizsgán nyújtott teljesítményt a két vizsgarészre kapott pontszámok összege határozza meg. Az összpontszám érdemjegyre történő átváltása a központilag meghatározott táblázat alapján történik. Az elérhető maximális pontszám 150, ami az írásbeli és a szóbeli teljesítmény összege.

Az egyes részvizsgákon elért pontszámot a vizsgáztató tanár az értékelő lapon rögzíti és összesíti.

Írásbeli vizsga

A központilag összeállított írásbeli vizsga feladatsorának megoldására 120 perc áll a jelölt rendelkezésére. Amennyiben szükséges, a vizsgázó a számítási és mérési feladatok megoldásához számológépet, körzót és vonalzót használhat. Az írásbeli feladatok megoldásához ezeken kívül semmiféle földrajzi tartalmú segédeszköz nem használható. Amennyiben az egyes feladatokhoz egyéb információkra, pl. adatokra, szemelvényekre stb. van szükség, azt a feladatsornak mindig tartalmaznia kell.

Tartalmi szerkezet

A vizsgaközpont által összeállított feladatsor valamennyi fő témakörből tartalmaz kérdéseket. A feladatokban közel azonos arányban jelennek meg a természetföldrajzi és a társadalomföldrajzi tartalmak.

A feladatoknak a tényismeretek ellenőrzésén kívül az ismeretek alkalmazásának képességét is vizsgálniuk kell.

Az írásbeli dolgozat összesen 100 pont értékű feladatot tartalmaz. A vizsgán nyújtott összteljesítmény megállapításához a dolgozatra adott pontokat és a szóbeli vizsgarészben elért pontszámot együttesen kell figyelembe venni.

A 100 pontos feladatsor megközelítően a következő belső arányok szerint épül fel:

- 45%-ban földrajzi-környezeti ismeretanyag. A középszintű részletes érettségi követelményekre épülő zártvégű vagy rövid választ igénylő nyíltvégű feladatok, amelyek a követelményrendszer arányait figyelembe véve a különböző témakörökhöz kapcsolódnak;

- 15%-ban topográfiai ismeretek. A kerettantervben felsorolt névanyagra épül, a bejelölt földrajzi fogalmak megnevezését várja el a jelöltektől;

- 40%-ban gyakorlati jellegű feladatok (pl. grafikonelemzés, ábraelemzés, számításos feladatok, ábrázolás, mérés a térképen, képfelismerés, forráselemzés).

Értékelés

Az írásbeli vizsgadolgozatokat a szaktanár javítja és értékeli. A feladatok javítása központilag összeállított javítási útmutató alapján történik. Az egyes feladatokra adható pontszámokat, részpontszámokat az útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontozást kell alkalmazni, illetve az, abban meghatározottaktól eltérő részpontszám nem adható.

Szóbeli vizsga

A szóbeli vizsga tételsorát a vizsgaleírásnak megfelelően az oktató intézmény állítja össze.

A szóbeli vizsgán a jelölt a kihúzott tétel kérdéseire válaszol. A felelet időtartama 15 perc.

A felkészüléshez, illetve a felelethez a középiskolai földrajzi atlasz használható.

Az egyes résztételekhez kapcsolódó esetleges mellékletekről, szemelvényekről a tételsort összeállító szaktanár gondoskodik.

Tartalmi szerkezet

A szóbeli tétel két résztételből (feladatból) áll.

A tételsort úgy kell összeállítani, hogy

- a tételek első feladata az általános természetföldrajzra vagy a kontinensek, illetve Magyarország természetföldrajzára vonatkozó ismereteket ellenőrizze;

- a második feladata az általános társadalomföldrajz vagy a regionális társadalmi-gazdasági földrajz ismereteire vonatkozzon;

- a két részfeladat között tartalmi és területi átfedés nem lehet (pl. Magyarországra vonatkozó ismeretek csak az egyik tételrészben kérdezhetők);

- a tételek száma tanulócsoportonként legalább 20 legyen;

- a tételekben meg kell jelennie a követelményrendszerben meghatározott valamennyi témakörnek, kivéve a térképészeti ismereteket.

A szóbeli tételsor összeállítása

A tételsor összeállításánál az alábbi arányokat javasolt figyelembe venni:

1. résztétel - általános természetföldrajz, a kontinensek, illetve Magyarország természetföldrajza

Témakör	A résztételek száma 20 tétel esetén
Kozmikus környezetünk	1
A geoszférák földrajza és környezeti problémáik - Kőzetburok, földtörténet	9 (4)

- Vízburok	(2)
- Levegőburok	(3)
Földrajzi övezetesség	4
A kontinensek természetföldrajza	2
Magyarország és tájainak természetföldrajza	4

2. részétel - általános társadalomföldrajz, regionális társadalmi-gazdasági földrajz

Témakör	A részételek száma 20 tétel esetén
Népesség- és településföldrajz	3
A világ változó társadalmi-gazdasági képe	5
A világgazdaságban különböző szerepet betöltő régiók, országok és országcsoportok	5
Európa és a többi kontinens regionális földrajzi jellegzetességei	
Magyarország földrajza. Hazánk helye és kapcsolatai a Kárpát-medencében és Európában	6
Globális környezeti problémák	1

A jelöltek a tételek pontos megfogalmazását és a részételek párosítását a vizsga ideje előtt nem ismerhetik meg. A vizsgán a jelöltnak mindkét részételt meg kell oldania, de tetszőleges sorrendben válaszolhat az egyes részételekre.

A vizsgázó a rendelkezésre álló felkészülési idő alatt a tétellel kapcsolatban vázlatot készíthet, amelyet a szaktanár a felelet során elkérhet. A szóbeli feleletnél a jelölt használhatja a térképet és a felkészüléskor készített vázlatokat is.

A jelöltnak folyamatosan, logikusan felépítve és a szaknyelv megfelelő használatával önállóan kell felelnie. A szaktanár csak a legszükségesebb esetben szakíthatja félbe a vizsgázót, illetve tehet fel segítő, irányító kérdéseket.

Értékelés

A szóbeli vizsgán a jelölt feleletét a szaktanár pontskála segítségével értékeli. A feleletre adható maximális pontszám 50, amely az alábbiak szerint érhető el: az egyes részételek megoldására maximum 25-25 pont adható. Ezen belül maximum 20 pontot kaphat a jelölt a felelet tartalmáért, 2 pontot a logikus felépítéséért, 3 pontot a szaknyelv, illetve a térkép megfelelő használatáért.

Értékelőlap a középszintű érettségi vizsgához

A vizsgázó neve	Írásbeli vizsgán elért pontszám (maximális pont: 100)	Szóbeli vizsga 1. részétel			Szóbeli vizsga 2. részétel			A szóbeli vizsgán elért pontszám (max.: 50)	Összes pontszám
		Tartalom (max.: 20)	Felépítés (max.: 2)	Térkép, szaknyelv (max.: 3)	Tartalom (max.: 20)	Felépítés (max.: 2)	Térkép, szaknyelv (max.: 3)		

EMELT SZINTŰ VIZSGA

A vizsga szerkezete

Az emelt szintű tantárgyi érettségi írásbeli és szóbeli vizsgából áll. Az írásbeli vizsga során a vizsgázónak egy központilag összeállított feladatsort kell megoldania. Az írásbeli vizsgán nyújtott teljesítmény értékelése központi javítási és pontozási útmutató alapján történik. A szóbeli vizsgán a jelölt tételt húz. A tételeket, illetve a tételsort az útmutatónak megfelelően a vizsgaközpont állítja össze. A szóbeli feleletet az útmutató segítségével a vizsgaközpont által megbízott vizsgáztató szaktanár értékeli.

Az emelt szintű vizsgán nyújtott teljesítményt a két vizsgarészre kapott pontszámok összege határozza meg. Az összpontszám érdemjegyre történő átváltása a központilag meghatározott táblázat alapján történik. Az elérhető maximális pontszám 150, ami az írásbeli és a szóbeli teljesítmény összege.

Az egyes részvizsgákon elért pontszámot a vizsgáztató tanár az értékelőlapon rögzíti és összesíti.

Írásbeli vizsga

A központilag összeállított írásbeli vizsga feladatsorának megoldására 240 perc áll a jelölt rendelkezésére. Amennyiben szükséges, a vizsgázó a számítási és mérési feladatok megoldásához számológépet, körzőt és vonalzót használhat. Az írásbeli feladatok megoldásához ezeken kívül semmiféle földrajzi tartalmú segédeszköz nem használható. Amennyiben az egyes feladatokhoz egyéb információkra, pl. adatokra, szemelvényekre stb. van szükség, azt a feladatsornak mindig tartalmaznia kell.

Tartalmi szerkezet

A vizsgaközpont által összeállított feladatsor valamennyi fő témakörből tartalmaz kérdéseket. A feladatokban közel azonos arányban jelennek meg a természetföldrajzi és a társadalomföldrajzi tartalmak.

A feladatoknak a tényismeretek számonkérésén kívül az ismeretek alkalmazásának, az összefüggések felismerésének és értelmezésének képességét is vizsgálniuk kell.

Az írásbeli dolgozat összesen 200 pont értékű feladatot tartalmaz. A vizsgán nyújtott összteljesítmény megállapításához a dolgozatra adott pontszámot 2-vel kell osztani. Ennek megfelelően az írásbeli vizsga részre maximum 100 pont adható (pl. ha a dolgozatra 150 pontot kapott a jelölt, akkor az 75 pontnak felel meg a vizsgán nyújtott összteljesítmény megállapításakor). Ha az osztás törtszámot eredményez, akkor felfele kell kerekíteni.

A 200 pontos feladatsor megközelítően a következő belső arányok szerint épül fel:

- 50%-ban földrajzi-környezeti ismeretanyag. A emelt szintű részletes érettségi követelményekre épülő (a középszint követelményeit is magába foglaló) zártvégű, valamint rövidebb vagy hosszabb választ igénylő nyíltvégű feladatok, esszé, illetve rajzos feladatok lehetnek, amelyek lefedik a követelményrendszer valamennyi fő témakörét.

- 20%-ban topográfiai ismeretek. A kerettantervben felsorolt névanyagra épülő feladatok a bejelölt földrajzi fogalmak felismerését, megnevezését, földrajzi tartalmak hozzárendelését, illetve a földrajzi-környezeti ismeretek topográfiai feladatok során történő alkalmazását várják el a jelöltektől.

- 30%-ban az ismeretek alkalmazását igénylő gyakorlati jellegű feladatok (pl: grafikonelemzés, ábraelemzés, számításos feladatok, ábrázolás, mérés a térképen, képfelismerés, forráselemzés, adat- és szöveges vagy képi információ értelmezése, adatok alapján egyszerű prognózis készítése, problémamegoldó feladatok).

Értékelés

A feladatok javítása központilag összeállított javítási útmutató alapján történik. Az egyes feladatokra adható pontszámokat, részpontszámokat az útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontozást kell alkalmazni, illetve az abban meghatározottaktól eltérő részpontszám nem adható.

A vizsgadolgozatok értékelését a vizsgaközpont szervezésében, a jelölt iskolájától független, külső értékelő végzi.

Szóbeli vizsga

A szóbeli vizsga tételsorát a vizsgaleírásnak megfelelően a vizsgaközpont a szakirányú felsőoktatási intézmények képviselőivel egyeztetve központilag állítja össze.

A szóbeli vizsgán a jelölt a kihúzott tétel kérdéseire válaszol. A felelet időtartama 20 perc.

A felkészüléshez, illetve a felelethez csak a vizsgaközpont által a jelölt rendelkezésére bocsátott középiskolai földrajzi atlasz használható.

Az egyes résztételekhez kapcsolódó esetleges mellékletekről, szemelvényekről a tételsort összeállító vizsgaközpont gondoskodik.

Tartalmi szerkezet

A szóbeli tétel két résztételből (feladatból) áll.

A tételsort úgy kell összeállítani, hogy

- a tételek első feladata az általános természetföldrajzra vagy a kontinensek, illetve Magyarország természetföldrajzára vonatkozó ismereteket ellenőrizze;
- a második feladata az általános társadalomföldrajz vagy a regionális társadalmi-gazdasági földrajz ismereteire vonatkozzon;
- a két részfeladat között tartalmi és területi átfedés nem lehet (pl.: Magyarországra vonatkozó ismeretek csak az egyik tételrészben kérdezhetők);
- a tételek száma tanulócsoportonként legalább 30 legyen;
- a tételekben meg kell jelennie a követelményrendszerben meghatározott valamennyi témakörnek.

A tételsor összeállítása

A tételsor összeállításánál az alábbi arányokat javasolt figyelembe venni:

1. résztétel - általános természetföldrajz, a kontinensek, illetve Magyarország természetföldrajza

Témakör	A résztételek száma 20 tétel esetén
Kozmikus környezetünk	2
A geoszférák földrajza és környezeti problémáik	12
- Kőzetburok, földtörténet	(5)
- Vízburok	(3)
- Levegőburok	(4)
Földrajzi övezetesség	6
A kontinensek természetföldrajza	4
Magyarország és tájainak természetföldrajza	6

2. résztétel - általános társadalomföldrajz, regionális társadalmi-gazdasági földrajz

Témakör	A résztételek száma 20 tétel esetén
Népesség- és településföldrajz	3
A világ változó társadalmi-gazdasági képe	7
A világgazdaságban különböző szerepet betöltő régiók, országok és országcsoportok Európa és a többi kontinens regionális földrajzi jellegzetességei	9
Magyarország földrajza. Hazánk helye és kapcsolatai a Kárpát-medencében és Európában	8
Globális környezeti problémák	3

A jelöltek a tételek pontos megfogalmazását és a résztételek párosítását a vizsga ideje előtt nem ismerhetik meg. A szóbeli tételek alapjául szolgáló témaköröket azonban az emelt szintű vizsgát megelőző tanév végéig meg kell ismerniük a jelentkezőknek.

A tanuló a rendelkezésre álló felkészülési idő alatt a tétellel kapcsolatban vázlatot készíthet, amelyet a vizsgáztató tanár a jelölttől a felelet során elkérhet. A vizsgán a jelöltnek a tétel mindkét feladatát meg kell oldania, de tetszőleges sorrendben válaszolhat az egyes résztételekre.

A vizsgázó a szóbeli felelet során használhatja a térképet és a felkészüléskor készített vázlatokat is.

A jelöltnek folyamatosan, logikusan felépítve és a szaknyelv megfelelő használatával önállóan kell felelnie. A vizsgáztató tanár kérésére a tételhez kapcsolódó egyszerű vázlatrajzot, illetve térkép-vázlatot is kell tudnia készíteni. A vizsgáztató tanár csak a legszükségesebb esetben szakíthatja félbe a jelöltet, illetve tehet fel segítő, irányító kérdéseket.

Értékelés

A szóbeli vizsgán a jelölt feleletét a vizsgáztató tanár pontskála segítségével értékeli. A feleletre adható maximális pontszám 50, amely az alábbiak szerint érhető el;

Az egyes résztételek megoldására maximum 25-25 pont adható. Ezen belül maximum 20 pontot kaphat a jelölt a felelet tartalmáért, 2 pontot a logikus felépítéséért, 3 pontot a szaknyelv, illetve a térkép megfelelő használatáért.

Értékelőlap az emelt szintű érettségi vizsgához

A vizsgázó neve	Írásbeli vizsgán elért pontszám (maximális pont: 100)	Szóbeli vizsga 1. résztétel			Szóbeli vizsga 2. résztétel			A szóbeli vizsgán elért pontszám (max.: 50)	vi e ös: (
		Tartalom (max.: 20)	Felépítés (max.: 2)	Térkép, szaknyelv (max.: 3)	Tartalom (max.: 20)	Felépítés (max.: 2)	Térkép, szaknyelv (max.: 3)		

RAJZ ÉS VIZUÁLIS KULTÚRA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNY

A részletes követelmények használata és felépítése

A részletes vizsgakövetelmények az érettségi vizsgán számonkérhető tananyag tartalmi vonatkozásait, továbbá az adott ismeretek elsajátításának szintjét határozzák meg közép- és emelt szinten.

A vizuális kultúra középszintű érettségi vizsga követelményeinek teljesítése azt tanúsítja, hogy a vizsgázó az általános műveltséghez szükséges vizuális ismeretek birtokában van, megfelelő jártasságokkal, készségekkel, képességekkel rendelkezik mind a vizuális alkotás, mind a befogadás területén, mely alkalmassá teszi a mindennapi életben szükséges ismeretek felhasználására, és azok képesség szintű alkalmazására.

A vizuális kultúra emelt szintű érettségi vizsga követelményei - a tárgy iránt nagyobb érdeklődést, esetleg a felsőoktatás irányába felvételi szándékot feltételezve - a vizsgázónak középszintet meghaladó, komplexebb szakirányú ismereteit, jártasságait, készségeit, képességeit írja le a vizuális alkotás és befogadás területén. Az emelt szintű tudás az ismeretek mélysége - azaz összefüggések értelmezése, önálló alkalmazás, problémamegoldás - az alkotó képességek és alkotó gondolkodás magas szintű felhasználásának tekintetében arányosan növekszik a középszinthez képest.

A két vizsgaszint követelményeinek viszonyát tekintve, az emelt szintű követelmények magukba foglalják a középszintet, de egyrészt bővül az elvárható ismeret mennyisége, másrészt magasabb az elvárható elsajátítási szint a középszinthez képest.

A részletes vizsgakövetelmények támaszkodnak a kerettantervi követelményekre, de a rajz és vizuális kultúra tantárgyból meghaladják azt. Az érettségi vizsgakövetelmények teljesítésének érdekében, a szabadon felhasználható órakeret terhére, 11-12. évfolyamon az iskolának további - törvénybe foglalt - óraszámot kell biztosítania az adott tantárgyból az érettségi vizsgára felkészülők számára mind közép-, mind emelt szinten.

A rajz és vizuális kultúra részletes követelményrendszere mindkét vizsgaszinten két fő részre tagolódik. Ez a két egység az alkotás és a befogadás tevékenységrendszerek követelményeinek elkülönülése.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint

A) ALKOTÁS

1. Vizuális eszközök

1.1 Vizuális nyelv

1.1.1 A vizuális nyelv alapelemei	A pont, vonal, sík- és térforma, felület, technikának és adott célnak megfelelő használata.	A vizuális nyelvi elemek adott technikának és adott célnak megfelelő tudatos használata.
- Vonal	Legalább háromféle minőségű (különböző vastagságú, tónusú, karakterű), a választott eszköznek megfelelő vonal következetes használata szabadkézi rajzban.	Több mint háromféle minőségű (különböző vastagságú, tónusú, karakterű), a választott eszköznek megfelelő vonal következetes használata szabadkézi rajzban továbbá festéssel.
- Sík és térforma	Modell alapján készített leképező jellegű munkában sík és térforma pontos visszaadása.	Modell vagy elképzelés alapján sík és térforma adott célnak (pl. formaredukció) megfelelő leképezése.
- Tónus, szín	Modell alapján készített leképező jellegű munkában (rajz, festés, vegyestechnika) legalább négy különböző tónusfokozat következetes alkalmazása. Adott színek pontos kikeverése.	Modell alapján vagy emlékezetből készített leképező jellegű munkában (rajz, festés, vegyestechnika) legalább hat különböző tónusfokozat következetes alkalmazása.
- Tér	A célnak legmegfelelőbb térábrázolási módok kiválasztása.	A célnak legmegfelelőbb térábrázolási módok egyéni, kombinált alkalmazása.
1.1.2 A vizuális nyelvi elemek elrendezése		
- Kompozíció, (konstrukció)	Az adott célnak (közlés, kifejezés, alkotás) megfelelő nyitott és zárt kompozíciós elrendezés létrehozása.	A kompozíciós eszközök tudatos alkalmazása a vizuális közlés, kifejezés és alkotás során.

- Kontraszt, harmónia	Kontrasztokkal (szín, tónus, forma, méret, felület) történő kiemelés használata az értelmező ábrázolásban. Színharmóniák, szíkontrasztok (fény-árnyék, hideg-meleg, komplementer, magábanvaló, szimultán, mennyiségi, minőségi) tudatos használata.	Kontrasztokkal (szín, tónus, forma, méret, felület) történő kiemelés tudatos használata a kifejező alkotások létrehozása során. Szíkontrasztok, színharmóniák tudatos alkalmazása adott cél elérése érdekében alkalmazott jellegű tervező munka során.
1.1.3 Vizuális nyelv és kontextus	A vizuális nyelv eszközeinek használata különböző kontextusban a kifejező jellegű munkákban.	A vizuális nyelv hatáselemeinek jelentésmódosító átalakítása (pl. a képi környezet megváltoztatásával). Képi, zenei, irodalmi alkotások párhuzamba állítása a kifejezőeszközök alapján.
1.2 Technikák	Adott technika adekvát használata.	Az adott célnak legmegfelelőbb anyagok és technikák kiválasztása.
- Rajzolás	Szabadkézi rajz készítése ceruzával, illetve ecsettel, tollal. Egyszerű műszaki jellegű rajz készítése ceruzával.	Szabadkézi rajz készítése krétával, pasztellel. Egyszerű műszaki jellegű rajz szerkesztése ceruzával, illetve a szükséges szerkesztő eszközökkel.
- Festés	Festés akvarellal, temperával.	
- Montázs-, kollázskészítés	Montázskészítés. Kollázskészítés.	
- Nyomtatás	Legalább egy kézi sokszorosító eljárás (nyomtatás) alkalmazása (pl. papírmetszet, linómetszet).	
- Makettezés, modellezés	Makettkészítés - létező tárgy, épület lekicsinyített másának elkészítése.	Modellezés - elképzelt tárgy téri megjelenítése. Konstruálás - új tárgy, építmény létrehozása.
- További technikák	Egy további szabadon választott technika alkalmazása (pl. mintázás, fotó, videó, számítógép, vegyes technikák, kézműves technikák). Feliratkészítés sablonnal vagy szabadkézzel.	Legalább két további szabadon választott technika alkalmazása. Feliratkészítés egy további technikával (pl. betűvágással, számítógéppel).

2. Tevékenység szintek

2.1 Ábrázolás, látványértelmezés

2.1.1 Formaértelmezés

- Arány	Ábrázoló jellegű rajz készítése során természeti és mesterséges formák karakterét meghatározó főbb, a felismerhetőséget biztosító arányok helyes megfigyelése és visszaadása.	Ábrázoló jellegű rajz készítése során természeti és mesterséges formák karakterét meghatározó arányok pontos, részletekre kiterjedő megfigyelése és visszaadása. Ábrázoló jellegű rajzokban a részletek egymáshoz és az egészhez viszonyított arányainak helyes megítélése és visszaadása.
- Forma, alak, karakter	Ábrázoló jellegű rajz készítése során a látvány formáját meghatározó főbb, a felismerhetőséget biztosító jegyek megfigyelése és helyes visszaadása (befoglaló forma, körvonal).	Ábrázoló jellegű rajz készítése során a látvány formáját meghatározó jegyek pontos megfigyelése és helyes leképezése. Látvány alapján vagy emlékezetből a formát meghatározó karakterjegyek pontos megragadása.

- Szerkezet, felépítés, működés	Egyszerű tárgyak felépítését, formakapcsolatait bemutató rajz készítése (pl. szabásrajz, szerkezeti vázlat).	Egyszerű szerkezeti összefüggéseket pontosan értelmező szabadkézi rajz készítése beállítás alapján és emlékezetből (pl. szerkezeti rajz, metszetrajz, folyamatábra).
2.1.2 Térértelmezés		
- Téri helyzetek	Téri helyzetek egyszerű, értelmző jellegű ábrázolása. Tárgyak, objektumok egymáshoz viszonyított téri helyzetének pontos megjelenítése látvány alapján két és három dimenzióban.	Téri helyzetek egyszerű, értelmző jellegű ábrázolása szabadkézi rajzban és szerkesztéssel (pl. alaprajz, magyarázó-közlő rajz) szöveges instrukciók alapján is.
- Nézőpont	Az adott célnak megfelelő nézőpont kiválasztása.	
- Téméliség	Látvány alapján tárgyak, objektumok ábrázolása során a nézőpont következetes megtartása.	Tárgyak, objektumok ábrázolása során a nézőpont következetes megtartása emlékezetből is.
- Térábrázolási konvenciók	Beállítás alapján a fény-árnyék hatások segítségével a téméliség érzékeltetése szabadkézi rajzban és festéssel.	Beállítás alapján és emlékezetből téméliség megjelenítése különböző eszközökkel.
	Ábrázoló jellegű szabadkézi rajzban választott térábrázolási rendszer következetes alkalmazása.	Geometriai térformák perspektivikus és axonometrikus rajzának megszerkesztése.
	Egyszerű beállításról a kétirányú perspektivikus ábrázolás szabályainak alkalmazása szabadkézi rajzban.	Geometriai térformákból álló bonyolultabb beállítás vetületi rajza alapján az elképzelt látvány szabadkézi rajzának elkészítése.
	Beállításról vagy a látvány axonometrikus képéből az adott tárgy vetületi rajzának elkészítése (Monge-rendszerben) szabadkézi rajzban.	Adott cél érdekében, a megfelelő térábrázolási rendszer kiválasztása és tudatos alkalmazása.
2.1.3 Színértelmezés		
- Szín- és fényviszonyok	Beállítás alapján szín és fényviszonyok helyes visszaadása szabadkézi rajzban és festéssel.	Beállítás vagy elképzelés alapján tárgyak testességének, plasztikus formáinak árnyalt érzékeltetése fény-árnyék hatások segítségével. Anyagi minőségek (textúra, faktúra) megjelenítése rajzban és festéssel. Beállítás vagy szöveges instrukciók alapján adott szempontok szerint (pl. hideg-meleg kontrasztra épülő) színvázlat készítése.
2.1.4 Mozgásértelmezés		Egyszerű mozgás fázisainak értelmző jellegű ábrázolása (pl. fázisrajz) szabadkézi rajzban.
2.2 Megjelenítés, közlés, kifejezés, alkotás		
- Térviszonyok		Téri helyzetek szubjektív megjelenítése kifejező jellegű alkotásokban.
- Nézőpont		Szubjektív nézőpont tudatos alkalmazása kifejező jellegű alkotásokban.
- Kompozíció	Ornamentális és képi kompozíció létrehozása látvány alapján vagy elképzelés alapján.	Képi igényű kompozíció létrehozása látvány, egy adott téma vagy önálló elképzelés alapján.
- Színhatás		A színek expresszív hatásának felhasználása kifejező jellegű munkákban. Adott cél érdekében (pl. adott hangulati hatás elérésének érdekében) adott színviszonylatok átalakítása.

- Érzelmek, gondolatok	elvont Érzelmek, lelkiállapotok, elvont gondolatok értelmezhető vizuális kifejezése szabadon választott vizuális formában.	Érzelmek, lelkiállapotok, elvont gondolatok értelmezhető vizuális kifejezése síkbeli, térbeli, időbeli alkotásokban, a kifejezési szándéknak megfelelő megjelenítésben. Elképzelt vagy gyűjtött képi elemekből (pl. montázs technikával) olyan képi kompozíció összeállítása, amely egy elvont gondolatot, hangulatot vagy lelkiállapotot fejez ki.
- Folyamat, mozgás, idő	Folyamat, történet bemutatása értelmezhető képsorokban (pl. képregény).	Rövid mozgóképi közlés, kifejezés megtervezése (pl. képes forgatókönyv).
- Kép és szöveg	Adott kép/ek és szövegrészek egymáshoz viszonyított, a célnak megfelelő elrendezése adott képmezőben, hagyományos technikával vagy számítógéppel. Adott tartalomnak leginkább megfelelő betűtípus kiválasztása és kompozíció kialakítása hagyományos technikával vagy számítógéppel.	Kép és szöveg együttes alkalmazása adott hatás elérésének az érdekében (pl. amelyben a kép és a szöveg egymás hatását erősíti vagy jelentését módosítja, pl. illusztráció, plakát, illetve képregény formájában).
- Vizuális információ	Vizuális jelek, szimbólumok egyértelmű, következetes használata (pl. magyarázó-közlő rajzokon). Nem vizuális természetű konkrét információk (pl. számszerű adatok: hőmérséklet-ingadozás, népességváltozás) értelmezhető, képi megjelenítése (pl. grafikonon, diagrammal). Színkódok következetes alkalmazása a magyarázó-közlő ábrázolásban.	Szabadon választott, nem vizuális természetű információk értelmezhető képi jellel (pl. embléma, piktogramm) tömörítése.
- Tárgyak és környezet	Adott funkcióra egyszerű tárgy, csomagolás tervezése, tervvázlatokból a legalkalmasabb kiválasztása, a kiviteli terv elkészítése rajzban. Külső és belső terek különböző funkcióra történő berendezésének, átalakításának megtervezése két, illetve három dimenzióban. Egyszerű tárgy készítése szabadon választott kézműves technikával.	Adott funkcióra egyszerű tárgy, csomagolás tervezése. A tervezéshez szükséges felmérés, kutatás elvégzése. Egyszerű tárgy elkészítése szabadon választott anyagból, vagy működő modell elkészítése. A tervezési, megvalósulási folyamat dokumentálása. Adott tárgy, objektum, építészeti tér (felületének, formájának) átalakítása úgy, hogy annak más jelentése legyen vagy más funkció betöltésére (is) alkalmas legyen - az elképzelt szemléltetése rajzban, festéssel, montázzsal.

B) BEFOGADÁS

1. Vizuális eszközök

1.1 Sajátosságai Megjelenítés

- Vizuális nyelvi elemek	A vizuális közlés, kifejezés legfontosabb eszközeinek (pont, vonal, sík- és térformák, felület, tónus, szín, szerkezet/kompozíció, képi motívumok) a vizuális közlésben, kifejezésben betöltött szerepének ismerete és használata az elemzés során.	A képi, zenei, irodalmi alkotásokban egyaránt előforduló adekvát kifejezőeszközök (szerkezet, motívumok, jelkép, ritmus) felismerése és párhuzamok elemzése. A művészettörténet korszakaira jellemző, leggyakoribb kompozíciós formák és ezek kifejező hatásának ismerete.
- Térábrázolási módok	A legjellegzetesebb térábrázolási módok felismerése, és lényegének ismerete. A termélység-megjelenítés különböző módjainak ismerete.	A legjellegzetesebb térábrázolási módok lényegének ismerete, és összehasonlítása az elemzés során.
- Vizuális minőségek	Vizuális minőségek differenciált megkülönböztetése szóbeli közlésekben is (pl. tónus/szín; alak/forma; textúra/faktúra/struktúra megkülönböztetése).	
- Látványértelmezés	A látványértelmezésben szerepet játszó tényezők (pl. nézőpont, arányok, képelemek egymáshoz való viszonya) lényegének, jelentésének ismerete és alkalmazása az elemzés során.	
- Kontraszt, harmónia	A színharmóniák, színkontrasztok (fény-árnyék, hideg-meleg, komplementer, magábanvaló, szimultán, mennyiségi, minőségi) felismerése.	A színkontrasztok (fény-árnyék, hideg-meleg, komplementer, magábanvaló, szimultán, mennyiségi, minőségi) lényegének ismerete. A kontrasztok kiemelő szerepének elemző vizsgálata konkrét példákon keresztül.
- Kontextus	A vizuális közlési, kifejezési eszközök jelentését meghatározó összefüggések - kontextus - felismerése és használata, értelmezés, elemzés során.	
1.2 Technikák	A vizuális közlés, kifejezés legfontosabb technikáinak felismerése. A legfontosabb technikák közlésben, kifejezésben betöltött szerepének ismerete és használata az elemzés során.	A vizuális közlés, kifejezés alábbi technikáinak leíró jellegű ismerete: grafika (magas-, mély- és síknyomás); festészeti technikák (táblakép és falfestmény; mozaik, üveglak); szobrászat (kő, agyag, fa; fémöntési technikák). A vegyes technika lényegének ismerete. Az iparművészeti technikák felsorolásszerű ismerete és legalább egy technika részletes, leíró jellegű ismerete.

2. Tevékenységterületek

2.1 Vizuális kommunikáció

- Folyamat, mozgás, idő

Időt, mozgást, változást rögzítő vizuális (álló- és mozgóképi) megjelenítési módok ismerete és összehasonlítása.

- Kép és szöveg

Kép és szöveg kölcsönhatásának elemző vizsgálata.

- Vizuális információ	A köznapi és művészi vizuális közlésekben előforduló legfontosabb jelek, jelzések, jelképek, motívumok megfelelő verbális értelmezése. A köznapi közlésekben (pl. műszaki rajz, folyamatábra) leggyakrabban előforduló vizuális információk értelmezése.
- Tömegkommunikáció	A tömegkommunikáció legfontosabb (auditív, vizuális, audiovizuális) eszközeinek, leggyakoribb formáinak ismerete és megkülönböztetése. A tömegkommunikáció jelentőségének, működési hatásrendszerének ismerete.
- Médiakategóriák	A legfontosabb médiakategóriák (nyomtatott és elektronikus médiumok) kommunikatív és esztétikai hatásának ismerete.
- Fotó, mozgókép	Fotóelemzés megadott szempontok szerint. A fotó legfontosabb műtípusainak (emlékfotó, szociófotó, sajtófotó, művészfotó) ismerete. A film műtípusainak ismerete (ismeretterjesztő, dokumentum, játékfilm, kísérleti film, reklám). Alló és mozgóképi reklámanyag képi hatásának elemzése. A mozgóképi kifejezés legfontosabb eszközeinek (montázs, kameramozgás, képkivágás, nézőpont, világítás, hang és képkapcsolat) ismerete. A fotó képzőművészeti felhasználásának ismerete.

2.2 Tárgy- és környezetkultúra

- Forma- és funkcióelemzés	A tárgyból leolvasható információk ismerete. Különböző korokból és kultúrákból származó tárgyak, objektumok (pl. épület, építmény) funkció- és formaelemzése. Tárgyak, épületek stílusjegyek alapján történő besorolása, csoportosítása.	A tárgyak, a fogyasztói szokások és az életmód közötti összefüggések alkalmazó jellegű ismerete. Tárgyak vizsgálata során minél több vizsgálati szempont alkalmazása. Ergonómiai elemzés egy konkrét példán keresztül.
- Tervezési folyamat	A tervező-, alkotófolyamat lépéseinek (kutatás, motívumgyűjtés, vázlatkészítés, modellezés, kipróbálás, tervdokumentáció-készítés) ismertetése egy konkrét példán keresztül.	A tárgytervezés szempontjainak ismerete (funkció, ergonómia, anyag, technika/technológia).
- Kézműves és ipari tárgykultúra	Egy tárgy (múltbeli, más kontinensről, kultúrából származó) elemző vizsgálata.	A kézműves és ipari tárgykultúra főbb műfajainak, technikáinak ismertetése.
- Népművészet	A tárgyi néprajz és a népművészet fogalmának ismerete. A magyar népművészet legfontosabb sajátosságainak ismerete.	Egy választott tájegység életmódjának, tárgykultúrájának ismertetése.

2.3 Kifejezés és képzőművészet

- Művészeti ágak	Művészeti ágak (képzőművészet, építészet és alkalmazott művészetek) legfontosabb jellemzőinek ismerete.

- Műfajok	A képzőművészet kétdimenziós (festészet, fotó, grafika), háromdimenziós műfajainak (szobrászat, installáció, land art) és időbeli kifejezéssel is bíró műfajainak (mobil szobor, happening, video, multimédia) ismerete.	
- Művészettörténeti korszakok, stíluskorszakok	A művészet nagy stíluskorszakainak, irányzatainak (őskor, ókor, középkor, reneszánsz, barokk, klasszicizmus, romantika, realizmus, impresszionizmus, posztimpresszionizmus, historizmus, szecesszió, szimbolizmus, fauvizmus, expresszionizmus, futurizmus, kubizmus, dadaizmus, szürrealizmus, absztrakt irányzatok, pop-art, konceptuális művészet, transzavantgard/posztmodern, valamint az Európán kívüli kultúrák közül India, Kína, Japán művészete és a prekolumbián kultúrák) legfontosabb jellemzőinek ismerete.	A művészet nagy stíluskorszakainak, irányzatainak (őskor, ókor, középkor, reneszánsz, barokk, klasszicizmus, romantika, realizmus, impresszionizmus, posztimpresszionizmus, historizmus, szecesszió, szimbolizmus, fauvizmus, expresszionizmus, futurizmus, kubizmus, dadaizmus, szürrealizmus, absztrakt irányzatok, pop-art, konceptuális művészet, transzavantgard/posztmodern, valamint az Európán kívüli kultúrák közül India, Kína, Japán művészete és a prekolumbián kultúrák) jellemzőinek, összefüggéseinek ismerete és összehasonlító, elemző tanulmányozása. A modernizmus és a posztmodern lényegének ismerete.
- Stílusjegyek		Adott műalkotások besorolása vagy csoportosítása stílusjegyeik alapján. Stílusjegyek alapján ismeretlen mű meghatározása, besorolása.
- Alkotások és alkotók	A legismertebb alkotások és alkotók (lásd Műtárgylista) ismerete, felismerése és stílusmeghatározása.	A legismertebb alkotások és alkotók (lásd Műtárgylista) ismerete, felismerése, stílusmeghatározása és kormeghatározása évszázados pontossággal. Egy-egy szabadon választott hazai és külföldi kortárs alkotó munkáinak elemző bemutatása.
- Műelemző módszerek	A következő műelemző módszerek ismerete és alkalmazása: stílustörténeti, forma-funkció, forma-tartalom, összehasonlító és ikonográfiai elemzés.	Megadott szempontok alapján műalkotás-elemző vázlat (pl. a kompozíciót szemléltető vázlat) készítése.
- A mű tárgyi és kulturális környezete	Vizuális közlések, tárgyak, műalkotások jelentését meghatározó tárgyi és kulturális környezeti összefüggések jelentőségének felismerése. A műalkotások létrehozásában szerepet játszó tényezők és összefüggések ismertetése (pl. kulturális környezet, megrendelői igény, alkotói beállítottság, technikai feltételek).	Vizuális közlések, tárgyak, műalkotások jelentését meghatározó tárgyi és kulturális környezeti összefüggések jelentőségének felismerése és felhasználása az elemzés során. A kontextus jelentőségének megértése és a művészi értékek viszonylagosságának felismerése. Művész és közönsége kapcsolatának ismerete a fő művészeti korszakokban.

MŰTÁRGYLISTA ¹

1 Rövidítések: 1/2: első fele; 2/3: második harmada stb.; é.: évek; sz.: évszázad; ée.: évezred; e: előtt; k.: körül; u.: után.

Az 540 tételből álló jegyzék az érettségi vizsga központi képanyagát tartalmazza. A befogadói ismeretek mérése során minden más, a listában nem szereplő alkotó, műtárgy, tárgy ismerete, konkrét felismerése nem követelmény. Bármely más műtárgy, tárgy is szerepelhet azonban a vizsgafeladatokban abban az esetben, ha nem konkrét ismeret mérését szolgálja (pl. formaelemzés).

Középszintű követelmény, az alábbi listában szereplő normál betűvel szedett alkotók ismerete, és/vagy az adott művek felismerése és elhelyezése a megfelelő művészettörténeti korban vagy kultúrában (lásd normál betűvel szedett ismeretek).

Emelt szintű követelmény az alábbi listában szereplő, vastag betűvel szedett további alkotók ismerete, az adott művek felismerése és az adott műlistában szereplő művek kormeghatározása évszázados pontossággal (lásd vastagon szedett ismeretek).

Abban az esetben, ha a listában szereplő tétel nem konkrét műtárgy (pl. egy Zsolnay porcelán), az adott tárgy meghatározó jegyei alapján, a megfelelő kultúrában vagy korban történő elhelyezése a követelmény. A fotók, továbbá a népművészeti és az Európán kívüli kultúrák műtárgyai, tárgyai esetében emelt szinten sem követelmény a pontos kormeghatározás. Minden ismeret, ami az alábbi listában zárójelben szerepel, nem követelmény, csupán pontosító információ (lásd zárójel). A lista bizonyos elemei időről-időre változhatnak, hogy a műtárgylista folyamatosan megújulva őrizze aktualitását.

ÓSKOR

1. Stonehenge, bronzkor
2. **Óskori lakóházak (pl. Catal-Hüyük, Jerichó, Harappa, Mohendzso-Daro), Kr. e. 6000 k.**
3. Willendorfi Vénusz, felső paleolitikum, **Kr. e. 30 000 k.** (Bécs, Naturhistorisches Museum)
4. **Lausseli Vénusz (kődombormű), felső paleolitikum, Kr. e. 30 000 k. (Franciaország)**
5. **Szegvár-Tűzkövesi „Sarlós isten”, újkőkor - Tiszai kultúra, (Szentés, Koszta József Múzeum)**
6. **Kocsi alakú agyagedény Budakalászról, rézkor - Péceli kultúra, (Szentendre, Ferenczy Múzeum)**
7. Szkíta aranyszarvas **Zöldhalompusztáról, vaskor Kr. e. 400 k.** (Budapest, Magyar Nemzeti Múzeum = MNM)
8. Óskori barlangfestmények (lascaux-i, altamirai), felső paleolitikum **Kr. e. 15 000 k.**

ÓKORI EGYIPTOM

9. Gizai piramisegyüttes - kül. Kheopsz fáraó piramisa, óbirodalom, **Kr. e. 2600-2500 k.**
10. Ámon-Ré templom, középbirodalom, **Kr. e. XVI-XII. sz.** Karnak
11. II. Ramszesz sziklatemploma, újbirodalom, **Kr. e. 1300 k.** Abu-Szimmel
12. Írnok (festett mészkő), óbirodalom, **Kr. e. III. ée.** (Párizs, Louvre)
13. Falusi bíró, óbirodalom, **Kr. e. III. ée.** (Kairó, Egyiptomi Múzeum)
14. Nofretete fejszobra, **Kr. e. 1360 k.** (Berlin, Staatliche Museen - Charlottenburg)
15. Anubisz szobra, Tutenchamon sírjából, **Kr. e. 1340 k.** (Kairó, Egyiptomi Múzeum)
16. Echnaton fáraó családjával (kődombormű), **Aton kultusz, Kr. e. 1360 k.** (Berlin, Staatliche Museen)
17. **Medumi ludak (falfestmény), óbirodalom, Kr. e. 2550 k. (Kairó, Egyiptomi Múzeum)**
18. Halastó, **thébai** sír (falfestmény), **Kr. e. 1400 k.** (London, British Museum)
19. Fáraó vadászaton, **thébai** (falfestmény), **Kr. e. XIV. sz.** (London, British Museum)
20. Tutenchamon arany halotti maszkja, **Kr. e. 1340 k.** (Kairó, Egyiptomi Múzeum)

21. Bútorok Tutenchamon sírleletéből (pl. Tutenchamon fáraó trónusa), **Kr. e. XIV. sz.** (Kairó, Egyiptomi Múzeum)

ÓKORI MEZOPOTÁMIA

22. Mezopotámiai város alaprajza (pl. Ur, Uruk, Ebla)
 23. Zikkurat, **Kr. e. 2000 e.** Ur
 24. **Lamassu (kapuórzó démon), Kr. e. VIII. sz.** (Berlin, Staatliche Museen)
 25. Babiloni Istaar kapu, **Kr. e. 570 k.** (Berlin, Staatliche Museen)
 26. **Alabástrom női fej Urukából, Kr. e. 2800 k. (Bagdad, Irak Múzeum)**
 27. Bikafejes hárfa Urból, **Kr. e. 2500 k.** (Bagdad, Irak Múzeum)
 28. Gudea, Lagas uralkodója italáldozatot mutat be, **Kr. e. 2120.** (Párizs, Louvre)
 29. Sumér ékírásos tábla (vagy pecsételöhenger), **Kr. e. 2000 k.** (London, British Museum)

ÓKORI GÖRÖGORSZÁG

30. Knósszoszi palota, **Kr. e. XVI. sz.** Kréta
 31. Mükénei fellegrvár (kül.: Oroszlános kapu), **Kr. e. XIV-XIII. sz.**
 32. Parthenon - **Pheidiasz, Kr. e. V. sz.** Athén
 33. Egy görög lakóház alaprajza
 34. Egy görög színház (pl. delphoi vagy epidauroszi színház)
 35. Athéni akropolisz, **Kr. e. 447-434.** - kül. Niké-templom, Erechteion
 36. **Zeusz oltár, Kr. e. 180. (Berlin, Pergamon Múzeum)**
 37. Kurosz szobor Athénből, **Kr. e. 600 k.** (New York, Metropolitan Museum)
 38. Mürón: Diszkoszvető, **Kr. e. 450 k.** (Róma, Museo Vaticano)
 39. Polükleitosz: Lándzsavívó, **Kr. e. 450-440 k.** (Nápoly, Museo Nazionale)
 40. **Praxitelész: Knidoszi Aphrodité, Kr. e. 350-340. (Róma, Museo Vaticano)**
 41. Delphoi kocsihajtó, **Kr. e. 470 k.** (Delphi Múzeum)
 42. Szamothrakéi Niké, **Kr. e. 200 k.** (Párizs, Louvre)
 43. **Rodoszi Athanadórosz, Agészandrosz és Polüdórosz: Laokoón Kr. e. II. sz.** (Róma, Museo Vaticano)
 44. Egy feketealakos vázákép (pl. Dionüszosz és bacchánsnők ábrázolással, Párizs, Bibliothèque Nationale)
 45. Egy vörösalakos vázákép (pl. Orvietói kehely-kratér Héraklész és társai, Párizs, Louvre)
 46. **Pergamoni Héphaiszteón padlómozaikja, Kr. e. 150 k. (Berlin, Staatliche Museen)**

ETRUSZK, RÓMAI

47. Etruszk sírszarkofág házaspár portréjával, **Kr. e. 625.** (Róma, Museo Nazionale, Villa Giulia)
 48. **Falfestmény a „Leopárdok sírkamrájából”, Kr. e. 480-470. Tarquinia**
 49. Colosseum, **70-90.** Róma
 50. Pantheon, **118-128 k.** Róma
 51. **Vettiusok háza, I. sz. Pompei**
 52. Vesta-templom, **I. sz.** Róma
 53. Római vízvezeték (pl. Segovia, Nimes)
 54. Forum Romanum rekonstrukció
 55. Egy pannóniai római kori település (pl. Aquincum - Budapest)
 56. Traianus oszlopa, **110 k.** Róma
 57. Constantinus diadalíve, **312-315 k.** Róma
 58. Augustus szobra, **I. sz.** Róma
 59. **Marcus Aurelius bronz lovasszobra, 170 k. (Róma, Museo Capitolino)**
 60. Egy római portrészobor (pl. Caligula, Brutus, Vespasianus, Constantinus)
 61. **A Misztérium villa falfestmény (egy részlete), Kr. e. I. sz. 2/3.**

KORA KERESZTÉNY

62. Santa Sabina, **422-432.** Róma
 63. **San Giovanni in Fonte keresztelőkápolna, V. sz. Ravenna**
 64. San Apollinare in Classe és mozaikjai, **VI. sz. Ravenna**
 65. Palotakápolna, **805.** Aachen
 66. Jó pásztor, mozaik, **V. sz. Ravenna, Galla Placidia**
 67. **Durrow-i Kódex, 7. sz. vagy a Kells-i kódex, VIII. sz. (Dublin, Trinity College)**
 68. **Szent Máté, aacheni mester miniatúrája, 800 k. (Bécs, Schatzkammer) vagy Szent Máté, reimsi mester miniatúrája, 830 k. (Epernay, Bibliothèque Municipale)**

NÉPVÁNDORLÁS KORA

69. **Viking hajó (Oseberg), 820 k. (Oslo, Egyetemi Múzeum)**
 70. Galgóci tarsolylemez, **X. sz. (MNM)**
 71. Nagyszentmiklósi kincs, **800 k. (Bécs, Kunsthistorisches Museum)**
 72. **Sankt galleni kolostor tervrajza 830 k. (Sankt Gallen, könyvtár)**
 73. Szarmata korongos fibula, **III. sz. (MNM)**
 74. **(Szeged-nagyszéksői) hun fejedelmi lelet cikáda-fibulái, IV. sz. (MNM)**
 75. Germán sasfibula, VI. sz. (Nürnberg, Germanisches Nationalmuseum)
 76. **Avar szíjvég (pl. klárafalvi - Szeged, Móra Ferenc Múzeum)**
 77. Fejedelmi szablya markolata (Attila kard) **X. sz. (Bécs, Schatzkammer)**
 78. Honfoglaló magyarok öltözete, rekonstrukció (MNM)

BIZÁNC

79. Hagia Sophia, **VI. sz. Konstantinápoly**
 80. San Vitale, **532-547.** és mozaikjai, **574 k. Ravenna**
 81. Szófia Székesegyház, **XI. sz. Kijev**
 82. **Jézus születése templom, XIV. sz. Szuzdal**
 83. **Nikopeia Istenanya, X. sz. (Vence, San Marco)**
 84. Trónoló Istenanya, **1280 k. (Washington, National Gallery of Art)**
 85. (Andrej) Rubljov: Szentháromság, **1430 k. (Moszkva, Tretyakovszkaja Galerija)**
 86. **Sztaurotéka, X. sz. (Limburg, Székesegyházi Kincstár)**
 87. Illés próféta, **XIV. sz. (Moszkva, Tretyakovszkaja Galerija)**

ROMANTIKA

88. **Maria Laach, bencés templom, XI-XIII. sz. (Koblenz mellett)**
 89. Pisai dóm, **XI-XIII. sz.**
 90. **Pontigny-i ciszterci templom, 1140-1170**
 91. Szt. Mihály templom, **1033. Hildesheim**
 92. Bencés apátság altemploma, **XI. sz. Tihany**
 93. Bencés apátsági templom, **XIII. sz. Ják**
 94. Ciszterci templom, **XIII. sz. eleje, Bélapátfalva**
 95. **Csemeszkopácsi plébániatemplom, XIII. sz. 2/2**
 96. Szent István szarkofágja, **XI. sz. (Székesfehérvár, István Király Múzeum)**
 97. **Moissac-i St. Pierre templom déli kapuzata, 1115 e. Moissac**
 98. Háromkirályok dombormű, **XII. sz. a pisai dóm bronzkapujáról**
 99. Sámson, dombormű, **XII. sz. 2/2. (Pécs, Székesegyházi Kőtár)**
 100. **Maiestas Domini, 1123 k. Clemente apszisából, (Barcelona, Katalán Múzeum)**
 101. Koronázási palást, **XI. sz. (MNM)**
 102. **Bayeux-i kárpit, 1080 k. (Bayeux, Bibliothèque Municipale)**
 103. Magyar Szent Korona, **XI-XIII. sz. (Parlament, Budapest)**
 104. Királyfej Kalocsáról, **XIII. sz. (Budapest, Magyar Nemzeti Galéria = MNG)**
 105. **Desiderius apát, falfestmény, 1087 e. (Montecassino, Sant Angelo in Formis)**
 106. **Winchesteri biblia (H-iniciálé), 1150-1160. (Winchester, Cathedral Library)**

107. **Egy limoges-i zománcdíszítésű tárgy (pl. Geoffroi Plantagenet gróf le mans-i sírlapja, 1150-től vagy egy evangélium kötéstáblája, Párizs, Musée Cluny)**

GÓTIKA

108. St. Denis templom, **1140-1144.** Párizs
 109. Párizsi Notre Dame, **1163-1250**
 110. Amiens-i székesegyház, **1236-(1389)**
 111. **Chartres-i székesegyház, 1194-1220**
 112. Ca d'Oro palota, **XV. sz.** Velence
 113. Cambridge-i King's College Chapel **1446-1515**
 114. Szent Vitus székesegyház, **XIV. sz.** Prága
 115. Nyírbátori (ma) református templom, **XV. sz. vége**
 116. Veleméri templom, **XIV. sz.**
 117. Vajdahunyad vár, **XV. sz.** Vajdahunyad
 118. **Angyal a reimsi székesegyház nyugati kapuzatáról, XIII. sz. 112.**
 119. Utolsó ítélet, **XV. sz. 1/2.** Kassa, **Szent Erzsébet templom északi kapuzata**
 120. Uta és Ekkehard szobra, **1250. Naumburg, dóm**
 121. Veit Stoss: Mária oltár, **1477-1483 k. Krakkó, Mária templom**
 122. A budavári gótikus szoborlelet emlékei (pl. Szakállas férfifej vagy Lovag és apródja) **1420-1430.** (Budapesti Történeti Múzeum = BTM)
 123. Kolozsvári Márton és György: Szent György, bronz, **1373.** (Prága, Národní Galéri)
 124. Chartres-i katedrális üvegablakai (pl. Mária halála), **XIII. sz.**
 125. Cimabue: Trónoló Madonna, **XIII. sz. vége** (Firenze, Uffizi)
 126. Giotto: Szent Ferenc élete, freskósorozat, **XIII. sz. vége** (Assisi, San Francesco)
 127. **Simone Martini, Lippo Memmi:** Angyali Üdvözlés, **1323.** (Firenze, Uffizi)
 128. Kolozsvári Tamás: Kálvária, **1427.** (Esztergom, Keresztény Múzeum)
 129. M.S. Mester: **Selmecbányai oltárképei, 1508.** kül. Mária és Erzsébet találkozása (MNG)
 130. **Lócsei Pál: Lócsei Szent Jakab templom főoltára, 1508-1517**
 131. **Wilton diptichon, 1400 k. (London, National Gallery)**
 132. Avignoni Pietá, **XV. sz.** (Párizs, Louvre)
 133. **Limbourg fivérek: Május, Berry herceg óraskönyvéből, 1410 k. (Chantilly, Musée Condée)**
 134. **Magyar Anjou Legendárium, XIV. sz. 1/2 (Róma, Museo Vaticano; New York, Morgan Library; Szentpétervár, Ermitázs)**
 135. Képes Krónika, **1360 k.** (Budapest, Országos Széchényi Könyvtár = OSZK)
 136. Szent László fejereklyetartó, **1425 e.** (Győr, Székesegyház)
 137. Suki-kehely, **XV. sz. közepe** (Esztergom, Főszékesegyházi Kincstár)
 138. **Az egyszarvú legendája, gobelin-sorozat (Párizs, Musée Cluny)**
 139. Szent László legenda, **1420-as é.** (Kakaslomnic)
 140. **Muránói üvegtárgy (pl. Baldovierik esküvői edénye) XV. sz. (Murano, Üvegmúzeum)**

RENEZÁNSZ

141. Santa Maria del Fiore, **1296-1436.** Firenze
 142. **(Filippo) Brunelleschi: Ospedale degli Innocenti, 1421 k. Firenze**
 143. **(Benedetto) da Maiano - Cronaca: Palazzo Strozzi, 1498-1508. Firenze**
 144. **(Mario) Coducci: San Zaccaria templom, 1481-től Velence**
 145. (Donato) Bramante: Tempietto **1502-1505 k.** Róma (San Pietro in Montorio kolostor)
 146. (Andrea) Palladio: Villa Rotonda, **1550 u.** Vicenza mellett
 147. (Antonio da Sangallo)-Michelangelo: Palazzo Farnese, **1514-1550.** Róma
 148. Egy Loire-menti reneszánsz kastély (pl. Chenonceaux, Chambord vagy Blois)

149. Vaszilij Blazsennij székesegyház, **XVI. sz.** Moszkva
150. Budai vár és királyi palota, **XIV-XVI. sz. és XVIII. sz., XIX/XX. sz.**
151. Visegrádi királyi palota, **XIV-XV. sz.**
152. Bakócz-kápolna, **1506-1507.** Esztergom
153. Sárospataki vár, **XVI-XVII. sz.**
154. (Lorenzo) Ghiberti: A firenzei Battistero bronzkapuja (Porta del Paradiso), **1430-as é.**
155. Donatello: Gattamelata lovasszobra, bronz, **1447-1453 k.** (Padova)
156. (Andrea del) Verocchio: Colleoni zsoldosvezér lovasszobra, **1480-as é.** (Velece)
157. Michelangelo (Buonarotti): Pietá, márvány, **1498.** (Róma, San Pietro)
158. Michelangelo (Buonarotti): Dávid, **1504.** (Firenze, Accademia)
159. Michelangelo (Buonarotti): Lorenzo Medici síremléke, **1525.** (Firenze, San Lorenzo templom sekrestyéje.)
160. Donatello: Dávid, **1430-1435.** (Firenze, Museo Nazionale)
161. Visegrádi Madonna, **1480 k.** (Visegrád, Mátyás Király Múzeum)
162. Massaccio: Szentháromság, freskó, **1427 k.** (Firenze, Santa Maria Novella)
163. Fra Angelico: Krisztus levétele a keresztről, **1437-1440.** (Firenze, Museo San Marco)
164. (Paolo) Uccello: A vízözön, **1450.** (Firenze, Santa Maria Novella)
165. Piero della Francesca: Krisztus ostromozása, **1470 k.** (Urbino, Palazzo Ducale)
166. **(Hans) Memling egy portréja (pl. Maria Maddalena, 1472. New York, Metropolitan Museum of Art vagy Maarten van Nieuwenove, 1487. Brugge, Hans Memlingmuseum)**
167. (Sandro) Botticelli: Vénusz születése, **1485 k.** (Firenze, Uffizi)
168. **(Carlo) Crivelli: Angyali üdvözet, 1486. (London, National Gallery)**
169. **(Andrea) Mantegna: Szent Sebestyén vértanúsága, 1485. (Párizs, Louvre)**
170. (Andrea) Mantegna: Pietá, **1506.** (Milánó, Brera)
171. Leonardo (da Vinci): Utolsó vacsora, **1495-1497.** (Milánó, Santa Maria delle Grazie kolostor refektórium)
172. Leonardo (da Vinci): Szent Anna harmadmagával, **1498.** (London, National Gallery)
173. Leonardo (da Vinci): Mona Lisa, **1503-1505.** (Párizs, Louvre)
174. **Leonardo (da Vinci): Vázlatok az emberalak tanulmányozásához vagy más tanulmányrajz**
175. Raffaello (Santi): Esterházy Madonna, **1507-1508.** (Budapest, Szépművészeti Múzeum = SZM)
176. Raffaello (Santi): Athéni iskola, freskó, **1509-1510.** (Vatikán, Stanza della Segnatura)
177. Michelangelo (Buonarotti): Utolsó ítélet, freskó, **1537-1541.** Vatikán (Capella Sistina)
178. Giorgione: A Vihar, **1506 k.** (Velece, Accademia)
179. Tiziano (Vecellio): Urbinói Vénusz, **1538.** (Firenze, Uffizi)
180. (Jacopo) Tintoretto: Szent Márk holttestének elvitele, **1562 k.** (Velece, Accademia)
181. (Paolo) Veronese: A kánai menyegző, **1563.** (Párizs, Louvre)
182. Erény freskók, **1495 k.** (Esztergom, Vármúzeum)
183. **(Benvenuto) Cellini: Sótartó, 1543. (Bécs, Hofmuseum)**
184. Nyírbátori stallum, **1511.** (MNM)
185. **Kályhacsempe Mátyás alakjával Budáról, 1490 e. (BTM)**
186. Egy kódex címlapja (pl. Philostratus-kódex a Bibliotheka Corviniana-ból, OSZK)
187. Van Eyck (fivérek): A bárány imádása oltár, **1426-1432.** (Genti oltár)
188. (Jan) Van Eyck: Arnolfini házaspár, **1433.** (London, National Gallery)
189. (Rogier) van der Weyden: Angyali üdvölet (Párizs, Louvre)
190. **(Hugo) van der Goes: Portinari oltár, 1475 k.** (Firenze, Uffizi)

191. **(Hieronymus) Bosch: Szénásszekér, 1480-1485.** (Madrid, Prado)
 192. (Hieronymus) Bosch: Gyönyörök kertje, triptichon, **1510 k.** (Madrid, Prado)
 193. (Albrecht) Dürer: Önarckép, **1498.** (Madrid, Prado)
 194. (Albrecht) Dürer: Melankólia, rézmetszet, **1514.** (Berlin, Staatliche Museen)
 195. **(Mathias) Grünewald: Keresztrefeszítés az isenheimi oltárról, 1515. (Colmar, Múzeum)**
 196. Ifj. (Hans) Holbein: (Jean de Dinteville és Georges de Selve) francia követek képmása, **1533.** (London, National Gallery)
 197. **(Albrecht) Altdorfer: Nagy Sándor csatája, 1529. (München, Alte Pinakothek)**
 198. **(Francesco Maria) Parmigianino: Hosszúnyakú Madonna, 1540 e. (Firenze, Uffizi)**
 199. **Id. (Pieter) Bruegel: Téli vadászat, 1565. (Bécs, Kunsthistorisches Museum)**
 200. Id. (Pieter) Bruegel: Parasztlakodalom, **1567.** (Bécs, Kunsthistorisches Museum)
 201. El Greco: Krisztus az olajfák hegyén, **1579 u.** (SZM)
 202. **(Angelo) Bronzino: Toledói Eleonóra, XVI. sz. vége** (Firenze, Uffizi)

BAROKK

203. **Giacomo della Porta: Il Gesù homlokzata, XVI. sz. vége Róma**
 204. (Lorenzo) Bernini: Szent Péter tér, **1656-tól** Róma
 205. (Francesco) Borromini: San Carlo alle Quattro Fontane, **1667.** Róma
 206. (Jules Hardouin)-Mansart: A Versailles-i palota, **1678 u.**
 207. Melki bencés apátság, **1702-től**
 208. Drezdai Zwinger, **1711-1722**
 209. Győri karmelita templom, **1721-1729**
 210. Esterházy-kastély, **XVIII. sz.** Fertőd
 211. **Santa Maria templom, XVIII. sz. Mexikó**
 212. Fellner Jakab: Líceum **1764.** Eger
 213. (Lorenzo) Bernini: Szent Teréz extázisa, márvány, **1647-1652.** (Róma, S. Maria della Vittoria)
 214. **(Étienne) Falconet: I. Péter orosz cár lovasszobra, 1766-1782. (Szentpétervár)**
 215. **Krucsay-oltár, 1729-1731. Nyírbátor, minorita templom**
 216. **(Georg Raphael) Donner: Szent Márton és a koldus, 1735. (Pozsony, Szt. Márton plébániatemplom főoltára)**
 217. (Pieter Pauwel) Rubens: Amazonok harca, **1618.** (München, Alte Pinakothek)
 218. **(Pieter Pauwel) Rubens: Párizs ítélete, 1632-1635. (London, National Gallery)**
 219. Rembrandt (Harmensz van Rijn): A lövészegylet kivonulása (Éjjeli őrjárat), **1642.** (Amsterdam, Rijksmuseum)
 220. **Rembrandt (Harmensz van Rijn): A három kereszt (rézkarc), 1662.**
 221. Rembrandt (Harmensz van Rijn): Önarckép, **1665.** (Köln, Wallraf Richartz-Museum)
 222. (Diego) Velazquez: Breda átadása, **1635-1636.** (Madrid, Prado)
 223. (Diego) Velazquez: Udvarhölgyek, **1656-1657.** (Madrid, Prado)
 224. Vermeer van Delft: Festő és modellje, **1665-1670.** (Bécs, Kunsthistorisches Museum)
 225. Vermeer van Delft: Tejet öntő lány, **1658-1660.** (Amszterdam, Rijksmuseum)
 226. (Michelangelo da) Caravaggio: Szent Pál megtérése, **1660 k.** (Róma, S. Maria del Popolo)
 227. **(Georges de) La Tour: A születés, XVII. sz. 1/2. (Rennes, Musée de Beaux Arts)**
 228. **(Pieter) Claesz: Csendélet sonkával, 1647. (Szentpétervár, Ermitázs)**
 229. **A sárvári vár dísztermének mennyezetfestményei, 1653.**

230. (Andrea) Pozzo: Szent Ignác megdicsőülése, 1691-1694. Róma, San Ignazio mennyezetfreskója231. Mátyási Ádám: II. Rákóczi Ferenc, **1712.** (MNG)232. (Antoine) Watteau: Kirándulás Cythere szigetére, **1717.** (Párizs, Louvre)**233. (Thomas) Gainsborough: A művész lányai, 1750-es é. 2/2. (London, National Gallery)**234. Canaletto: A drezdai Altmarkt, **1751.** (Drezda, Gemäldegalerie)235. (Giovanni Battista) Tiepolo: Freskó a würtzburgi érseki palotából, **1753.**236. (Franz Anton) Maulbertsch: A pásztorok imádása, **1758.** (Sümege, r. k. plébániatemplom)237. **(Franz) Sigrist: A négy fakultás, 1781. Eger, Líceum**238. Chippendale bútorok **1740-1780.** (pl. könyvszekrény vagy szék fonadékos háttámlával)

KLASSZICIZMUS

239 British Museum, **1823-1844.** London240. Péchy Mihály: Nagytemplom **1805-1821.** Debrecen241. Pollack Mihály: Nemzeti Múzeum, **1837-1847.** Budapest242. Hild József: Főszékesegyház, **1839-1856.** Esztergom.243. (Antonio) Canova: Mária Krisztina főhercegnő síremléke, **1789-1805.** (Bécs, Augustinerkirche)244. (Jean Antoine) Houdon: Voltaire, **1781.**245. Ferenczy István: A szépmesterségek kezdetei (Pásztorlányka), **1820-1822.** (MNG)246. (Jacques-Louis) David: A Horatiusok esküje, **1784.** (Párizs, Louvre)247. (Jean Auguste-Dominique) Ingres: A nagy odalisk, **1814.** (Párizs, Louvre)248. Id. Markó Károly: Visegrád, **1828.** (MNG)**249. Egy Wedgwood kerámia a XIX. sz. elejéről (pl. váza, 1805. London, Victoria & Albert Museum)**

250. Copf stílusú bútorok (pl. kétajtós szekrény 1790 k. vagy felnyitható öltözőasztal XVIII. sz. vége Budapest Iparművészeti Múzeum)

ROMANTIKA, REALIZMUS

251. Parlament, **1840-1865.** London252. **Kristálypalota 1851. - Londoni világkiállítás fotója**253. **Operaház, 1860-1875. Párizs**254. (Alexander) Eiffel: Eiffel torony, **1889.** Párizs255. Feszli Frigyes: Vigadó, **1859-1865.** Budapest256. Ybl Miklós: Operaház, **1875-1884.** Budapest257. Steindl Imre: Országház, **1885-1894.** Budapest258. A budavári Nagyboldogasszony plébániatemplom (Mátyás templom), **XIII-XV. sz. - 1874-1896. Schulek Frigyes - restaurálás**259. (Francois) Rude: Marseillaise, **1836.** Párizs260. Izsó Miklós: Táncoló paraszt, terrakotta, **1870.** (MNG)261. (Francisco) Goya: 1808. május 3. **1814.** (Madrid, Prado)262. (Caspar David) Friedrich: Vándor a ködtenger felett, **1818 k.** (Hamburg, Kunsthalle)263. (Théodore) Gérciault: A Medúza tutajja, **1818-1819.** (Párizs, Louvre)264. **(William) Blake: A teremtő, 1826.** (Manchester, Whitworth Gallery)265. (Eugéne) Delacroix: A szabadság vezeti a népet, **1831.** (Párizs, Louvre)266. (William) Turner: Gózhajó a hóviharban, **1842.** (London, Tate Gallery)**267. (John) Constable: Fatörzstanulmány, 1821 k. (London, Victoria & Albert Museum)**268. **(Honoré) Daumier: Rue Transnonain, 1834. (litográfia)**269. (Pavel Andrejevics) Fedotov: Leánykérőben, **1848.** (Moszkva, Tretyakovszkaja Galerija)

270. (Gustave) Courbet: Bonjour Monsieur Courbet, **1854.** (Montpellier, Musée Fabre)
271. (Jean-Francois) Millet: Kalásszedők, **1857.** (Párizs, Louvre)
272. (Ilja) Repin: Hajóvontatók a Volgán, **1873.** (Szentpétervár, Russzkij Muzej)
273. Borsos József: Nemzetőr, **1848.** (MNG)
274. Madarász Viktor: Hunyadi László siratása, **1859.** (MNG)
275. Székely Bertalan: Egri nők, **1867.** (MNG)
276. Munkácsy Mihály: Tépéscsinálók, **1871.** (MNG)
277. Szinyei Merse Pál: Majális, **1873.** (MNG)
278. Barabás Miklós: Bittó Istvánné, **1874.** (MNG)
279. Paál László: Út a fontenebleau-i erdőben, **1876.** (MNG)
280. **Zichy Mihály: Illusztráció a „Hídatatás”-hoz, 1877 u.** (MNG)
281. Benczúr Gyula: Buda visszafoglalása, **1896.** (MNG)
282. **Lotz Károly: A zene apoteózisa, 1883-1884. (Budapest, Operaház mennyezetképe)**

IMPRESSZIONIZMUS, POSZTIMPRESSZIONIZMUS

283. (Edouard) Manet: Reggeli a szabadban, **1863.** (Párizs, Louvre)
284. (Edouard) Manet: Claude Monet csónakműtermében fest (A bárka), **1874.** (München, Neue Pinakothek)
285. (Claude) Monet: A felkelő nap impressziója, **1872.** (Párizs, Louvre)
286. (Claude) Monet: A roueni székesegyház, **1894.** (Párizs, Louvre)
287. (Edgar) Degas: Balettiskola, **1874.** (Párizs, Louvre)
288. (Auguste) Renoir: A Moulin de la Galette, **1876.** (New York, J. H. Whitney Gyűjtemény)
289. (Georges) Seurat: Vasárnap délután, **1884-1886.**
290. **(Paul) Cézanne: Mont-Sainte-Victoire, 1885-1887. (London, Courtauld Institute)**
291. (Paul) Cézanne: Csendélet korsóval és gyümölcsökkel, **1887-1895.** (Oslo, Nationalgalerie)
292. (Vincent) van Gogh: Önarckép, **1890.** (Párizs, Jeu de Paume)
293. (Vincent) van Gogh: Út ciprusokkal (Országút éjjel), **1890.** (Otterlo, Kröller-Müller Gyűjtemény)
294. (Paul) Gauguin: Mi újság? (Tahiti nők), **1892.** (Drezda, Gemäldegalerie Neue Meister)

EKLEKTIKA, SZECCESSZIÓ, SZIMBOLIZMUS

295. **(William) Morris-(Philip) Webb: Vörös ház, 1859. London**
296. (Antonio) Gaudi: Sagrada Familia, **1884-től** Barcelona
297. (Victor) Horta: Tassel-ház, **1892-1893.** Brüsszel
298. (Charles) Rennie) Mackintosh: Glasgow-i Művészeti Iskola, **1898 k.**
299. **(Joseph-Maria) Olbrich: A bécsi szecesszió épülete, 1898-1899. Bécs**
300. Lechner Ödön: Iparművészeti Múzeum, **1893-1897.** Budapest
301. **Lechner Ödön: Postatakarékpénztár, 1899-1902. Budapest**
302. **Schikédanz Albert: Szépművészeti Múzeum, 1899-1906.** Budapest
303. **Márkus Géza: Cifra palota, 1902.** Kecskemét
304. Kós Károly-**Zrumecky Dezső: Madárház, 1908-1909.** Budapesti Állatkert
305. **Medgyaszay István: rákosmulyadi r. k. templom, 1910**
306. **Lajta Béla: Rózsavölgyi-ház, 1911-1912. Budapest**
307. (Auguste) Rodin: A csók, **1894.** Párizs, Rodin Múzeum
308. Fadrusz János: Mátyás király emlékmű, **1895-1902.** Kolozsvár
309. Mednyánszky László: Csavargófej, **1908-1910.** (MNG)
310. **(Edward) Burne-Jones: A rémfej, 1887. (Stuttgart, Staatsgalerie)**
311. (Henri de) Toulouse-Lautrec: Ezek a hölgyek, **1895.** (SZM)
312. **(Henri de) Toulouse-Lautrec: Jane Avril, (litográfia) 1893.** (Albi, Musée d'Albi)

313. (Gustav) Klimt: Judith, **1901.** (Bécs, Österreichische Galerie)
314. (Edvard) Munch: Sikoly, **1893.**
315. (Amadeo) Modigliani: Leányfej (Jeanne Hébuterne arc képe szemből), **1918.** (Bern, mgt)
316. Rippl-Rónai József: Kalitkás nő, **1892.** (MNG)
317. Ferenczy Károly: Madárdal, **1893.** (MNG)
318. Hollós Simon: Rákóczi-induló, **1899.** (MNG)
319. Gulácsy Lajos: A varázsló kertje, **1904.** (MNG)
320. Csontváry Kosztká Tivadar: Zarándoklás a cédrusokhoz Libanonban, **1907.** (MNG)
321. **Csontváry Kosztká Tivadar: Taormina, (MNG)**
322. Fényes Adolf: Babfejtők, **1904.** (MNG)
323. Vaszary János: Lovasok a kastély parkjában, **1919.** (MNG)
324. Csók István: A keresztapa reggelije, **1932.** (MNG)
325. Rippl-Rónai József-Róth Miksa: Az Ernst Múzeum üvegablaka, **1912.** Budapest
326. **Nagy Sándor: Kádár Kata, 1913. (üvegablak) Marosvásárhely, Kultúrpalota**
327. Thonet bútorok, **1851-től** (pl. Thonet hajlított hintaszéktípusa 1860, vagy Thonet kerek ülésű standard széke, 1859. évi típus)
328. **Henry van de Velde bútorai (pl. szecessziós szék és asztal 1895-ből)**
329. A pécsi Zsolnay-gyár egy tárgya a századfordulóról

XX. SZÁZAD ELSŐ FELE

330. **(Louis) Sullivan: Carson, Pirie és Scott áruház, 1899-1904. Chichago**
331. **(Rudolf) Steiner: II. Goetheaneum, 1922-1926. Dornah**
332. **(Peter) Behrens: Hoechst festékgyár, 1920-1925. Berlin**
333. (Walter) Gropius: A Bauhaus központi épülete, **1925-1926.** Dessau
334. **(Gerrit Thomas) Rietveld: Schroeder-ház, 1924. Utrecht**
335. (Frank Lloyd) Wright: Vizesésház, **1936.** Bear Run (Pennsylvania)
336. **Hajós Alfréd: Margitszigeti Sportuszoda, 1930. Budapest**
337. **Árkay Aladár és Bertalan: Városmajori templom, 1932. Budapest**
338. Molnár Farkas: Társasház, **1936.** Budapest
339. **(Maurice de) Vlaminck: A vörös fák, 1906. (Párizs, Musée National d'Art Moderne)**
340. (Henri) Matisse: A vörös desszert, **1908.** (Szentpétervár, Ermitázs)
341. (Pablo) Picasso: Az avignoni kisasszonyok, **1907.** (New York, Museum of Modern Art)
342. (Pablo) Picasso: Guernica, **1937.** (Barcelona)
343. (Georges) Braque: A portugál nő, **1911.** (Basel, Kunstmuseum)
344. **(Fernand) Léger: A lépcső, 1913. (Zürich, Kunsthaus)**
345. **(Jean) Gris: Kávéházi csomag, kollázs, 1914. (Ulm, Museum)**
346. (Umberto) Boccioni: Az izmok dinamizmusa, bronz, **1913.** (New York, Museum of Modern Art)
347. (Marcel) Duchamp: Lépcsőn lemenő akt, **1912.** (Philadelphia, Museum of Modern Art)
348. (Marcel) Duchamp: Forrás, **1917.** (elveszett)
349. **(Giacomo) Balla: A hegedűs keze, 1912. (Eric Estoric Gyűjtemény)**
350. **Ernst Ludwig Kirchner: Az utca, 1913. (New York, Museum of Modern Art)**
351. (Franz) Marc: A kék ló, **1911.** (München, Lenbachhaus)
352. (Constantin) Brancusi: Alvó Múza, **1916.** (Párizs, Musée d'Art Moderne)
353. (Hans) Arp: Az erdő, festett fa, **1916.** (London, Roland Pevsner Gyűjtemény)
354. (Vaszilij) Kandinszkij: Sárga, piros, kék, **1925.** (Párizs, Nina Kandinszkij Gyűjtemény)
355. (Paul) Klee: Őszi hely, akvarell, **1921.** (magántulajdon)
356. (Vlagyimir) Tatlin: A III. Internacionálé emlékmű famodellje, **1920.** (elpusztult)

357. (Kazimir) Malevics: Vörös négyzet, **1914.** (Szentpétervár, Russzkij Muzej)
358. (Piet) Mondrian: Kompozíció: Szürke struktúra színes síkokkal, **1918.** (Zürich, Max Bill Gyűjtemény)
359. **(Man) Ray: Lautréaumont mondásának illusztrációja, a Minotaure folyóiratból, 1933**
360. (Marc) Chagall: Az én kis falum, **1911.** (New York, Museum of Modern Art)
361. **(Giorgio de) Chirico: Aggódó múzsák, 1917. (München, Bayerische Gemaldesammlung)**
362. (René) Magritte: A szóhasználat I. Ez nem pipa, **1928-1929.** (New York, mgy.)
363. **(Alexander) Dejneka: Pétervár védői, 1928. (Moszkva)**
364. (Méret) Oppenheim: Prémes csésze, **1936.** (New York, Museum of Modern Art)
365. (Salvador) Dali: A polgárháború előérzete **1936.** (Philadelphia Museum of Art)
366. Nemes Lampérth József: Háttal álló női akt, **1916.** (Budapest, MNG)
367. **Nagy István: Csíki táj, 1920-as é. (MNG)**
368. Kassák Lajos: Képarchitektúra, fametszet, **1922.** (Pécs, Janus Pannonius Múzeum)
369. Moholy-Nagy László: Fényrekvízitum, **1922-1930.** (Eindhoven, Stedelijk van Abbe Museum)
370. Szőnyi István: Zebegényi temetés, **1928.** (Zebegény, Szőnyi Múzeum)
371. Bernáth Aurél: Tél, **1929.** (mgt)
372. Derkovits Gyula: Viharban, **1931.** (mgt)
373. Medgyessy Ferenc: Anya, **1932.** (MNG)
374. Vajda Lajos: Ezüst gnóm, **1940.** (MNG)
375. Egry József: Napfelkelte, **1940.** (MNG)
376. Bauhaus-ban tervezett tárgy (pl. Brauer Marcel: „funkcionalista” szék 1922. vagy csőszék 1926.)
377. Mies van der Rohe bútor (pl. „Barcelona szék” 1929. vagy „MR”-szék típusforma 1926.)

A XX. SZÁZAD MÁSODIK FELE

378. Le Corbusier: Nagy lakóház, **1945-1952.** Marseille
379. Le Corbusier: Ronchamp-i kápolna, **1955**
380. **(Alvar) Aalto: Községháza, 1949-1953. Säynätsalo**
381. (Pier Luigi) Nervi: Sportcsarnok, **1956-1957.** Róma
382. (Frank Lloyd) Wright: Guggenheim Múzeum, **1946-1958.** New York
383. **(Tange) Kenzo: Olimpiai csarnokok, 1964. Tokio**
384. **(Otto) Frey: Olimpiai csarnok, 1968-1972. München**
385. (Renzo Piano - Richard Rogers): Pompidou központ, **1971-1977.** Párizs
386. (SITE): BEST áruház **1975.** Houston, Texas
387. (Friedrich) Hundertwasser: Bécsi (Löwengassei) lakóház, **1980-1982.** Bécs
388. Makovecz Imre: A Múvelődés Háza, **1976-1982.** Sárospatak
389. **(Marino) Marini: Ló és lovas, fa, 1949-1950. (Zürich, Krayenbühl Gyűjtemény)**
390. (Alberto) Giacometti: Az erdő, (bronz) 1950. (Duisburg, Wilhelm Lehbruck Gyűjtemény)
391. (Henry) Moore: Kétrészes fekvő alak, (bronz) **1959.** (művész tulajdona)
392. **(Jean) Tinguely: Kerekeim, 1960-1961. (Budapest, Ludwig Múzeum-Kortárs Művészeti Múzeum=Ludwig)**
393. (Joan) Miro: A hold fala, kerámia, **1960.** (Párizs, UNESCO Palota kertje)
394. Somogyi József: Martinász, **1953.** (Dunaújváros)
395. Borsos Miklós: Madár tojással, **1968.**
396. Jovánovics György: Részlet a nagy Gilles-ből, **1967-1968.** (mgt)
397. Schaár Erzsébet: Az utca, **1974.** (székesfehérvári kiállítás)
398. Korniss Dezső: Tücsöklakodalom, **1948.** (Esztergom, Balassi Bálint Múzeum)

399. **Vilt Tibor: Kentaur, 1956. (mgt)**
400. **Bálint Endre: Grotoszki temetés, 1964. (mgy.)**
401. **Varga Imre: Radnóti, 1969. (Mohács)**
402. (Jackson) Pollock: No 14. **1948.** (Westport, Connecticut, mgy.)
403. **(Jean) Dubuffet: Metafizikus, 1950. (Winnetka-Illinois, mgy.)**
404. (Francis) Bacon: Tanulmány Velázquez után: X. Ince pápa. **1953.** (New York, mgt)
405. (Jasper) Johns: Zászló narancs mezőben, **1957.** (Köln, Wallraf Richart Museum)
406. (Yves) Klein: ANT 52. **1960.** (Louisiana, Museum of Modern Art)
407. (Roy) Liechtenstein: Tzing, **1962.** (Darmstadt, Karl Ströher Gyűjtemény)
408. (Andy) Warhol: Elvis, **1964.** (Toronto, Art Gallery of Ontario)
409. (Rober) Rauschenberg: Turkey, **1965.** (Darmstadt, Karl Ströher Gyűjtemény)
410. Kepes György: Programozott fényjáték-terv a bostoni kikötő számára, **1965-1967**
411. (Victor) Vasarely egy op-art műve
412. **(Nam June) Paik: Integrálszongora, 1958-1963. (Bécs, Museum Moderner Kunst)**
413. (Frank) Stella: Lake City, **1960-1961.** (Düsseldorf, Kunstmuseum)
414. **(Georges) Matthieu: Van, 1964.** (London, Gimpel Fils Gallery)
415. **(Allan) Kaprow: Háztartás, 1964. Happening (fotódokumentáció)**
416. (Joseph) Kosuth: Egy és három szék, **1965**
417. **(Joseph) Beuys: Főáram, 1967. Darmsadt (akció fotódokumentáció)**
418. **Szentjóbó Tamás: Hűlő víz, 1965.** (mgy.)
419. Keserű Ilona: Forma, **1969.** (mgt)
420. Kondor Béla: Rajz, **1969.** (Győr, Kolozsváry-gyűjtemény)
421. Lakner László: Mosoly, **1969.** (Budapest, Kiscelli Múzeum)
422. **Pauer Gyula: Pszeudo, 1970.** (mgt)
423. **(Robert) Smithson: Spiral Jetty, 1970. (Great Salt Lake, Utah)**
424. Christo: Völgyzáró függöny, **1970-1972.** (Colorado)
425. **(George) Segal: Bowers, 1970. (New York, Sidney Janis Gallery)**
426. **(Chuck) Close: Keith, 1972. (New York, Museum of Modern Art)**
427. Haraszty István: Kalitka, **1973.** (Székesfehérvár, Szent István Múzeum)
428. (Claes) Oldenburg: Ruhacsíptető, acél, **1974.** (USA, mgy.)
429. Paizs László: Poliészter oszlop, **1975-1976.** (Budapest, Ludwig)
430. Erdély Miklós: Húség, **1979**
431. **(A. R.) Penck: Metafizikus áthatolás egy zebrán, 1979. (Budapest, Ludwig)**
432. **(Cindy) Sherman: Cím nélküli állókép 48., 1979**
433. **Ujházi Péter: Cirkusz, 1980. (Budapest, Ludwig)**
434. **(Christian Ludwig) Attersee: A dísz és a sperma, 1981. (Budapest, Ludwig)**
435. Bak Imre: Ismert történet II., **1984.** vagy Tao **1993.** (Budapest, Ludwig)
436. Bukta Imre: Hajnali szabad permetezés, **1985.** (Budapest, Ludwig)
437. ef. Zámbó István: Új magyar népművészet II. **1987.** (Budapest, Ludwig)
438. Mauer Dóra: Hommage á Joseph Hoffmann, **1990.** (Budapest, Ludwig)
439. **(Barbara) Kruger: A tested csatater, 1989.**
440. **Fehér László: Kútbanézó, 1989. (Budapest, Ludwig)**
441. **Gerhes Gábor: Utolsó ítélet, Saturnus a kanapé alatt, 1993. (Budapest, Ludwig)**
442. **(Rebecca) Horn: Concert for Anarchy, 1994 e.**
443. **Drozdik Orsolya: Magassarkú cipők, 1995 e.**
444. **Deli Ágnes: Meglepett Angyalok, 1995**
445. **Németh Ilona: Elementáris objekt, 1996**
446. **Gerber Pál: Te egy kiválasztott vagy, 1996**

FOTÓ

447. (Edward) Muybridge: Lovas fotók **(1888 k.)**
 448. **(Eugéne) Atget: Sceaux: Park (1900 k.)**
 449. **(Jacques-Henri) Lartigue: Grand Prix (1912)**
 450. Moholy-Nagy László: Önarckép **(1922)**
 451. (Alexander) Rodcsenko: Telefonáló nő **(1923)**
 452. **(Man) Ray: Casati grófnő (1928)**
 453. **Munkácsi Márton: Gyerekek (1928)**
 454. (Edward) Weston: Káposztalevél **(1931)**
 455. (Andre) Kertész: Torzulás (sorozat), **(1933)**
 456. (Henri) Cartier-Bresson: Vasárnap a Marne partján **(1938)**
 457. (Robert) Capa: Kollaboránsnő Chartres-ból **(1944)**
 458. **(Diane) Arbus: Vasárnap Brooklynban sétáló fiatal pár (1966)**
 459. **(Richard) Avedon: Apám (1969 u.)**
 460. Escher Károly: Szénhordás **(1969 u.)**

MAGYAR NÉPMŰVÉSZET

461. Dél-dunántúli tornácos ház alaprajza (XIX. sz.-ből)
 462. Alföldi kontyosház (XIX. sz.-ből)
 463. **Egy szabadtéri néprajzi múzeum (pl. Szentendre, Hollókő, Göcsej)**
 464. Ácsolt láda Nógrád megyéből, Budapest, Néprajzi Múzeum (=NM) vagy Délkelet-Dunántúlról (Pécs, Janus Pannonius Múzeum)
 465. Festett láda Komárom, Csongrád vagy Borsod-Abaúj-Zemplén megyéből (pl. a NM anyagából)
 466. Király Zsiga: Tükrös spanyolozással (XIX. sz.) (NM)
 467. Egy sárkőzi, egy somogyi és egy baranyai szőttés (párnahéj, párnavég, abrosz vagy komakendő) (pl. a NM anyagából)
 468. „Táblás”, vörös-fekete gyapjú szőttés Sóváradról (Románia) (Budapest, NM)
 469. „Ábrahám”, hímzett párnavég Csík megyéből (Románia) (NM)
 470. Cifraszűr Békés vagy Hajdú megyéből (pl. a NM anyagából)
 471. Női ködmön Somogy, Békés vagy Borsod-Abaúj-Zemplén megyéből (pl. a NM anyagából)
 472. Egy csákvári cserépedény (kásástál, nagytál vagy korsó)
 473. Egy-egy cserépedény (tál, fazék, butella vagy butykos) Hódmezővásárhelyről vagy Tiszafüredről
 474. Miskakancsó Mezőcsátról (1848.) (NM) vagy Miskakancsó Mezőtúrról (NM)

EURÓPÁN KÍVÜLI KULTÚRÁK

475. **Sziklarajzok Tassziliből (Kr. e. N. ée.)**
 476. **Naqa Oroszlántemploma (Núbia)**
 477. **Akszumi gránitsztélék (V-VI. sz.) (Etiópia)**
 478. **Nagy Zimbabwe (XIV-XV. sz.) (Mozambik)**
 479. **Kabila-szobor fából (Kongó) (NM)**
 480. **Any gyermekével, fa (Nigéria) (Belgium, mggy.)**
 481. **Ifei terrakotta fejszobor (XIV. sz.) (Nigéria)**
 482. **Táncmaszk Elefántcsontpartról**
 483. **Házoszlop figurális díszítése fából (Új Guinea) (NM)**
 484. **Ősszobor Indonéziából (NM)**
 485. Húsvét-szigeti kőszobrok (Polinézia)
 486. **Ausztráliai kéregfestmény (NM)**
 487. **Vadkanmaszk fából (Melanézia) (NM)**
 488. Bábfigura (Wayang - Indonéziából) (NM)
 489. „Nazca vonalak”, **Kr. e. 200-Kr. u. 350.** (Peru)
 490. Machu Picchu, **XVI. sz.** (Peru)
 491. A Nap piramisa, **IV-IX. sz.** (Teotihuacan)

492. **Tollas Kígyó feje quetzalcoatl templomán (Teotihuacan)**
493. Nagy Jaguár templom (maja), **300-900.** (Tikal)
494. **Férfi formájú edény Kolumbiából, 400-700.** (Berlin, Museum für Völkerkunde)
495. **Emberalak, maja kultúra (Jaina, Mexikó)**
496. **Szellemaszok Faháncsból, Venezuela (Budapest, NM)**
497. Halotti maszk **IV-V. sz.** (Teotihuacan, Párizs, Musée de l'Homme)
498. **Szövött kesztyű a perui tengerpartról (New York, Brooklyn Museum)**
499. A Nap Köve (azték naptár) **XV. sz.** (Mexico City, Nemzeti Antropológiai Múzeum)
500. Totemoszlop Észak-Nyugat-Amerikából, (Drezda, Museum für Völkerkunde)
501. Puebló, **350-1300.** Mesa Verde
502. Cordobai nagymecset (IX-X. sz.)
503. Kászim pasa dzsámija (1543-1546. Pécs)
504. Király fürdő (1566-1587. Buda)
505. Gül baba türbéje (Buda)
506. **Kethüda-dzsámi, minaret (VIII. sz. Eger)**
507. Ladik imaszőnyeg, 6 oszlopos (XVIII. sz. Budapest, Iparművészeti Múzeum)
508. **Korán-lap (Arany Toll kalligráfiája), (1186. Dublin, Ch. Beatty Könyvtár)**
509. Nagy Sztúpa (Kr. e. III-I. sz. Szancsi)
510. **A 26. adzsantai barlangtemplom belseje (640 k.)**
511. Radzsarani-templom (XI-XIII. sz. Bhuvanavar, India)
512. Szúrja a Napisten, kőszéle (XIII. sz.)
513. **Buddha Sákjamuni fej Gandharából (himalájai pala), (II-III. sz., Budapest, Hopp F. Keletázsiai Múzeum)**
514. Táncosnő szobrocskája Mohendzso Daróból, (réz) (Indusvölgyi kultúra, Új Delhi, National Museum)
515. Siva Nataradzsza-Táncoló Siva (bronz), (XII-XIII. sz. Amszterdam, Museum van Aziatische Kunst)
516. Lótuszvirágot tartó bódhiszattva (falfestményrészlet) (az 1. számú adzsantai barlangtemplomból, 600-650 k.)
517. **Rádzspat miniatúra** (Krisna és Rádha a ligetben, XVIII. sz.)
518. **Szteatit pecsételők az Indusvölgyi kultúrából** (Új Delhi, National Museum)
519. Kínai Nagy Fal, Csin dinasztia (Kr. e. VI-III. sz. 220-ig)
520. Az Ég temploma Pekingben, Csing dinasztia (1644-1912)
521. A „Tiltott város” a pekingi császári palotaegyüttes részlete, a nagy csarnokkal, Ming- és Csing-korszak
522. **Mázás cserép házmodell a Han-korból (Kr. e. 206-Kr. u. 220.) (Kansas City, Nelson Gallery)**
523. Föld alatti folyosórendszer a Kínai „cseréphadsereg”-gel (Csin-si Huang-ti császár sírjához), Kr. e. 220-210. Lintong Hszian mellett
524. **Kuanjin-a könyörületesség istenének szobrocskája** (porcelán), (XVII-XVIII. sz.)
525. **Selymet vasaló nők - selyem tekerckép (Tang-kori eredeti után, XII-XIII. sz.) (Boston, Museum of Fine Arts)**
526. **Temetkezési zászlókép selyem alapon** (Ma-vang-tui 1. számú sír, Nyugati Hang-kor, Kr. e. 206-Kr. u. 8.), (Peking, Neue archaologische Funde in China)
527. Buddha és kísérői a Gyémánt szutrából (fametszet) (868) (London, British Museum)
528. **Gránátalmák (színes fametszet) (XVII. sz.), (London, E. Kaempfer Collection)**
529. Porcelántál sokszínű zománccfestéssel (1700 k.) (Bécs)
530. **Csien-lung: Porcelándoboz pecsétfestéknek** (XVIII. sz.), (Budapest, IM)
531. **Hórjudzsi buddhista templom Arany Csarnoka** (VII. sz.), (Nara)

532. Az izomói sintó szentély épületei Simanó tartományban (V-VI. sz.-i eredeti után XVIII. sz.)

533. **Himedzsi várkastély Közép-Japánban** (1608)

534. **Részletek Kacura Rikju császári villa tavaskertjéből a Sókintei nevű teaházzal (XVII. sz. e.),** (Kioto)

535. Ryoanji sziklakertje (Momoyama kor, 1573-1603), (Kioto)

536. Kamakurai Nagy Buddha szobor (XIII. sz.)

537. **Agyagfigura a Dzsómon-korszakból (Kr. e. II-III. ée.),** (Tokió, National Museum)

538. **Illusztráció a Gendzsi herceg regényéhez, tekercs része (XII. sz. e.),** (Tokió, Nezu Museum)

539. **Kacusika Hokusai:** Déli szél és szép idő. A Fudzsjama harminchat képe sorozatból (1823-1829.), (Tokió, Heibonsha Publisher Ltd.)

540. No-maszok (XVI. sz.), (Tokió, Nemzeti Múzeum)

SZAKKIFEJEZÉSEK

Az alábbi szakkifejezés-lista a részletes vizsgakövetelmények részét képezi azáltal, hogy pontosítja, konkretizálja az ismeretek körét. Emelt szinten egyrészt bővül az elvárható szakkifejezések mennyisége, másrészt magasabb az elsajátítás szintje, ebből következően az emelt szintű követelmények magukba foglalják a középszintet. A normál betűvel szedett kifejezések a középszint, míg a vastag betűvel jelölt fogalmak az emelt szint ismeretanyagát képezik. Ezen belül az aláhúzás nélküli kifejezéseknél az ismeret felismerése, megértése a követelmény, míg az aláhúzással megjelöltek esetében az ismeret reprodukív felidézése, definiálása is szükséges. Azon fogalmak esetében, amelyek dőlt betűvel kerültek megjelölésre, középszinten elegendő az ismeret felidézése, megértése, de emelt szinten elvárható az adott kifejezés reprodukálása is. A zárójelbe tett információ csak a pontosítást segíti.

ábra

ábrázoló geometria

ábrázolási rendszer

absztrakt

absztrakt expresszionizmus

absztrakt művészet

agora

akadémizmus

akció (műforma XX. sz.)

akció festészet

akrílfesték

akropolisz

akrotérion

akt

akvarell

alakos és arcok edény

alaprajz

alapsík

alapszínek

álboltozat

alkalmazott grafika

alkalmazott művészet

„alla prima” festésmód

altemplom

amfóra/amphora

amphiteátrum

anamorfózis

anatómia

ankh jel
angolkert
animációs film
animizmus
antikva (tipográfia)
antiművészet
antropomorf
anyagszerűség
apátság
apszis
arány
aranymetszés
archaikus
archetípus
architektúra
architráv
archivolt
árkád
árnyalat
arte povera
aszimmetria
áthidalások (építészet)
atlasz (építészet)
átlós kompozíció
átrium
áttört forma
attributum
audió-vizuális
automatizmus (alkotói módszer)
avantgárd művészet
axonometria

ballusztrád
batikolás
barokk
Bauhaus
bazilikális elrendezés
békaperspektíva
béletes kapu
belsőépítész
biedermeier
body art
boltív
boltozat
boronafal
bordás keresztboltozat

camera obscura
Capitólium
cinquecento
ciszterna
cizellálás (anyagmegmunkálás)
colosseum-motívum
computer art

csarnoktemplom

csegelyeskupola
csendélet
csúcsfény
csúcsív

dagerrotípi

DADA

dekollázs

dekoratívitás

derített szín

derítő fény

design

diagramm

diadalív

diadém**diaporáma**

diófafác

diszharmónia

díszlet

dísz tárgy

dokumentum film

dolmen

dombormű

dongaboltozat

dór

dőféspont

dramaturgia

dzsámi

ecsetrajz

egyedi grafika

egyiránypontos/centrális perspektíva

egyméretű/izometrikus axonometria

eklektika

elektronikus grafika

elektronikus médiumok

életkép/zsánerkép

ellenfény

embléma

emblemikus ábrázolás**empire****enfilade/anfilád****enkauszika**

entázis

enteriőr

environment (műforma XX. sz.)

enyéspont/iránypont

épületszobrászat

éremművészet

ergonómia

értelmező ábrázolás

ex libris

experimentális film

expresszionizmus

expresszív

faksimile/hasonmás kiadásfaktúrafalfestészetfaliképfalkárpitfamentes papírfametszetFauvesfazekasságfázis rajzfedőfestékfejléc (tipográfia)féloszlopfényjáték (műforma)**fénykalligráfia**fényképfényreklámfestékszínfestészetfestményfestői kifejezőmódfiatorony**fibula**figuratív művészetfigyelemirányításfilmkocka**filmmontázs****filmtrükk****film vágás****fix beállítás**fixatív**flash-back****fluxus (műforma XX. sz.)**folklórfolyamat ábraforgástest**forгатókönyv**formaelemzésformakarakterfórum**fotóetűd****fotógrafika****fotogram****főfény**főhajófotómontázsfotórealizmus**fővonal (ábrázoló geometria)**főszínek**franciakert**freskófrízfrontalitásfrottázsfunkcionalizmus

futurizmus

gádorfal

galéria (építészet)

geometrikus absztrakció

geometrikus forma

gépállás (film)

gestusfestészet

gobelin

gótika

görögkereszt

graffiti

grafika

grafit

(s)grafittó

használati tárgy

harangtorony

happening

hard-edge

hevederív

hideg-meleg kontraszt

hieroglifa

hímzés

hiperrealizmus

historizmus

homloksík (ábrázoló geometria)

homlokzat

horizont

horizontális elrendezés

„horror vacui”

hozzáadó/additív színkeverés

hüposztíl

huszártorony

ideográfia/fogalom írás

idol

ikon

ikonográfia

ikonosztáz

illusztráció

illúzionizmus

impresszió

impresszionizmus

informel

iniciálé

installáció

intarzia

interaktív művészet

inzert

ión

ipari formatervezés

iparművészet

irányzat (művészeti)

jel

jelkép
jelmez
jelzésszerű ábrázolás

kalligráfia

kálvária

kamerába vágott (filmtechnika)**kameramozgás**

kannelurák

kánon

kariatída

karzat

katakomba

katalógus

katedrális

Kavallier axonometria

kazettás mennyezet

kelengyeláda

kemogram**kép a képen**

képes forgatókönyv

képi egyensúly

képi elem

képkivágás

képmanipuláció

képmás

képmező

képregény

képrögzítés

képsík

képsor

képvers

képzőművészeti műfajok

kerámia

kerengő

keresztboltozat

keresztelőkápolna

keresthajó

kertművészet

kétiránypontos perspektíva

kétméretű/dimetrikus axonometria

kevert nézőpontú ábrázolás

kevert szín

kézjegy

kézművesség

kiadványszerkesztés

kiegészítő/komplementer színek

kiemelés eszközei

kifejezőeszköz

kinetikus szobor**kísérleti film**

kisplasztika

kivonó/szubtraktív színkeverés

klasszicizmus

klasszikus

klisé (nyomdatechnika)

kockázás (film)**kocsizás (film)**kódexkollázs

kolostor

*kolosszus**komplementer kontraszt*kompozíció

kompozíciós vázlat

*kompozíció típusok***konceptuális művészet**

konstrukció

konstruktivizmus**kontaktmásolás**kontextuskontraposztkontraszt**kontraszt illúzió**kontúrkópiakoré

korintuszi

koronázási jelvények

korongozás

korpusz*korstílus*

könyvművészet

környezetalakítás

*környezetkultúra**körplasztika***közelkép (film)****kránozás/daruzás***kratér*

kréтарajz

krokikubizmuskupolakurosz**kurzív (tipográfia)***kváderkő***land art***lapdúc**lapos dombormű*

latin kereszt

látószög

látványterv

lavírozás (festőtechnika)

layout

lazúrozás

legyezőboltozat

leporellő

lépték

levegőperspektívalinómetszetlitográfia/könyomás

lizéna
lokálszín

lyukkamera

madártásvlat

mandala

mandorla

manzardtető

magas dombormű

magasnyomás

magábanvaló kontraszt

magyarázó-közlő rajz

mail art

makett

manierizmus

maratás (sokszorosító grafika)

margó (kiadványszerkesztés)

márkajel

maszk

maszkolás/kitakarás (fotó, film)

masztaba

matt

mauzóleum

máz (kerámia)

média

mediális művészet

médium

megaron

mellékhajó

mellékszín

mellkép

mélynyomás

mélységélesség (fotó, film)

menhir

menóra

mennyiségi kontraszt

méretarány

méretperspektíva

merőleges vetítés (ábrázoló geom.)

mérmű

mesterséges forma

metakommunikáció

metopé

metszet (grafika)

metszetrajz

metszősík

mimika

minarett

miniatúra

minimal art

minőségi kontraszt

mintázás

miskakancsó

mobil (szobrászat)

modellezés

modern

modernizmus

modulor

moire

Monge-féle vetületi ábrázolás

monokróm

monolit

monotípi

montázs

montázs elv (film)

monumentális festészet

motívum

mozaik

mozgásfázis

mozgóké

multimédia

murális technikák

műalkotás

műelemzés

műfény

műleírás

műszaki rajz

műtárgy

műtípus

művészeti ágazat

művészeti irányzat

művészeti korszak

művészeti technikák

művészettörténet

művészi ábrázolás

nabis

nagybányai festészet

nagytotál (film)

naiv művészet

naturalizmus

narrátor

negatív forma

negatív ké

nemezelés

neoavantgárd

neoimpresszionizmus

népművészet

néprajz

nézetszerű ábrázolás

nézópont

nonfiguratív művészet

nyeregtető

nyitott fedélszék

nyitott forma

nyomat

nyomódúc

nyomóforma

nyomvonal (ábrázoló geometria)

obeliszk

objekt

ókeresztény művészet

olajfestés

oldalpár (kiadványszerkesztés)

oltár

op-art

opeion

optikai csalódás

organikus építészet

origámi

oromzat

ornamentika

oszlopfő

oszloptípusok

önarckép

önárnyék

önkifejezés

öntött szobor

öntvény

öntő forma

összetett forma

ötvösművészet

övparkány

palást (ábrázoló geometria)

paletta

pannó

panoráma

papírmásé

papírmerítés

papírmetszet

papírnyomat

papírplasztika

papírusz

párta (építészet)

parafrázis

paszpartu

pasztell

peposz

performance

pergamen

peripterosz

perspektívikus ábrázolás

pigment

piktogram

pilaszter

pillér

pillérköteg

pilon/pülon

piramis

plakát

plakett

plán

plasztika
plasztikus
plasztilin
playback
plein air
pointillizmus
pop-art
populáris
porcelán
porfesték
portfólió
portikusz
portré
poszter
posztimpresszionizmus
posztmodern
pozitív forma
predinasztikus
prehisztorikus
premier plán
próbanyomat
profil

quattrocento

rajzszen
rajzfilm
raszter (nyomtatás)
ready made
realizmus
reflex
rekeszzománc
rekonstrukció
relief
reneszánsz
reprodukción
restaurálás
retrospektív
rézkarc
rézmetszet
riportfotó
rizalit
rokokó
romanika
romantika
rövidülés
rózsaablak

sablon
sajtófotó
sámán
sekrestye
semleges szín
sfumato
síkbeli ábrázolás
síkidom

síknymomás

sírkamra

skurc

snitt

sokszorosító grafika

sokszorosító technikák

spanyolozás

spektrum

stilizálás

stílus

stílus irányzat

stílus jegy

struktúra

strukturálisizmus

stukkó

surlófény

svenk

szabadkézi rajz

szabályos forma

szabásminta

szabásrajz

számítógépes grafika

szarkofág

származtatás (ábrázoló geometria)

szcenika

szecesszió

székelykapu

szekció/secco

szekond plan

szekvencia (film)

szénrajz

szentimentálisizmus

szentély

szent kerület

szépművészet

szerigrafia/szitanyomat

szerkesztőrajz

szerkezeti rajz

szfinksz

sziluett

szimbolizmus

szimbólum

szimmetria

szimultán kontraszt

színárnyalat

színdinamika

színreflex

színerzet

színharmónia

színhőmérséklet

színintenzitás

színkontraszt

színkör

szinopszis (film)

színperspektíva

színskála
színszimbolika
szobor
szoborfülke
szobrászat
szórt megvilágítás
szökröny
szóttas
szövés
szövőszék
sztéle
szubjektív nézőpont (film)
szuperközeli plán
szuprematizmus
szürrealizmus
szuszék

táblakép
tabló
tagolatlan forma
tájkép
takarás
tálas
támív
támpillér
tanulmányrajz/stúdió
tapasztalati távlattan/látszati ábrázolás
tárgyanimáció
tárgykultúra
tasizmus
technikai kép
telített szín
templomhajó
temperafestés
térábrázolási konvenció
térhatás
térillúzió
termélység
természetelvű ábrázolás
természetes megvilágítás
természeti forma
térrétegek
térszervezés
tervezési folyamat
tervrajz
testbeszéd
textil
textilplasztika
textúra
tinta
tipográfia
tisza szín
tojástempera
tollrajz
tónus
tónus/fény-árnyék kontraszt

tornác

totem

totál (film)

többnézetű ábrázolás

tömegkommunikáció

tört szín

transzavantgard

transzformáció

transzparencia

trecento

trifórium

triglif

tükrös

tümpanon/timpanon

tumulus

tusrajz

tűzzománc

utókép

vágás (film)

vakárkád

valór

varrottas

vázakép

vázlat

vertikális elrendezés

vetett árnyék

vetítés (ábrázoló geometria)

vetítő sík (ábrázoló geometria)

vetítő sugár (ábrázoló geometria)

vetület (ábrázoló geometria)

vetületi ábrázolás

videóművészet

videó installáció

virtuális valóság

viselet

vízfestés

vízjel

vizuális élmény

vizuális képzelet

vizuális kifejezőeszközök

vizuális kommunikáció

vizuális költészet

vizuális kultúra

vizuális minőségek

vizuális művészetek

voluta

vonalas rajz

vonalminőségek

vonálperspektíva

zárt forma

zikkurat

zománcművészet

zsinagóga
zsindey

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

Ahogy a rajz és vizuális kultúra részletes érettségi vizsgakövetelmények szerkezetét, úgy az érettségi vizsga formáját is meghatározza az alkotás és befogadás kompetenciaterületek megkülönböztetése.

Az alkotás kompetenciaterülete olyan ábrázoló, kifejező jellegű tevékenységek összessége, melyek alapvetően a pszichomotoros képességek segítségével vizuálisan, képileg értelmezhető produktumot hoznak létre.

A befogadás kompetenciaterülete olyan tevékenységek összessége, melyek a látható világ hétköznapi és művészi esztétikai minőségeinek megismerésére, értelmezésére, elemzésére és megítélésére vonatkoznak.

Az említett kompetenciaterületek mindkét szinten különböző vizsgaformák segítségével kerülnek mérésre.

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

A vizsga szerkezete

A következő táblázat bemutatja a vizsga részeit, az egyes vizsgarészek időtartamát, és az értékelés körülbelüli arányát.

Forma	Jelleg	Időtartam	Értékelési arány	Pont
Írásbeli	Művészettörténet-műelemző feladatsor	180 perc	50%	75
Gyakorlati	Portfólió bemutatása	15 perc	gyakorlati munka: 40% szóbeli bemutatása: 10%	60 + 15

Írásbeli vizsga

Az írásbeli vizsga során a feladat, egy képekkel gazdagon illusztrált művészettörténet, műelemző jellegű feladatsor megoldása. A vizsga feladatsora 10-15 összetett - több részelemet tartalmazó - feladatból áll. A középszintű feladatsor 40-50%-a feleletalkotó típusú kérdés, amelyből legalább 1 feladat elemző vagy összehasonlító jellegű esszé kérdés.

Az írásbeli vizsga tartalmi szerkezete

Az írásbeli feladatsor tartalmi arányainak eldöntése több szempontrendszer figyelembevételével történik, melyek a főbb - tartalmat meghatározó - kategóriák szerint külön-külön kerültek kijelölésre, de a konkrét vizsgafeladatokban dominánsan együtt vannak jelen.

- A vizuális kultúra részterületei szerint:

Képzőművészet	50%
Tárgy- és környezetkultúra	40%
Vizuális kommunikáció	10%
Összesen:	100%

- Földrajzi régiók/Kultúrák szerint:

Európai kultúrák	80%
Európán kívüli (klasszikus) kultúrák	20%
Összesen:	100%

- Korszakok szerint:

őskor - XVIII. század	60%
XIX-XX. század	40%
Összesen:	100%

Az írásbeli feladatok jellemzői

Feladattípusok

A befogadás folyamatának mérésére alkalmas fő írásbeli feladattípusok a feleletválasztó és a feleletalkotó feladatok csoportja.

Az adott tantárgy lényegéből következik, hogy mindkét feladattípusban nagyobb gyakorisággal szerepel képi eszközök segítségével megadott feladat vagy megoldásváltozat is (pl. elemző vázlat készítése vagy képek/reprodukciók párosítása adott szempontok szerint).

a) Feleletválasztó feladat

A feleletválasztó feladattípusok (pl. alternatív válaszok, többszörös választás, válaszok illesztése-csoportosítása) esetében jellemző feladattípus a kép és szöveg, vagy a kép és kép adott szempontok szerinti párba állítása, csoportosítása vagy sorrendbe állítása.

Példák a párosítás szempontjaira:

- alkotó és műve;
- adott mű és korstílus/stílusirányzat;
- mű és mű (pl. azonos stílusirányzat alapján);
- műrészlet és műrészlet;
- alkotó és alkotó (pl. azonos korban);
- mű és „korszakalkotó” művészetelméleti fogalom;
- korstílus/stílusirányzat és „korszakalkotó” művészetelméleti fogalom;
- (mű)tárgy és tulajdonságai, funkciója;
- szakkifejezés és jelentése.

Példák a csoportosítás szempontjaira:

- korszakok szerint;
- korstílusok/stílusirányzatok szerint (ezen belül pl. mű-alkotó-idő);
- földrajzi (kultúrtörténeti) elhelyezkedés szerint (pl. európai, Európán kívüli kultúrák);
- műfajok, műtípusok szerint.

Példák a sorrend felállításának szempontjaira:

- időrend (pl. évszázadok) szerint;
- korstílusok/stílusirányzatok szerint (ezen belül pl. mű-alkotó-idő).

b) Feleletalkotó feladat

A feleletalkotó típusú, rövid választ (pl. egy szó, egy mondat) igénylő feladatok jellemzően a részletes követelményekben meghatározott tartalmak (pl. alkotó neve, alkotás címe, stílusa, konkrét fogalmak) felismerését, megnevezését, meghatározását jelentik. A fent említett feladattípus jellemző változata, ha csak részinformáció, információ-töredék áll rendelkezésre a felismeréshez (pl. képrészlet, képtöredék).

A hosszabb választ igénylő, esszé típusú feladatok esetében középszinten minden esetben megadásra kerülnek a megfigyelési szempontok, legyen az akár leíró, elemző vagy összehasonlító jellegű feladat. (Például elemezd az adott művet formaalkotás, kifejezés, kompozíció és funkció szerint!) Középszinten mind az elemző, mind az összehasonlító feladatok esetén a feladat tárgya kép (pl. műalkotás) vagy ábra (pl. grafikon).

A feleletalkotó feladatok típusai:

- művészeti ágak, műfajok, műtípusok felismerése, jellemzése;
- időszakok, korszakok, alkotók, művek, stílusjegyek megnevezése, jellemzése, összehasonlítása, értékelése;
- műtárgyak, tárgyak elemzése, összehasonlítása, értékelése;
- főbb művészettörténeti korszakok leírása, összehasonlítása a művészet változását befolyásoló alapvető kultúrtörténeti összefüggések szempontjából;

- művészeti fogalmak, szakkifejezések felismerése és szakszerű meghatározása, megfelelő használata;

- verbális és vizuális műelemző eszközök; módszerek használata.

Egy-egy összetett feladatot alapvetően mindkét feladattípusba tartozó részfeladatok összessége alkotja.

Az írásbeli vizsga értékelése

A vizsgázó összteljesítményét a vizsgarészek százalékos arányának összegzésével kapjuk. Az egyes vizsgarészek értékelése egymástól függetlenül történik. A középszintű írásbeli vizsgarészben az összpontszám 50%-a, tehát 75 pont szerezhető meg.

Az értékelés részletes központi javítási és értékelési útmutató segítségével történik. Az írásbeli feladatsor értékelési útmutatójának minden egyes konkrét feladat esetében tartalmaznia kell a helyesnek tekinthető választ és a hozzájuk tartozó pontértékeket. Azoknál a feladatoknál, ahol nem egyértelmű az elfogadható válasz, a javításhoz olyan segítséget kap a javító, amely ismerteti az elfogadható lehetőségeket, tartalmi elemeket és azok pontozási eljárását. Az értékelési útmutató rögzíti továbbá a vizsgarészben szerzett pontok vizsgaponttá történő átalakítását is.

Gyakorlati vizsga

A gyakorlati vizsga során a vizsgázó feladata a központilag megadott szempontok szerint egy portfólió összeállítása, melyet a vizsga során szóban bemutat, kommentál.

A gyakorlati feladat jellemzői

A portfólió, mint a folyamatmérés egyik fontos eszköze kap szerepet a középszintű vizsgában. A portfólió jelentése: a tanuló korábban készült munkáiból bizonyos szempontok szerint összeválogatott gyűjtemény összeállítása, és megfelelő formában történő bemutatása.

A gyakorlati vizsga produktuma gyakorlati munka eredményeként jött létre, de a vizsga része az elkészült munkák szóbeli bemutatása is.

A portfólió összeállításának feltételei:

A portfólióba kizárólag az utolsó két tanév folyamán, az iskolai keretek között, a diákok által készített és kiválogatott munkák kerülhetnek be. Ennek természetesen feltétele, hogy az adott két évben az iskolában készült munkák megőrzésre kerüljenek.

A portfólió 8 db munkát tartalmaz.

A munkák mérete nem korlátozott.

A portfólió összeállítása a következő szempontok szerint történik:

1. Tartalmazzon 2 db olyan munkát, amelyet a vizsgázó sikeresnek tart.
2. Tartalmazzon 1 db olyan munkát, amelyet a vizsgázó kevésbé tart sikeresnek.
3. Tartalmazzon 1 db olyan munkát, amelyet a vizsgázó a legkedveltebb technikájával készített el.
4. Tartalmazzon 1 db olyan munkát, amely egy tárgy tervezését dokumentálja (több rajz is lehet egy lapon).
5. Tartalmazzon 1 db olyan munkát, amely látvány alapján készült tanulmányrajz, festmény vagy plasztika.
6. Tartalmazzon 1 db olyan munkát, amely képet és szöveget együttesen alkalmazó kompozíció.
7. Tartalmazzon 1 db olyan munkát, amely a vizsgázó által szabadon választott téma tetszőleges feldolgozása.

A munkák hátoldalán szerepeljen a tanuló neve és a készítés dátuma, valamint a fenti listának megfelelő azonosító szám. (Pl. a 3. sorszámmal ellátott munkáról a vizsgáztatók tudni fogják, hogy a vizsgázó legkedveltebb technikájával készült munkájáról van szó.)

Vizsga előtt a saját szaktanár aláírásával hitelesíti a kiválogatott anyagot, igazolva, hogy valóban az iskolában az adott tanuló által készült munkák alkotják a portfólió anyagát.

A portfólió bemutatása:

A kiválogatott anyaghoz kapcsolódva a tanuló szóban önállóan bemutatja, értékeli, értelmezi munkáját és indokolja a válogatását, ismerteti a munkáját irányító főbb gondolatokat.

A gyakorlati vizsga értékelése

A vizsgázó összteljesítményét a vizsgarészek százalékos arányának összegzésével kapjuk. Az egyes vizsgarészek értékelése egymástól függetlenül történik. A középszintű gyakorlati vizsgarészben az összpontszám 50%-a szerzhető meg, amelyből 40%, azaz 60 pont a gyakorlati munka produktumáért, 10%, azaz 15 pont pedig a szóbeli bemutatásért ítélhető meg.

A portfólió értékelése csak abban az esetben lehetséges, ha megfelel a kiírásban szereplő formai követelményeknek, azaz:

- A portfólió megfelelő számú munkát tartalmaz.
- A munkák a kiírásnak (a listának) megfelelően kerültek kiválogatásra.
- A munkák hitelesítése megtörtént.
- A munkák számokkal történő azonosítása megtörtént.

A gyakorlati munka értékelése:

A rajzi, illetve gyakorlati jellegű feladatok esetében az értékelés központi értékelési útmutató segítségével történik. Az útmutató értékelési szempontokra bontva ismerteti a megítélés alapját.

Az értékelési útmutatóban minden egyes értékelési szempont értékelési kritériumokra bomlik. Az értékelési kritériumok a munka minőségét írják körül, jellemzik az adott értékelési szempont tekintetében a megítélhető pontértékkel együtt. Az értékelési útmutató rögzíti továbbá a vizsgarészben szerzett pontok vizsgaponttá történő átalakítását is.

A szóbeli bemutatás értékelése:

A portfólió szóbeli bemutatásának értékelése központi értékelési útmutató segítségével történik. Az értékelési útmutató tartalmazza a megítélés alapját képező szempontsört. Minden egyes értékelési szempont további kritériumokra bomlik. A kritériumok a szóbeli feleletet jellemzik az adott értékelési szempont tekintetében, a megítélhető pontszámokkal együtt. Az értékelési útmutató rögzíti továbbá a vizsgarészben szerzett pontok vizsgaponttá történő átalakítását is.

EMELT SZINTŰ VIZSGA

A vizsga szerkezete

A következő táblázat bemutatja a vizsga részeit, az egyes vizsgarészek időtartamát és az értékelés körülbelüli arányát.

Forma	Jelleg	Időtartam	Értékelési arány	Pont
Írásbeli/gyakorlat	Művészettörténet-műelemző és rajzi feladatsor	240 perc	70%	120
Szóbeli	Összefüggő felelet előadása	20 perc	30%	30

Írásbeli/gyakorlati vizsga

Mivel az emelt szintű vizsgára jelentkezők körében mélyebb érdeklődést, sőt szakirányú felvételi szándékot feltételezünk, lehetőséget kell biztosítani a specializáltabb és mélyebb tudás mérésére. A vizsgázó emelt szinten alapvetően két különböző jellegű vizsgafeladatsort állíthat össze magának, attól függően, hogy az alkotói és befogadói ismereteket, készségeket, képességeket mérő, vegyesen összeállított feladatsorból mely szabadon választható feladatokat oldja meg.

A vizsgafeladatsort összesen 6 központilag meghatározott, összetett - több részelemből álló - feladat alkotja. Ebből 3 feladat gyakorlati jellegű, az alkotói, míg további 3 feladat a befogadói ismeretek, készségek és képességek mérését szolgálja. A 6 feladatból 4 feladatot kell a jelöltnek kiválasztani és megoldani. Így az egyéni választástól függően jön létre vagy egy alapvetően alkotói vagy befogadói érdeklődést mérő vizsgafeladatsor.

Mivel a feladatok száma és választásuk aránya csak dominanciát határoz meg, így mind az alapvetően alkotó, mind az alapvetően befogadó típusú vizsgafeladatsor esetén megtörténik bizonyos szintű alkotói és befogadói ismeretek, készségek és képességek mérése is.

Írásbeli/gyakorlati vizsga tartalmi szerkezete

A befogadói típusú művészettörténet-műelemző feladatok összetett, gyakran képekkel illusztrált részfeladatok összessége. Az emelt szintű feladatsorban - a középszinthez képest - a feladatok csak kisebb részénél szerepelnek a megoldást segítő képek, reprodukciók, így fontosabb szerepet kap az elsajátított ismeretek pontos felidézése és a vizuális emlékezet. Az emelt szintű írásbeli feladatok mindegyike tartalmaz elemző vagy összehasonlító jellegű esszé feladatrészt. A feladatok tartalmi arányai alapvetően megegyeznek a középszinten feltüntetett arányokkal.

A gyakorlati jellegű rajzi feladatok közül legalább egy, a tárgy- és környezetkultúra vagy a vizuális kommunikáció területéhez kapcsolódó tervező jellegű feladat (pl. tárgy felirat-tervezés).

Az írásbeli feladatok jellemzői

Feladattípusok

Az emelt szintű befogadói ismereteket, készségeket és képességeket mérő feladattípusok megegyeznek a középszinten felsorolt feladattípusokkal, a feladatsor összeválogatásánál viszont jellemző szempont a feleletalkotó feladatok dominanciája.

A gyakorlati feladatok jellemzői

Feladattípusok

Az emelt szintű alkotói ismereteket, készségeket és képességeket mérő rajzi feladatok szintén több részből álló, összetett feladatok, melyek egy-egy téma köré csoportosulnak. Egy-egy feladatban minden esetben különböző jellegű rajzi tevékenység (pl. szabadkézi rajz látvány után, tervezés, színvázlat-készítés) is előfordul.

A feladatok megoldásánál a technika szabadon választott, ezért az alapvető anyagokról és eszközökről a jelöltek gondoskodnak.

A rajzi feladatok típusai például:

- látvány megfigyelése alapján vázlat vagy szabadkézi rajz készítése;
- látvány vagy elképzelés alapján tárgyak testességének plasztikus formáinak visszaadása;
- anyagi minőségek megjelenítése;
- szinkombinációs feladat megoldása;
- színvázlat készítése;
- tárgyak, organizmusok szerkezetének, értelmező szabadkézi rajzának elkészítése;
- térrekonstrukciós feladat megoldása;
- téri helyzetek megjelenítése az adott célnak legmegfelelőbb formában;
- mozgást, folyamatot bemutató képi utasítás szabadkézi rajz készítése;
- történet illusztratív megjelenítése vizuális eszközökkel;
- érzelmek, lelkiállapotok megjelenítése vizuális eszközökkel;
- nem vizuális jellegű információk képi megjelenítése, képi jellé alakítása;
- adott felület díszítésének megtervezése;

- tárgytervezés, tervvázlat készítése;
- felirat készítése adott feladat betöltésére.

Az írásbeli/gyakorlati vizsga értékelése

A vizsgázó összteljesítményét a vizsgarészek százalékos arányának összegzésével kapjuk. Az egyes vizsgarészek értékelése egymástól függetlenül történik. Az emelt szintű írásbeli/gyakorlati vizsgarészben az összpontszám 70%-a, azaz 120 pont szerezhető meg.

Az értékelés részletes központi javítási és értékelési útmutató segítségével történik.

Írásbeli feladatok értékelése:

Az írásbeli feladatok értékelési útmutatójának minden egyes konkrét feladat esetében tartalmaznia kell a helyesnek tekinthető választ és a hozzájuk tartozó pontértékeket. Azoknál a feladatoknál, ahol nem egyértelmű az elfogadható válasz, a javításhoz olyan segítséget kap a javító, amely ismerteti az elfogadható lehetőségeket, tartalmi elemeket és azok pontozási eljárását. Az értékelési útmutató rögzíti továbbá a vizsgarészben szerzett pontok vizsgaponttá történő átalakítását is.

Gyakorlati feladatok értékelése:

A rajzi, illetve gyakorlati jellegű feladatok esetében az értékelés központi útmutató segítségével történik. Minden egyes rajzi feladathoz adott értékelési szempontsor tartozik. A szempontok további értékelési kritériumokra bomlanak. A kritériumok a munka minőségét írják körül, jellemzik az adott értékelési szempont tekintetében, a megítélhető pontszámokkal együtt. Az értékelési útmutató rögzíti továbbá a vizsgarészben szerzett pontok vizsgaponttá történő átalakítását is.

Szóbeli vizsga

Az emelt szintű szóbeli vizsgán a jelöltnek egy 20 tételből kihúzott egy, a tételben megadott témát kell összefüggő felelet formájában önállóan kifejtene.

A szóbeli vizsga tartalmi szerkezete

Minden tétel két alapvető részből áll, melyek közül a vizsgázó választhat. Az egyik tétel minden esetben egy leíró jellegű (pl. bizonyos stílusirányzat bemutatása), míg a másik minden esetben műelemzés (pl. összehasonlító műelemzés).

A két tételrész közül a jelölt szabad döntése alapján választhat, és csak a választott feladatot kell kidolgoznia és bemutatnia.

Minden tétel első, választható részéhez tartozik azonban egy egységes tételrész, amely egy adott alkotótechnika leíró jellegű bemutatása.

A szóbeli vizsga értékelése

A vizsgázó összteljesítményét a vizsgarészek százalékos arányának összegzésével kapjuk. Az egyes vizsgarészek értékelése egymástól függetlenül történik. Az emelt szintű szóbeli vizsgarészben az összpontszám 30%-a, azaz 30 pont szerezhető meg.

A szóbeli vizsga értékelése központi értékelési útmutató segítségével történik. Az értékelési útmutató tartalmazza a megítélés alapját képező szempontsort. Minden egyes értékelési szempont további kritériumokra bomlik. A kritériumok a szóbeli feleletet jellemzik az adott értékelési szempont tekintetében, a megítélhető pontszámokkal együtt. Az értékelési útmutató rögzíti továbbá a vizsgarészben szerzett pontok vizsgaponttá történő átalakítását is.

MŰTÁRGYLISTA ¹

1 Rövidítések: 1/2: első fele; 2/3: második harmada stb.; é.: évek; sz.: évszázad; ée.: évezred; e: előtt; k.: körül; u.: után.

Az 540 tételből álló jegyzék a érettségi vizsga központi képanyagát tartalmazza. A befogadói ismeretek mérése során minden más, a listában nem szereplő műtárgy, tárgy ismerete, konkrét felismerése nem követelmény, viszont más kontextusban szerepelhet (pl. elemzés tárgya lehet). Középszintű követelmény, az alábbi listában szereplő normál betűvel szedett alkotók ismerete, az adott művek felismerése és elhelyezése a megfelelő művészettörténeti korban vagy kultúrában.

Emelt szintű követelmény az alábbi listában szereplő, vastag betűvel szedett alkotók ismerete, az adott művek felismerése és az adott műlistában szereplő művek kormeghatározása évszázados pontossággal (lásd vastagon szedett ismeretek).

Minden ismeret, ami az alábbi listában zárójelben szerepel, nem követelmény, csupán pontosító információ. A lista bizonyos elemei időről időre változhatnak, hogy a műtárgylista folyamatosan megújulva őrizze aktualitását.

ÓSKOR

1. Stonehenge, **bronzkor**
2. **Óskori lakóházak (pl. Catal-Hüyük, Jerichó, Harappa, Mohendzso-Daro), Kr. e. 6000 k.**
3. Willendorfi Vénusz, **felső paleolitikum, Kr. e. 30 000 k.** (Bécs, Naturhistorisches Museum)
4. **Lausseli Vénusz (kődombormű), felső paleolitikum, Kr. e. 30 000 k.** (Franciaország)
5. **Szegvár-Tűzkövesi „Sarlós isten”, újkőkor - Tiszai kultúra** (Szentés, Koszta József Múzeum)
6. Kocsi alakú agyagedény Budakalászról, **rézkor - Péceli kultúra** (Szentendre, Ferenczy Múzeum)
7. Szkíta aranyszarvas **Zöldhalompusztáról, vaskor Kr. e. 400 k.** (Budapest, Magyar Nemzeti Múzeum = MNM)
8. Óskori barlangfestmények (lascaux-i, altamirai), **felső paleolitikum Kr. e. 15 000 k.**

ÓKORI EGYIPTOM

9. Gizai piramisegyüttes - kül. Kheopsz fáraó piramisa, óbirodalom, **Kr. e. 2600-2500 k.**
10. Ámon-Ré templom, középbirodalom, **Kr. e. XVI-XII. sz. Karnak**
11. II. Ramszesz sziklatemploma, újbirodalom, **Abu-Szimbel**
12. Írnok (festett mészkő), óbirodalom (Párizs, Louvre)
13. Szolgaszobrok, óbirodalom, (Kairó, Egyiptomi Múzeum)
14. Nofretete fejszobra, **Kr. e. 1360 k.** (Berlin, Staatliche Museen - Charlottenburg)
15. Anubisz szobra, Tutenchamon sírjából, **Kr. e. 1340 k.** (Kairó, Egyiptomi Múzeum)
16. Echnaton fáraó családjával (kődombormű), **Aton kultusz, Kr. e. 1360 k.** (Berlin, Staatliche Museen)
17. **Medumi ludak (fal festmény), óbirodalom, Kr. e. 2550 k.** (Kairó, Egyiptomi Múzeum)
18. Halastó, **thébai sír (fal festmény), Kr. e. 1400 k.** (London, British Museum)
19. Fáraó vadászaton, **thébai (fal festmény), Kr. e. XIV. sz.** (London, British Museum)
20. Tutenchamon arany halotti maszkja, **Kr. e. 1340 k.** (Kairó, Egyiptomi Múzeum)
21. Bútorok Tutenchamon sírleletéből (pl. Tutenchamon fáraó trónusa), **Kr. e. XIV. sz.** (Kairó, Egyiptomi Múzeum)

ÓKORI MEZOPOTÁMIA

22. Mezopotámiai város alaprajza (pl. Ur, Uruk, Ebla)
23. Zikkurat, **Kr. e. 2000 e. Ur**
24. **Lamassu** (kapuórzó démon), **Kr. e. VIII. sz.** (Berlin, Staatliche Museen)

25. Babiloni Istaar kapu, **Kr. e. 570 k.** (Berlin, Staatliche Museen)
 26. Alabástrom női fej **Uruk**ból, **Kr. e. 2800 k.** (Bagdad, Irak Múzeum)
 27. Bikafejes hárfa **Uruk**ból, **Kr. e. 2500 k.** (Bagdad, Irak Múzeum)
 28. Gudea, Lagas uralkodója italáldozatot mutat be, **Kr. e. 2120.** (Párizs, Louvre)
 29. Sumér ékírásos tábla (vagy pecsételöhenger), **Kr. e. 2000 k.** (London, British Museum)

ÓKORI GÖRÖGORSZÁG

30. Knósszoszi palota, **Kr. e. XVI. sz.** Kréta
 31. Mükénei fellegrvár (kül.: Oroszlános kapu), **Kr. e. XIV-XIII. sz.**
 32. Parthenon - **Pheidiasz**, **Kr. e. V. sz.** Athén
 33. Egy görög lakóház alaprajza
 34. Egy görög színház (pl. delphoi vagy epidauroszi színház)
 35. Athéni akropolisz, **Kr. e. 447-434.** - kül. Niké-templom, Erechteion
 36. **Zeusz oltár**, **Kr. e. 180.** (Berlin, Pergamon Múzeum)
 37. Kurosz szobor Athénből, **Kr. e. 600 k.** (New York, Metropolitan Museum)
 38. Mürón: Diszkoszvető, **Kr. e. 450 k.** (Róma, Museo Vaticano)
 39. Polükleitosz: Lándzsavívó, **Kr. e. 450-440 k.** (Nápoly, Museo Nazionale)
 40. **Praxitelész: Knidoszi Aphrodité**, **Kr. e. 350-340.** (Róma, Museo Vaticano)
 41. Delphoi kocsihajtó, **Kr. e. 470 k.** (Delphi Múzeum)
 42. Szamothrakéi Niké, **Kr. e. 200 k.** (Párizs, Louvre)
 43. **Rodoszi Athanadórosz, Agészandrosz és Polüdórosz: Laokoón** **Kr. e. II. sz.** (Róma, Museo Vaticano)
 44. Egy feketealakos vázákép (pl. Dionüszosz és bacchánsnők ábrázolással, Párizs, Bibliothèque Nationale)
 45. Egy vörösalakos vázákép (pl. Orvietói kehely-kratér Héraklész és társai, Párizs, Louvre)
 46. **Pergamoni Héphaiszteón padlómozaikja**, **Kr. e. 150 k.** (Berlin, Staatliche Museen)

ETRUSZK, RÓMAI

47. Etruszk sírszarkofág házaspár portréjával, **Kr. e. 625.** (Róma, Museo Nazionale, Villa Giulia)
 48. **Falfestmény a „Leopárdok sírkamrájából”,** **Kr. e. 480-470. Tarquinia**
 49. Colosseum, **70-90.** Róma
 50. Pantheon, **118-128 k.** Róma
 51. **Vettiusok háza, I. sz. Pompei**
 52. Vesta-templom, **I. sz.** Róma
 53. Római vízvezeték (pl. Segovia, Nimes)
 54. Forum Romanum rekonstrukció
 55. Egy pannóniai római kori település (pl. Aquincum - Budapest)
 56. Traianus oszlopa, **110 k.** Róma
 57. Constantinus diadalíve, **312-315 k.** Róma
 58. Augustus szobra, **I. sz.** Róma
 59. **Marcus Aurelius bronz lovasszobra**, **170 k.** (Róma, Museo Capitolino)
 60. Egy római portrészobor (pl. Caligula, Brutus, Vespasianus, Constantinus)
 61. **A Misztérium villa falfestmény (egy részlete),** **Kr. e. I. sz. 2/3.**

KORA KERESZTÉNY

62. Santa Sabina, **422-432.** Róma
 63. **San Giovanni in Fonte keresztelőkápolna**, **V. sz. Ravenna**
 64. San Apollinare in Classe és mozaikjai, **VI. sz.** Ravenna
 65. Palotakápolna, **805.** Aachen
 66. Jó pásztor, mozaik, **V. sz.** Ravenna, **Galla Placidia**
 67. **Durrow-i Kódex**, **7. sz. vagy a Kells-i kódex**, **VIII. sz.** (Dublin, Trinity College)

68. **Szent Máté, aacheni mester miniatúrája, 800 k.** (Bécs, Schatzkammer)
vagy Szent Máté, reimsi mester miniatúrája, 830 k. (Epernay, Bibliothèque Municipale)

NÉPVÁNDORLÁS KORA

69. **Viking hajó (Oseberg), 820 k.** (Oslo, Egyetemi Múzeum)
70. **Galgóci tarsolylemez, X. sz.** (MNM)
71. Nagyszentmiklósi kincs, **800 k.** (Bécs, Kunsthistorisches Museum)
72. **Sankt galleni kolostor tervrajza 830 k.** (Sankt Gallen, könyvtár)
73. Szarmata korongos fibula, **III. sz.** (MNM)
74. **(Szeged-nagyszéksői) hun fejedelmi lelet cikáda-fibulái, IV. sz.** (MNM)
75. Germán sasfibula, **VI. sz.** (Nürnberg, Germanisches Nationalmuseum)
76. **Avar szíjvég** (pl. klárafalvi – Szeged, Móra Ferenc Múzeum)
77. Fejedelmi szablya markolata (Attila kard) **X. sz.** (Bécs, Schatzkammer)
78. Honfoglaló magyarok öltözete, rekonstrukció (MNM)

BIZÁNC

79. Hagia Sophia, **VI. sz.** Konstantinápoly
80. San Vitale, **532-547.** és mozaikjai, **574 k.** Ravenna
81. Szófia Székesegyház, **XI. sz.** Kijev
82. **Jézus születése templom, XIV. sz. Szuzdal**
83. **Nikopeia Istenanya, X. sz.** (Velençe, San Marco)
84. Trónoló Istenanya, **1280 k.** (Washington, National Gallery of Art)
85. (Andrej) Rubljov: Szentháromság, **1430 k.** (Moszkva, Tretyakovszkaja Galerija)
86. **Sztaurotéka, X. sz.** (Limburg, Székesegyházi Kincstár)
87. Illés próféta, **XIV. sz.** (Moszkva, Tretyakovszkaja Galerija)

ROMANTIKA

88. **Maria Laach, bencés templom, XI-XIII. sz.** (Koblenz mellett)
89. Pisai dóm, **XI-XIII. sz.**
90. **Pontigny-i ciszterci templom, 1140-1170**
91. Szt. Mihály templom, **1033.** Hildesheim
92. Bencés apátság altemploma, XI. sz. Tihany
93. Bencés apátsági templom, XIII. sz. Ják
94. Ciszterci templom, **XIII. sz. eleje,** Bélapátfalva
95. **Csempezkopácsi plébániatemplom, XIII. sz. 2/2**
96. Szent István szarkofágja, **XI. sz.** (Székesfehérvár, István Király Múzeum)
97. **Moissac-i St. Pierre templom déli kapuzata, 1115 e. Moissac**
98. Háromkirályok dombormű, **XII. sz. a pisai dóm bronzkapujáról**
99. Sámson, dombormű, **XII. sz. 2/2.** (Pécs, Székesegyházi Kőtár)
100. **Maiestas Domini, 1123 k. Clemente apszisából,** (Barcelona, Katalán Múzeum)
101. Koronázási palást, XI. sz. (MNM)
102. **Bayeux-i kárpit, 1080 k.** (Bayeux, Bibliothèque Municipale)
103. Magyar Szent Korona, XI-XIII. sz. (Parlament, Budapest)
104. Királyfej Kalocsáról, **XIII. sz.** (Budapest, Magyar Nemzeti Galéria = MNG)
105. **Desiderius apát, falfestmény, 1087 e.** (Montecassino, Sant Angelo in Formis)
106. **Winchesteri biblia (H-iniciálé), 1150-1160.** (Winchester, Cathedral Library)
107. **Egy limoges-i zománcdíszítésű tárgy** (pl. Geoffroi Plantagenet gróf le mans-i sírlapja, 1150-től vagy egy evangélium kötéstáblája, Párizs, Musée Cluny)

GÓTIKA

108. St. Denis templom, **1140-1144.** Párizs
109. Párizsi Notre Dame, **1163-1250**
110. Amiens-i székesegyház, **1236-(1389)**

111. **Chartres-i székesegyház, 1194-1220**
 112. Ca d'Oro palota, **XV. sz.** Velence
 113. Cambridge-i King's College Chapel **1446-1515**
 114. Szent Vitus székesegyház, **XIV. sz.** Prága
 115. Nyírbátori (ma) református templom, **XV. sz. vége**
 116. Veleméri templom, **XIV. sz.**
 117. Vajdahunyad vár, **XV. sz.** Vajdahunyad
 118. **Angyal a reimsi székesegyház nyugati kapuzatáról, XIII. sz. 1/2.**
 119. Utolsó ítélet, **XV. sz. 1/2.** Kassa, **Szent Erzsébet templom északi kapuzata**
 120. Uta és Ekkehard szobra, **1250. Naumburg, dóm**
 121. Veit Stoss: Mária oltár, **1477-1483 k. Krakkó, Mária templom**
 122. A budavári gótikus szoborlelet emlékei (pl. Szakállas férfifej vagy Lovag és apródja) **1420-1430.** (Budapesti Történeti Múzeum = BTM)
 123. Kolozsvári Márton és György: Szent György, bronz, **1373.** (Prága, Národní Galéri)
 124. Chartres-i katedrális üvegablakai (pl. Mária halála), **XIII. sz.**
 125. Cimabue: Trónoló Madonna, **XIII. sz. vége** (Firenze, Uffizi)
 126. Giotto: Szent Ferenc élete, freskósorozat, **XIII. sz. vége** (Assisi, San Francesco)
 127. **Simone Martini, Lippo Memmi:** Angyali Üdvözlés, **1323.** (Firenze, Uffizi)
 128. Kolozsvári Tamás: Kálvária, **1427.** (Esztergom, Keresztény Múzeum)
 129. M.S. Mester: **Selmecebányai oltárképei, 1508.** kül. Mária és Erzsébet találkozása (MNG)
 130. **Lócsei Pál: Lócsei Szent Jakab templom főoltára, 1508-1517**
 131. **Wilton diptichon, 1400 k.** (London, National Gallery)
 132. Avignoni Pietá, **XV. sz.** (Párizs, Louvre)
 133. Limbourg fivérek: Május, **Berry herceg óraskönyvéből, 1410 k.** (Chantilly, Musée Condée)
 134. **Magyar Anjou Legendárium, XIV. sz. 1/2** (Róma, Museo Vaticano; New York, Morgan Library; Szentpétervár, Ermitázs)
 135. Képes Krónika, **1360 k.** (Budapest, Országos Széchényi Könyvtár = OSZK)
 136. Szent László fejereklyetartó, **1425 e.** (Győr, Székesegyház)
 137. Suki-kehely, **XV. sz. közepe** (Esztergom, Főszékesegyházi Kincstár)
 138. **Az egyszarvú legendája, gobelin-sorozat** (Párizs, Musée Cluny)
 139. Szent László legenda, **1420-as é.** (Kakaslomnic)
 140. **Muránói üvegtárgy** (pl. Baldovierik esküvői edénye) **XV. sz.** (Murano, Üvegmúzeum)

RENEZÁNSZ

141. Santa Maria del Fiore, **1296-1436.** Firenze
 142. **(Filippo) Brunelleschi: Ospedale degli Innocenti, 1421 k. Firenze**
 143. **(Benedetto) da Maiano - Cronaca: Palazzo Strozzi, 1498-1508.** Firenze
 144. **(Mario) Coducci: San Zaccaria templom, 1481-től Velence**
 145. (Donato) Bramante: Tempietto **1502-1505 k.** Róma (San Pietro in Montorio kolostor)
 146. (Andrea) Palladio: Villa Rotonda, **1550 u.** Vicenza mellett
 147. (Antonio da Sangallo)-Michelangelo: Palazzo Farnese, **1514-1550.** Róma
 148. Egy Loire-menti reneszánsz kastély (pl. Chenonceaux, Chambord vagy Blois)
 149. Vaszilij Blazsennij székesegyház, **XVI. sz.** Moszkva
 150. Budai vár és királyi palota, **XIV-XVI. sz. és XVIII. sz., XIX/XX. sz.**
 151. Visegrádi királyi palota, **XIV-XV. sz.**
 152. Bakócz-kápolna, **1506-1507.** Esztergom
 153. Sárospataki vár, **XVI-XVII. sz.**
 154. (Lorenzo) Ghiberti: A firenzei Battistero bronzkapuja (Porta del Paradiso), **1430-as é.**
 155. Donatello: Gattamelata lovasszobra, bronz, **1447-1453 k.** (Padova)

156. (Andrea del) Verocchio: Colleoni zsoldosvezér lovasszobra, **1480-as é.** (Velece)
157. Michelangelo (Buonarrotti): Pietá, márvány, **1498.** (Róma, San Pietro)
158. Michelangelo (Buonarrotti): Dávid, **1504.** (Firenze, Accademia)
159. Michelangelo (Buonarrotti): Lorenzo Medici síremléke, **1525.** (Firenze, San Lorenzo templom sekrestyéje.)
160. Donatello: Dávid, **1430-1435.** (Firenze, Museo Nazionale)
161. Visegrádi Madonna, **1480 k.** (Visegrád, Mátyás Király Múzeum)
162. Massaccio: Szentháromság, freskó, **1427 k.** (Firenze, Santa Maria Novella)
163. Fra Angelico: Krisztus levétele a keresztről, **1437-1440.** (Firenze, Museo San Marco)
164. (Paolo) Uccello: A vízözön, **1450.** (Firenze, Santa Maria Novella)
165. Piero della Francesca: Krisztus ostorozása, **1470 k.** (Urbino, Palazzo Ducale)
166. **(Hans) Memling egy portréja** (pl. Maria Maddalena, **1472.** New York, Metropolitan Museum of Art vagy Maarten van Nieuwenove, **1487.** Brugge, Hans Memlingmuseum)
167. (Sandro) Botticelli: Vénusz születése, **1485 k.** (Firenze, Uffizi)
168. (Carlo) Crivelli: Angyali üdvölet, **1486.** (London, National Gallery)
169. (Andrea) Mantegna: Szent Sebestyén vértanúsága, **1485.** (Párizs, Louvre)
170. (Andrea) Mantegna: Pietá, **1506.** (Milánó, Brera)
171. Leonardo (da Vinci): Utolsó vacsora, **1495-1497.** (Milánó, Santa Maria delle Grazie kolostor refektórium)
172. Leonardo (da Vinci): Szent Anna harmadmagával, **1498.** (London, National Gallery)
173. Leonardo (da Vinci): Mona Lisa, **1503-1505.** (Párizs, Louvre)
174. Leonardo (da Vinci): Vázlatok az emberalak tanulmányozásához vagy más tanulmányrajz
175. Raffaello (Santi): Esterházy Madonna, **1507-1508.** (Budapest, Szépművészeti Múzeum = SZM)
176. Raffaello (Santi): Athéni iskola, freskó, **1509-1510.** (Vatikán, Stanza della Segnatura)
177. Michelangelo (Buonarrotti): Utolsó ítélet, freskó, **1537-1541.** Vatikán (Capella Sistina)
178. Giorgione: A Vihar, **1506 k.** (Velece, Accademia)
179. Tiziano (Vecellio): Urbinói Vénusz, **1538.** (Firenze, Uffizi)
180. (Jacopo) Tintoretto: Szent Márk holttestének elvitele, **1562 k.** (Velece, Accademia)
181. (Paolo) Veronese: A kánai menyegző, **1563.** (Párizs, Louvre)
182. Erény freskók, **1495 k.** (Esztergom, Vármúzeum)
183. **(Benvenuto) Cellini: Sótartó, 1543.** (Bécs, Hofmuseum)
184. Nyírbátori stallum, **1511.** (MNM)
185. Kályhacsempe Mátyás alakjával Budáról, **1490 e.** (BTM)
186. Egy kódex címlapja (pl. Philostratus-kódex a Bibliotheka Corviniana-ból, OSZK)
187. Van Eyck (fivérek): A bárány imádása oltár, **1426-1432.** (Genti oltár)
188. (Jan) Van Eyck: Arnolfini házaspár, **1433.** (London, National Gallery)
189. (Rogier) van der Weyden: Angyali üdvölet (Párizs, Louvre)
190. **(Hugo) van der Goes: Portinari oltár, 1475 k.** (Firenze, Uffizi)
191. **(Hieronymus) Bosch: Szénásszekér, 1480-1485.** (Madrid, Prado)
192. (Hieronymus) Bosch: Gyönyörök kertje, triptichon, **1510 k.** (Madrid, Prado)
193. (Albrecht) Dürer: Önarckép
194. (Albrecht) Dürer: Melankólia, rézmetszet, **1514.** (Berlin, Staatliche Museen)
195. **(Mathias) Grünewald: Keresztrefeszítés az isenheimi oltárról, 1515.** (Colmar, Múzeum)
196. Ifj. (Hans) Holbein: (Jean de Dinteville és Georges de Selve) francia követek képmása, **1533.** (London, National Gallery)

197. **(Albrecht) Altdorfer: Nagy Sándor csatája, 1529.** (München, Alte Pinakothek)
198. **(Francesco Maria) Parmigianino: Hosszúnyakú Madonna, 1540 e.** (Firenze, Uffizi)
199. **Id. (Pieter) Bruegel: Téli vadászat, 1565.** (Bécs, Kunsthistorisches Museum)
200. **Id. (Pieter) Bruegel: Parasztlakodalom, 1567.** (Bécs, Kunsthistorisches Museum)
201. **El Greco: Krisztus az olajfák hegyén, 1579 u.** (SZM)
202. **(Angelo) Bronzino: Toledói Eleonóra, XVI. sz. vége** (Firenze, Uffizi)

BAROKK

203. **Giacomo della Porta: Il Gesù homlokzata, XVI. sz. vége Róma**
204. **(Lorenzo) Bernini: Szent Péter tér, 1656-tól Róma**
205. **(Francesco) Borromini: San Carlo alle Quattro Fontane, 1667. Róma**
206. **(Jules Hardouin)-Mansart: A Versailles-i palota, 1678 u.**
207. **Melki bencés apátság, 1702-től**
208. **Drezdai Zwinger, 1711-1722**
209. **Győri karmelita templom, 1721-1729**
210. **Esterházy-kastély, XVIII. sz. Fertőd**
211. **Santa Maria templom, XVII. sz. Mexikó**
212. **Fellner Jakab: Líceum 1764. Eger**
213. **(Lorenzo) Bernini: Szent Teréz extázisa, márvány, 1647-1652.** (Róma, S. Maria della Vittoria)
214. **(Étienne) Falconet: I. Péter orosz cár lovasszobra, 1766-1782.** (Szentpétervár)
215. **Krucsay-oltár, 1729-1731. Nyírbátor, minorita templom**
216. **(Georg Raphael) Donner: Szent Márton és a koldus, 1735.** (Pozsony, Szt. Márton plébániatemplom főoltára)
217. **(Pieter Pauwel) Rubens: Amazonok harca, 1618.** (München, Alte Pinakothek)
218. **(Pieter Pauwel) Rubens: Párisz ítélete, 1632-1635.** (London, National Gallery)
219. **Rembrandt (Harmensz van Rijn): A lövészegylet kivonulása (Éjjeli őrjárat), 1642.** (Amsterdam, Rijksmuseum)
220. **Rembrandt (Harmensz van Rijn): A három kereszt (rézkarc), 1662.**
221. **Rembrandt (Harmensz van Rijn): Önarckép, 1665.** (Köln, Wallraf Richartz-Museum)
222. **(Diego) Velazquez: Breda átadása, 1635-1636.** (Madrid, Prado)
223. **(Diego) Velazquez: Udvarhölgyek, 1656-1657.** (Madrid, Prado)
224. **Vermeer van Delft: Festő és modellje, 1665-1670.** (Bécs, Kunsthistorisches Museum)
225. **Vermeer van Delft: Tejet öntő lány, 1658-1660.** (Amszterdam, Rijksmuseum)
226. **(Michelangelo da) Caravaggio: Szent Pál megtérése, 1660 k.** (Róma, S. Maria del Popolo)
227. **(Georges de) La Tour: A születés, XVII. sz. 1/2.** (Rennes, Musée de Beaux Arts)
228. **(Pieter) Claesz: Csenedélet sonkával, 1647.** (Szentpétervár, Ermitázs)
229. **A sárvári vár dísztermének mennyezetfestményei, 1653.**
230. **(Andrea) Pozzo: Szent Ignác megdicsőülése, 1691-1694. Róma, San Ignazio mennyezetfreskója**
231. **Mányoki Ádám: II. Rákóczi Ferenc, 1712.** (MNG)
232. **(Antoine) Watteau: Kirándulás Cythere szigetére, 1717.** (Párizs, Louvre)
233. **(Thomas) Gainsborough: A művész lányai, 1750-es é. 2/2.** (London, National Gallery)
234. **Canaletto: A drezdai Altmarkt, 1751.** (Drezda, Gemäldegalerie)
235. **(Giovanni Battista) Tiepolo: Freskó a würzburgi érseki palotából, 1753.**

236. (Franz Anton) Maulbertsch: A pásztorok imádása, **1758.** (Sümege, r. k. plébániatemplom)

237. **(Franz) Sigrist: A négy fakultás, 1781. Eger, Líceum**

238. Chippendale bútorok **1740-1780.** (pl. könyvszekrény vagy szék fonadékos háttámlával)

KLASSZICIZMUS

239. British Museum, **1823-1844.** London

240. **Péchy Mihály: Nagytemplom 1805-1821.** Debrecen

241. Pollack Mihály: Nemzeti Múzeum, **1837-1847.** Budapest

242. Hild József: Főszékesegyház, **1839-1856.** Esztergom.

243. (Antonio) Canova: Mária Krisztina főhercegnő síremléke, **1789-1805.** (Bécs, Augustinerkirche)

244. (Jean Antoine) Houdon: Voltaire, **1781.**

245. Ferenczy István: A szépmesterségek kezdetei (Pásztorlányka), **1820-1822.** (MNG)

246. (Jacques-Louis) David: A Horatiusok esküje, **1784.** (Párizs, Louvre)

247. (Jean Auguste-Dominique) Ingres: A nagy odalisk, **1814.** (Párizs, Louvre)

248. Id. Markó Károly: Visegrád, **1828.** (MNG)

249. **Egy Wedgwood kerámia a XIX. sz. elejéről** (pl. váza, 1805. London, Victoria & Albert Museum)

250. Copf stílusú bútorok (pl. kétajtós szekrény 1790 k. vagy felnyitható öltözőasztal XVIII. sz. vége Budapest Iparművészeti Múzeum)

ROMANTIKA, REALIZMUS

251. Parlament, **1840-1865.** London

252. **Kristálypalota 1851. - Londoni világkiállítás fotója**

253. **Operaház, 1860-1875. Párizs**

254. (Alexander) Eiffel: Eiffel torony, **1889.** Párizs

255. Feszl Frigyes: Vigadó, **1859-1865.** Budapest

256. Ybl Miklós: Operaház, **1875-1884.** Budapest

257. Steindl Imre: Országház, **1885-1894.** Budapest

258. A budavári Nagyboldogasszony plébániatemplom (Mátyás templom), **XIII-XV. sz.** (1874-1896. Schulek Frigyes - restaurálás)

259. (Francois) Rude: Marseillaise, **1836.** Párizs

260. Izsó Miklós: Táncoló paraszt, terrakotta, **1870.** (MNG)

261. (Francisco) Goya: 1808. május 3. **1814.** (Madrid, Prado)

262. (Caspar David) Friedrich: Vándor a ködtenger felett, **1818 k.** (Hamburg, Kunsthalle)

263. (Théodore) Géricault: A Medúza tutajja, **1818-1819.** (Párizs, Louvre)

264. **(William) Blake: A teremtő, 1826.** (Manchester, Whitworth Gallery)

265. (Eugène) Delacroix: A szabadság vezeti a népet, **1831.** (Párizs, Louvre)

266. (William) Turner: Gózhajó a hóviharban, **1842.** (London, Tate Gallery)

267. **(John) Constable: Fatörzstanulmány, 1821 k.** (London, Victoria & Albert Museum)

268. **(Honoré) Daumier: Rue Transnonain, 1834.**

269. (Pavel Andrejevics) Fedotov: Leánykérőben, **1848.** (Moszkva, Tretyakovszkaja Galerija)

270. (Gustave) Courbet: Bonjour Monsieur Courbet, **1854.** (Montpellier, Musée Fabre)

271. (Jean-Francois) Millet: Kalászszedők, **1857.** (Párizs, Louvre)

272. (Ilja) Repin: Hajóvontatók a Volgán, **1873.** (Szentpétervár, Russzkij Muzej)

273. Borsos József: Nemzetőr, **1848.** (MNG)

274. Madarász Viktor: Hunyadi László siratása, **1859.** (MNG)

275. Székely Bertalan: Egri nők, **1867.** (MNG)

276. Munkácsy Mihály: Tépécsinálók, **1871.** (MNG)

277. Szinyei Merse Pál: Majális, **1873.** (MNG)
 278. Barabás Miklós: Bittó Istvánné, **1874.** (MNG)
 279. Paál László: Út a fontenebleau-i erdőben, **1876.** (MNG)
 280. **Zichy Mihály: Illusztráció a „Hídavatás”-hoz, 1877 u.** (MNG)
 281. Benczúr Gyula: Buda visszafoglalása, **1896.** (MNG)
 282. **Lotz Károly: A zene apoteózisa, 1883-1884.** (Budapest, Operaház mennyezetképe)

IMPRESSZIONIZMUS, POSZTIMPRESSZIONIZMUS

283. (Edouard) Manet: Reggeli a szabadban, **1863.** (Párizs, Louvre)
 284. (Edouard) Manet: Claude Monet csónakműtermében fest (A bárka), **1874.** (München, Neue Pinakothek)
 285. (Claude) Monet: A felkelő nap impressziója, **1872.** (Párizs, Louvre)
 286. (Claude) Monet: A roueni székesegyház, **1894.** (Párizs, Louvre)
 287. (Edgar) Degas: Balettiskola, **1874.** (Párizs, Louvre)
 288. (Auguste) Renoir: A Moulin de la Galette, **1876.** (New York, J. H. Whitney Gyűjtemény)
 289. (Georges) Seurat: Vasárnap délután, **1884-1886.**
 290. **(Paul) Cézanne: Mont-Sainte-Victoire, 1885-1887.** (London, Courtauld Institute)
 291. (Paul) Cézanne: Csendélet korsóval és gyümölcsökkel, **1887-1895.** (Oslo, Nationalgalerie)
 292. (Vincent) van Gogh: Önarckép, **1890.** (Párizs, Jeu de Paume)
 293. (Vincent) van Gogh: Út ciprusokkal (Országút éjjel), **1890.** (Otterlo, Kröller-Müller Gyűjtemény)
 294. (Paul) Gauguin: Mi újság? (Tahiti nők), **1892.** (Drezda, Gemäldegalerie Neue Meister)

EKLEKTIKA, SZECCESSZIÓ, SZIMBOLIZMUS

295. **(William) Morris-(Philip) Webb: Vörös ház, 1859.** London
 296. (Antonio) Gaudi: Sagrada Família, **1884-től** Barcelona
 297. (Victor) Horta: Tassel-ház, **1892-1893.** Brüsszel
 298. (Charles) Rennie Mackintosh: Glasgow-i Művészeti Iskola, **1898 k.**
 299. **(Joseph-Maria) Olbrich: A bécsi szecesszió épülete, 1898-1899. Bécs**
 300. Lechner Ödön: Iparművészeti Múzeum, **1893-1897.** Budapest
 301. Lechner Ödön: Postatakarékpénztár, **1899-1902.** Budapest
 302. **Schikédanz Albert: Szépművészeti Múzeum, 1899-1906.** Budapest
 303. **Márkus Géza: Cifra palota, 1902.** Kecskemét
 304. **Kós Károly-Zrumecky Dezső: Madárház, 1908-1909. Budapesti Állatkert**
 305. Medgyaszay István: rákosmulyadi r. k. templom, **1910**
 306. **Lajta Béla: Rózsavölgyi-ház, 1911-1912. Budapest**
 307. (Auguste) Rodin: A csók, **1894.** Párizs, Rodin Múzeum
 308. Fadrusz János: Mátyás király emlékmű, **1895-1902.** Kolozsvár
 309. Mednyánszky László: Csavargófej, **1908-1910.** (MNG)
 310. **(Edward) Burne-Jones: A rémfej, 1887.** (Stuttgart, Staatsgalerie)
 311. (Henri de) Toulouse-Lautrec: Ezek a hölgyek, **1895.** (SZM)
 312. **(Henri de) Toulouse-Lautrec: Jane Avril, (litográfia) 1893.** (Albi, Musée d'Albi)
 313. (Gustav) Klimt: Judith, **1901.** (Bécs, Österreichische Galerie)
 314. (Edvard) Munch: Sikoly, **1893.**
 315. (Amadeo) Modigliani: Leányfej (Jeanne Hébuterne arcképe szemből), **1918.** (Bern, mgt)
 316. Rippl-Rónai József: Kalitkás nő, **1892.** (MNG)
 317. Ferenczy Károly: Madárdal, **1893.** (MNG)
 318. Hollósy Simon: Rákóczi-induló, **1899.** (MNG)
 319. Gulácsy Lajos: A varázsló kertje, **1904.** (MNG)

320. Csontváry Kosztka Tivadar: Zarándoklás a cédrusokhoz Libanonban, **1907.** (MNG)
321. Csontváry Kosztka Tivadar: Taormina, (MNG)
322. Fényes Adolf: Babfejtők, **1904.** (MNG)
323. Vaszary János: Lovasok a kastély parkjában, **1919.** (MNG)
324. Csók István: A keresztapa reggelije, **1932.** (MNG)
325. Rippl-Rónai József-Róth Miksa: Az Ernst Múzeum üvegablaka, **1912.** Budapest
326. **Nagy Sándor: Kádár Kata, 1913. (üvegablak) Marosvásárhely, Kultúrpalota**
327. Thonet bútorok, **1851-től** (pl. Thonet hajlított hintaszéktípusa 1860, vagy Thonet kerek ülésű standard széke, 1859. évi típus)
328. **Henry van de Velde bútorai (pl. szecessziós szék és asztal 1895-ből)**
329. A pécsi Zsolnay-gyár egy tárgya a századfordulóról

XX. SZÁZAD ELSŐ FELE

330. **(Louis) Sullivan: Carson, Pirie és Scott áruház, 1899-1904. Chichago**
331. (Rudolf) Steiner: II. Goetheaneum, **1922-1926.** Dornah
332. **(Peter) Behrens: Hoechst festékgyár, 1920-1925. Berlin**
333. (Walter) Gropius: A Bauhaus központi épülete, **1925-1926.** Dessau
334. **(Gerrit Thomas) Rietveld: Schroeder-ház, 1924. Utrecht**
335. (Frank Lloyd) Wright: Vízesésház, **1936.** Bear Run (Pennsylvania)
336. **Hajós Alfréd: Margitszigeti Sportuszoda, 1930. Budapest**
337. **Árkay Aladár és Bertalan: Városmajori templom, 1932. Budapest**
338. Molnár Farkas: Társasház, **1936.** Budapest
339. **(Maurice de) Vlaminck: A vörös fák, 1906. (Párizs, Musée National d'Art Moderne)**
340. (Henri) Matisse: A vörös desszert, **1908.** (Szentpétervár, Ermitázs)
341. (Pablo) Picasso: Az avignoni kisasszonyok, **1907.** (New York, Museum of Modern Art)
342. (Pablo) Picasso: Guernica, **1937.** (Barcelona)
343. (Georges) Braque: A portugál nő, **1911.** (Basel, Kunstmuseum)
344. **(Fernand) Léger: A lépcső, 1913. (Zürich, Kunsthaus)**
345. **(Jean) Gris: Kávéházi csomag, kollázs, 1914. (Ulm, Museum)**
346. (Umberto) Boccioni: Az izmok dinamizmusa, bronz, **1913.** (New York, Museum of Modern Art)
347. (Marcel) Duchamp: Lépcsőn lemenő akt, **1912.** (Philadelphia, Museum of Modern Art)
348. (Marcel) Duchamp: Forrás, **1917.** (elveszett)
349. **(Giacomo) Balla: A hegedűs keze, 1912. (Eric Estoric Gyűjtemény)**
350. **Ernst Ludwig Kirchner: Az utca, 1913. (New York, Museum of Modern Art)**
351. (Franz) Marc: A kék ló, **1911.** (München, Lenbachhaus)
352. (Constantin) Brancusi: Alvó Múzsza, **1916.** (Párizs, Musée d'Art Moderne)
353. (Hans) Arp: Az erdő, festett fa, **1916.** (London, Roland Pevsner Gyűjtemény)
354. (Vaszilij) Kandinszkij: Sárga, piros, kék, **1925.** (Párizs, Nina Kandinszkij Gyűjtemény)
355. (Paul) Klee: Őszi hely, akvarell, **1921.** (magántulajdon)
356. (Vlagyimir) Tatlin: A III. Internacionálé emlékmű famodellje, **1920.** (elpusztult)
357. (Kazimir) Malevics: Vörös négyzet, **1914.** (Szentpétervár, Russzkij Muzej)
358. (Piet) Mondrian: Kompozíció: Szürke struktúra színes síkokkal, **1918.** (Zürich, Max Bill Gyűjtemény)
359. **(Man) Ray: Lautréaumont mondásának illusztrációja, a Minotaure folyóiratból, 1933.**
360. (Marc) Chagall: Az én kis falum, **1911.** (New York, Museum of Modern Art)
361. **(Giorgio de) Chirico: Aggódo múzsák, 1917. (München, Bayerische Gemäldesammlung)**

362. (René) Magritte: A szóhasználat I. Ez nem pipa, **1928-1929.** (New York, mggy.)
363. **(Alexander) Dejneka: Pétervár védői, 1928. (Moszkva)**
364. (Méret) Oppenheim: Prémes csésze, **1936.** (New York, Museum of Modern Art)
365. (Salvador) Dali: A polgárháború előérzete **1936.** (Philadelphia Museum of Art)
366. Nemes Lampérth József: Háttal álló női akt, **1916.** (Budapest, MNG)
367. **Nagy István: Csíki táj, 1920-as é. (MNG)**
368. Kassák Lajos: Képarchitektúra, fametszet, **1922.** (Pécs, Janus Pannonius Múzeum)
369. Moholy-Nagy László: Fényrekvízitum, **1922-1930.** (Eindhoven, Stedelijk van Abbe Museum)
370. Szőnyi István: Zebegényi temetés, **1928.** (Zebegény, Szőnyi Múzeum)
371. Bernáth Aurél: Tél, **1929.** (mgt)
372. Derkovits Gyula: Viharban, **1931.** (mgt)
373. Medgyessy Ferenc: Anya, **1932.** (MNG)
374. Vajda Lajos: Ezüst gnóm, **1940.** (MNG)
375. Egry József: Napfelkelte, **1940.** (MNG)
376. Bauhaus-ban tervezett tárgy (pl. Brauer Marcel: „funkcionalista” szék 1926. vagy csószék 1926.)
377. Mies van der Rohe bútor (pl. „Barcelona szék” 1929. vagy „MR”-szék típusforma 1926.)

A XX. SZÁZAD MÁSODIK FELE

378. Le Corbusier: Nagy lakóház, **1945-1952.** Marseille
379. Le Corbusier: Ronchamp-i kápolna, **1955**
380. **(Alvar) Aalto: Községháza, 1949-1953. Säynätsalo**
381. (Pier Luigi) Nervi: Sportcsarnok, **1956-1957.** Róma
382. **(Frank Lloyd) Wright: Guggenheim Múzeum, 1946-1958.** New York
383. (Tange) Kenzo: Olimpiai csarnokok, **1964.** Tokio
384. (Otto) Frey: Olimpiai csarnok, **1968-1972.** München
385. (Renzo Piano - Richard Rogers): Pompidou központ, **1971-1977.** Párizs
386. (SITE): BEST áruház **1975.** Houston, Texas
387. (Friedrich) Hundertwasser: Bécsi (Löwengassei) lakóház, **1980-1982.** Bécs
388. Makovecz Imre: A Művelődés Háza, **1976-1982.** Sárospatak
389. **(Marino) Marini: Ló és lovas, fa, 1949-1950. (Zürich, Krayenbühl Gyűjtemény)**
390. (Alberto) Giacometti: Az erdő, (bronz) **1950.** (Duisburg, Wilhelm Lehmbruck Gyűjtemény)
391. (Henry) Moore: Kétrészes fekvő alak, (bronz) **1959.** (művész tulajdona)
392. **(Jean) Tinguely: Kerekeim, 1960-1961.** (Budapest, Ludwig Múzeum-Kortárs Művészeti Múzeum=Ludwig)
393. (Joan) Miro: A hold fala, kerámia, **1960.** (Párizs, UNESCO Palota kertje)
394. Somogyi József: Martinász, **1953.** (Dunaújváros)
395. Borsos Miklós: Madár tojással, **1968.**
396. Jovánovics György: Részlet a nagy Gilles-ből, **1967-1968.** (mgt.)
397. Schaár Erzsébet: Az utca, **1974.** (székesfehérvári kiállítás)
398. Korniss Dezső: Tücsöklakodalom, **1948.** (Esztergom, Balassi Bálint Múzeum)
399. **Vilt Tibor: Kentaur, 1956. (mgt.)**
400. **Bálint Endre: Groteszk temetés, 1964. (mggy.)**
401. **Varga Imre: Radnóti, 1969. (Mohács)**
402. (Jackson) Pollock: No 14. **1948.** (Westport, Connecticut, mggy.)
403. **(Jean) Dubuffet: Metafizikus, 1950. (Winnetka-Illinois, mggy.)**
404. (Francis) Bacon: Tanulmány Velázquez után: X. Ince pápa. **1953.** (New York, mgt.)

405. (Jasper) Johns: Zászló narancs mezőben, **1957.** (Köln, Wallraf Richart Museum)
406. (Yves) Klein: ANT 52. **1960.** (Louisiana, Museum of Modern Art)
407. (Roy) Liechtenstein: Tzing, **1962.** (Darmstadt, Karl Ströher Gyűjtemény)
408. (Andy) Warhol: Elvis, **1964.** (Toronto, Art Gallery of Ontario)
409. (Rober) Rauschenberg: Turkey, **1965.** (Darmstadt, Karl Ströher Gyűjtemény)
410. Kepes György: Programozott fényjáték-terv a bostoni kikötő számára, **1965-1967**
411. (Victor) Vasarely egy op-art műve
412. **(Nam June) Paik: Integrálszongora, 1958-1963. (Bécs, Museum Moderner Kunst)**
413. (Frank) Stella: Lake City, **1960-1961.** (Düsseldorf, Kunstmuseum)
414. **(Georges) Matthieu: Van, 1964.** (London, Gimpel Fils Gallery)
415. **(Allan) Kaprow: Háztartás, 1964. Happening (fotódokumentáció)**
416. (Joseph) Kossuth: Egy és három szék, **1965**
417. **(Joseph) Beuys: Főáram, 1967. Darmsadt (akció fotódokumentáció)**
418. **Szentjóby Tamás: Hülő víz, 1965.** (mggy.)
419. Keserű Ilona: Forma, **1969.** (mgt.)
420. Kondor Béla: Rajz, **1969.** (Győr, Kolozsváry-gyűjtemény)
421. Lakner László: Mosoly, **1969.** (Budapest, Kiscelli Múzeum)
422. **Pauer Gyula: Pszeudo, 1970.** (mgt.)
423. (Robert) Smithson: Spiral Jetty, **1970.** (Great Salt Lake, Utah)
424. Christo: Völgyzáró függöny, **1970-1972.** (Colorado)
425. **(George) Segal: Bowery, 1970. (New York, Sidney Janis Gallery)**
426. **(Chuck) Close: Keith, 1972. (New York, Museum of Modern Art)**
427. Haraszty István: Kalitka, **1973.** (Székesfehérvár, István Király Múzeum)
428. (Claes) Oldenburg: Ruhacsíptető, acél, **1974.** (USA, mggy.)
429. Paizs László: Poliészter oszlop, **1975-1976.** (Budapest, Ludwig)
430. Erdély Miklós: Húség, **1979**
431. **(A. R.) Penck: Metafizikus áthatolás egy zebrán, 1979. (Budapest, Ludwig)**
432. **(Cindy) Sherman: Cím nélküli állókép 48., 1979**
433. **Ujházi Péter: Cirkusz, 1980.** (Budapest, Ludwig)
434. **(Christian Ludwig) Attersee: A dísz és a sperma, 1981. (Budapest, Ludwig)**
435. Bak Imre: Ismert történet II., **1984.** vagy Tao **1993.** (Budapest, Ludwig)
436. Bukta Imre: Hajnali szabad permetezés, **1985.** (Budapest, Ludwig)
437. ef. Zámbó István: Új magyar népművészet II. **1987.** (Budapest, Ludwig)
438. Mauer Dóra: Hommage á Joseph Hoffmann, **1990.** (Budapest, Ludwig)
439. **(Barbara) Kruger: A tested csatater, 1989.**
440. **Fehér László: Kútbanézó, 1989. (Budapest, Ludwig)**
441. **Gerhes Gábor: Utolsó ítélet, Saturnus a kanapé alatt, 1993. (Budapest, Ludwig)**
442. **(Rebecca) Horn: Concert for Anarchy, 1994 e.**
443. **Drozdik Orsolya: Magassarkú cipők, 1995 e.**
444. **Deli Ágnes: Meglepett Angyalok, 1995**
445. **Németh Ilona: Elementáris objekt, 1996**
446. **Gerber Pál: Te egy kiválasztott vagy 1996**

FOTÓ

447. (Eadward) Muybridge: Lovas fotók **1888 k.**
448. **(Euqéne) Atget: Sceaux: Park 190?**
449. **(Jacques-Henri) Lartigue: Grand Prix 1912**
450. Moholy-Nagy László: Önarckép **1922**
451. (Alexander) Rodcsenko: Telefonáló nő **1923**
452. **(Man) Ray: Casati grófnő 1928**

453. **Munkácsi Márton: Gyerekek 1928**
 454. (Edward) Weston: Káposztalevél **1931**
 455. Andre Kertész: Torzulás (sorozat), **1933**
 456. (Henri) Cartier-Bresson: Vasárnap a Marne partján **1938**
 457. (Robert) Capa: Kollaboránsnő Chartres-ből, **1944**
 458. **(Diane) Arbus: Vasárnap Brooklynban sétáló fiatal pár 1966**
 459. **(Richard) Avedon: Apám 1969 u.**
 460. Escher Károly: Szénhordás

MAGYAR NÉPMŰVÉSZELET

461. Dél-dunántúli tornácos ház alaprajza (XIX. sz.-ból)
 462. Alföldi kontyosház (XIX. sz.-ból)
 463. **Egy szabadtéri néprajzi múzeum (pl. Szentendre, Hollókő, Göcsej)**
 464. Ácsolt láda Nógrád megyéből (Budapest, Néprajzi Múzeum = NM) vagy Délkelet-Dunántúlról (Pécs, Janus Pannonius Múzeum)
 465. Festett láda Komárom, Csongrád vagy Borsod-Abaúj-Zemplén megyéből (pl. a NM anyagából)
 466. Király Zsiga: Tükrös spanyolozással (XIX. sz.) (NM)
 467. Egy sárkőzi, egy somogyi és egy baranyai szóttos (párnahéj, párnavég, abrosz vagy komakendő) (pl. a NM anyagából)
 468. „Táblás”, vörös-fekete gyapjú szóttos Sóváradról (Románia) (Budapest, NM)
 469. „Abrahámos”, hímzett párnavég Csík megyéből (Románia) (NM)
 470. Cifraszűr Békés vagy Hajdú megyéből (pl. a NM anyagából)
 471. Női ködmön Somogy, Békés vagy Borsod-Abaúj-Zemplén megyéből (pl. a NM anyagából)
 472. Egy csákvári cserépedény (kásástál, nagytál vagy korsó)
 473. Egy-egy cserépedény (tál, fazék, butella vagy butykos) Hódmezővásárhelyről vagy Tiszafüredről
 474. Miskakancsó Mezőcsátról (1848.) (NM) vagy Miskakancsó Mezőtúrról (NM)

EURÓPÁN KÍVÜLI KULTÚRÁK

475. **Sziklarajzok Tassziliből (Kr. e. N. ée.)**
 476. **Naqa Oroszlántemploma (Núbia)**
 477. **Akszumi gránitsztélék (V-VI. sz.) (Etiópia)**
 478. **Nagy Zimbabwe (XIV-XV. sz.) (Mozambik)**
 479. **Kabila-szobor fából (Kongó) (NM)**
 480. **Anya gyermekével, fa (Nigéria) (Belgium, mggy.)**
 481. **Ifei terrakotta fejszobor (XIV. sz.) (Nigéria)**
 482. **Táncmaszk Elefántcsontpartról**
 483. **Házoszlop figurális díszítése fából (Új Guinea) (NM)**
 484. **Összobor Indonéziából (NM)**
 485. Húsvét-szigeti kőszobrok (Polinézia)
 486. **Ausztráliai kéregfestmény (NM)**
 487. **Vadkanmaszk fából (Melanézia) (NM)**
 488. Bábfigura (Wayang - Indonéziából) (NM)
 489. „Nazca vonalak”, **Kr. e. 200-Kr. u. 350.** Peru
 490. Machu Picchu, **XVI. sz.** Peru
 491. A Nap piramisa, **IV-IX. sz.** (Teotihuacan)
 492. Tollas Kígyó feje quetzalcoatl templomán, (Teotihuacan)
 493. Nagy Jaguár templom (maja), **300-900.** (Tikál)
 494. Férfi formájú edény Kolumbiából, **400-700.** (Berlin, Museum für Völkerkunde)
 495. **Emberalak, maja kultúra (Jaina, Mexikó)**
 496. **Szellemmaszk Faháncsból, Venezuela** (Budapest, NM)
 497. Halotti maszk **IV-V. sz.** (Teotihuacan, Párizs, Musée de l'Homme)
 498. **Szövött kesztyű a perui tengerpartról** (New York, Brooklyn Museum)

499. A Nap Köve (azték naptár) **XV. sz.** (Mexico City, Nemzeti Antropológiai Múzeum)
500. Totemoszlop Észak-Nyugat-Amerikából, (Drezda, Museum für Völkerkunde)
501. Puebló, **350-1300.** Mesa Verde
502. Cordobai nagymecset (IX-X. sz.)
503. Kászim pasa dzsámija (1543-1546. Pécs)
504. Király fürdő (1566-1587. Buda)
505. Gül baba türbéje (Buda)
506. **Kethüda-dzsámi, minaret (VIII. sz. Eger)**
507. Ladik imaszőnyeg, 6 oszlopos (XVIII. sz. Budapest, Iparművészeti Múzeum)
508. **Korán-lap (Arany Toll kalligráfiája)** (1186. Dublin, Ch. Beatty Könyvtár)
509. Nagy Sztúpa (Kr. e. III-I. sz. Szancsi)
510. **A 26. adzsantai barlangtemplom belseje (640 k.)**
511. Radzsarani-templom (XI-XIII. sz. Bhuvanavar, India)
512. Szúrja a Napisten, kőszéle (XIII. sz.)
513. **Buddha Sákjamuni fej Gandharából (himalájai pala) (II-III. sz. Budapest, Hopp F. Keletázsiai Múzeum)**
514. Táncosnő szobrocskája Mohendzso Daróból, (réz) (Indusvölgyi kultúra, Új Delhi, National Museum)
515. Siva Nataradzsza-Táncoló Siva (bronz) (XII-XIII. sz. Amszterdam, Museum van Aziatische Kunst)
516. Lótuszvirágot tartó bódhiszattva (falfestményrészlet) (az 1. számú adzsantai barlangtemplomból, 600-650 k.)
517. **Rádzsput miniatúra** (Krisna és Rádha a ligetben, XVIII. sz.)
518. **Szteatit pecsételők az Indusvölgyi kultúrából** (Új Delhi, National Museum)
519. Kínai Nagy Fal, Csin dinasztia (Kr. e. VI-III. sz. 220-ig)
520. Az Ég temploma Pekingben, Csing dinasztia (1644-1912)
521. A „Tiltott város” - a pekingi császári palotaegyüttes részlete, a nagy csarnokkal, Ming- és Csing-korszak
522. **Mázás cserép házmodell a Han-korból (Kr. e. 206-Kr. u. 220.) (Kansas City, Nelson Gallery)**
523. Föld alatti folyosórendszer a Kínai „cseréphadsereg”-gel (Csin-si Huang-ti császár sírjához), Kr. e. 220-210, Lintong Hszian mellett
524. **Kuanjin-a könyörületesség istenének szobrocskája** (porcelán), (XVII-XVIII. sz.)
525. **Selymet vasaló nők - selyem tekercskép (Tang-kori eredeti után, XII-XIII. sz.) (Boston, Museum of Fine Arts)**
526. **Temetkezési zászlókép selyem alapon** (Ma-vang-tui 1. számú sír, Nyugati Hang-kor, Kr. e. 206-Kr. u. 8.) (Peking, Neue archaologische Funde in China)
527. Buddha és kísérői a Gyémánt szutrából (fametszet) (868) (London, British Museum)
528. **Gránátalmák (színes fametszet) (XVII. sz.) (London, E. Kaempfer Collection)**
529. Porcelántál sokszínű zománccfestéssel (1700 k.) (Bécs)
530. **Csien-lung: Porcelándoboz pecsétfestéknek**, (XVIII. sz.) (Budapest, IM)
531. **Hórjudzsi buddhista templom Arany Csarnoka** (VII. sz.) (Nara)
532. Az izomói sintó szentély épületei Simanó tartományban (V-VI. sz.-i eredeti után XVIII. sz.)
533. **Himedzsi várkastély Közép-Japánban** (1608)
534. Részletek Kacura Rikju császári villa tavaskertjéből a Sókintei nevű teaházzal (XVII. sz. e.) (Kioto)
535. Ryoanji sziklakertje (Momoyama kor, 1573-1603) (Kioto)
536. Kamakurai Nagy Buddha szobor (XIII. sz.)
537. **Agyagfigura a Dzsómon-korszakból (Kr. e. II-III. ée.) (Tokió, National Museum)**

538. Illusztráció a Gendzsi herceg regényéhez, tekercs része (XII. sz. e.) (Tokió, Nezu Museum)

539. Kacusika Hokusai: Déli szél és szép idő. A Fudzsjama harminchat képe sorozatból (1823–1829.) (Tokió, Heibonsha Publisher Ltd.)

540. No-maszok (XVI. sz.) (Tokió, Nemzeti Múzeum)

FOGALMAK

Az alábbi fogalmak, szakkifejezések ismerete a követelmények részét képezi, melyben a vastag betűvel szedett fogalmak az emelt szintű követelményekhez tartoznak. Azok a fogalmak, amelyek nincsenek aláhúzva az értő módon való felhasználása, a felismerése a követelmény, míg az aláhúzással jelölt fogalmak reprodukív ismerete, meghatározása a követelmény. A zárójelben szereplő kifejezések a pontosítást segítik.

ábra

ábrázoló geometria

ábrázolási rendszer

absztrakt

absztrakt expresszionizmus

absztrakt művészet

agora

akadémizmus

akció (műforma XX. sz.)

akció festészet

akrilfesték

akropolisz

akrotérion

akt

akvarell

alakos és arcok edény

alaprész

alapsík

alapszínek

álmotívum

alkalmazott grafika

alkalmazott művészet

„alla prima” festésmód

altéplom

amfóra/amphora

amphitéátrum

anamorfózis

anatómia

ankh jel

angolkert

animációs film

animizmus

antikva (tipográfia)

antiművészet

antropomorf

anyagszerűség

apátság

apszis

arány

aranymetszés

archaikus

archetípus
architektúra

architráv

archivolt

árkád

árnyalat

arte povera

aszimmetria

áthidalások (építészet)

atlasz (építészet)

átlós kompozíció

átrium

áttört forma

attributum

audió-vizuális

automatizmus (alkotói módszer)

avantgárd művészet

axonometria

ballusztrád

batikolás

barokk

Bauhaus

bazilikális elrendezés

békaperspektíva

béletteles kapu

belsőépítész

bidermeier

body art

boltív

boltozat

boronafal

bordás keresztboltozat

camera obscura

Capitólium

cinquecento

ciszterna

cizellálás (anyagmegmunkálás)

colosseum-motívum

computer art

csarnoktemplom

csegyeskupola

csendélet

csúcsfény

csúcsív

dagerrotípiá

DADA

dekollázs

dekoratívitás

derített szín

derítő fény

design

diagramm

diadalív

diadém

diaporáma

diófapác

díszítőművészet

diszharmónia

díszlet

dísz tárgy

dokumentum film

dolmen

dombormű

dongaboltozat

dór

dőféspont

dramaturgia

dzsámi

ecsetrajz

egyedi grafika

egyirányponos/centrális perspektíva

egyméretű/izometrikus axonometria

eklektika

elektronikus grafika

elektronikus médiumok

életkép/zsánerkép

ellenfény

embléma

emblemikus ábrázolás

empire

enfilade/anfilád

enkauszika

entázis

enteriőr

environment (műforma XX. sz.)

enyézpont/iránypont

épületszobrászat

éremművészet

ergonómia

értelmező ábrázolás

ex libris

experimentális film

expresszionizmus

expresszív

faksimile/hasonmás kiadás

faktúra

falfestészet

faliskép

falkárpit

famentes papír

fametszet

Fauves

fazekasság

fázis rajz

fedőfesték

fejléc (tipográfia)

féloszlop
fényjáték (műforma)
fénykalligráfia
fénykép
fényreklám
festékszín
festészet
festmény
festői kifejezőmód
fiatorony
fibula
figuratív művészet
figyelemirányítás
filmkocka
filmmontázs
filmtrükk
film vágás
fix beállítás
fixatív
flash-back
fluxus (műforma XX. sz.)
folklór
folymatábra
forgástest
forgatókönyv
formaelemzés
formakarakter
fórum
fotóetűd
fotógrafika
fotogram
főfény
főhajó
fotómontázs
fotórealizmus
fővonal (ábrázoló geometria)
főszínek
franciakert
freskó
fríz
frontalitás
frottázs
funkcionalizmus
futurizmus

gádorfal
galéria (építészet)
geometrikus absztrakció
geometrikus forma
gépállás (film)
gestusfestészet
gobelin
gótika
görögkereszt
graffiti
grafika

grafit
(s)grafittó

használati tárgy
harangtorony

happening

hard-edge

hevederív

hieroglifa

hímzés

hiperrealizmus

historizmus

homloksík (ábrázoló geometria)

homlokzat

horizont

horizontális elrendezés

„horror vacui”

hozzáadó/additív színkeverés

hüposzil

huszártorony

ideográfia/fogalom írás

idol

ikon

ikonográfia

ikonosztáz

illusztráció

illúzionizmus

impresszió

impresszionizmus

informel

iniciálé

installáció

intarzia

interaktív művészet

inzert

ipari formatervezés

iparművészet

irányzat

jel

jelkép

jelmez

jelzésszerű ábrázolás

kalligráfia

kálvária

kamera

kamerába vágott (filmtechnika)

kameramozgás

kannelurák

kánon

kariatída

karzat

katakomba

katalógus

katedrális
Kavallier axonometria
Kazettás mennyezet
kelengyeláda
kemogram
kép a képen
képes forgatókönyv
képi egyensúly
képi elem
képírás
képkivágás
képmanipuláció
képmás
képmező
képregény
képrögzítés
képsík
képsor
képvers
képzőművészeti műfajok
kerámia
kerengő
keresztboltozat
keresztelőkápolna
kereszthajó
kertművészet
kétiránypontos perspektíva
kétméretű/dimetrikus axonometria
kevert nézőpontú ábrázolás
kevert szín
kézjegy
kézművesség
kiadványszerkesztés
kiegészítő/komplementer színek
kiemelés eszközei
kifejezőeszköz
kinetikus szobor
kísérleti film
kispasztika
kivonó/szubtraktív színkeverés
klasszicizmus
klasszikus
klisé (nyomdatechnika)
kockázás (film)
kocsizás (film)
kódex
kollázs
kolofon (kiadványszerkesztés)
kolostor
kolosszus
komplementer kontraszt
kompozíció
kompozíciós vázlat
kompozíció típusok
konceptuális művészet
konstrukció

konstruktivizmus

kontaktmásolás

kontextus

kontraposzt

kontraszt

kontraszt illúzió

kontúr

kópia

koré

koronázási jelvények

korongozás

korpusz

korstílus

könyvművészet

környezetalakítás

környezetkultúra

körplasztika

közelkép (film)

kránozás/daruzás

kratér

krétarajz

kroki

kubizmus

kupola

kurosz

kurzív (tipográfia)

kváderkő

land art

lapdúc

lapos dombormű

latin kereszt

látószög

látványterv

lavírozás (festőtechnika)

layout

lazúrozás

legyezőboltozat

leporellő

lépték

levegőperspektíva

linómetszet

litográfia/könyomás

lizéna

lokálszín

lyukkamera

madártávlát

mandala

mandorla

manzardtető

magas dombormű

magasnyomás

magyarázó-közlő rajz

mail art

makett
manierizmus
maratás (sokszorosító grafika)
margó (kiadványszerkesztés)
márkajel
maszk
maszkolás/kitakarás (fotó, film)
masztaba
matt
mauzóleum
máz (kerámia)
média
mediális művészet
médiium
megaron
mellékhajó
mellékszín
mellkép
mélynyomás
mélységélesség (fotó, film)
menhir
menóra
mennyiségi kontraszt
méretarány
méretperspektíva
merőleges vetítés (ábrázoló geom.)
mérmű
mesterséges forma
metakommunikáció
metopé
metszet (grafika)
metszetrajz
metszősík
mimika
minarett
miniatúra
minimal art
minőségi kontraszt
mintázás
miskakancsó
mobil (szobrászat)
modellezés
modern
modernizmus
modulor
moire
Monge-féle vetületi ábrázolás
monokróm
monolit
monotípia
montázs
montázs elv (film)
monumentális festészet
motívum
mozaik
mozgásfázis

mozgóképek
multimédia
murális technikák
műalkotás
műelemzés
műfény
műleírás
műszaki rajz
műtárgy
műtípus
művészeti ágazat
művészeti irányzat
művészeti korszak
művészeti technikák
művészettörténet
művészi ábrázolás

nabis**nagybányai festészet****nagytotál (film)**

naiv művészet

naturalizmus**narrátor**

negatív forma

negatív kép

nemezelés

neoavantgárd**neoimpresszionizmus**

népművészet

néprajz

nézetszerű ábrázolás

nézőpont

nonfiguratív művészet

nyeregtető

nyitott fedélszék

nyitott forma

nyomat

nyomódúc

nyomóforma

nyomvonal (ábrázoló geometria)obeliszk**objekt**ókeresztény művészet

olajfestés

oldalpár (kiadványszerkesztés)

oltár

op-artopeion

optikai csalódás

organikus építészet

origámi

oromzat

ornamentikaoszlopfő

oszloptípusok

önarckép
önárnyék
önkifejezés
öntött szobor
öntvény
öntőforma
összetett forma
ötvösművészet
övpárkány

palást (ábrázoló geometria)

paletta

pannó

panoráma

papírmásé

papírmerítés

papírmetszet

papírnyomat

papírplasztika

papírusz

párta (építészet)

parafrázis

paszpartu

pasztell

peposz

performance

pergamen

peripterosz

perspektívikus ábrázolás

pigment

piktogram

pilaszter

pillér

pillérköteg

pilon/pülon

piramis

plakát

plakett

plán

plasztika

plasztikus

plasztilin

playback

plein air

pointillizmus

pop-art

populáris

porcelán

porfesték

portfolió

portikusz

portré

poszter

posztimpresszionizmus

posztmodern

pozitív forma

predinasztikusprehisztorikus**premier plán**

próbanyomat

profil

quattrocento

rajzszen

rajzfilm

raszter (nyomtatás)

ready maderealizmusreflexrekeszománc**rekonstrukció**

relief

reneszánsz

reprodukció

restaurálás

retrospektívrézkarcrézmetszet

riportfotó

rizalitrokokóromanikaromantika

rövidülés

rózsaablak

sablon

sajtófotó

sámán

sekrestye

semleges szín

sfumato

síkbeli ábrázolás

síkidom

síknymás

sírkamra

skurc**snitt**

sokszorosító grafika

sokszorosító technikák

sötét-világos kontraszt

spanyolozásspektrum

stilizálás

stílus

stílus irányzat

stílus jegy

struktúra

strukturálisizmusstukkó

surlófény

svenk

szabadkézi rajz

szabályos forma

szabásminta

szabásrajz

számítógépes grafika

szarkofág

származtatás (ábrázoló geometria)

szcenika

szecesszió

székelykapu

szekkó/secco

szekond plan

szekvencia (film)

szénrajz

szentimentalizmus

szentély

szent terület

szépművészet

szerigrafia/szitanyomat

szerkesztőrajz

szerkezeti rajz

szfinksz

sziluett

szimbolizmus

szimbólum

szimmetria

szimultán kontraszt

színárnyalat

színdinamika

színreflex

színérzet

színfokozat

színharmónia

színhőmérséklet

színintenzitás

színkontraszt

színkör

szinopszis (film)

színperspektíva

színskála

színszimbolika

szobor

szoborfülke

szobrászat

szórt megvilágítás

szökröny

szóttas

szövés

szövőszék

sztéle

szubjektív nézőpont (film)

szuperközeli plán

szuprematizmus

szürrealizmus

szuszék

táblakép

tabló

tagolatlan forma

tájkép

takarás

tálas

támív

támpillér

tanulmányrajz/stúdium

tapasztalati távlattan/látszati ábrázolás

tárgyanimáció

tárgykultúra

tasizmus

technikai kép

telített szín

templomhajó

temperafestés

térábrázolási konvenció

térhatás

térillúzió

térmélység

természetelvű ábrázolás

természetes megvilágítás

természeti forma

térrétegek

térszervezés

tervezési folyamat

tervrajz

testbeszéd

textil

textilplasztika

textúra

tinta

tipográfia

tiszta szín

tojástempera

tollrajz

tónus

tónus/fény-árnyék kontraszt

tornác

totem

totál (film)

többnézetű ábrázolás

tömegkommunikáció

tört szín

transzavantgard

transzformáció

transzparencia

trecento

trifórium

triglif

tükrös

tümpanon/timpanon

tumulus
tusrajz
tűzzománc

utókép

vágás (film)

vakárkád
valór
varrottas
vázakép
vázlat
vertikális elrendezés
vetett árnyék
vetítés (ábrázoló geometria)
vetítő sík (ábrázoló geometria)
vetítő sugár (ábrázoló geometria)
vetület (ábrázoló geometria)
vetületi ábrázolás
videóművészet

videó installáció

virtuális valóság

viselet
vízfestés
vízjel
vizuális élmény
vizuális képzelet
vizuális kifejezőeszközök
vizuális kommunikáció

vizuális költészet

vizuális kultúra
vizuális minőségek
vizuális művészetek
voluta
vonalas rajz
vonalminőségek
vonalperspektíva

zárt forma
zikkurat
zománcművészet

zsánerkép
zsinagóga
zsindely

TARTALOMJEGYZÉK

40/2002. (V. 24.) OM rendelet	1
az érettségi vizsga részletes követelményeiről	1
Melléklet a 40/2002. (V. 24.) OM rendelethez	1
MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM	1
B) ISMERETKÖRÖK	3
TÖRTÉNELEM	28
EMELT SZINTŰ VIZSGA	160
RAJZ ÉS VIZUÁLIS KULTÚRA	163